

Yenjele yon senre yofɔ

ZHEREMI

wi sewe

Sewe wi nawa senre

Yenjele yon senre yofɔ Zheremi wila ki yari fun paa Yenjele yon senre yofenne sanmbala pe yen, fɔ Yenjele li yaa jɔlɔɔ wa Zhuda tara woolo pe na pe kapere naa pe yarisunndo gbɔɔwɔ pi kala na. Eɛn fɔ Zheremi wi Yenjele yon senre yolɔmɔ pila pye pi ye sanmbala pe woo pi ni, katugu wo la pye na leele pe yerɛgi ma yo pe pe ye go sogo pe juguye pe kan. Ki kala na, tara woolo paa pye na Zheremi wi jate paa leele fanlafɔ yen. Kɪ pye ma, paa wi jɔlɔ fɔ jɛnɔɔ. Eɛn fɔ Yenjele yon senre nda fuun Zheremi wila yo, ti kagala kaa kaa pye wi yege na konaa tara woolo pe yege na. Wunlunana Nebukanezari wi malingbɔɔnɔ nɔɔbeleye yila pan ma to Zheruzalemu ca ki na, ma sherigo gbɔɔ ki tɔngɔ. Paa Zhuda tara wunlunana wo naa tara woolo pe legerɛ yigi kasopiile, ma kari pe ni tara ta yege ni.

Zheremi wila pye lere wa, na kala maa jori. Yenjele laa kiti kɔngɔ nga senre yo tara woolo pe kanngɔlɔ ma yo wiri yo pe kan, ki senre tila wi jatere wi piri wi na. Yawe Yenjele li senre tila pye paa kasɔn yinne yen, na sori wa wi kotogo ki na, wi saa ya mbe pyeri na wi woro nari yuun. Iɔga kila pye sagawa po ni, ko yen fɔ Zheremi wi sila pye na jɔlɔɔ senre to ce yuun. Wila pye naga yari fun fɔ Zhuda tara woolo mbele paa yigi kasopiile, ma kari pe ni tara ta yege ni, pe yaa ka sɔngɔɔ mbe pan, mbe cen wa Zhuda tara naa fɔnɔngɔ. Wila pye na para fun pilige ka wogo na, nga ni Yenjele li yaa ka yon finliwe fɔnmbɔ le lo naa senwee wi ni pe sɔɔwɔ. Ki senre ti nda fɔ:

Yawe Yenjele lo li yo ma fɔ:

«Yon finliwe mba mi yaa ka le Izirayeli woolo pe ni, pow mba fɔ:

*«Mi yaa kanla lasiri senre ti le wa pe nawa,
mberi yonlɔɔ wa pe kotoro ti na.*

Mi yaa ka pye pe Yenjele, pe yaa ka pye na woolo» (Zhere 31.33).

Sewe wi yen ma kɔɔnɔ yege nga na

Yenjele li yaa jɔlɔɔ wa Zhuda tara woolo konaa Zheruzalemu ca woolo pe na 1--26

Yenjele li yaa jɔlɔɔ wa Zhuda tara ti na 1--12

Zheremi wila yo pe yaa Izirayeli woolo pe yigi kulolo mbe kari pe ni 13--20

Zhuda tara woolo poro naa Zheruzalemu ca woolo pe jɔlɔgɔ
kagala 21--26

Zheremi wila yiri Yenjele yɔn senre yofenne yagboyoolo pe kɔrɔgɔ
27--29

Yenjele li yaa ka sɔngɔɔ li woolo pe ni wa pe tara 30--33

Senre nda Zheremi wila yo Sedesiyasi wo naa Erekaɓu setirige
piile pe kan 34--35

Zheremi wila jɔlɔ maga ta wi yen Yenjele yɔn senre yofɔ 36--45

Pàa Zheruzalemu ca ki tɔngɔ 36--42

Zheremi wi karaga wa Ezhipiti tara 43--44

Yenjele làa para Baruki wi ni 451.1-5

Yenjele li yaa ka jɔlɔgɔ wa cengele sanɔgala ke na 46--51

Zheruzalemu ca ki tɔngɔɔ senre ti yen na yuun naa 52.1-34

YENJELE LI YAA JɔLɔGɔ WA ZHUDA TARA TI NA

1.1--12.17

Yenjele làa Zheremi wi yeri

1 ¹Naɓa ɓa pàa pye na yinri
Hilikiya wi pinambyɔ Zheremi
wo senre ri nda. Hilikiya wila pye
Anatɔti† ca saraga wɔfenne* wo wa,
ma yiri wa Benzhamɛ cɛnle woolo
pe tara ti ni.

²Yawe Yenjele làa li senre ti
yo Zheremi wi kan Zhuda tara
wunlunaɓa Zhoziyasi wi wunluwɔ
pi yele ke ma yiri taanri wolo li ni.
Zhoziyasi wila pye Amɔ pinambyɔ.

³Làa para wi ni naa Zhoziyasi
wi pinambyɔ Yehoyakimu wi
wunluwɔ sanga wi na Zhuda tara
ti go na, ma saa gbɔn Zhoziyasi wi
pinambyɔ Sedesiyasi wi wunluwɔ
pi yele ke ma yiri nuɔgba wolo li

na Zhuda tara ti go na, fɔ ma saa
gbɔn ki yele li yenje kanɔgurugo
wogo ki na, sanga ɓa ni pàa
Zheruzalemu ca woolo pe koli ma
kari pe ni kulowo ni we.

⁴Kona, a Yawe Yenjele li si para
na ni ma yo fɔ:

⁵«Sanni mbe sɔɔn gbegele wa
ma nɔ wi lara, mɪla ma
jen;

sanni pe sɔɔn se, mɪla ma wɔ
mɔɔ tege ma ye na yeɛ
kan,

mɔɔ pye Yenjele yɔn senre yofɔ*
cengele ke kan.»

⁶A mɪ sili yɔn sogo ma yo fɔ: «E,
na Fɔ*, Yawe Yenjele, mi si senre
jen, katugu mi yen pyɔ jɛɛ.»

⁷A Yawe Yenjele li silan pye fɔ:
«Maga ka yo ma yen pyɔ jɛɛ;
katugu mi yaa ma tun leele
mbele fuun yeri, ma yaa
kari pe kɔrɔgɔ,

†1.1: Anatɔti ca kila pye saraga wɔfenne poro ca. Kila pye wa Zheruzalemu ca ki
yɔnɔparawa kameɔge keɛ yeri; culo kanɔgurugo wila pye ti sɔgɔwɔ pi ni.

nda fuun mi yaa yo ma kan, ma
sari yo pe kan.

⁸ Maga ka fye pe yege,
katugu mi yaa pye ma ni, mbaa
ma shoo.

Yawe Yenjele lo li yo ma.»

⁹ Ko pungo na, a Yawe Yenjele li
si li kee ki sanga ma jiri na yon ki
na, mee na pye fo:

«Wele, milan senre ti le ma yon.

¹⁰ Wele, mi yen nco teri nala
cengele koro naa wunluwo
tara pyew ti go na,
janjo ma pe kolgi ma pe jaanri,
ma pe joco ma pe tongo,
ma pe yerege ma pe sanri.»

**Amandi tige konaa negedaga
na wi yen na kanni kason na
pe kala.**

¹¹ Kona, a Yawe Yenjele li si para
na ni ma yo fo: «Zheremi, yingi ma
yen na yaan?»

A mi sili yon sogo ma yo fo: «Na
yege yen amandi tige njege na†.»

¹² A Yawe Yenjele li silan pye
fo: «Maga yan ma wali ki na jate,
katugu na jatere wi yen na senyoro
ti na mberi yon fili.»

¹³ Kona, a Yawe Yenjele li si para
na ni ki shyen wogo na, mala pye
fo: «Yingi ma yen na yaan?»

A mi sili yon sogo ma yo fo: «Na
yege yen negedaga wa na, na wi yen
na kanni, ma wa wa yonloparawa
kamege kee yeri.»

¹⁴ A Yawe Yenjele li silan pye fo:

«Pa jolgo ki yaa ka yiri wa
yonloparawa kamege kee
yeri,

mbe pan mbe to tara woolo pe
ni fuun pe na.

¹⁵ Katugu mi yaa ka cengele ke
ni fuun ke yeri,

mbe yiri wa yonloparawa
kamege kee wunluwo
tara pyew ti ni.

Yawe Yenjele lo li yo ma.

Ke ni fuun nungba nungba ke
yaa ka pan,

mbe ke wunluwo jonro ti
tegetege wa Zheruzalemu
ca yeyonro ti tanla,

mbe ca ki mbogo ki maga,
konaa mbe cen Zhuda tara cara
ti ni fuun ti tanla mbe to
ti na.

¹⁶ Mi yaa na kiti wi kon mboo
jan pe na pe tipere ti ni
fuun ti kala na,

katugu pe je na na.

Pe saa na wusuna nuwo taan*
sori yarisunndo ta yege
kan nari gbogo,

ki yarisunndo nda pe yera
keyen yiri gbegele, to pe
maa foli ti yege sogowo
nari gbogo.

¹⁷ «Mboro wo na Zheremi, yiri
mco kurusijara wi po, ma
gbegele;

senre nda fuun mi yaa yo ma
kan,

†1.11-12: Eburuye senre ti ni, amandi tige mege yerege ki yiri senpyo na wi ma yo mbaa ki korosi wi korogo. Ki kologo ko na, kanga na, ki tige ki ma cen ndee ki yen na korosiri piin, katugu ko ki ma keli ma fyenwe.

ma yiri ma sari yo pe kan.
 Maga kaa fye pe yege,
 nakoma pa mi jate mi yaa
 sunndo kongo wa ma na,
 maa seri pe yege sɔgɔwɔ.
¹⁸Wele, mi wo na, mbege le nala
 wo na, mi fannga kan ma
 yeri,
 paa ca nga malaga sigembogo
 yen maga maga ki yen,
 mɔɔ pye paa tugurɔn tiyala yen,
 mɔɔ pye paa tuguyenre mbogo
 yen,
 mbe yiri Zhuda tara ti ni fuun ti
 kɔrɔgɔ,
 mbe yiri ti wunlumbolo naa ti
 legbɔɔɔ pe kɔrɔgɔ,
 naa ti saraga wɔfenne konaa tara
 woolo pe kɔrɔgɔ.
¹⁹Pe yaa ka malaga gbɔn ma ni,
 ɛɛn fɔ pe se ka ya ma ni,
 katugu mi yen ma ni mbɔɔn
 shɔ.»
 Yawe Yenjele lo li yo ma.

**Yawe Yenjele laa pye
 na Izirayeli woolo pe kala yongo**

2¹Kona, a Yawe Yenjele li si
 para na ni, ma yo fɔ: ²«Yiri ma
 saga yari ngbanga Zheruzalemu ca
 woolo pe kan fɔ: «Pa Yawe Yenjele
 li yo yeen fɔ:

Yaa pye ma mara na na ye
 punwe sanga wi ni yege
 nga na, na jatere wi yen
 ki na,
 sanga nga ni mila pye ma ye
 ndanla, paa yege nga na
 pijɔ fɔnɔ wi pɔɔ wi maa
 ndanla we,

sanga nga ni yaa taga na pungo
 na wa gbinri* wi ni,
 wa tara nda yaraga se ya lugu
 wa.
³Ko sanga wo ni, Izirayeli*
 woolo yaa pye ma tege ye
 ye mi nga Yawe Yenjele na
 kan,
 paa yege nga na pe ma yarilire
 fɔnndɔ kongbannɔ tege
 ti ye na kan we.
 Lere o lere ka ta ka, wi ma pye
 kajɔɔgɔ pyefɔ;
 jɔɔgɔ ma to wi na.»
 Yawe Yenjele lo li yo ma.

**Izirayeli woolo pe teleye
 paa kapere nda pye**

⁴«Yoro Zhakɔbu setirige piile, ye
 Yawe Yenjele li senre ti logo, konaa
 yoro mbele fuun ye yen Izirayeli
 seye woolo ye ni fuun. ⁵Pa Yawe
 Yenjele li yo yeen fɔ:

«Naga yen ma, yingi
 kambasinje ye teleye pe
 yan na na,
 nga kigi kan, a pɛ si laga na na,
 ma saa taga go fu yaara na,
 fɔ a poro jate pɛ kannga ma pye
 go fu yaara?»

⁶«Pe sila yewe mbe yo fɔ: «Yawe
 Yenjele li yen se yeri?
 Lo na laa we yirige wa Ezhipiti
 tara ti ni,
 lo na laa keli we yege wa gbinri
 wi ni,
 wa tara nda ti yen ma waga naa
 titere lara ti ni,

wa ki lawaga tara ti ni, ki tara
tipere ti ni,
wa tara nda lere kpe na toro wa
ti ni,
wa laga nga senwee pyo kpe
woro ma cen wa.»

⁷ Ma si yala, mi pan ye ni laga
tara nda ti tanla ti ni,
janngo yaa ti yarilire ti kaa, yaa
yogori ti yarijende ti kala
na.

Een fo naa ye pan ma ye wa,
yanla tara ti tege fyong*
ni,
mala korogo tara ti pye
yaritijaanga.

⁸ Saraga wofenne pe sila yewe
mbe yo fo: «Yawe Yenjele
li yen se yeri,
lasiri sewe jenfenne* pe sila na
jen.

Kundigile paà yiri ma je na
na, Yenjele yon senre
yofenne* paà pye na para
yarisunngo Baali* ko
mege na,

yaara nda ti se ya mbe pe kala
yon, to pe taga ti pungo
na.» »

**Yawe Yenjele li yen
na Izirayeli woolo pe jeregi**

⁹ «Ki kala na, mi yen na ye jeregi
naa,

Yawe Yenjele lo li yo ma.
Mi yen na ye piile pe piile pe
jeregi.

¹⁰ Ye kogoje wi kon ye kari fo wa
lege, wa yonlo yirisaga
kee yeri, wa logo fugo*

nga pe yinri Kitimu ki na
ye sa wele wa,
ye leele torogo pe sa yewe jenge
wa yonlo tosaga kee yeri,
wa Kedari tara ti ni,
na kaa pye nga ye yen na piin
laga ko nungba ko pe yen
na piin wa.

¹¹ Naga yen ma, cenle liliin
li yen wa li mbe yenle
mbeli yarisunndo ti suru
yarisunndo ta yege na,
ali na kaa pye li yarisunndo ti
woro yarisunndo jende?
Ma sigi ta, mi na Yenjele na li
yen na woolo pe gbogwo,
panla suru yaraga nga ki
yen tonli fu ka na.

¹² Yoro naayeri yaara, ye ti ki to
ye yon na,
ye wire ti fanla ye na yaa seri
fyere ti kala na fo jenge!
Yawe Yenjele lo li yo ma.

¹³ Kapere shyen na woolo pe
pye:
Pe je na na, mi na mi yen paa
yinwege pulugo tonmo
yen we,
ma saa tonmo were wo pe yee
kan, nda ti jeenri jeenri,
nda tonmo se ya yere wa ti ni.»

**Na ma ka je Yenjele li na
ki yen ma tisaw**

¹⁴ «Naga yen ma, Izirayeli woolo
pe yen kulolo mbele pe lo
poro pele lee,
nakoma mbele pe se wa kulowo
pi ni go ka ni poro pele?»

Ɛen ƒɔ (na kaa pye pe woro kulolo) yĩngi na, a pe juguye pe nɛɛ pe kɛɛ yaara ti koli pe yeri?

¹⁵ Pe yen na kuunru pe na paa jara yirifɔnmbɔɔ yen, na gbele pe na ŋbanga, pè pe tara ti jɔɔ mari yaga waga, pè pe cara ti sogo, lere woro ma cen wa ti ni.

¹⁶ Ali yere Mɛfisi ca woolo konaa Tapanɛsi ca woolo pe ni, pe yaa ka pan mbe ye yinre ti kulu ye na[†].

¹⁷ Ko kagala koro yen na piin ye na ma, katugu yè je Yawe Yɛnɛle, ye Yɛnɛle li na, sanga ŋa ni làa pye na ye yege sinni wa konɔ jɛnɛ li ni we.

¹⁸ Koni, ki yaa yĩngi kan ye yeri, na yaga kari wa Ezhipiti tara, mbe saa Nili gbaan tɔnmɔ pi woo? Yĩngi tɔnli ye yaa ta, na yaga kari wa Asiri tara, mbe saa Efirati gbaan tɔnmɔ pi woo we?

¹⁹ Ye tipewe pi sara wi yaa kan ye yeri,

ye mbasinmɛ pi sara wi yaa jɔɔɔ wa ye na.
Kona ye yaa ki yan mbege jɛn ƒɔ ki yɛn nandangawa kala, ma pye ma tisaw, na yaga je mi ŋa Yawe Yɛnɛle, ye Yɛnɛle na na, na ye woro na fye na yege we. We ƒɔ, Yawe Yɛnɛle na yawa pi ni fuun ƒɔ lo lì yo ma.»

Izirayeli woolo pàa je mbe Yɛnɛle li gbɔɔ

²⁰ We ƒɔ* wì yo ƒɔ: «Izirayeli woolo, maga le wa wagati titɔnlɔwɔ ni, yè yiri ma je na na, ma we sɔɔwɔ pi jɔɔ. Ye yen na yuun ƒɔ: «We woro na jaa mbe pye lere wa kulo naa.»
Ki kala na, ye yen na sinlele paa nanjaala yen na nanjara piin wa tinndiye mbele pè yagara pe go na, konaa wa tigbɔɔ nda fuun ti yen wetipiire ni ti nɔɔ[†].

²¹ Ma si yala, mila ye sanri paa ɛɛɛɛ* tirige jɛnɛ ye, ŋga ki yen ɛɛɛɛ tirige tiyɔngɔ jɛnɛ ko ka.
Kì pye mɛle, a yè si wa ma kanna ma pye paa ɛɛɛɛ tirige tijaanga yen?

[†]2.16: Mefisi naa Tapanesi cara tila pye Ezhipiti tara cara to ta. Kila pye paga leele mbele yigi wa malaga kasopiile, pe ma pe yinre ti kulu; Eza 7.20.

[†]2.20: Ki verise ŋa wi yen naga nari ma yo Izirayeli woolo pàa yiri ma je Yɛnɛle li na, na yarisunndo ta yege gbogo. Ko yen paa nanjara yen Yɛnɛle li yege na; Oze 4.12-14. Ki yarisunndo tila pye Kana tara fenne poro woro. Ki yarisunndo ti gbɔɔsara pa tila pye wa tinndiye naa yanwira ti na, konaa tigbɔɔ nda fuun ti yen wetipiire ni ti nɔɔ.

22 Ali na ye ka woli gbannga
 tɔnmɔ ni,
 mbe ye yɛɛ jogo tafilan legerɛ ni,
 ye kajɔgɔɔ ti yaa koro ye na
 paa tuuro yen na yege
 sɔgɔwɔ.»

We Fɔ, Yawe Yenɲele lo li yo ma.

23 «Ye mbe ya mbege yo mele
 mbe yo fɔ ye woro fyɔngɔ
 ni,

fɔ yee taga yarisunɲgo Baali ki
 na mbaa ki gbogo?

Ye sa ye yɔngɔɔ ke wele wa
 gbunlundɛge† ki ni yege
 ɲga na yège pye we!

ɲga yè pye, yege jen ye wali ki
 na.

Ye yen paa yɔngɔmɛ nɔ yen,
 ɲa wi yen na fee na jiiire
 lagapyew.

24 Ye yen paa yan sofile yen, ɲa
 wi yen ma tara wa gbinri*
 wi ni.

Na wi lugusanga wi ka gbɔn, wi
 maa sofile penɛ pe nuwɔ
 pi lee tifeleɛ na.

Nambala kala li maa ta, ambɔ
 wi mbe ya mbeli wogo ki
 sa wi yeri?

Nambala mbele pe maa wi jaa
 mbe lugu wi na, paa la pe
 yɛɛ tege yerɛ,

katugu pe maa ta yɛɛn fyaw, wi
 lugusanga wi ni.»

25 We Fɔ wì yo fɔ: «Izirayeli
 woolo, ye ye yɛɛ yingiwe
 jen!

Yaga ka ti ye tɔɔɔ ti koro waga
 sawira fu mbe ye yɛɛ
 weleɛ.

Tɔnmɔ wɔgɔ kiga ka ye yagbolo
 li waga ye na, ye
 yarisunndo gbɔgɔwɔ pi
 kala ni!

Ɛɛn fɔ, a yè sho fɔ: «Yenɲele, ma
 kaa ma yɛɛ tege.

Yarisunndo nambannda to ti yen
 ma we ndanla,
 to waa jaa mbe taga ti na.» »

Izirayeli woolo pe daga jɔlɔgɔ mbe to pe na

26 «Pe ka yoo yigi, fɛrɛ ti maa
 yigi yege ɲga na,
 pa fɛrɛ ti yaa Izirayeli woolo pe
 yigi ma,

poro naa pe wunlumbolo pe ni,
 naa pe tara teele pe ni,
 naa pe saraga wɔfennɛ* konaa
 pe Yenɲele yɔn senre
 yofennɛ* pe ni.

27 Poro mbele pe maga yo
 tikɔngɔ ki kan fɔ: «Mboro
 ma yen na to we!»

Mbege yo sinndeɛge ki kan fɔ:
 «Mboro ma yen na nɔ ɲa
 wilan se!»

Katugu pè puɲgo le na ni,
 pee yege wa na yeri.

†2.23: Gbunlundɛge ɲga ki senre ti yo, ki yaa pye Hinɔmu gbunlundɛge ko layi; pa kila pye wa Zheruzalemu ca ki yɔnɔparawa kalige keɛ yeri. Leele pàa pye na pe piile pe woo wa saraga na pe sori kasɔn ni, konaa na katijangara ta yege piin. To ti ni fuun nda to la pye Yenɲele li kambenge, Zhere 7.31-32; 19.2-6; 32.35; 2 Wunlu 23.10.

Een fɔ na jɔlɔgɔ ka to pe na
 sanga ŋa ni,
 pe mɛɛ na yeri mbe yo fɔ: «Yiri
 ma pan ma we shɔ!»
²⁸ Naga yen ma, ye yarisunndo
 nda yè gbegele ye yɛɛ
 kan, to kari se yeri?
 Na kaa pye ti mbe ya, ti yiri ti ye
 shɔ ye jɔlɔgɔ sanga wi ni!
 Katugu yoro Zhuda tara woolo,
 ye cara tì legɛ yege ŋga
 na,
 pa ye yarisunndo tì legɛ ma fun.
²⁹ «Yiŋgi na ye nɛɛ na jɛrɛgi,
 ma si yala, ye ni fuun ye yiri ma
 je na na?
 Yawe Yenŋele lo lì yo ma.
³⁰ Mì ye piile pe gbɔn ma saa te,
 kii yaraga ka yɔn.
 Pee yenle na yerewe sɛnrɛ ti na.
 Yàa ye Yenŋele yɔn sɛnrɛ yofenne
 pe gbo tokobi ni,
 paa jara yen, ŋa wi maa jɔgɔwɔ
 piin.
³¹ Yoro nala pilige woolo, Yawe
 Yenŋele li yen na ŋga
 yuun,
 yege logo.
 Naga yen ma, mì pye paa gbinri
 yen,
 nakoma paa diwi tara yen
 Izirayeli woolo pe yeri wi
 le?
 Yiŋgi na, a na woolo pè sho fɔ:
 «Wè koro we yɛɛ woolo,
 we se sɔngɔrɔ li kɔrɔgɔ naa?»
³² Naga yen ma, sumborombyɔ
 wi mbe fɛge wi fereyaara
 ti na le?

Nakoma pijɔ wi mbe ya fɛge wi
 pijɔ paraga ki na le?
 Ma sigi ta, na woolo poro na, pè
 fɛge na na,
 maga le wa wagati titɔnlɔwɔ ni.
³³ «Haan! Ye ma ye yɛɛ gbegele
 tiyɔngɔ na ye ndanlafenne
 pe lagajaa dɛ!
 Wa ye tangalɔmɔ pi ni, ye mbe
 ya yerɛ mbaa jɛle ŋa wì
 pe ma wɛ jɛɛle pe ni fuun
 na wi nari.
³⁴ Fyɔnwɔ fenne mbele jɛrɛgisaga
 fu, yè бага pe na ma pe
 gbo go fu,
 pe kasanwa pi yen bere wa ye
 yaripɔrɔ ti yɔnrɔ ti na,
 ma si yala, ye sila pe yigi pe yen
 na ye kɔrɔ ki kaari mbe
 yu.
³⁵ Kona ki ni fuun, ye ma yo fɔ:
 «We yen jɛrɛgisaga fu!
 Yenŋele li yaa li nangbanwa pi
 laga lali we ni.»
 Ki kala na, mi yaa kiti kɔn ye na,
 katugu yè yo fɔ yee kapege pye.
³⁶ Yiŋgi na, a ye nɛɛ fogolo na ye
 konɔ li kanŋgi?
 Ye yaa ka sa fere shɔ wa Ezhipiti
 tara,
 paa yege ŋga na yàa fere shɔ wa
 Asiri tara we.
³⁷ Ye yaa ka keyen taga wa ye
 yinre ti na fere ti kala na,
 mbe yiri wa ki laga ki ni;
 katugu poro mbele yè ye jigi wi
 taga pe na, Yawe Yenŋele
 lì je pe na;
 ye kala la kpɛ se yɔn wa pe yeri.»

**Izirayeli woolo
pàa je Yenñele li na**

- 3**¹ Yawe Yenñele li yo fɔ: «Na naña wa kaa jɔ je, na ki jele wi ka sa naña wa yege tege, naga yen ma, wi pɔlɔ lee wi mbe yenle mbege jele wi le naa le? Ayoo, na ki ka pye ma, ki yaa ki tara ti ni fuun ti tege fyɔngɔ* ni†. Yoro fun yè yiri ma saa nanjara pye nambala legere ni; mele, a yè sho fɔ ye yaa sɔngɔɔ mbe pan na kɔrɔgɔ?» Yawe Yenñele lo li yo ma.
- ² Ye ye yere ti yirige ye wele wa tinndiye pe na, laga kikiin ki koro yee nanjara pye wa ki na? Ye ma saa cen wa konɔgolo ke yɔn na, na ye nanjara pyeyenle pe singi, paa yege nga na benjanri pyefɔ ma lara na singi wa gbinri* wi ni. Yè tara ti tege fyɔngɔ ni ye nanjara naa tipege nga yè pye ki ni.
- ³ Ko kala na tisara ti yere, tisara puŋgo woro tii pan. Konaa ki ni fuun, yè ye yinre ti liri na ye nanjara ti piin,

yee yere ki na mbe yo fɔ ye fere sho.

- ⁴ Koni ko yège jen na gbele nala yinri, na yuun fɔ: «We to! Mboro ma yen we wonlɔ, maga le wa we punwe sanga wi ni!»
- ⁵ Ye yen na yewe na yuun fɔ: «Naga yen ma, li yaa nawa ngban we ni sanga pyew wi le? Naga yen ma, li yaa gbu tege we ni sanga pyew wi le?» Ko senre to ye yen na yuun, een fɔ, a yè si koro na kapege ki piin fannga ni na kee yege.

**Izirayeli tara woolo naa Zhuda
tara woolo pe yen ma taanla
nɔsepiile sumbonɔ shyen ni,
mbele pe woro ma sin**

- ⁶ Kona, wunlunaña Zhouiyasi wi wagati wi na, a Yawe Yenñele li si para na ni ma yo fɔ: «Izirayeli*† woolo mbasinmbele pè kala na pye, mali yan ke? Pè kari wa yanwira titɔnrɔ ti ni fuun ti go na, konaa ma kari wa tigbɔrɔ nda fuun ti yen wetipiire ni ti nɔgɔ, ma saa na nanjara piin wa.»
- ⁷ Mila na yee pye fɔ: «Ko kagala ngele koro ke ni fuun pyengɔlɔ, pe yaa sɔngɔɔ mbe pan na kɔrɔgɔ. Een fɔ pee sɔngɔɔ mbe pan na kɔrɔgɔ.

†3.1: Ye wele wa Dete 24.1-4 laga ki ni.

†3.6: Naa Izirayeli tara wunluwɔ pila kɔn shyen, lagame Izirayeli mege nga ki yeri, ko yen na para yɔnlɔparawa kameŋge kee wunluwɔ tara to senre na. Asiri tara woolo pàa pan ma pe koli ma kari pe ni kulolo wa Asiri tara; 2 Wunlu 17.

Pe nɔsepɔ Zhuda tara woolo javapyefenne paa pye ki kagala ke serefenne fun. ⁸Mi Izirayeli woolo mbasinmbele pe wa, ma pɔɔɔɔ jɔɔɔ sɛwe kɔn ma kan pe yeri pe nandara ti kala na. Kona ki ni fuun, miigi wele maga yan fɔ ko ka si fyere wa pe nɔsepɔ Zhuda tara woolo javapyefenne pe na. Eɛn fɔ poro fun paa saa na nanjara piin. ⁹Izirayeli woolo pɛ tara ti tɛge fyɔngɔ ni pe nanjara tipere ti ni; pɛ kalikalawa pye yarisunndo sinndɛere woro kona tire woro ti ni.

¹⁰«Kona ki ni fuun, pe nɔsepɔ Zhuda tara woolo javapyefenne pe sila sɔngɔɔ mbe pan na kɔɔɔɔ pe kotogo ki ni fuun ni. Eɛn fɔ paa pye naga piin kopiire ni.» Yawe Yɛnɛle lo li yo ma.

¹¹A Yawe Yɛnɛle li silan pye naa fɔ: «Izirayeli woolo mbasinmbele poro pe yɛɛ naga ndɛɛ pɛ sin ma wɛ Zhuda tara woolo java pyefenne poro na. ¹²Yiri ma saga senre nda ti yari wa yɔnlɔparawa kameŋge kɛɛ tara ti yeri fɔ:

‹Yoro Izirayeli woolo
mbasinmbele, ye sɔngɔɔ
ye pan!›

Yawe Yɛnɛle lo li yo ma.

‹Mi se yege san ye ni naa,
katugu mi yen kagbaraga pyefɔ.›
Yawe Yɛnɛle lo li yo ma.

‹Mila gbu tɛge lere ni sanga
pyew.›

¹³Ye ye kajɔɔɔ ki jen ye yere ki
na ko ce,

yege jen ye yo fɔ yɛ yiri ma je
mi ŋa Yawe Yɛnɛle, ye
Yɛnɛle na na.

Ye saa na yanri na toro
yarisunndo nambannda
pungo na,
wa tigbɔɔɔ nda fuun ti yen
wetipiire ni ti nɔɔɔ;
yee yenle mbe logo na yeri.»
Yawe Yɛnɛle lo li yo ma[†].

Yɛnɛle li yen na li woolo pe yinri pe sɔngɔɔ pe pan li kɔɔɔɔ

¹⁴Yawe Yɛnɛle lo li yo ma fɔ:
«Ye sɔngɔɔ ye pan na kɔɔɔɔ,
yoro piile mbele yɛ yiri
ma je,

katugu muwi mi yen ye tafɔ we.
Mi yaa ka nungba nungba le ye
ni, mbe yiri cara ti ni,
mbe shyenzhyen le ye ni, mbe
yiri seye yi ni,

mbe sɔngɔɔ ye ni wa Siyɔn* ca.

¹⁵«Mi yaa ka kundigile tɛge ye
go na mbe yala na nandanwa kala
li ni. Pe yaa kaa ye yege sinni
kajenme naa tijinliwe ni. ¹⁶Na yaga
ka lege wa tara ti ni, mbe piile
legerɛ se sanga ŋa ni, ki wagati
wi ni, pe se kaa para mi ŋa Yawe
Yɛnɛle na yɔn finliwe kesu* wi
wogo na naa. Yawe Yɛnɛle lo li
yo ma. Wi wogo ki se ka tigi lere
nawa naa, pe se ka nawa to wi na
naa, pe se si ka wa yege gbegele
naa. ¹⁷Ko wagati wo ni, pe yaa
kaa Zheruzalemu ca ki yinri ‹Yawe
Yɛnɛle li wunluwɔ jɔngɔ›. Cɛngɛle
ke ni fuun ke yaa ka sa ke yɛɛ

[†]3.13: Ye wele wa Zhere 2.20 laga ki ni.

gbogolo wa, wa Zheruzalemu ca mbaa Yawe Yenjele li gbogo. Pe se koro mbaa tanri mbaa yala pe yeera nawa jatere pere to ni. ¹⁸ Ki wagati wi ni, Zhuda tara woolo pe yaa ka pan mbe taga Izirayeli woolo pe na. Pe yaa ka pinle mbe yiri wa yonloparawa kameŋge kee tara ti yeri, mbe songoro wa pe tara ti ni, tara nda mila kan pe teleye pe yeri ti pye pe korogo ye.»

**Izirayeli tara woolo
pe songorokala Yenjele li korogo**

¹⁹ We Fo wi yo fo:

«Mila pye nala yee piin ma yo mila jaa mbaa ye jate paa na piile yen,
mila pye naga jaa mbe tara nda ti tanla ti kan ye yeri;
mbe tara laga tiyongwa kan ye yeri, nga ki yongwa woro cengele sanngala ke songowa.

Mila pye naga yuun fun fo ye yaa kaa na yinri we to,
fo ye se ka laga na na fyew.

²⁰ Een fo, jele nga wii sin wi maa polo wi java yege nga na,
pa yoro Izirayeli woolo yanla java ma.

Yawe Yenjele lo li yo ma.

²¹ «Maganngala yen na yinrigi wa tinndiye pe na,
Izirayeli woolo pe gbeere naa pe yenringbanga nga pe yen na yenri koyi,
katugu pe kombele le;

pe fege mi nga Yawe Yenjele, pe Yenjele na na.

²² Yoro piile mbele ye yiri ma je, ye songoro ye pan na korogo!

Pa mi yaa ye sagala, mbe ye sho ye kambasinnde ti ni.»

Kona, a leele pe sho fo: «We mbele, we songoro na paan ma korogo,

katugu mboro ma yen Yawe Yenjele, we Yenjele le.

²³ Kaselege ko na, yarisunndo gbogowa mba pi yen na piin wa tinndiye pe na, ki tinme mba fuun pi yen na yinrigi wa yanwira ti na, pe yen na we fanla wi wagafe. Een fo kaselege ko na, pa Izirayeli woolo pe yaa showa pi ta Yawe Yenjele, we Yenjele lo yeri.»

²⁴ «Maga le wa we punwe sanga wi ni,

yarisanndo fere woro nda we teleye paa pye na gbogo, ti pe tunngo tonli wi li, pe simbaala naa sikaala konaa pe nere ti ni,
naa pe pinambiile konaa pe sumborombiile pe ni.

²⁵ We daga mbe sinle fere ti ni, we tifagawa pi pye paa we tonparaga yen;
katugu we kapere pye Yawe Yenjele, we Yenjele li na, woro naa we teleye pe ni,

maga le wa we punwe sanga
wi ni fo ma pan ma gbɔn
nala.

Wee yenle mbe logo Yawe
Yenjele, we Yenjele li
yeri.»

**Yenjele li yo Izirayeli woolo
pe pe kapere ti jen peri yaga**

4 ¹ Yawe Yenjele lo li yo ma fo:
«Izirayeli* woolo, na yaga
songoro mbe pan,
na yaga songoro mbe pan na
korogo,
na yaga ye yarisunndo tijangara
ti ko mberi wo wa na yege
sogowa,
na yee koro mbaa yanri la kee
kee ki ni fuun ki na,
² na yaga wugu mi na Yawe
Yenjele na yinwege wolo
na mege ki na,
na yaga ki pye kaselege ni, naa
nawa lagawa ni konaa
kasinje ni,
pa kona cengele sanngala ke yaa
nala yenri mbe duwaw ke
na,
pa ke yaa gbogowa ta na fannga
na.»

³ Katugu Yawe Yenjele li yen
naga yuun Zhuda tara woolo naa
Zheruzalemu ca woolo pe kan fo:
«Ye kere fonndo kon ye yee kan,
yaga ka yariluguro lugu wa
wuuro ti sogowa naa.

⁴ Yoro Zhuda tara woolo naa
Zheruzalemu ca woolo,

ye ye yee kenrekenre* mbege
naga fo ye pye mi na
Yawe Yenjele na woolo,
ye ye koto ro ti pye kpoi*.
Nakoma na nanngbanwa pi yaa
yiri ye korogo paa kasɔn
yen,

mbaa sori nga lere se ya figi,
ye kapyere tijangara ti kala na.»

**Jɔlɔgo nga ki yaa to
Zhuda tara woolo pe na**

⁵ «Ye saga wogo nga ki yari
Zhuda tara woolo pe kan,
ye ti Zheruzalemu ca woolo pege
wogo ki jen!

Ye mbanlaga win wa tara ti ni
ye leele pe yeri,
ye ye magangala ke yirige yege
yo fo leele pe pe yee
gbogolo wa cara nda pe
malaga sigemboro kan
mari maga ti ni.

⁶ Ye kacɛn yaraga ka pye yege
yirige wa naayeri mbaa
Siyɔn* ca kee ki nari!

Yaa fee, yaga ka yere!
Katugu mi yaa ti jɔlɔgo mbe yiri
wa yɔnlɔparawa kamenje
kee yeri mbe pan,
ki yaa ka pye jɔgowa gbɔɔ.

⁷ Jara† wì yew ma yiri wa wi
larasaga;
cengele ke tɔngɔfo wi yen wa
konɔ na paan.

Wì yiri wa wi censaga ki ni,
mbe pan mbe ye tara ti jɔgo
mberi yaga waga;

†4.7: Jara na senre ti yo, wo wi yen Babiloni tara re, to ti yen cengele ke tɔngɔfo we.

ye cara ti yaa ka tɔngɔ mbe pye
katara,
lere se ka pye wa ti ni.

⁸ Ki kala na, ye jatere piriwen
yaripɔɔ le ye yɛɛ na;
yaa kunwɔ gbele, yaa
yungbɔgɔɔ senre yuun,
katugu Yawe Yɛnɛle li
nanɔbanwa gbɔɔ pi se ka
ye ni.»

⁹ Yawe Yɛnɛle lo li yo ma fɔ:
«Ko pilige ko ni, wunlumbolo
naa kundigile pe ni, pe
yaa ka kotogo la.
Saraga wɔfenne* pe jigi wi yaa
ka kɔn pe na,
Yɛnɛle yɔn senre yofenne* pe
nawa pi yaa ka wɔ pe na.»

¹⁰ Kona, a mi sho fɔ: «E, we Fɔ,
Yawe Yɛnɛle,
ki cɛn mɔ ki cɛnle woolo mbele
poro naa Zheruzalemu ca
woolo pe fanla wi,
maga yo pe kan fɔ: «Ye yaa ka
yeyinɔge ta»,
ma si yala, tokobi wi yen wa pe
yɔlɔgɔ ki na makɔ!»

¹¹ Ko sanga wo ni, pe yaa kaga
yo ki cɛnle woolo poro
naa Zheruzalemu ca
woolo pe kan fɔ:
«Tifeleɛge werege ka yen na gbɔɔn
na yinrigi wa gbinri* wi
ni, wa tinndiye pe na.
Ki yen na gbɔɔn na paan na
woolo pe kɔɔgɔ.

Ki woro na paan mbe yarilire
sigire fe, nakoma mbe
yarilire pyɔ fe.

¹² Tifelingbɔgɔ kayi,
nɔga ki yiri wa na paan, mbe pan
mbanla nandanwa kala li
pye.
Koni mi jate mi yaa kiti wi kɔn
pe na.»

¹³ Leele pe yen na yuun fɔ:
«Wele, juguye pe yen na
paan paa kambaara yen.
Pe malaga gbɔnwotoroye pe yen
paa tifelinjolo yen;
pe shɔnye pɛ wege ma we yɔnye
na.
Jɔlɔgɔ yen we wogo, katugu pɛ
we tɔngɔ pew.»

¹⁴ «Zheruzalemu ca woolo, ye ye
kotoro ti pye kpoyi, ye
tipere pyew ti wɔ wa,
janɔge ye ta ye shɔ.
Ye yaa jatere pere ti yaga wa ye
kotoro na
sa gbɔn fɔ wagati wiwiin?

¹⁵ Pe yen na senre ta nuru na
yinrigi wa Dan tara ti ni,
wa yɔnlɔparawa kamɛnɔge
kɛɛ yeri,
ti yen na jɔlɔgɔ panga wogo yari
na yinrigi wa Efirayimu
tara yanwira ti na.

¹⁶ Yege senre nda ti yo ye cɛngele
sanɔgala ke kan,
ye ti Zheruzalemu ca woolo peri
logo fɔ:
Malingbɔɔnɔ mbele pe ma pan
ma ca ki yɔn tɔn mbege

sho, pele yen na paan, ma
yiri taleere ta ni.
Pe yen na malaga kɔŋɔɔ waa
na paan Zhuda tara cara
ti mɛge ni.

¹⁷ Pe yaa pan mbe Zheruzalemu
ca ki maga mbege fili paa
yege nga na kere sigefenne
maa ki piin we,

katugu pè yiri ma je na na.
Yawe Yenŋele lo lì yo ma.

¹⁸ Ye tangalɔmɔ pee po naa ye
kapere tijangara to tì ti
ki wogo nga kì gbɔn ye na.
Ye tipere ti tɔnli wowi,
kaselege yi, kì ye nawa pi tanga
ye na,
ki yen na ye jɔɔ fɔ wa ye sunndo
wi na.»

Tara woolo pe kala làa Zheremi wi nawa pi tanga wi na

¹⁹ E, na nawa, na nawa!
Kayaŋga yen wa na kotogo na fɔ
jɛŋge.

Na kotogo ki yen ma weri na na;
mi se ya mbe pyeri,
katugu m̀ mbanlaga winme pi
logo,

ma malaga kɔŋɔɔ ke logo.

²⁰ Tɔŋɔwɔ naa tɔŋɔwɔ senre pe
yen na yari,

pè tara ti ni fuun ti tɔŋɔ.

Pànlà paara yinre* ti jaanri yɔnlɔ
nɔŋgba,

mala wɔnlɔsara ti jɔɔ go
nɔŋgba.

²¹ Mi yaa koro mbaa ki malaga
gbɔnkacɛn ɲa wi yaan fɔ
sa gbɔn wagati wiwiin?

Mi yaa koro mbaa ki mbanlaga
magala li nuru fɔ sa gbɔn
wagati wiwiin?

²² «Kaselege ko na, na woolo pe
yen kambajenmbele,
pee na jɛn;
pe yen piile mbele pe yen
lembire,

tijinliwe woro pe ni.

Kapege pyege ko cɛ pè jɛn,
ɛɛn fɔ kajɛŋge pyege pee ko jɛn.»

Jɔɔwɔ gbɔɔ pyesanga

²³ M̀ tara ti wele, mari yan
ti woro ma yala, ti yen
waga!

M̀ naayeri wi wele, m̀ si yanwa
kpe yan.

²⁴ M̀ yanwira ti wele, mɛɛ ti yan
ti yen na yegeyege!

Tinndiye pe ni fuun pe yen na
tigile tigile.

²⁵ M̀ wele, mi si senwee pyɔ kpe
yan naa!

Naayeri sannjere ti ni fuun tì fe
ma kari.

²⁶ M̀ wele, mɛɛ tara ti kere
kɔnsara tiyɔnrɔ ti yan tì
kanŋga ma pye gbinri ɲa
wì waga!

Ki cara ti ni fuun tìla kanŋga ma
pye katara,

Yawe Yenŋele li yege sɔɔwɔ, li
nanŋbanwa gbɔɔ pi kala
na.

²⁷ Katugu pa Yawe Yenŋele lì yo
yɛɛn fɔ:

«Tara ti ni fuun ti yaa ka koro
waga,
ɛɛn fɔ mi se ka ti ti ni fuun ti
tɔngɔ pew.
28 Ki kala na, tara ti yaa ka
kunwɔ gbele.
Wa naayeri, wa yɛnɛɛle na, diwi
wi yaa ye;
katugu m̄igi yo, maga kɔn maga
tege.
Ki kala li se ye na go na,
mi se si yɔn kanɲa.»

Siyɔn ca ki tɔngɔkala

29 Shɔn lugufenne naa sandira
wɔnfenne pe tinme pi kala
na,
ca woolo pe ni fuun pè fe.
Pe yɛn na lara wa kɔɔɔ ti ni.
Pè fe ma lugu wa waara ti na.
Cara ti ni fuun ti koro waga,
lere kpe si koro wa ca ki ni naa.
30 Mboro Zheruzalemu ca ŋga pè
tɔngɔ makɔ, yinɲi ma yaa
pye san?
Ali na ma kaa pariyenre
sɔnɲbanga woro nii,
mbaa te fereyaara nii,
mbaa kale nii wa ma yengele ke
ni,
maa ko piin nɔɔ yeɛ gbegele
wagafe.
Ma keenle pè je ma na,
pe yɛn naga jaa ma ku.
31 Mi yɛn na jɔɔɔɔmɔ pa nuru
paa jele ŋa wi selara yiri
wi ni wi jɔɔɔɔmɔ pi yɛn,
na jɔɔɔɔ jenge ka nuru paa
jele ŋa wi yɛn na wi pyɔ
konɲbanɲa siin wi yɛn.

Siyɔn* ca woolo pe jɔɔɔɔmɔ
powi;
pe yɛn na jɛɛn, na pe keyɛn yi
yinrigi wa naayeri na
yuun fɔ:
«Ow! We wogo k̄i jɔɔɔ!
We yɛn na kuun legbolele pe
gbɔnrɔ ti keɛ.»

Zheruzalemu ca woolo pe kapere ti saa toro ti da wi na

5 ¹Ye Zheruzalemu ca ki yanri ye
toro wa ki nawa konɲolo
ke ni,
ye wele jɛnɲɛ, ye ca kagala ke
yewe ye ke jɛn;
ye wele wa katoro ti ni yege jɛn,
na kaa pye mbe lere nɲnɲba ta
wa,
lere nɲnɲba pe, ŋa wi yɛn na
kasinɲge ki piin,
ŋa wi yɛn naga jaa mbaa tanri
kaselege na;
pa kona mi yaa Zheruzalemu ca
ki kala yaga.
²Ali na paga ki yo mbe yo fɔ:
«M̄i wugu ki na Yawe
Yɛnɲɛle na yinwege wolo
li mege ki na,»
yagbogowo wuguro pe ma
wugu.
³E, Yawe Yɛnɲɛle, naga yɛn ma,
kaselege ko ma ma yɛn na
lagajaa wi le?
M̄a pe gbɔn, ɛɛn fɔ kii pe ya.
M̄a pe tɔngɔ, ɛɛn fɔ pee yɛnle ma
yerewe senre ti na.
Pè pe yerɛ ti waga ma we walaga
na,

pee yenle mbe sɔŋɔɔ mbe pan
ma kɔɔɔ.

⁴ Mɪla pye nala yɛɛ piin fɔ: «Ki
leele mbele pe yen fyɔnwɔ
fenne,
tijnliwɛ woro pe ni;
katugu pee Yawe Yɛnɛɛ li konɔ
li jɛn,
pee pe Yɛnɛɛ li kakɔndɛgɛɛ li
jɛn.

⁵ Ki kala na, mi yaa kari wa pe
legbɔɔɔ pe yeri,
mbe sa para pe ni;
ki woro nala kɔɔn shyɛn, poro
wo na, pɛ Yawe Yɛnɛɛ li
konɔ li jɛn,
pɛ pe Yɛnɛɛ li kakɔndɛgɛɛ li
jɛn.»

Ɛɛn fɔ poro fun, pɛ yiri ma je
paa yɛgɛ nɔa na falinɛɛ
ma kaa ti tunɔgo pyetige
ki kaw maga laga ti yɛɛ
na,
ma pe manda nda tɪla pye ma
pe pɔ pe Yɛnɛɛ li na ti
sangala[†].

⁶ Ki kala na, jara yaa yiri wa
kɔɔɔ ki ni mbe to pe na,
dabaaga yaa yiri wa funwa lara
falafala ti ni, mbe pan
mbe pe kɔɔɔɔ,
kamɔɔ yaa pan mbe lara wa
pe cara ti tanla, mbaa pe
singi.

Lere o lere ka yiri wa ca, wi yaa
to wo na mboo kɔɔɔɔ
yuroyuroyuro;
katugu pe kajɔɔɔ tɪ lɛgɛ,

pe mbasinmɛ pɪ gbɔɔɔ.

⁷ Zheruzalemɛ ca woolo, mi yaa
ye kapere ti kala yaga ye
na mɛɛ?

Ye piile pɛ je na na;
yaara nda ti woro Yɛnɛɛ,
to pe yen na wungu ti mɛgɛ ki
na.

Mɪla pe kala yɔn yaara ti ni fuun
ti kan pe yeri,
konaa ki ni fuun, pe yen na
jatara naa nandara piin.

Pe ma kari legerɛ ma saa nanjaa
wi go ki yin kanw.

⁸ Pe yen paa shɔnye nambala
yen, mbele pɛ tin pe yɛɛ
ni pe lugusanga ni,
pe ni fuun nunɔba nunɔba pe
yen na gbele pe nambala
yɛɛnle pe jɛɛɛ pe punɔgo
na.

⁹ Naga yen ma, mii daga mbe
jɔɔɔ wa pe na ki kagala
ke mɛgɛ ni wi le?

Yawe Yɛnɛɛ lo lɪ yo ma.

Naga yen ma, mii daga mbanla
kayaŋga ki wɔ ki cɛnle
woolo mbele pe cɛnle li ni
wi le?

¹⁰ Mbogo nɔa kɪ pe ɛɛɛɛ* kɛɛɛɛ
ti maga, yege kaanla ye
ye wa ti ni yeri jɔɔɔ,
ɛɛn fɔ yaga kari tɔngɔ pew.
Ye ɛɛɛɛ tiire njere ti kɔɔɔɔ,
katugu ti woro mi nɔa Yawe
Yɛnɛɛ na woro.

[†]5.5: Ko kɔɔɔ wo yen fɔ pɛ yiri ma je Yɛnɛɛ li na, ma poro naa Yɛnɛɛ sɔgɔwɔ pi jɔɔɔ.

¹¹ Kaselege ko na, Izirayeli* tara
woolo naa Zhuda tara
woolo
pànlà java wi;
Yawe Yenjele lo li yo ma.

**Yawe Yenjele li
woolo pe kiti kala**

¹² Zhuda tara woolo pè finle
Yawe Yenjele li wogo na,
ma yo fɔ:

«Li se ya yaraga ka pye we na!
Jɔlɔgɔ kpɛ se gbɔn we na!
Malaga se gbɔn we na, fungo se
si to we na.

¹³ Yenjele yɔn senre yofenne*
pe woro yaraga ka naa,
kaawɔ tifelege ko cɛ;
pe Yenjele yɔn senre ti yen
wagafe.

Jɔlɔgɔ kagala njele pe yen na
yari, ke songɔrɔ ke to pe
na!»

¹⁴ Ki kala na, Yawe Yenjele,
Yenjele na yawa pi ni
fuun fɔ, pa li yo yɛn fɔ:
«Kì kaa pye ko senre nda to yè
yo,
wele, mi yaa ti na senre ti pye
paa kasɔn yen wa mboro
Zheremi ma yɔn;
ki leele mbele pe yaa pye paa
kanngire yen, nda ki
kasɔn ki yaa sogo.

¹⁵ Wele, yoro Izirayeli woolo
wele,
mi yaa cenle la yirige mbe wa ye
na, mbe yiri fɔ wa lege;

Yawe Yenjele lo li yo ma.
Cenle lali na li yen fannga ni,
cenle na li yen wa maga le wa
fafafa;
cenle na ye sili senre ti jen,
ye woro nali senre ti nuru.
¹⁶ Pe sanngbɔ wi yen paa fanga
yen, nga ki yɔn ki yen ma
yenge;
pe ni fuun pe yen malingbɔɔnlɔ
kotogofenne.
¹⁷ Pe yaa ka ye yarilire naa ye
yaakara ti ka,
mbe ye pinambiile naa ye
sumborombiile pe tɔngɔ,
mbe ye simbaala naa ye nɛre ti
ka,
mbe ye ɛzen tiire naa ye figiye
tire ti jɔgɔ;
ye malaga sigecara nda yè ye
jigi wi taga ti na,
pe yaa kari tɔngɔ tokobi ni.»

¹⁸ «Ɛen fɔ konaa ki ni fuun, ko
wagati wo ni, mi se ka ye tɔngɔ
mbe ye kɔ pew. Yawe Yenjele lo
li yo ma. ¹⁹ Na paga ka yewe mbe
yo fɔ: «Yingi na, Yawe Yenjele, we
Yenjele li si ki wogo nga ki ni fuun
ki pye we na?» Kona ma pe yɔn
sogo, fɔ m̀i yo fɔ: «Kì kaa pye yè je
na na, na yarisunndo ta yege gbogo
laga ye tara, ki kala na, ye yaa ka
saa tunngo piin cenle la yege woolo
kan tara ta yege ni, nda ti woro ye
tara.» »

**Yenḡele làa li woolo pe yeri
ma yo li yaa jòlòḡ wa pe na**

²⁰ «Yege senre nda ti yari
Zhakòbu setirige piile pe
kan,
ye ti Zhuda tara woolo peri logo,
fò:

²¹ «Yege senre nda ti logo,
yoro cenle woolo mbele
tjinliwe fufenne naa
kambajenmbele!

Yenḡele yen ye na, een fò ye
woro na yaan;
nunḡbogolo yen ye na, een fò ye
woro na nuru[†].

²² Ye woro na fye na yege wi le?
Yawe Yenḡele lo li yo ma.

Ye woro na seri fyere ti na na
yege sòḡwò wi le?
Muwi mì taambugò ki tege ma
kònlò gbòn kòḡḡje wi kan,
maga pye kònlò na li yen
kòsagafu, na wi se ya
kaanla.

Kòḡḡje wi tònḡmò mba pi maa
yinrigi na tuun, pi maa
tinni ḡḡbanga, een fò pi se
ya mbeli kaanla;

pi maa tinḡe gbòḡ yinrigi, een fò
pi se ya toro kònlò lo na.›

²³ Een fò ki cenle na li woolo pe
yen kotonḡbanga fenne,
ma pye leele mbele pè
yiri ma je;

pè je na konò li na ma kari pe
yee konò.

²⁴ Pe yere woro naga yuun wa pe
yee nawa mbe yo fò:

«Ye ti waa fye Yawe Yenḡele, we
Yenḡele li yege,
lo na li ma tisara ti kan we yeri
ti wagati wi na we,
tisara konḡbannda naa punḡo
woro ti ni,
mbe yapeleye ya kan we yeri
yarilire konyapeleye.›

²⁵ Ye kajòḡò to tì ti ki kagala
kè gbòn ma piri;
ye kapere to tì ti yè ki yarijende
ti la.

²⁶ «Katugu lepeele yen wa na
woolo pe sòḡwò.
Pe ma lara na leele pe singi, paa
sannjegele yigifò yen;
pe ma mere jan wa leele pe yege
na pe yinri.

²⁷ Sannjegele yigifò wi maa
ḡḡonjogo ki yin sannjegele
ke ni yege ḡḡa na,
pa pè pe yinre ti yin ma, yaara
nda pè ja nambara ni ti
ni.

Pa pèḡe pye ma, ma fanḡḡa ta
konaa ma yarijende legere
ta.

²⁸ Pè tugbòlò ma tòrò na yengele;
pe kapege pyewe pì kee toro.

Paa kiti wi kòn kaselege na, mbe
pijiriwe wi tanga ki kan
wi yeri,

een fò poro wogo ko yen na
yòḡḡò na kee yege.

Paa yenle mbe fyòḡwò fò wi
tanga ki kan wi yeri.

[†]5.21: Ye ki verise ḡa wi senre ti taanla Eza 6.9-10 naa Maki 8.18 lara ti ni.

²⁹ Naga yen ma, mii daga mbe ki
kagala ke fɔgɔ tɔn pe na
wi le?

Yawe Yenjele lo li yo ma.

Naga yen ma, mii daga mbanla
kayanɔa ki wɔ ki cɛnle
woolo mbele pe cɛnle li ni
wi le?

³⁰ Kapegbɔgɔ naa katijangara
yen na piin wa tara ti ni.

³¹ Yenjele yɔn senre yofenne pe
yen na yagbogowo senre
yuun,

saraga wɔfenne pe yeera tɔnli wo
cɛ pe yen na jaa.

Ki kagala koro ke yen mala
woolo pe ndanla!

Ɛɛn fɔ wa ki kagala ke kɔsaga,
ye yaa ki pye mele san?»

Zheruzalemu ca juguye pe pan maga maga, maga filii

6 ¹ «Yoro Benzhamɛ cɛnle
woolo, ye fe ye yiri wa
Zheruzalemu ca ki ni.

Ye mbanlaga ki win wa Tekowa
ca.

Ye wirige ka yirige paa kacɛn
yen wa Beti Hakeremu ca;
katugu jɔlɔgɔ naa jɔgɔwɔ gbɔɔ
pà yiri wa yɔnlɔparawa
kamenɔge keɛ yeri na paan.

² Siyɔn* ca tiyɔngɔ naa ki meɛɛ,
ko nga ki yen deɔnge ni,
mi yaa ki tɔngɔ yeɛn pew.

³ Leele pele yen na paan ca ki
meɛɛ ni paa simbaala

kɔnrifenne* yen, naa pe
simbangbeleye ni.

Pè pe malingbɔɔnlɔ paara yinre*
ti kan maga maga;

pe ni fuun nuɔgba nuɔgba pe
simbaala pe yen na pe
tasaga yan ki kaa†.

⁴ Pe yen na yuun fɔ: «Ye ye yeɛ
gbɛgele ye sa to ca ki na!

Ye yiri we sa to ki na yɔnlɔ
funɔgbanga na!

E, jɔlɔgɔ yen we wogo, katugu
yɔnlɔ kila tuun makɔ,
yinme pila tuun tara.

⁵ Ye yiri we sa to pe na yembinɛ,
we pe wunluwɔ yinre ti jaanri.»

⁶ Yawe Yenjele na yawa pi ni
fuun fɔ, pa li yo yeɛn fɔ:
«Ye tire kɔn ye lugusara gbegele
Zheruzalemu ca ki na.

Ca kayi nga ki daga jɔlɔgɔ mbe
to ki na;

lewelewe kapyere to ti yen na
piin wa ki ni.

⁷ Pulugo tɔnmɔ maa pulo na
yinrigi yege nga na,
pa ki ca ki tipere ti maa pulo
ma.

Lewelewe kapyere naa jɔgɔwɔ
kapyere to cɛ ti yen na
piin wa ki ni.

Jɔlɔgɔ naa tege ki yen na yege
sɔgɔwɔ sanga pyew.

† 6.3: Nga ki yo fɔ: *Simbaala kɔnrifenne naa pe simbangbeleye* ko yen na para wunlumbolo pele naa pe malingbɔɔnlɔ senre na, mbele pe yaa pan mbe to Zheruzalemu ca ki na.

⁸ «Zheruzalemu ca woolo, ye
yenle na yerewe senre ti
na,
nakoma mi yaa na yee laga ye
na,
mi yaa Zheruzalemu ca ki
kannga mbege pye laga
nga ki yen waga,
laga nga lere se ya cen wa ki ni.»

**Izirayeli woolo pè je
mbe logo Yenjele li yeri**

⁹ Yawe Yenjele na yawa pi ni
fuun fɔ, pa li yo yeen fɔ:
«Izirayeli woolo sanmbala mbele
pè koro go na,
ye pe wulowulo pyew paa yegɛ
nga na pe ma kaa erenzen*
pire cɔ pew we;
ko pungo na, ye songɔɔ yeri san
paa yegɛ nga na erenzen
pire cɔfɔ wi ma kaa erenzen
tiire ti san we.»

¹⁰ Mi yaa para ambɔ ni?
Ambɔ mi yaa yerewe kan wi yeri
wi logo na yeri?
Wele, pe nungbogolo kè jili pe
na,
pe se ya jatere tɛge na senre ti
yeri.
Yawe Yenjele li senre ti pye pe
yeri tifagawa yaraga,
pe woro na tanwa kpe yaan wa
ti ni.

¹¹ Na nawa pì yin na na Yawe
Yenjele li nanngbanwa pi
ni,
mi se ya mboo kun na yee ni
naa.

Yenjele, ma nanngbanwa kala
li wa piile pe na wa ca
nawa kongolo ke ni,
konaa lefɔnmbɔɔ mbele pè
gbogolo pe na.
Pe yaa ka ki nanngbanwa kala li
wa nanja wo naa jele wi
na,
naa lelele* poro naa
lelengbangala ke na.

¹² Pe yinre ti yaa ka pye leele
pele yegɛ woro,
naa pe keere konaa pe jele pe
ni;
katugu mi yaa kee wa ki tara
nda ti woolo pe na.
Yawe Yenjele lo li yo ma.
¹³ Mbege le piile pe na mbe saga
wa lelele pe na,
pe ni fuun pe yera tɔnli wo pe
yen na jaa;
mbege le Yenjele yɔn senre
yofenne* pe na mbe saga
wa saraga wɔfenne* pe
na,
pe ni fuun pe yen yagbogolo
yofenne.

¹⁴ Pe woro na yegɛ teri na woolo
pe yama wogo ki yeri,
mbe pe werɛ pye tiyɔngɔ.
Pe yen naga yuun wi ce fɔ:
«Yeyinɔge pan, yeyinɔge
pan!»

Ma si yala, yeyinɔge woro wa.
¹⁵ Naga yen ma, fere pe yigi pe
katijangara nda pè pye ti
kala na wi le?
Ayoo, ali yere fere yana lo si pe
yigi,
pee fere jen naa.

Ki kala na, pe yaa ka to mbe
tɔngɔ,
mbe pinle mbele pe yaa ka to
mbe tɔngɔ pe ni.
Na mi ka ka jɔlɔgɔ wa pe na
sanga ŋa ni,
pe yaa ka kurugo mbe to.
Yawe Yenŋele lo li yo ma.

16 Pa Yawe Yenŋele li yo yeen fɔ:
«Ye sa yere wa konɔgolo
ke na, ye welewele!
Ye yewe kolegele ke wogo na,
ye konɔ jenne li lagaja yaa tanri
li na.
Pa kona ye yaa yeyinŋe ta.»
Een fɔ, a yè sho fɔ: «We se tanga
ki konɔ li na.»

17 «Kona, a mi si kɔrɔsiri
pyefenne tɛge wa ye
sɔgɔwɔ paa ye yerɛgi,
yaa nuɔgbolo jaan mbanlaga
magala li yeri.
Een fɔ, a yè sho fɔ: «We se logo li
yeri!»

18 «Ki kala na, cengele woolo, ye
nuɔgbolo jan ye logo!
Yoro janwa woolo, yege jen ye
wali ki na, kala na li yaa
ka pe ta we.

19 Tara woolo, yege senre nda ti
logo!
Mi yaa jɔlɔgɔ gbɔgɔ wa ki leele
mbele pe na;
ko ki yen pe jatere pere tɔnli we;
katugu pee yenle mbanla senre ti
jate,
pè je na lasiri* senre ti na.

20 Wusuna nuwɔ taan* ŋa wi
yiri wa Saba tara, mi yaa
yingi pye wo ni?
Gbagara kanngire nuwɔ taan
woro nda ti yiri wa
taleere ti ni, mi yaa ying
pye to ni?
Ye saara sogoworo* ti silan
ndanla;

ye yaayoro saara* ti la woro na
na.» »
21 Ki kala na, pa Yawe Yenŋele li
yo yeen fɔ:
«Ye wele, mi yaa kurugo yaraga
tɛge wa konɔ, wa ki leele
mbele pe yɛge pe kurugo
ki na;
teele naa piile pe yaa kurugo ki
na,
pe cɛnyɛenle naa pe wenne pe
yaa kurugo ki na,
pe ni fuun pe yaa ka tɔngɔ.»

Izirayeli woolo pe juguye pe yen na paan

22 Pa Yawe Yenŋele li yo yeen fɔ:
«Ye wele, cenle là yiri wa
yɔnlɔparawa kamɛnge kee
tara ti yeri na paan,
cenle gbene la na yinrigi fɔ wa
tara ti kɔsaga ki na na
paan.

23 Sandira naa njaanra yen pe
kee, pèri yirige.
Pe yen lewelimbele, paa lere
yinriwe ta.
Pe tinme pi yen paa kɔgɔje tinme
yen,
pe yen ma lugu shɔnye na.

Pè gbegèle malaga ki na paa lere
 nuṅgba yen,
 mbe pan mbe malaga gbɔn
 mboro Siyɔn ca ma ni.»

24 «Naa wègè sɛnrɛ ti logo,
 a we wire tì si fanla we na;
 we sunndo wì kɔn we na,
 a waa jɔlɔ paa jɛlɛ selara ma kaa
 yiri wi ni we.

25 Yaga ka yiri mbe kari wa
 wasege ki ni dɛ,
 yaga ka kari wa koṅgolo ke ni
 dɛ;
 katugu juguye pe yen wa,
 tokobiye pe yen pe kɛɛ,
 sunndo kɔngɔ ki yen kɛɛ ki ni
 fuun ki na.»

26 «Na woolo, ye jatere piriwɛn
 yaripɔrɔ le ye yɛɛ na,
 yaa koṅgi wa cɔnrɔ ti ni yesanga
 ki kala na.

Yaa gbele paa yɛgɛ ṅga na lere
 ma kaa na wi pinambyɔ
 nuṅgba kunwɔ gbele we;
 yaa gbele yaa yuṅgbɔgɔrɔ
 senlɛgɛrɛ yuun,
 katugu jɔgɔwɔ pyefɔ wi yaa ka
 pan mbe fɔ mbe to ye
 na.»

**Izirayeli woolo
 pe jatere wi se ya kanṅga**

27 «Zheremi, mɔ̀w tɛgɛ wa na
 woolo pe sɔgɔwɔ paa fenle
 yen, ṅa wì ma tugurɔn ti
 segɛsɛgɛ ma wele;
 jaṅgo ma pe segɛsɛgɛ ma pe
 tangalɔmɔ pi jɛn.

28 Pe ni fuun pe yen leele mbele
 pè yiri ma je konna
 nuṅgbɔṅgbanla fɛnnɛ,
 pe yen leele mɛgɛ jɔgɔfɛnnɛ;
 pe kotoro tì ṅgban pe na paa
 tuguyɛnrɛ naa tuguwɔrɔ
 yen,
 pe ni fuun pe yen jɔgɔwɔ
 pyefɛnnɛ.

29 Fɛnlɛnɔṅa wi fugufugu wi ma
 kasɔn ki fɛ jɛṅgɛ,
 kasɔn ki ma sunmu wi sogo
 mboo yan;
 ɛɛn fɔ wi maa wi yɛɛ tege jaga,
 ma yo fɔ wi yaa tugurɔn
 ti yan mberi fire ti wɔ ti
 ni,
 katugu fire ti se ya wɔ ti ni.

30 Pe yaa kaa ki leele pe yinri
 warifuwe ṅa wi yen tɔnli
 fu,
 katugu Yawe Yɛṅɛlɛ li je pe
 na.»

**Zheremi wìla Yɛṅɛlɛ sɛnrɛ yo
 wa sherigo gbɔgɔ ki yɔn na**

7 ¹Yawe Yɛṅɛlɛ làa ki sɛnrɛ nda
 ti yo Zheremi wi kan ma yo
 fɔ: ²«Kari ma sa yere wa sherigo
 gbɔgɔ* ki yɔn na, maga sɛnrɛ nda
 ti yo, ma yo fɔ: «Yoro Zhuda tara
 woolo mbele fuun ye maa yiin laga
 ki yeyɔnrɔ nda ti ni, ma saa na
 fɔli Yawe Yɛṅɛlɛ li yɛgɛ sɔgɔwɔ
 nali gbogo, ye Yawe Yɛṅɛlɛ li
 sɛnrɛ ti logo.» ³Yawe Yɛṅɛlɛ na
 yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli woolo
 Yɛṅɛlɛ le, pa lì yo yɛɛn fɔ: «Ye
 ye tangalɔmɔ naa ye kapyere ti
 kanṅga. Na ki ka pye ma, pa mi

yaa ye yaga ye cen laga ki tara nda ti ni. ⁴Yaga ka ye jigi wi taga ki yagbogowo senre nda ti na, mbe koro mbaa ki yuun fo: Yawe Yenjele li sherigo gbogo ki yen namena! Yawe Yenjele li sherigo gbogo ki yen namena! Ee, lagame Yawe Yenjele li sherigo gbogo ki yen! ⁵Na yaga ye tangalomo naa ye kapyere ti kannga kaselege na, na ye kaa leele pe kiti konkagala ke yege woo kasinje ni, ⁶na ye woro na nambannjeenle, naa pijiriwele konaa nangunjaala pe jolo, na ye woro na leele mbele jeregisaga fu pe kuun laga tara ti ni, na yee taga yarisunndo ta yege pungo na mbe jologo wa ye yee na, ⁷pa kona mi yaa ye yaga ye cen laga ki laga nga ki ni, ki tara nda mi kan ye teleye pe yeri, ti pye pe woro sanga pyew fo tetete.»

⁸«Een fo ye wele, ye ye jigi wi taga yagbogowo senre na, nda ti se ya mbe yaraga ka yon ye kan. ⁹Ying! Ye maa yuun, na leele kuun, na nandara naa jatara piin, na wungu yagbolo na; ye maa wusuna nuwo taan* sori yarisunngo Baali* ki kan, ye taga yarisunndo ta yege na, nda yee jen; ¹⁰ko pungo na, ye mee pan ma yere na yege sogowo laga ki go nga ki ni, ko nga na mege ki yen na yinri ki na, mbe sho fo ye sho, mbe si yala ye yen naga katijangara nda ti ni fuun ti piin bere. ¹¹Naga yen ma,

ki go nga na mege ki yen na yinri ki na, yaa ki jate ki yen benjanri pyefenne larasaga wi le†? Ma si yala, mi wo yen naga yaan ma. Yawe Yenjele lo li yo ma.

¹²«Ye kari wa Silo ca, wa laga nga na censaga kpoyi* kila pye we, ko nga mila keli mala mege ki taga ki na we. Nga mi pye ki laga ki na, Izirayeli woolo mbele na woolo pe kapere ti kala na, ye saga wele†. ¹³Koni, Yawe Yenjele lo li yo ma fo: Ki kaa pye ye ki kagala ngele ke ni fuun ke pye, ki kaa pye mi para ye ni pilige pyew, een fo yee yenle mbe logo na yeri; ki kaa pye mi ye yeri, een fo yee sho na yeri, ¹⁴ki kala na, ki go nga na mege ki yen na yinri ki na, ko nga ye ye jigi wi taga ki na, ki laga nga mila kan ye teleye pe yeri, mi yaa ki go nga ki pye paa yege nga na mila Silo ca wogo ki pye we. ¹⁵Mi yaa ye puro na yee yege sogowo, mbe ye lali na yee ni, paa yege nga na mila ye sefenne, Efirayimu setirige piile pe puro na yee yege sogowo we.»

Yenjele li yo li se logo Izirayeli woolo pe yeri naa

¹⁶«Mboro wo na Zheremi, maga ka yenri ki leele mbele pe kan, maga ka gbele mbanla yenri pe kan, maga kanla yenringbanga yenri pe kan, katugu mi se logo ma yeri. ¹⁷Nga pe yen na piin wa Zhuda tara cara ti ni konaa

†7.11: Zhezu Kirisi wila ki senre nda ti yo fun; Mati 21.13; Maki 11.17.

†7.12: Silo ca ko kila pye faa ca kpoyi ye, Zhouzhu 18.1; 1 Sami 1.3; 3.21; 4.3; Yuuro 78.60; Zhere 26.6. Een fo leele pe kapere ti kala na, Yenjele laa yere ki na, a pege tongo.

wa Zheruzalemu ca nawa kongolo ke ni, ma woro naga yaan wi le? ¹⁸Piile pe yen na kanggire jaa, teele pe yen na kasɔn gberi, jeele pe yen na muwe gbɔɔn mbe wɔn wa mboo kan pe yarisunngo nga pe yinri «naayeri wunlunjo»[†] ki yeri. Pe yen na duven ɲa pe ma wo saraga* wa kaan yarisunndo ta yege yeri mala nanjbanwa pi yirige na ni. ¹⁹Naga yen ma, mi na nawa po pe yen na ɲgbanni wi le? Yawe Yenɲele lo li yo ma. Ayoo de, pe yen naga piin pe yee na, mbe fere wa pe yee na.»

²⁰Ki kala na, pa we Fɔ, Yawe Yenɲele li yo yeen fɔ: «Wele, na nanjbanwa naa na nanjbanwa gbɔɔ kala li yaa to ki laga ɲga ki na, naa senweele poro naa yaayoro ti na, naa yan nawa tire to naa kere yarilire ti na. Pi yaa jɔgɔwɔ pye paa kasɔn yen, ɲga ki se figi.»

Izirayeli woolo pè je mbe logo Yenɲele li yeri

²¹Yawe Yenɲele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli woolo Yenɲele le, pa li yo yeen fɔ: «Ye ye saara sogoworo* to naa ye yaayoro saara sannda ti taga ti yee na, yeri kara ti ka! ²²Katugu sanga ɲa ni mila ye teleye pe yirige wa Ezhipiti tara, mi sila yaraga ka yo pe kan. Mi sila konɔ kan pe yeri saara sogoworo naa saara sannda ti wɔmɔ wogo na. ²³Een fɔ senre nda mila yo pe kan ti

nda fɔ: «Yaa nuru na yeri, pa kona mi yaa pye ye Yenɲele, yoro fun ye yaa pye na woolo. Konɔ na fuun mi kan ye yeri, yaa tanri li na, kona ye yaa ferewe ta.» ²⁴Een fɔ pe sila logo na yeri, pe sila si nunjgboro jan na senre ti yeri. Pè tanga ma yala pe yeera nandanwa kala lo ni, pe yeera jatere pere to ni. Ki pye ma, pee kari yege, pè songɔɔ punjo na wi.

²⁵«Maga le pilige ɲga ni ye teleye pè yiri wa Ezhipiti tara fɔ ma pan ma gbɔn nala, milan tunmbyeele, Yenɲele yɔn senre yofenne* pe ni fuun pe torogo wa ye yeri. Mila koro na pe tunnu ye yeri suyi pilige pyew. ²⁶Een fɔ ye sila logo na yeri, ye sila nunjgboro jan na senre ti yeri. Yaa ye nunjgboro li ɲgbann, ma kapere pye ma we ye teleye pe na.

²⁷«Mboro Zheremi, na maga ka saga senre nda ti ni fuun ti yo pe kan, pe se logo ma yeri. Na maga pe yeri, pe se ma yɔn sogo. ²⁸Kona, maga yo pe kan, ma pe pye fɔ: «Ye yen cenle woolo mbele pe woro na nuru Yawe Yenɲele, pe Yenɲele li yeri, pee si yenle yerewe senre na. Kaselege ki kɔ ma wɔ wa pew, kaselege senre woro wa pe yɔn naa.» »

Kapegbɔgɔ wagati

²⁹We Fɔ* wi yo fɔ: «Yoro Zhuda tara woolo,

[†]7.18: Naayeri wunlunjo, Babiloni tara fenne pe yarisunngo jelege Ishitari ko paa pye na yinri ma. Kila pye pe kagbɔgɔ yɔn fɔ jenge, paa yege ɲga na Kana tara fenne pe yarisunngo Asitarite kila pye; 1 Sami 7.3.

ye yinzire titɔ̀nrɔ̀ nda ti yen
naga nari ma yo yè ye yɛɛ
kan na yeri,
yeri kɔ̀nlɔ̀ yeri wa†.

Ye kari wa tinndiye pe go na ye
saa kunwɔ̀ yuuro koo,
katugu mi ɲa Yawe Yɛnɲele, mi
je ki leele mbele pe na,
mi pe wa, naa pànlà nanɲbanwa
pi yirige na ni we.»

³⁰ «Zhuda tara woolo pè kapege
pye na yege sɔ̀gɔ̀wɔ̀, Yawe Yɛnɲele
lo lì yo ma. Go ɲga na mɛge
ki yen na yinri ki na, pè pe
yarisunndo tijangara ti tege wa ki
ni maga tege fyɔ̀ngɔ̀* ni. ³¹ Wa
Beni Hinɔ̀mu gbunlundɛge ki ni,
pè sunzaga kan wa, ɲga pe yinri
Tofeti, jango mbaa pe pinambiile
naa pe sumborombiile pe piin
saraga, mbaa pe sori kasɔ̀n ni wa
ki na. Ma si yala, mi sila ki wogo
ɲga ki konɔ̀ kan pe yeri, mi sila si
sɔ̀nri ki na yerɛ.»

³² Ki kala na, pa Yawe Yɛnɲele lì
yo yɛɛn fɔ̀: «Pilige ka yen wa na
paan, pe se kaa yuun naa fɔ̀ Tofeti,
nakoma Beni Hinɔ̀mu gbunlundɛge;
ɛɛn fɔ̀ pe yaa kaa ki yinri fɔ̀:
«Legbogo gbunlundɛge.» Pe yaa kaa
gboolo pe nii wa Tofeti laga ki ni,
laga lama pi kala na†. ³³ Ki leele
mbele pe gboolo pe yaa ka pye
naayeri sannjere to naa yanyaara
ti yaakara; lere se ka ta mberi
purɔ̀. ³⁴ Mi yaa ti nayinme yuuro,

naa yɔ̀gɔ̀rimɔ̀ yuuro, naa japene
yuuro naa pijaala yuuro ti kɔ̀ ti
wɔ̀ wa Zhuda tara cara ti ni konaa
wa Zheruzalemu ca nawa kongolo
ke ni; katugu tara ti yaa ka koro
8 kataga.» ¹ Yawe Yɛnɲele lo lì
yo ma fɔ̀: «Ko sanga wo ni,
pe yaa ka Zhuda tara wunlumbolo
pe kajeere ti wɔ̀ wa fanra ti ni,
naa tara teele pe woro ti ni, naa
saraga wɔ̀fenne* pe woro ti ni,
naa Yɛnɲele yɔ̀n senre yofenne* pe
woro ti ni konaa Zheruzalemu ca
woolo pe woro ti ni. ² Pe yaa ka
ki kajeere ti jaraga yɔ̀nlɔ̀ naa yenge
konaa wɔ̀nɲgɔ̀lɔ̀ ke ni fuun ke yege
sɔ̀gɔ̀wɔ̀; katugu ko yaara to tila pe
ndanla, a paa saara woo ti yeri,
ma taga ti na, na jele ti yeri konaa
nari gbogo. Lere se ka ta mbe ki
kajeere ti wɔ̀ mberi le fanga ni naa;
ti yaa ka pye fyɔ̀ngɔ̀ wa tara ti na.
³ Mi yaa ka ki lepeele mbele pe
purɔ̀ mbe kari pe ni laga o laga ɲga
ni, sanmbala mbele fuun pe yaa ka
koro go na pe ni, kunwɔ̀ po yaa
ka mbɔ̀nrɔ̀ pe yeri mbe we yinwege
ko na. Yawe Yɛnɲele na yawa pi ni
fuun fɔ̀ lo lì yo ma.»

**Yɛnɲele li yaa ka jɔ̀lɔ̀gɔ̀ wa li
woolo pe na pe kapere ti kala na**

⁴ «Ki yo ki leele mbele pe kan
fɔ̀ Yawe Yɛnɲele pa lì yo
yɛɛn fɔ̀:

†7.29: Kila pye Izirayeli woolo pele ma pe yinzire ti yaga ti ma tɔ̀nlɔ̀ndɔ̀nlɔ̀, mbege naga fɔ̀ pe yen ma tege pe ye Yɛnɲele li kan; Nɔ̀mbu 6.5, 9; Kiti 13.5, 7; 16.17; 1 Sami 1.11.

†7.32: Mbege ta Tofeti laga ko kila pye pe sunzaga, pe sila daga mbaa gboolo pe nii wa ko laga ko ni, katugu ki wogo ki mbaa sunzaga ki jɔ̀gɔ̀ pe yeri.

«Naga yen ma, na lere ka to wila
yiri naa wi le?»

Naga yen ma, na lere ka punḡo
mbe konḡ li wa, wila
sḡngḡrḡ wa li ni naa wi
le?»

⁵ Yinḡi na Zheruzalemu ca woolo
pè si yiri ma je,
ma koro wa pe mbasinme pi ni
sanga pyew?»

Yinḡi na pè si koro na kee yeḡe
wa pe kombele li ni,
ma je mbe sḡngḡrḡ mbe pan mi
ḡa pe Yenḡele na kḡrḡḡ?»

⁶ Mi nunḡbolo jan ma logo pe
yeri,
pe woro na sensinnde yuun.
Wa kpe suu tipere ti yaga mbe
yo fḡ:

«Yinḡi mi pye yeen?»

Pe ni fuun pe yen na fee na kee
yeḡe go fu,
paa yeḡe ḡga na shḡn ma kaa na
gbinri na kee malaga na
we.

⁷ Ali yerḡ jagapan mboo ta wa
naayeri, wuu pansanga
wi jen;

ketene, naa ndine konaa
kunaagbe wi ni, pè pe
sḡngḡrḡsanga wi jen.

Èen fḡ na woolo poro na, pee
mi ḡa Yawe Yenḡele na
kakḡndegengḡle ke jen.»

⁸ «Mele ye ma sila ye yeḡe piin ma
yo fḡ:

«We yen kajenmbele, Yawe
Yenḡele li lasiri* wi yen
we yeri?»

Ma si yala, kaselege ko na,
lasiri sewe jenfenne* pe
sewe yḡnlḡḡ kanḡgagala,
yagbogowo senre ke maa
yḡnlḡḡ;

pè lasiri senre ti kanḡga mari
pye yagbogowo senre.

⁹ Kajenmbele pè fere shḡ,
pe sunndo wila kḡḡn pe na, penḡ
pe yigi,

katugu pè Yawe Yenḡele li senre
ti tifaga.

Naga yen ma, pe kajenme pi yen
se yeri?» »

¹⁰ We Fḡ* wì yo fḡ: «Mi yaa pe
jḡele pe kan nambala pele
yeḡe yeri,

mbe pe keere ti kan ti shḡfenne
pe yeri;

katugu mbege le piile jḡele
jḡele pe na mbe saga wa
lelele* pe na,

pe ni fuun pe yeera tḡnli wo pe
yen na jaa;

mbege le Yenḡele yḡn senre
yofenne pe na mbe saga
wa saraga wḡfenne pe na,

pe ni fuun pe yen yagbogolo
yofenne.

¹¹ Pe woro na yeḡe teri na woolo
pe yama wogo ki yeri
mbe pe were pye tiyḡḡḡ.

Pe maa ki yuun wi ce ma yo fḡ:
«Yeyinḡe pan! Yeyinḡe
pan!»

Ma si yala yeyinḡe woro wa.

¹² Naga yen ma, fere pe yigi pe
katijangara nda pè pye ti
kala na wi le?»

Ayoo, ali yere fere yanna lo si pe
yigi,
pee fere jen naa.
Ki kala na, pe yaa ka to mbe
tongo
mbe pinle mbele pe yaa ka to
mbe tongo pe ni,
na mi ka ka jalogo wa pe na
sanga na ni,
pe yaa ka kurugo mbe to.
Yawe Yenjele lo li yo ma.»

13 Yawe Yenjele lo li yo ma fo:
«Mi yen na jaa mbe ko pe ni
pew.
Erezen* pire kpe se ka yan erezen
tiire na naa,
figiye* tige pire kpe se ka yan
figiye tire na naa.
Ti were ti yaa ka fanla;
yaraga nga mila kan pe yeri, mi
yaa kaga sho pe yeri.»

14 «Yingi na we si koro we cen
laga nungba?
Ye pan we gbogolo we kari
malaga sigecara ta ni we
sa ku wa,
katugu Yawe Yenjele li yen na
jaa mbe we gbo;
li shonro tonmo kan we yeri ma
yo woo wo,
katugu we kapege pye Yawe
Yenjele li na.

15 We jigi wila pye mbe yeyingge
ta, een fo we si yaraga kpe
yan;
we jigi wila pye we jalogo ki
kowo po na, een fo sunndo
kongu ki yen we na.

16 Pe yen na juguye pe shonye pe
tinme pi nuru na yinrigi
wa Dan tara ti kee yeri,
pe shonye nambala pe gbelege
ki yen na tara ti ni fuun ti
tigile.
Pe yen na paan na tara to naa ti
nawa yaara ti ni fuun ti
nii,
koonaa cara to naa mbele pe yen
ma cen wa ti ni pe ni.»

17 Yawe Yenjele lo li yo ma fo:
«Ye wele, mi yaa woro
pere yirige mbe wa ye na,
nda lere se ya mbe jenme pye
mberi yigi;
ti yaa kaa ye nouri.»

Yenjele li woolo pe kapyere tila Zheremi wi nawa pi tanga wi na

18 E, na nawa mba pi tanga, were
se ta mbege ko,
na jatere wi piri na na fo jenge.

19 Ye wele, mi yen nala woolo pe
gbeere ti nuru
na yinrigi taleere ta ni na sagafu
jaa.

Naga yen ma, Yawe Yenjele li
woro wa Siyon* ca ki ni
naa wi le?

Siyon ca ki wunlunaja wi woro
wa ca ki ni wi le?

Yenjele li yo fo: «Yingi na, a pe
silan nawa pi ngban pe
yaara yanlere nda paa
gbogo ti ni,

ki yarisunndo go fu woro nda
ti yen cengele kele yege
woro ti ni?»

²⁰ Zheremi wì yo fɔ: «Yarilire
kɔnsanga wì toro makɔ,
yɔnrɔ tì kɔ,
ɛɛn fɔ ali ma pan ma gbɔn, we fa
shɔ gben!»

²¹ Jɔlɔgɔ nɔga kì to na woolo pe
na, ki yen nala jɔlɔ wa na
kotogo na fɔ jɛnɔge;
yɛsanga gbɔn na na, sunndo
kɔngɔ na ta.

²² Naga yen ma, wɛrɛ faworo
woro wa Galaadi tara ti
ni wi le?

Wɛrɛ pyefɔ woro wa naa wi le?
Yingɔ na, na woolo pe yama pi si
woro na koo?

²³ E, ndɛɛ ki pye na go ki ja
kanɔga ma pye lɔgɔ,
ndɛɛ ki pye na yengele ke ja
kanɔga ma pye pulugo
ma yin yentunwɔ ni,
mi jen naa gbele yɔnlɔ naa
yembinɛ,
na woolo pe gbogo ki kala na.

Yagbogowo pì tara ti yin

9 ¹ E, ndɛɛ ki pye mi jen na saga
ta wa gbinri* wi ni paa
canakarifenne pe yen,
mi jen na laga na woolo pe na,
mbe kari fɔ lege;
katugu pe ni fuun pe yen jataala
naa nandaala,
pe yen javapyefenne.

² Pè pe nɔgayinɔgele ke yirige ma
ke gbɛgele mbaa finlele

paa pe ma kaa sandiga manɔa
tile maga nɔgbɔn mbe
wɔn.

Pè fanɔga ta wa tara ti ni, ɛɛn fɔ
kii pye kaselege ko ni;
pe yen na kapege ki piin na ka
tari ki na suyi,
pe silan jen naa.
Yawe Yenɔgele lo lì yo ma.

³ Pe ni fuun nɔnɔga nɔnɔga pè
pe yɛɛ yingiwɛ jen pe
wɛnne pe ni,
lere kpe ka ka taga wi nɔsepyɔ
wi na;

katugu nɔsepiile pe ni fuun pe
maa pe yɛɛ fanla,
wɛnne pe ni fuun pe yen leele
mɛge jɔgɔfenne.

⁴ Pe yen na pe lewee yɛɛnle pe
fanla,
pe woro na kaselege yuun.
Pè pe yɔn ki tara yagbogolo
yomɔ pi ni,
pè bala na kapege ki piin fɔ ma
pe yɛɛ fanɔga ki kɔ.

⁵ Pe yen ma cɛn wa yagbogowo
pi sɔgɔwɔ;
pe yagbogowo pi kala na, pè je
mbanla jen pe Yenɔgele.
Yawe Yenɔgele lo lì yo ma.

⁶ Ki kala na, Yawe Yenɔgele na
yawa pi ni fuun fɔ, pa lì
yo yɛɛn fɔ:
«Ye wele, mi yaa pe yan paa
warifuwe yen, mbe pe
sɛgesɛge mbe wele.

Nakoma yinggi kala mi yaa pye
na woolo pe kapere ti
wogo na naa?
7 Pe ngayinngēle ke yen paa lere
gbowangala yen, ngele pè
ke yɔnrɔ ti wɔ;
yagbogowo senre to cɛ ti maa
yinrigi wa pe yɔn.
Pe maa yeyinngēle senre yuun wa
pe yɔn pe lewee yeenle pe
ni,
ma si yala wa pe nawa po ni, pe
maa pɛnngēle nii pe na.
8 Naga yen ma, mi si daga mbe
pe le jɔlɔgɔ pe kapere ti
kala na wi le?
Yawe Yenngēle lo lì yo ma.
Naga yen ma, mii daga mbanla
kayannga ki wɔ ki cɛnle
woolo mbele pe cɛnle li ni
wi le?»

Yenngēle lì yo Zheruzalemu ca ki yaa ka pye kataga

9 Mi yaa la gbele mbaa jɛn
yanwira ti wogo na;
mi yaa la kunwɔ yuuro koo
wa gbinri wi ni yaayoro
kasara ti wogo na,
katugu tì sogo, lere woro na toro
wa ki lara ti ni naa.
Pe woro na yaayoro gbelege
nuru wa naa;
mbege le sannjere ti na saga wa
yan wonngaala pe na, ti ni
fuun tì fe ma kari.
10 We Fɔ wì yo fɔ: «Mi yaa
Zheruzalemu ca ki pye
kataga,

mbege pye kombokara ti
larasaga.
Mi yaa Zhuda tara cara ti jɔgɔ
mberi yaga waga,
laga nga lere se ka cɛn wa ki ni
naa.
11 Lere wiwiin wi yen kajenngē,
nga wi mbe ya mbege kagala ke
kɔrɔ jɛn?
Yawe Yenngēle ligi kagala ke yege
yo ambɔ fɔ kan?
Ki lerefɔ wìgi yo we kan.
Yinggi na, a tara tì si jɔgɔ,
ma sogo ma cɛn paa gbinri yen,
nga lere woro na toro wa wi ni
naa.»

12 Yawe Yenngēle lì yo fɔ: «Ko pye
ma, katugu lasiri* nga mɪla kan pe
yeri pè je wi na. Pee yenle mbe
logo na yeri, pee tanga na senyoro
ti na. 13 Eɛn fɔ pè tanga ma yala pe
yɛera kotongbanga jatere wo ni, ma
taga yarisunngɔ Baali* ki pungo
na, paa yege nga na pe teleye pàa
pe naga ki ni we. 14 Ki kala na,
Yawe Yenngēle na yawa pi ni fuun
fɔ, Izirayeli woolo Yenngēle le, pa lì
yo yɛen fɔ: «Mi yaa yaritorisoro go kan
ki cɛnle woolo mbele pe yeri pe ka,
mbe shɔnrɔ tɔnmɔ kan pe yeri poo
wɔ. 15 Mi yaa pe jaraga wa cengele
ke sɔgɔwɔ, ngele poro naa pe teleye
pe ni pee ke jɛn. Mi yaa taga pe na
tokobi ni, fɔ mbe sa pe tɔngɔ mbe
pe kɔ.» »

16 Yawe Yenngēle na yawa pi ni
fuun fɔ, pa lì yo yɛen fɔ:
«Ye jatere pye! Ye sa jɛle mbele
pe maa kunwɔ gbele pe
yeri pe pan.

Jæle mbele pè kunwə gbelege ki
yege jen, ye sa pele lagaja
ye pan.

¹⁷ Pe fyæle pe pan pe kunwə
yuuro kə we kala na,
fə we yengele ke yin yentunwə
ni,
yentunwə mbaa fuun pila yinrigi
wa we yengele ke ni.»

¹⁸ Zheremi wì yo fə:
«Katugu kunwə gbelege yen na
yinrigi wa Siyən* ca na
yuun fə:
«Ow! We wogo kì jəgə pew.
Fere gbərə to we na.
We daga mbe yiri laga we tara ti
ni,
pè we yinre ti jaanri.» »

¹⁹ Yoro jæle wele, ye Yawe
Yenjele li senre ti logo!
Ye ye nungbogolo ke yenge ye
nga li yo wa li yən ki
logo.

Ye ye sumborombiile pe naga
kunwə gbelege ki ni,
yaa ye yæ nari kunwə yuuro
shəgə ki ni.

²⁰ Katugu kunwə pì lugu ma ye
wa we fenətiriye pe ni,
pì ye wa wunluwə yinre ti ni;
pi yen na piile pe kuun wa ca
nawa konjolo ke yən na,
na lefənmələ pe kuun wa
katoro ti ni.

²¹ Zheremi, ki yo pe kan fə pa
Yawe Yenjele li yo yæn
fə:

«Senwee piile pe gboolo pe yaa
ka jaraga tara ti na,

paa pe ma kaa fyəngə le kere we,
paa yege nga na yarilire
sheshegele ma kaa toori
yarilire kənfenne punjo
na, lere na ta mbe ke
wulo.»

Mbe Yenjele li jen ko ki yen kajenme jembe we

²² Pa Yawe Yenjele li yo yæn fə:
«Kajenye wiga kaa wi yæ gbogo
wi kajenme pi kala na,
ŋa wi yen fanŋa ni wiga kaa wi
yæ gbogo wi fanŋa ki
kala na,
penjagbərə fə wiga kaa wi yæ
gbogo wi penjagbərə ti
kala na.

²³ Eən fə lere ŋa kaa jaa mbaa wi
yæ gbogo,
wila wi yæ gbogo, katugu wì
tjinliwe ta mala jen,
maga jen fə muwi mi yen Yawe
Yenjele le,
fə mi maa kagbaraga piin,
na tanri kaselege naa kasinŋe
na laga tara ti na;
katugu ko ki yen mala ndanla.»
Yawe Yenjele lo li yo ma.

Cenle na lii yenle mbeli jogo wi kanŋga

²⁴ Yawe Yenjele lo li yo ma
fə: «Wele, pilige ka yen wa na
paan, mbele pè kənrekenre* wire ti
kanŋgələ mbe sigi ta pe nawa po si
kanŋga, mi yaa ka yiri pe kəwəgə.

²⁵ Poro wele Ezhipiti tara fenne naa
Zhuda tara fenne, naa Edəmu tara
woolo, naa Amə cenle woolo naa

Mowabu cenle woolo konaa leele mbele pe yen ma cen wa gbinri wi ni, poro mbele pe maa pe siyo wi kanngara ti kunlu[†]; katugu ki cengele ke ni fuun kee kenrekenre mbe ke jogo wi kannga, Izirayeli* tara woolo pee kenrekenre mbe pe jogo wi kannga.»

**Yarisunndo ti se ya taanla
Yenjele jenne li ni**

10¹Yoro Izirayeli* woolo, Yawe Yenjele li yen na senre nda yuun na waa ye na, yeri logo.

²Yawe Yenjele li yo fo:

«Yaga kaa cengele sanngala ke kapyere ti forogi;
kacen kagala njele wa yenjele na, yaga kaa fye ke yege, ali na kaa pye cengele sanngala ke maa fye ke yege o.

³Katugu cengele sanngala ke kalegele ke yen wagafe.
Pe ma saa tige ki kon wa kologo ki ni,
kapyo jenfwo wi maga te kotene ni yarisunngo.

⁴Pe maga fere warifuwe naa te ni,
pe ma marito tege maga kan pondiile ni,
janngo ki ta ki yere.

⁵Ki yarisunndo ti yen paa kere sigewe yen, na wi maa

fingeri na sannjere ti puro wa kere nawa,
ti se ya para.
Lere wi mari le,
katugu ti se ya mbe tanga.
Yaga kaa fye ti yege,
katugu ti se ya kapege pye,
ti se si ya fun mbe kajenge pye.»

⁶E, Yawe Yenjele ma yongo woro wa!

Ma yen ma gbugo, ma mege ki gbugo ma yawa pi fannga na!

⁷Ambwo wi se fye ma yege, mboro na cengele ke wunluwo?

Ki daga paa fye ma yege,
katugu wa cengele ke kajenmbele pe ni fuun pe ni, wa pe wunluwo tara ti ni fuun ti ni,
ma yongo woro wa.

⁸Pe ni fuun pe yen tijinliwe fu fenne naa lembire.

Pe yarisunndo ti se ya lere naga yaraga ko ka kpe ni,
katugu ti yen tire ko ce.

⁹Pe maa paan warifuwe na pe gbom papara papara wi ni na yinrigi wa Taxisi ca,
na paan te ni fun na yinrigi wa Ufazi[†] tara.

Kapyo jenfwo wi mari tunngo pye,
te gbomfo wi mari gbegele.

[†]9.25 Cengele kele la pye na pe siyo wi kanngara ti kunlu ma yala pe yarisunndo ti kalegele ke ni. Een fo Yenjele li sila yenle ki na li woolo paa ki kalegele ke forogi.

[†]10.9: Pa Taxisi ca kila pye wa Espayin tara, tonmokoro yeresagbugo la pye wa ki ca ki ni. Ufazi tara pa to jen ti te piiri wogo ki na.

Ki yarisunndo pe mari fere
 ŋganra yaripɔɔ tɔɔnɔ
 konaa kondoro yaripɔɔ
 ni.

Ti ni fuun ti yen kapɔɔ jenfenne
 poro kee yɔnlɔ tunŋo.

¹⁰ Eɛn fɔ kaselege ko na, Yawe
 Yenŋele lo li yen Yenŋele
 le;

li yen Yenŋele na yinwege wolo
 konaa wunluwɔ fɔ sanga
 pyew.

Na li ka nawa ŋgban, tara ti maa
 yegeyege,
 cengele ke se ya yere mbeli kɔnɔ
 tandorogo ki sige.

¹¹ Ye yaa ki yo pe kan fɔ
 yarisunndo nda ti sila naayeri wo
 naa tara ti da, ti yaa ka kɔ mbe wɔ
 wa laga tara ti ni, ti yaa ka kɔ mbe
 wɔ laga dunruya wi ni.

¹² Yawe Yenŋele li tara ti da li
 yawa pi fanŋga na,
 ma dunruya wi da li kajenme pi
 fanŋga na,
 ma naayeri wi gbegele li tijinliwe
 pi fanŋga na.

¹³ Na li ka gbanla, tɔnmɔ pi ma
 gbogolo pi yee na wa
 yenŋele na,
 li ma ti kambaara ti ma yiri fɔ
 wa tara ti kɔsaga ma pan;
 li ma yenŋele yenŋeleme pye
 mbe ti tisaga ki ma pan,
 li ma ti tifelege ki ma yiri wa ki
 censaga na gbɔɔn.

¹⁴ Senwee piile pe ni fuun pe yen
 tijinliwe fu fenne, wa kpe
 si kala jen;

te gbɔnfenne pe ma yarisunndo
 nda gbegele, fere ma kaa
 pe yigi ti kala na;

katugu ki yaara yanlere nda pe
 ma gbegele, ti maa leele
 fanla,

yinwege wɔnwɔn kpe woro ti ni.

¹⁵ Ki yaara ti yen wagafe, ma
 pye titegere yaara;
 na pe kiti kɔnwagati wiga ka
 gbɔn, ti yaa ka kɔ mbe wɔ
 wa.

¹⁶ Eɛn fɔ Zhakɔbu setirige piile
 pe Yenŋele li woro paa ki
 yarisunndo ti yen;
 katugu lo li yaara ti ni fuun ti
 da.

Izirayeli woolo poro pe yen cenle
 na li yen li kɔwɔgo ye.
 Li mege koyi ŋga Yawe Yenŋele
 na yawa pi ni fuun fɔ.

Jɔɔwɔ pi yɔngɔ Zheruzalemu ca ki ni tɔɔn

Zheremi wi senyoro

¹⁷ Zheruzalemu ca woolo, yoro
 mbele pɛ malingbɔɔnlɔ
 censaga kan ma ye yɔn
 tɔn,

ye yiri ye ye tuguro ti koli wa
 tara ti na.

¹⁸ Katugu pa Yawe Yenŋele li yo
 yeen fɔ:

«Wele, yinŋɔ wo ni, mi yaa tara
 ti woolo pe purɔ mbe pe

wa fɔ lege paa gɔafurugo
 funɔɔɔɔ yɛn;
 mi yaa jɔɔɔɔ wa pe na mbe pe
 jori, jaŋgo pe juguye pe
 pe yigi.»

Zheruzalemu ca woolo pe senyoro

¹⁹ E, jɔɔɔɔ to na na, pànlà tɔngɔ;
 na sagbanga kɔsaga woro ki na!
 Mìla pye naga yuun ma yo fɔ:
 «Tege gbɔn na na, ɛn fɔ
 mi yaa ki kun na yɛɛ ni.
²⁰ Na paraga go* kì jɔɔɔ, ki
 pɔmanda ti ni fuun tì
 kɔɔɔɔ.
 Na piile pe ni fuun pè kari mala
 yaga, wa kpɛ woro wa
 naa.
 Lere woro na yeri mbanla paraga
 go ki kan naa fɔnɔɔɔ,
 mbanla wɔnlɔɔ ki yirige naa.»

Zheremi wi senyoro

²¹ Simbaala kɔnrifenne* †pè pye
 tijinliwe fu fenne,
 pee Yawe Yɛnɔɔɔ li lagaja;
 ki kala na, pe tunɔɔ kii yɔn,
 pe simbaala pe ni fuun pè gbɔn
 ma jaraga.
²² Ye tinme pa logo! Pi yen na
 yinrigi na yɔngɔ we ni!
 Tinme gbɔɔ pa yen na yinrigi wa
 yɔnlɔparaga kameŋge kee
 tara ti ni.
 Pe yaa Zhuda tara cara ti tɔngɔ
 mberi pye tara nda ti yɛn
 waga,
 mberi pye kombokara ti censaga.

**Zheremi wila yenri wi
 cenle woolo pe kan**

²³ E, Yawe Yɛnɔɔɔ, m̀igi jɛn
 ma yo sɛnwee pyɔ wi
 yinwege kala li woro wi
 yɛɛ kee,
 sɛnwee wi se ya mbaa wi
 tangalɔmɔ pi yɛɛ sɛnni
 wa kɔnɔ sɛnnɛ li ni.
²⁴ E, Yawe Yɛnɔɔɔ, na gbɔn
 mala le kɔnɔ, ɛn fɔ maga
 pye maga yala;
 maga kaga pye naŋbanwa ni,
 nakoma ma yaa na tɔngɔ
 pew.
²⁵ Ma naŋbanwa pi yirige
 cɛngele sanɔgala nɔgele
 kee ma jɛn koro ni,
 ki leele mbele pe woro nɔɔ mege
 ki gbogo we.
 Katugu poro pe yɛn na Zhakɔbu
 setirige piile pe tɔnri,
 pe yɛn na pe tɔnri mbe pe kɔ,
 mbe pe wɔ wa;
 pè pe tara ti jɔɔɔ mari yaga
 waga.

**Yɛnɔɔɔ làa yɔn finliwe mba le
 Izirayeli woolo pe ni pàa pi jɔɔɔ**

11 ¹ Yawe Yɛnɔɔɔ làa ki sɛnrɛ
 nda ti yo Zheremi wi kan ma
 yo fɔ: ² «Ye ki yɔn finliwe* sɛnrɛ
 nda ti logo. Mari yo Zhuda tara
 woolo naa Zheruzalemu ca woolo
 pe kan. ³ Ki yo pe kan fɔ: «Yawe
 Yɛnɔɔɔ, Izirayeli* woolo Yɛnɔɔɔ,
 pa lì yo yɛɛn fɔ: Lere o lere wii

†10.21: *Simbaala kɔnrifenne*: Ko kɔɔ wo yɛn fɔ tara ti yɛkeele wele, pee ya mbe tara ti yɛɛ si tiyɔngɔ.

yenle mbe yɔn finliwe sɛnre ti yigi mbaa tanri ti na, ko fɔ wo mbe danɔa. ⁴Ki yɔn finliwe sɛnre mɪla ti kan ye teleye pe yeri, sanga ŋa ni mɪla pe yirige wa Ezhipiti tara, wa yira kasɔn ki ni; mɪla pe pye fɔ: Yaa nuru na yeri, ŋga fuun mɪ yo ma ye kan, yaa ki ni fuun ki piin, kona ye yaa pye na woolo, mi fun mi yaa pye ye Yenŋele. ⁵Kona mɪla wuguro nda wugu ye teleye pe kan ma yo mi yaa tara kan pe yeri, nda nɔnɔ naa sɛnrege maa fuun wa ti ni, mi yaa ki kala li pye mbeli yɔn fili; ki tara to ye yen laga ti ni nala we.»

Kona, a mɪ sigi shɔ ma yo fɔ: «Anmiina*, Yawe Yenŋele!»

⁶A Yawe Yenŋele li silan pye naa fɔ: «Kari ma saga sɛnre nda ti ni fuun ti yari wa Zhuda tara cara to naa Zheruzalemu ca nawa koŋgolo ke ni, ma pe pye fɔ: «Ye ki yɔn finliwe sɛnre nda ti logo, yeri le yaa tanri ti na. ⁷Katugu maga le pilige ŋga ni mɪ ye teleye pe yirige wa Ezhipiti tara fɔ ma pan ma gbɔn nala, mɪ pe yeri yerisaga legere na ma yo fɔ: Yaa nuru na yeri. ⁸Ɛɛn fɔ pe sila logo na yeri, pe sila nunɔbɔlo jan na yeri; pe ni fuun nunɔba nunɔba pɛ koro na tanri na yala pe nawa jatere pere to ni pe kotonɔgbanga ki kala na. Ki pye ma, yɔn finliwe mba mɪla le pe ni ma yo paa tanri pi sɛnre ti na, Ɛɛn fɔ pee si tanga ti na, mɪ pi jɔlɔɔ kagala ke ni fuun ke wa pe na.» »

⁹A Yawe Yenŋele li silan pye naa fɔ: «Zhuda tara woolo naa

Zheruzalemu ca woolo pe yen na yɔn leme piin. ¹⁰Pe teleye koŋbanmbala paa kajɔɔɔɔ nda pye, to pɛ sɔngɔɔ na piin, poro mbele paa je mbanla sɛnre ti logo we. Paa taga yarisunndo ta yege na nari gbogo. Yɔn finliwe mba mɪla le pe teleye pe ni, Izirayeli tara woolo naa Zhuda tara woolo pɔo jɔɔ.

¹¹«Ki kala na, pa Yawe Yenŋele li yo yeɛn fɔ: «Wele, mi yaa jɔlɔɔ ka wa pe na, ŋga pe se ya mbe pe ye shɔ ki ni. Pe yaa ka gbele mbanla yeri mbe pe saga, Ɛɛn fɔ mi se ka logo pe yeri. ¹²Kona, Zhuda tara cara sannda woolo konaa Zheruzalemu ca woolo pe ni, paa pye na wusuna nuwɔ taan* wi sori yarisunndo nda kan, pe yaa kaa gbele mbaa ti yinri ti pe saga, Ɛɛn fɔ ti se ka ya mbe pe shɔ wa pe jɔlɔɔ sanga wi ni. ¹³Katugu yoro Zhuda tara woolo, ye cara ti lege yege ŋga na pa ye yarisunndo ti lege ma fun. Yoro Zheruzalemu ca fenne, ye ca nawa koŋgolo kɛ lege yege ŋga na, pa ye saara wɔsara* nda ti yen fere woro ti kan mari lege ma fun, ki saara wɔsara nda ye kan mbaa wusuna nuwɔ taan sori wa ti na yarisunɔgo Baali* ki kan we.»

¹⁴«Mboro Zheremi, maga ka yenri ki leele mbele pe kan naa; maga kɔɔn magala li yirige mbe gbele mbanla yenri pe kan, katugu na paga gbele mbanla yenri pe jɔlɔɔ ki kala na, mi se logo pe yeri.»

**Yenñele li yaa li woolo pe tongo
poro mbele pe yen
paa oliviye tige yen**

¹⁵We Fɔ* wì yo fɔ:

«Na lendanlambala pe yen na
yingi piin naa laga na go
ki ni,

ma si yala pe yen na nambara
kapyere legere piin?

Yaa ki jate ndee yɔn fɔgɔɔ*
ñgele yaa kɔɔn konaa
saara nda yaa woo, ti mbe
ya mbe ye sho jɔɔgɔ ki
kee wi le?

Naga yen ma, ko mbe ya mbe
yirisaga kan ye yeri wi
le?»

¹⁶Mi ña Yawe Yenñele, mila ye
mege taga na ye yinri:

Oliniye* tige ñga wetipiire ni,
pire tiyɔnrɔ sefɔ!

Een fɔ tinme gbɔɔ pa yaa yiri,
mi yaa kasɔn le tige ki ni mbege
njere ti ni fuun ti jɔgɔ.

¹⁷Yawe Yenñele na yawa pi ni
fuun fɔ lo làa ye sanri, ligi kɔn
maga tege mbe jɔɔgɔ wa ye na,
yoro Izirayeli tara woolo naa Zhuda
tara woolo, kapere nda yè pye ti
kala na; katugu yeli nawa pi ngban,
naa ye saa na wusuna nuwɔ taan
sori yarisunngo Baali ki kan we.

**Zheremi wi woolo
pàa yɔn le wi na**

¹⁸Yawe Yenñele làa ki naga na
na, a m̀gi jen. Koni ma t̀, a m̀

pe kapyere tijangara ti yan. ¹⁹Mila
pye paa simbapyɔ yen, ña wi yen
pɔw, a p̀ò yigi na kee wi ni wa
yaayoro gbosaga. Mi sila ki jen mbe
yo fɔ ye yen na yɔn nii na na, ma yo
fɔ: «Ye pan we tige ki tongo konaa
ki pire ti ni. Wege kɔw wege wɔ
laga senweele pe dunruya wi ni.
Lere kpe ka ka nawa to ki mege ki
na naa.»

²⁰Een fɔ Yawe Yenñele na yawa
pi ni fuun fɔ li yen kiti
kɔnfɔ sinje,

li ma senwee wi nawa kagala
naa wi jatere wi cancan
mboo jen.

Yenñele, ma yaa ma kayanga ki
wɔ pe ni yege ñga na, ti
mbege yan yenle ni;

katugu pa milan kala li le mboro
kee.

²¹Ki kala na, senre nda to Yawe
Yenñele li yo Anatɔti ca fenne pe na,
poro mbele pe yen nɔɔ gbosaga jaa,
na yuun fɔ: «Maga kaa Yenñele yɔn
senre yuun Yawe Yenñele li mege ki
na nakoma we yaa ma gbo.» ²²Ki
pye ma, Yawe Yenñele na yawa pi
ni fuun fɔ, pa li yo yeen fɔ: «Mi
yaa yiri pe kɔrɔgɔ. Pe juguye pe
yaa pe lefɔnmbɔɔ pe gbo tokobi ni,
funjo ki yaa ka pe pinambiile naa
pe sumborombiile pe gbo. ²³Wa se
sho mbe to pe ni. Yele na ni mi yaa
Anatɔti ca fenne pe kapere ti fɔgɔ
ki tɔn pe na, mi yaa ka jɔɔgɔ gbɔgɔ
wa pe na.»

**Zheremi wîla Yenŋele li yewe
kagala keke wogo na**

- 12** ¹Yawe Yenŋele, ma yen
sinŋe wagati wi ni fuun
ni,
mbe ya mbe kendige wɔ ma ni
mele?
Konaa ki ni fuun, mila jaa mbɔɔn
yewe kiti kɔnkagala wogo
na.
Yiŋgi na lepeele pe kapyegele ke
ma sila yɔngɔ pe kan?
Yiŋgi na java pyefenne pe si yen
yeyinŋe na?
²Mà pe sanri paa tige yen, fɔ a
pè ndire kan;
pe yen na gbogo fɔ na pire seni.
Ma meŋe ki yen wa pe yɔn
wagati pyew,
ma si yala, pe nawa jatere wi
yen ma lali ma ni.
³Een fɔ mboro wo na, Yawe
Yenŋele, màla jen, ma
yege yen na na;
màla nawa jatere wi cancan ma
wele, maga jen ma yo na
jatere wi yen mboro na.
Lepeele pe yigi paa simbaala
yen, mbele pe yen na
kee pe ni wa yaayoro
gbosaga;
pe teŋe pe ye pe gbopilige ki
kan!
⁴Tara woolo pe yaa koro mbaa
kunwɔ gbelege gbele fɔ sa
gbɔn wagati wiwiin?

Yan ki yaa koro mbe waga wa
wasege ki ni fɔ sa gbɔn
wagati wiwiin?
Tara woolo pe tipewe pi kala na,
wonŋaala naa sannjere ti
yen na kuun;
katugu pe yen na yuun fɔ:
«Yenŋele lii we goto kala
li jen.»

**Yawe Yenŋele làa
yɔn sogomɔ kan**

- ⁵Ki kaa pye mbaa fee tɔɔɔ fenne
pe ni kɔɔn te,
ma yaa pye mele mbe si ya mbaa
fee shɔn lugufenne poro
ni?
Ki kaa pye tara ti ka yinme ta ko
mboro ma pye yeyinŋe
na pɔw,
koni na maga ka sa cen wa
Zhuriden gbaan tɔnmɔ
tinme gbɔɔ pi sɔgɔwɔ, ma
yaa ki pye mele?
⁶Katugu ali yere ma nɔsepiile
naa ma go woolo pe ni,
pe yen nɔɔ java;
pe yen na pe maganŋala ke
yinrigi na senpere yuun
ma na.
Ki kala na, maga ka taga pe na,
ali na pe kaa sentanra yuun ma
ni o!

**Yenŋele li je li sherigo gbɔɔ
konaa li woolo pe na**

- ⁷Mi je na gbɔgɔgo ki na,
mîlan woolo pe wa;
poro mbele pàa pye mala ndanla
we,

mì pe le na juguye pe kɛɛ.

⁸Na woolo pè kanŋa ma pye
na yeri paa jara yen wa
kɔlɔgɔ ki ni,

pe yen na kuunru na na;
ki kala na, pe yen mala mben.

⁹Ma yo meɛ hen? Na woolo pè
kanŋa ma pye na yeri
paa sannjege tiyɔngɔ yen,
ŋga kasanwa yen ki na,
kara kasannjere tì pan maga
maga kɛɛ ki ni fuun na.

Ye sa wonŋaala pe ni fuun pe
gbogolo,
pe pan liwen gbɔɔ pi na.

¹⁰Yaayoro kɔnrifenne legere pan
mala ɛezen* kere ti jɔgɔ,
pànla kere ti tangala ma toro;
pànla kere tiyɔnrɔ ti jɔgɔ mari
pye laga ŋga ki yen waga,
laga ŋga kì tɔngɔ.

¹¹Pèri jɔgɔ mari yaga waga;
tì koro yesanga ni,
pèri tɔngɔ mari yaga waga na
yege sɔgɔwɔ.

«Tara ti ni fuun tì jɔgɔ ma koro
waga,
katugu lere kpɛ suu jatere wi
tege ti na.

¹²Jɔgɔwɔ pyefenne pe yen na
paan,
na yinrigi wa gbinri* wi yanwira
nda fuun ti yen waga ti
go na;

katugu Yawe Yenŋele li tokobi
wi yen na jɔgɔwɔ piin,
maga le tara ti go ŋga na mbe
saga wa ti go ŋga na.

Lere kpɛ se yeyinŋge ta.

¹³Pè yariluguro lugu, ma kaa
pan ma wuuro kɔn wa
yarilire ti yɔnlɔ;

pè pe yeɛ te pee tɔnli ta wa.
Ye yarilire kɔngɔ kì pye fere ni
ye yeri,

katugu Yawe Yenŋele li nawa
ŋgban ye ni fɔ jɛŋge.»

Yenŋele li yaa yiri Izirayeli woolo pe cɛnyɛenle pe kɔrɔgɔ

¹⁴Pa Yawe Yenŋele li yo yeɛn fɔ:
«Tara nda mì kan Izirayeli woolo,
na woolo pe yeri ti pye pe woro,
na cɛnyɛenle tipeele mbele fuun ka
kɛɛ taga ti na, mi yaa ka pe ni
fuun pe purɔ mbe pe yirige wa pe
tara ti ni, mbe Zhuda tara woolo
pe yirige mbe pe wɔ wa pe sɔgɔwɔ
fun. ¹⁵Ɛɛn fɔ na mi ka ka pe purɔ
mbe pe yirige mbe kɔ, mi yaa ka
sɔngɔrɔ pe ni fuun nunŋba nunŋba
pe ni wa pe tara ti ni. ¹⁶Na paga ka
yenle mbanla woolo pe tangalɔmɔ
pi fɔrɔgɔ, mbaa tanri pi ni, na pe
kaa wungu na mege ki na mbaa
yuun fɔ: «Yawe Yenŋele na yinwege
wolo li mege ki na» paa yege ŋga na
pàa na woolo pe naga ma yo paa
wungu yarisunŋgo Baali* ki mege
ki na, pa kona pe yaa cɛnsaga ta
wa na woolo pe sɔgɔwɔ. ¹⁷Ɛɛn fɔ
na cenle na si yenle mbe logo na
yeri, mi yaa ki cenle li tɔngɔ mbeli
kɔ pew. Yawe Yenŋele lo li yo ma.»

Izirayeli woolo pe yen paa kurusijara yen ŋa wì fɔngɔ

13 ¹Yawe Yenŋele làa para na
ni ma yo fɔ: «Kari ma sa

kurusijara lo, na pe gbegele len jese ni, maa po wa ma senne. Een fo maga kaa le tonmo mboo jogo.»

²Kona, a mi si saa kurusijara wa lo ma yala Yawe Yengele li senyoro ti ni na kan, maa po wa na senne.

³A Yawe Yengele li si para na ni naa ki shyen wogo na, ma yo fo: ⁴«Kurusijara na ma lo maa po wa ma senne, wi le ma kari wi ni wa Efirati gbaan wi kee yeri, ma saa lara wa waliwege ka ni.» ⁵A mi si kari ma saa wi lara wa Efirati gbaan wi tanla, paa yege nga na Yawe Yengele laa ki yo na kan we.

⁶Naa wagati titonlwo wa la kaa toro, a Yawe Yengele li si para na ni ma yo fo: «Yiri ma kari wa Efirati gbaan wi yeri, kurusijara na mila yo ma sa lara, ma saa le.» ⁷A mi si yiri ma kari wa Efirati gbaan wii tanla, mila kurusijara wi lara laga nga na, a mi saa ki jeregi maa wo. Een fo, a mi sigi yan fo kurusijara wi fongwo, wi saa ya yaraga ka yon naa.

⁸A Yawe Yengele li si para na ni naa, ma yo fo: ⁹«Mi na Yawe Yengele, pa mi yo yeen fo: «Ki pylomwo nungba pi na, pa mi yaa Zhuda tara woolo pe yee gbogwo pi ko yeen, konaa Zheruzalemu ca woolo pe yee gbogwo ndorogo ki ni. ¹⁰Ki cenle woolo tipeele pe je mbanla senre ti logo, poro mbele pe yen na tanri pe yera nawa jatere wi na nungbongbanla ni, ma taga yarisunndo ta yege na na tunngo piin ti kan, konaa na foli ti yege sogwo nari gbogo. Ki leele

pe yaa pye paa ki kurusijara na wi se ya yaraga ka yon wi yen.

¹¹Katugu yege nga na lere maa yee po kurusijara ni wa wi senne, pa mila Izirayeli tara woolo naa Zhuda tara woolo pe ni fuun pe po na yee na ma. Yawe Yengele lo li yo ma; jango pe pye na woolo, mbe ti na mege ki yiri, mbe pye na sommo pi go konaa na gbogwo yanwa. Een fo pee logo na yeri.» »

Yengele li nangbanwa Izirayeli woolo pe ni

¹²Maga senre nda ti yo pe kan, fo Yawe Yengele, Izirayeli woolo Yengele le, pa li yo yeen fo: «Duvan cogolo ke ni fuun ke daga mbe yin duven ni.» Kona pe yaa ma yon sogo mbe yo fo: «Naga yen ma, we sigi jen mbe yo fo duven cogolo ke daga mbe yin duven ni wi le?

¹³Kona ma pe pye ma yo fo, pa Yawe Yengele li yo yeen fo: «Mi yaa ki tara nda ti woolo pe ni fuun pe kan pe wo pe tin; wunlunaja na wi yen ma cen wunluwo pi na Davidi wi yonlo, naa saraga wofenne* pe ni, naa Yengele yon senre yofenne* pe ni, konaa Zheruzalemu ca woolo pe ni fuun pe ni, mi yaa pe ni fuun pe kan pe wo pe tin fo pe yege kila kanngi. ¹⁴Mi yaa pe gbon pe yee na mbe pe purugu, teelee poro naa piile pe ni. Yawe Yengele lo li yo ma. Mi se ka wa kpe yaga, mi se ka pe yinriwe ta, wa yungbogwo se kanla ta. Yaraga ka se kanla yege kon mbe pe tongo.» »

**Yerewe senre sannu ki kala
li sa gbɔn**

¹⁵ Yaa nuru, ye nuᅅgbogolo jan
ye logo jɛᅅᅅe,
yaga kaa ye yɛɛ nari, katugu
Yawe Yenᅅele lo li yen na
para.

¹⁶ Yaa Yawe Yenᅅele, ye Yenᅅele
li shari,
sannu li sa diwi wi tirige ye na,
sannu ye ka sa kurugo yanwira ti
na yɔnlɔ tosaᅅa diwi wi
ni.

Ye yaa kaa yanwa pi yinri pi
pan,
ɛɛn fɔ li yaa kaa kaᅅᅅa kunwɔ
diwi,
li yaa kaa pye diwi wɔlɔ
conjonjo.

¹⁷ Na yee ki senre nda ti logo,
pa mi yaa sa lara mbe gbele ye
yɛɛ gbɔᅅwɔ pi kala na;
mi yaa yanli mbe yentunwɔ
legere wɔ,
katugu pe yaa ka Yawe Yenᅅele
li simbaala ᅅᅅbelege[†] ki
yigi mbe kari ki ni.

**Senre nda Yenᅅele làa yo
wunlunaᅅa wi go woolo pe kan**

¹⁸ Maga yo wunlunaᅅa wo naa
wunlunaᅅa nɔ wi kan fɔ:
«Ye tigi ye cɛn tara,
katugu wunluwɔ njala gbɔᅅwɔ
wolo na làa pye wa ye go
na,
li kɔw ma to.

¹⁹ Negɛvu* tara cara ti yeyɔnrɔ
tì tɔn,
lere woro wa mbe ya mberi
yɛᅅe.
Pè Zhuda tara woolo pe ni fuun
pe koli ma kari pe ni
kulowo ni,
pè pe ni fuun pe koli ma kari pe
ni kulolo.»

**Fere yaa Zheruzalemu
ca woolo pe ta**

²⁰ «Zheruzalemu ca, ma yɛᅅe ki
yirige ma wele,
ma juguye mbele pè yiri wa
yɔnlɔparawa kaᅅᅅe kɛɛ
yeri na paan pe wele!
Simbaᅅbelege ᅅᅅa kila kan ma
yeri, ki yen se yeri?
Ki simbaᅅbelege ᅅᅅa kila pye
na gbɔᅅwɔ kaan ma yeri
we.

²¹ Leele mbele mboro yere jate
mà pe kara ma pe pye
teele,
na paga ka yiri mbe cen ma go
na, ma yaa yo mele san?
Naga yen ma, kayᅅᅅa ma ki yaa
ka to ma na,
paa yɛᅅe ᅅᅅa na jele selara ma
kaa yiri wi ni wi le?

²² Na maga kɔɔn yɛɛ yewe mbe
yo fɔ:
«Yiᅅᅅi na ki kagala ᅅᅅele ke nɛɛ
gbɔɔn na na?»
Ma kapere legere to kala na,
pɔɔn paraga ki yirige ma na ma
kari naayeri,

[†]13.17 Simbaala ᅅᅅbelege, ko kɔɔ wo yen Zheruzalemu ca fenne wele, pe juguye pe yaa ka pan mbe pe koli mbe kari pe ni kulowo ni.

a pè to ma na fanŋga na.

²³ «Naga yen ma, Etiyopi* tara fenne woo mbe ya mboo witige cɛnlɔmɔ pi kanŋga wi le?

Nakoma kamɔlɔ wi mbe ya mboo witige yɔɔnrɔ ti kanŋga wi le?

Ayoo. Ki pyelɔmɔ nungba pi na, yoro mbele yè tara kapege pyege ki na, ye mbe ya mbaa kajɛŋge ko piin mele?

²⁴ Mi yaa ka ye jaraga paa yege ŋga na gbinri* tifelege ki ma yan waga ki le maga jaraga we.

²⁵ «Ko ki yen ma tasaga ye, ŋga mi kɔn ma tege ma kan we. Yawe Yenŋele lo li yo ma; katugu mà fege na na, mà saa ma jigi wi taga yarisunndo yagbogolo woro na.

²⁶ Mi yaa ma paraga ki yirige ma na, mbe sa gbɔn fɔ wa ma yege sɔgɔwɔ, jango pɔɔn fere ti yan.

²⁷ Mɔɔ nandara kapyere ti yan, naa ma nangala gbelege ki ni, naa ma nanjara fere woro nda maa piin wa tinndiye pe na konaa wa wasege ki ni ti ni.

Mɔɔ yarisunndo tijangara ti yan. E, Zheruzalemu, jɔlɔgɔ yen ma wogo!

Mboro ŋa mɛɛ ma yeɛ pye kpoyi*, ma yaa koro ma fɔ sa gbɔn wagati wi wiin?»

Zheremi wila Yenŋele li yenri tisaga wogo na wawa pa kala na

14 ¹ Yawe Yenŋele làa senre nda yo Zheremi wi kan wawa mba pila to pi wogo na, ti nda:

² «Zhuda tara woolo pe yen kunwɔ kayanŋa na, pe cara ti yen na tuun na kee, yesanga gbɔn leele pe na, pe yen ma cɛn tara;

Zheruzalemu ca woolo pe gbelege ki yen na yinrigi na sagawa jaa.

³ Legbɔɔlɔ pe ma pe tunmbyeele pe tun pe sa tɔnmɔ ko pe kan,

pe ma le ma kari wa tɔnmɔ were ti yɔn na, ɛɛn fɔ paa sa tɔnmɔ yan wa.

Pe ma sɔngɔrɔ ma pan pe koyaara ti ni waga.

Pe jigi ŋa wì kɔn pe na konaa jatere piriwen pi kala na, pe ma pe yere ti tɔn fere ti na.

⁴ Tara tì waga fɔ ma jɛɛnri, katugu tisaga woro na paan wa tara ti ni.

Ki kala na, kere kɔnfenne pe jigi wì kɔn pe na, fɔ a pè pe yere ti tɔn fere ti na.

⁵ Ali yere safuwe ŋa wa wasege ki ni, wi ma se ma kari maa pyɔ wi toro,

katugu yan woro wa. ⁶ Yan
sofilele pe ma saa na
yeregi wa tinndiye pe go
na,
na tifeleḡe ki shoo paa dabaala
yen;
pe yengele ke saa na woo pe na,
katugu yan woro wa pe
ka.»

Tara woolo pe senyoro re

⁷ «E, Yawe Yenḡele, ali na kaa
pye we kajogoro ti yen na
we jeregi,
kala la pye ma we saga ma meḡe
ko kala na!
Katugu we kambasinnde ti leḡe,
we kapege pye ma na.

⁸ Mboro ḡa ma yen Izirayeli*
woolo pe jigi tagasaga ye,
mboro ḡa pe shofɔ jolɔḡo sanga
ni,
yingi na meḡ ma yeḡ pye paa
nambanḡa yen laga tara
ti ni?

Nakoma paa canakarifo yen,
ḡa wi yaa pan mbe
wonlosaga nunḡba wonlo
mbe si kari?

⁹ Yingi na meḡ ma yeḡ pye paa
lere wa yen, ḡa wi fanḡa
ki ko,
paa malingboon kotogofɔ yen,
ḡa wi se ya mbe lere shɔ?
Ma si yala, Yawe Yenḡele, ma
yen laga we soḡwo,
ma meḡe ki yen we na;
maga ka we wa!»

¹⁰ Yawe Yenḡele li yen na senre
nda yuun ki leele mbele pe wogo na

ti nda: «Kaselege ko na, mbaa yanri
faa la toro ko ki yen ma pe ndanla.
Paa ya cen laga nunḡba. Ki kala na,
pe kala li woro ma Yawe Yenḡele li
ndanla. Koni li yaa li jatere wi tege
pe kajogoro ti na, mbe pe kapere ti
foḡo ton pe na.» ¹¹ A Yawe Yenḡele
li silan pye naa fo: «Maga kanla
yenri mbe yo mbe kajenge pye ki
leele mbele pe kan. ¹² Ali na pe
ka yenge le mbanla yenri, mi se
pe sagawa jagbelege ki logo. Na
pe ka saara sogoworo* naa muwe
saara* wo na yeri, mi se yenle ti na.
Katugu mi yaa pe tongo tokobi, naa
funḡo konaa yambewe ni.» ¹³ A mi
sho fo: «E, we Fo Yawe Yenḡele,
Yenḡele yon senre yofenne* pe yen
naga yuun pe kan fo: «Tokobi kpe
se gbɔn ye na, funḡo se to ye na.
Een fo Yenḡele li yaa yeyinḡe jenge
kan ye yeri laga ki laga ḡa ki
ni.» ¹⁴ A Yawe Yenḡele li silan
pye naa fo: «Ki Yenḡele yon senre
yofenne, yagbogolo senre pe yen
na yuun na meḡe ki na. Mi si pe
tun, mi sigi konɔ kan pe yeri, mi
si senre kpe le pe yon. Yariyanra
yagbogolo woro, naa jeere kapyere
konaa lefanlaga senre nda ti yen
na yinrigi wa pe yeera nawa jatere
wi ni, to pe yen na yuun ye kan
ma yo Yenḡele yon senre ri.» ¹⁵ Ki
kala na, Yawe Yenḡele ligi yo ma
yo fo: «Ki Yenḡele yon senre yofenne
pe yen na para na meḡe ni, naga
yuun ma yo fo malaga naa funḡo
se to laga tara ti ni, ma si yala, mi
ma mi pe tun. Ki Yenḡele yon senre
yofenne wele, tokobi naa funḡo

ki yaa pe gbo. ¹⁶Pe yen na ki Yenjele yon senre ti yuun leele mbele kan, tokobi naa fungo ki yaa pe gbo fun mbe pe jaanri wa Zheruzalemu ca nawa konjolo ke ni. Lere se ka ta mbe poro naa pe jeele, naa pe pinambiile konna pe sumborombiile pe gboolo pe le. Mi yaa pe kapege ki yaga ki songoro ki to pe na.»

Zheremi wi yen na Yenjele li yenri li leele pe kapere ti kala yaga pe na

¹⁷ Ki senre nda ti yo leele pe kan fo:

«Na yentunwo pi yen na fuun yonlo naa yembine, pi woro mbe yere, katugu jolowo to na woolo mbele na lendanlambala pe na, pe welege fo jenge.»

¹⁸ Na mi ka kari wa wasege ki ni, tokobi wi leele mbele gbo, poro mi ma yan wa; na mi ka ye wa ca nawa, fungo ki yen na leele mbele jolo, poro mi ma yan wa.

Yenjele yon senre yofenne poro naa saraga wofenne pe ni, pe yen na tara ti yanri na toro,

een fo pe woro na kala la koro jenni.»

Tara woolo pe senyoro re

¹⁹ «Yenjele, naga yen ma, ma Zhuda tara woolo pe wa pew wi le?»

Naga yen ma, Siyon* ca woolo pe lako ma na wi le?

Yingi na, a ma si jolowo wa we na,

nga were woro ki na?

Waa pye naga singi mbe yeyinge ta,

een fo wee yaraga ka kpe yan; waa pye na we jolowo ki

mbonrosanga wi singi, een fo ki pan ma pye we yeri sunndo kongo gbogo.

²⁰ Yawe Yenjele, we yenle we kapere ti na,

we teleye pe kajowo wege jen; katugu we kapege pye ma na.

²¹ Ma mege ki kala na, maga ka we tifaga,

maga koon wunluwo jongo nga gbogowo ni ki tifaga!

Yon finliwe* mba ma le we ni, ma jatere wi tege pi na.

Maga kaa jowo.

²² Cengele sanngala ke yarisunndo nda ti woro yaraga ka, ti ni fuun ti ni,

kikiin ki mbe ya mbe tisaga ki pye ki pan?

Naga yen ma, naayeri wo ce wi ma ti tisaga ki maa paan wi le?

Yawe Yenjele, we Yenjele, mboro ma, ma ma ti tisaga ki ma pan wi le?

We jigi wi yen ma na, katugu mboro ma yen ki kagala ke ni fuun ke pyefo we.»

**Jɔlɔgɔ yaa to
Yenɲele li woolo pe na**

15¹Kona, a Yawe Yenɲele li silan pye fɔ: «Ali Moyisi naa Samiyeli pe ka pan mbe yere na yege sɔgɔwɔ, mbanla yenri ki leele mbele pe kan, mi se yenle pe na naa. Pe purɔ ma pe wɔ na yege sɔgɔwɔ, pe yaga paa kee! ²Na pe kɔɔn yewe mbe yo fɔ: «We yaa kari se yeri?» Ma pe yɔn sogo ma yo fɔ, pa Yawe Yenɲele li yo yeen fɔ:

«Mbele pe daga mbe ku, poro mbe ku;
mbele pe daga tokobi mbe gbo, tokobi mbe poro gbo;
mbele pe daga funɲo mbe to pe na, funɲo mbe to poro na;
mbele pe daga mbe yigi mbe kari pe ni kulowo ni, pe poro yigi pe kari pe ni kulowo ni.»

³Yawe Yenɲele lo li yo ma fɔ: «Jɔlɔgɔ cenle tijere mi yaa wa pe na. Pe yaa ka pe gbo tokobi ni, pyɔɔnɔ pe yaa kaa pe wire kara ti tilele mbaa ti kɔɔnɔ, sannjere ti yaa ka pe wire kara ti yɔli, cenre ti yaa ka pe ka mbe pe jɔgɔ. ⁴Mi yaa ti pe kala laa fyere gbɔɔ waa dunruya wunluwɔ pyew pi na; mi yaa ko pye ma Ezekiyasi pinambyɔ Manase ŋa wila pye Zhuda tara wunlunaŋa wi kapere to kala na, to nda fuun wila pye wa Zheruzalemu we†.»

**Zheruzalemu ca woolo,
Yenɲele li se ye yinriwe ta**

⁵«E, Zheruzalemu, ambɔ wi yaa ma yinriwe ta san?
Ambɔ wi yaa ma kotogo ki sogo ma na?

Ambɔ wi yaa laa ye tege mbe pan mbaa ma kala yewe?

⁶Yawe Yenɲele lo li yo ma fɔ:

«Mboro mà je mi na,
mà punɲo le na ni;
ki kala na, milan kee ki yirige ma na mbɔɔn tɔngɔ,
mì te ma yinriwe tawa pi ni.

⁷Mi yaa na woolo pe fe mbe pe yirige wa tara ti ni yarilire fekannɲaga ni, mbe pe jaraga;

mi yaa ti pe pe piile pe la.

Mi yaa pe tɔngɔ,
katugu pee pe tangalɔmɔ pi kanɲa.

⁸Muwi mì ti, a pe nanɲunjaala pè si legɛ ma we kɔgɔje yɔn taambugɔ ki na.

Mi yaa jɔgɔwɔ pyefɔ wi torogo yɔnɔ funɲbanga na malingbɔɔn lefɔnɲɔ wi nɔ wi kɔɔgɔ,

mi yaa fo mbe fyere naa sunndo kɔngɔ wa ye na.

⁹Jele ŋa wì pinambiile kɔlɔshyen se, wi fanɲga ki kɔ wi ni, wi yinwege wɔnwɔn pì shɔ wi yeri.

Yembine li wɔ wi na ma yɔnɔ ki yaga go na;

†15.4: Manase kagala ke yen ma yɔnɔgɔ lara nda na, tori nda yeen: 2 Wunlu 21.1-16; 2 Kuro 33.1-20.

ferɛ tùu yigi fɔ maa go sogo.
 Mbele ka koro yinwege na, mi
 yaa pe le juguye pe kɛɛ,
 pe pe gbo tokobi ni.
 Yawe Yɛnɛlɛ lo lì yo ma.» »

**Yɛnɛlɛ li yaa fanɲga le
 Zheremi wi tunɲgo ki ni**

¹⁰ «E, na nɔ, jɔlɔɔ yɛn na wogo,
 katugu màla se!
 Muwi mì pye kendige wɔfɔ naa
 maara kɔnfɔ tara woolo
 pe ni fuun pe yeri.
 Mi si fɔɔ kɔn lere yeri, mi si
 fɔɔ taga lere na,
 ma si yala lere pyew wi yɛn nala
 danɲi.»

¹¹ Kona, a Yawe Yɛnɛlɛ lì silan
 yɔn sogo ma yo fɔ:
 «Kaselege ko na, mi yaa ma shɔ
 ma jɔlɔɔ sanga naa ma
 jorowo sanga wi ni;
 ma juguye poro pe yaa ka pan
 mbaa ma yɛnri.

¹² Naga yɛn ma, lere mbe ya
 mbe tugurɔn kaw le,
 tugurɔn nda tì yiri wa
 yɔnlɔparawa kameɲɛ
 kɛɛ tara ti ni, nakoma
 tuguyɛnrɛ le?»

We Fɔ wi sɛnyoro

¹³ «Mi yaa ti leele pe pan pe ye
 kɛɛ yaara naa ye yarijɛnde
 ti ni fuun ti koli, pe se
 yaraga ka sara ye yeri;
 ko yaa pye ma, ye kapere nda
 fuun yè pye to kala na,

to nda yè pye laga tara ti
 lagapyew ki ni.

¹⁴ Mi yaa ti ye sa pye ye juguye
 pe kulolo, tara ta yege ni,
 nda yee jɛn;
 katugu na nanɲbanwa pì yiri na
 ni paa kasɔn yɛn,
 ɲga ki yɛn na sori ye mege ni.»

Zheremi wi sɛnyoro

¹⁵ «E, Yawe Yɛnɛlɛ, mà kala
 pyew li jɛn,
 ma jatere wi tɛɛɛ na na, ma yere
 na kala li ni,
 mala kayanɲa ki wɔ na jɔlɔfenne
 pe ni;
 maga kaa pe kala li kunni ma
 yɛɛ ni mbe ti panla gbo.
 Ki jɛn ma yo fɔ mboro kala na,
 pe yɛn nala tifaga, a miɲi
 kun na yɛɛ ni.

¹⁶ Ma sɛnrɛ ti ka gbɔn na na
 sanga ɲa ni, mi mari yigi
 mari tɛɛɛ wa na nawa;
 ma sɛnrɛ tilan nawa pi yinɲgi,
 ma yɔɔrimɔ kan na yeri,
 katugu ma mege ko ki yɛn na
 yinri na na.

Yawe Yɛnɛlɛ, Yɛnɛlɛ na yawa
 pi ni fuun fɔ.

¹⁷ Mi fa sa cɛn mbele pe maa
 kala lakoo leele na pe ni,
 mbaa tɛɛɛ pe ni ja;
 ma fanɲga kɛɛ kilan jori, a mì
 koro na yɛ,
 katugu mala nawa pi ɲɲban na
 na jɛnɲɛ leele pe ni.

¹⁸ Yinɲi na, a na jɔlɔɔ ki nɛɛ
 sɛregi na kee yɛɛɛ?

Yiŋgi na, na yama pì si panra na
na, pi si woro na koo?
Naga yen ma, ma yen na jaa mbe
pye na yeri kaselege ko
na paa pulugo yen, ŋga ki
maa lere fanla wi le,
pulugo ŋga lere se ya mboo jigi
wi taga ki tɔnmɔ pi na wi
le?»

¹⁹ Ki kala na, pa Yawe Yenŋele li
yo yeen fɔ:
«Na ma ka sɔŋɔɔ mbe pan na
kɔɔɔɔ,
mi yaa ma le naa mbɔɔn pye na
tunmbyee.
Na ma ka yarijende ti wɔ ti ye
nda ti yen kayɔŋɔ fu ti
ni,
pa kona ma yaa pye na yɔn senre
yofɔ*.

Ɛen fɔ leele poro pe daga mbe
sɔŋɔɔ mbe pan ma
kɔɔɔɔ,
mboro ma ma daga mbe sɔŋɔɔ
mbe kari poro kɔɔɔɔ.

²⁰ Mi yaa ma tege ki leele
mbele pe yege sɔɔwɔ
paa tuguyenre malaga
sigembogo* yen;
pe yaa malaga gbɔn ma ni,
Ɛen fɔ pe se ya ma ni,
katugu mi yaa pye ma ni, jango
mbɔɔn shɔ mbɔɔn go
yirige.»

Yawe Yenŋele lo li yo ma.

²¹ «Mi yaa ma shɔ lepeepe pe
yeri,
mbɔɔn go shɔ lewelimbele pe
kɛɛ.»

Zheremi wì koro wi ye

16 ¹Yawe Yenŋele làa para na
ni ma yo fɔ: ²«Maga ka jele
pɔri, maga ka pinambiile nakoma
sumborombiile se laga ki laga ŋga
ki ni. ³Katugu pinambiile, naa
sumborombiile mbele pe yaa se
laga ki laga ki ni, naa pe neele poro
naa pe teele mbele pe yaa ka pe se
pe ni, Yawe Yenŋele pa li yo yeen pe
wogo na fɔ: ⁴«Yambewe pi yaa ka
pe gbo, lere se ka ta mbe pe kunwɔ
pi gbele, pe se ka pe gboolo pe le.
Pe gboolo pe yaa ka pye fyɔŋɔ
wa tara ti na. Tokobi naa fuŋgo ko
ki yaa ka pe tɔŋɔ mbe pe kɔ. Pe
gboolo pe yaa pye naayeri sannjere
to naa cenre ti yaakara.»

⁵Yawe Yenŋele làa na pye naa
fɔ: «Maga ka ye kunwɔ go ni,
maga ka kari kunwɔ na, maga
ka lere kunwɔ gbele, katugu mila
yeyinŋe, naa na yinriwe tawa
konaa na kagbaraga pyege ki ni
ti kɔ mari wɔ wa ki leele pe
sɔɔwɔ. Yawe Yenŋele lo li yo ma.
⁶Legbɔɔɔ naa fyɔŋwɔ fenne pe yaa
ka ku laga ki tara nda ti ni. Lere se
ka ta mbe pe gboolo pe le, lere se
ka pe kunwɔ pi gbele. Lere kpɛ se
ka wi witige jɛenri jɛenri nakoma
mboo go ki kulu mbege naga fɔ
yesanga to wi na pe kala na. ⁷Lere
se ka sɔɔɔɔ sɔɔ mbe suro kan
kunwɔ fɔ wi yeri, mbe ta mboo
kotogo ki sogo wi na. Lere se ka
tɔnmɔ jene ko kunwɔ fɔ wi kan,
mbe ta mboo kotogo ki sogo wi na

wi to nakoma wi nɔ kunwɔ pi wogo na.

⁸ «Maga ka sa ye liwen gbɔɔ go ka ni, mbe sa cen mbaa nii mbaa woo lifenne pe ni. ⁹ Katugu Yawe Yɛnɛle na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli* woolo Yɛnɛle le, pa li yo yɛn fɔ: «Mi yaa nayinme yuuro, naa yɔɔrimɔ yuuro, naa japene yuuro konaa pijaala yuuro ti shɔɔ ki kɔ laga ki laga ŋga ki ni ye yege sɔɔwɔ, ye wagati wi na.»

¹⁰ «Na maga saga senre nda ti ni fuun ti yo ki leele mbele pe kan, na paga ma yewe mbe yo fɔ: «Yiŋgi na Yawe Yɛnɛle li sigi kɔn maga tɛge mbe jɔɔɔ gbɔɔ ŋga ki ni fuun ki wa we na? Yiŋgi kapege we pye ma? Yiŋgi kajɔɔ we pye Yawe Yɛnɛle, we Yɛnɛle li na ma?» ¹¹ Kona ma pe yɔn sogo ma yo fɔ, pa Yawe Yɛnɛle li yo yɛn fɔ: «Ko pye ma, katugu ye teleye paa je na na, ma saa taga yarisunndo ta yege na, na tunngo piin ti kan, na fɔli ti yege sɔɔwɔ nari gbogo. Mi wo na, pɛ je na na, pe woro na tanri na lasiri* senre ti na. ¹² Yoro wo na, yɛ tipege pye ma we ye teleye pe na; ye ni fuun nunɔba nunɔba ye yen na tanri ye nawa jatere pere to na, ye woro na nuru na yeri. ¹³ Ki kala na, mi yaa ye purɔ mbe ye yirige laga ki tara nda ti ni, mbe sa ye wa tara ta yege ni, nda yoro naa ye teleye pe ni ye siri jen. Mbe ye ta wa ki tara ti ni, ye yaa kaa yarisunndo ta yege gbogo sɔnɔ naa yembine, katugu mi se ka ye yinriwe ta naa.»

»

Yɛnɛle li yaa ka ti li woolo pe sɔngɔ wa pe tara

¹⁴ Ki kala na, Yawe Yɛnɛle lo li yo ma fɔ: «Piliye ya yen wa na paan, pe se kaa ki yuun naa fɔ: «Mi wugu Yawe Yɛnɛle na yinwege wolo li mege ki na, lo na lɔa Izirayeli woolo pe yirige ma pe wɔ wa Ezhipiti tara we.» ¹⁵ Eɛn fɔ pe yaa kaa yuun fɔ: «Mi wugu Yawe Yɛnɛle na yinwege wolo li mege ki na, lo na li sɔngɔ ma Izirayeli woolo pe yirige ma pe wɔ wa yɔnɔparawa kamɛŋge keɛ tara ti ni, konaa tara sannda nda fuun lɔa pe purɔ ma kari pe ni wa we.» Mi yaa ka sɔngɔ mbe pan pe ni wa pe tara, to nda mɔla kan pe teleye pe yeri we.»

¹⁶ Yawe Yɛnɛle lo li yo ma fɔ: «Wele, mi yaa ka ŋgbanra wɔfenne legerɛ torogo, poro yaa ka kari sa pe yigi; ko puŋgo na, mi yaa ka koniyɛnle legerɛ torogo, poro yaa ka sa pe purɔ wa yanwira ti ni fuun ti na konaa tinndiye pe ni fuun pe na, fɔ mbe sa ye wa waliwere ti ni. ¹⁷ Katugu na yege yen pe kapyegele ke ni fuun ke na, pe kala la kpɛ woro ma lara na na, pe kajɔɔ ti se ya lara na na. ¹⁸ Mi yaa keli mbe pe kajɔɔ to naa pe kapere ti fɔɔ tɔn pe na gbɛn fɔ tɔnsaga shyɛn, katugu pɔnla tara ti tɛge fyɔngɔ* ni pe yarisunndo yinwege fu woro ti ni, mala laga ki yin pe yarisunndo tijangara ti ni.»

¹⁹ Yawe Yɛnɛle, mboro ma yen na fannga, ma pye paa na malaga sigeca yen

konaa na larasaga jɔlɔɔ sanga ni.

Cengele ke yaa kaa yinrigi fɔ wa dunruya wi kɔsaga ki na mbaa paan ma kɔrɔɔ, mbaa yuun fɔ: «We teleye pe yengengele ke sila pye Yenjele jenne;

kàa pye yarisunndo nda ti yen wagafe, nda ti se ya yaraga ka yɔn.

²⁰ Naga yen ma, senwee pyo mbe ya mbe yengengele gbegele wi yee kan le?

Ayoo, ki yaara nda wi ma gbegele, ti se ya pye yengengele!»

²¹ Ki kala na, Yenjele li yo fɔ:

«Yɔnlɔ na lo na, mi yaa na fannga naa na yawa pi naga pe na,

pa kona pe yaa ki jen fɔ na mege koyi nga Yawe Yenjele.»

**Yenjele li yen na para
Zhuda tara woolo pe na
pe kapere ti wogo na**

17 ¹ «Zhuda tara woolo pe kapere ti yen paa yɔɔnrɔ yen, nda pè yɔnlɔɔ tugurɔn yɔnlɔɔkanngala ni,
nda pè yɔnlɔɔ lulu pɔnde ni;
ti yen ma yɔnlɔɔ wa pe kotoro ti na,

konaa wa pe saara wɔsara* ti yengengele ke na†.

² Ki pyelɔmɔ pi na ma, pe pinambiile pe yaa la nawa tuun pe saara wɔsara ti na,
naa pe yarisunngo jelege Ashera* ki tiyagala ngele pè kan na sunnu ke na,

koro ngele pè kan wa tigbɔɔ nda ti yen wetipiire ni ti nɔɔ na, naa tinndiye mbele pè yagara pe go na,

³ naa yanwira ti na, konaa wa wasege ki ni.

Yoro Zhuda tara woolo, mi yaa ye yarijende naa ye kee yaara ti ni fuun ti le leele pe kee, peri koli pe kari ti ni,

mbe pinle ye yarisunndo sunzara ti ni!

Mi yaa ko pye, ye kapere nda yè pye wa tara ti lagapyew ki ni, to kala na.

⁴ Tara nda mila kan ye yeri, yoro jate ye yaa ka ti peri sho ye yeri.

Mi yaa ka ti ye pye ye juguye pe kulolo tara ta yege ni, nda yee jen;

katugu yàna nangbanwa pi yirige na ni paa kasɔn yen,

nga ki yen na sori fɔ sanga pyew.»

†17.1: Nga ki yo fɔ: *Pe kapere ti yen paa yɔɔnrɔ yen nda pè yɔnlɔɔ tugurɔn yɔnlɔɔkanngala ni, nda pè yɔnlɔɔ lulu pɔnde ni,* ko kɔrɔ wo yen fɔ ki sewe yɔɔnrɔ ti se jɔɔ mbe wɔ wa.

**Yenḡele lo li yen
jigi tagasaga jḡḡe ye**

- ⁵ Pa Yawe Yenḡele li yo yḡen fɔ:
«Lere ḡa wi maa jigi wi taga
senwee pyɔ na,
mbe senwee wi pye wi
keḡndagaserege,
mbe laga mi ḡa Yawe Yenḡele na
na,
ki fɔ wi yen ma danḡa.
⁶ Ki lerefɔ wi yen paa tipile yen
wa gbinri* ḡa wì waga wi
ni,
wi se ferewe ta.
Wi yaa koro mbe cen wa tara
nda tì waga ti ni,
tara nda ti yen kɔ ni, lere woro
wa ti ni.
- ⁷ «ḡen fɔ lere ḡa wi maa jigi wi
taga Yawe Yenḡele li na,
mboo kala pyew li le li keḡ,
ferewe yen ki fɔ wi woo!
⁸ Wi yen paa tige yen, ḡga ki yen
ma sanri lɔḡɔ yɔn na,
ki ndire ti ma ye ma kari wa
tɔnmɔ pi yeri;
na kafugo sanga wi ka gbɔn, kila
yaraga ka kpe pye ki na,
ki were ti ma koro tipiire sanga
pyew.
Ali na wawa pi ka yere yeḡe na
ni, kila yaraga ka kpe pye
ki na,
ki maa seni sanga pyew.»
- ⁹ «Senwee wi nawa jatere wì
tisaw ma we yaraga ki ni
fuun ki na,

- were woro wa mboo sagala.
Ambɔ wi mbe ya mboo nawa pi
jen?
- ¹⁰ Yawe Yenḡele lo li ma senwee
wi nawa jatere wi cancan
mbe wele,
mboo nawa kagala ke seḡeseḡe
mbe ke jen,
janḡo mbe lere nuḡba nuḡba
pyew wi sara mbe yala wi
tangalɔmɔ pi ni,
konaa mbe yala wi kapyere ti ni.
- ¹¹ «Lere ḡa wi ma penjagbɔrɔ ti
ta kambasinnde ti fanḡga
na,
wi yen paa sico yen, ḡa wì sinle
jenrewe pa na, mba wo
ma wuu se.
Wi yinwege ki ka ka gbɔn
nandogomɔ sanga ḡa ni,
wi penjagbɔrɔ ti mee fe
maa wa,
wa wi kala li kɔsanga wi ni, wi
ma kaa pye lembige.
- ¹² «We sherigo gbɔḡɔ* kpoyi*
ki yen wunluwɔ jḡḡo
gbɔḡɔwɔ wogo,
ḡga ki yen ma yagara maga le
wa dunruya wi dasanga
wi ni.
- ¹³ E, Yawe Yenḡele, mboro ḡa
ma yen Izirayeli woolo pe
jigi tagasaga,
lere o lere ka je ma na, ko fɔ wo
yaa fere shɔ.
Mbele ka laga ma na, poro go ko
yaa kɔ wa taambugɔ ki ni;

katugu pè je yinwege pulugo
tɔnmɔ pi na, po mba pi
yen Yawe Yɛnɛle le.»

Zheremi wi Yɛnɛle yɛnrɛwe

¹⁴ «E, Yawe Yɛnɛle, na sagala,
pa kona mi yaa sagala;
na shɔ, pa kona mi yaa shɔ.
Mboro mi maa sɔnni.

¹⁵ Wele, leele pe yen nala piin fɔ:
«Yawe Yɛnɛle li yo li yaa nga
pye, kɪ koro se yeri?

Ligi pye kɛ!»

¹⁶ Eɛn fɔ, mi wo na, mi se je
mbe taga ma na, mbe
pye simbaala kɔnrifɔ* ma
kan.

Mi sila pye na jaa jɔlɔɔ mbe
gbɔn pe na; mboro jate
mà ko jɛn.

Senre nda fuun ti yiri wa na yɔn,
màri jɛn,
ta si fun ma na.

¹⁷ Maga ka pye fyɛɛyaraga na
yeri,

katugu jɔlɔɔ sanga ni, mboro
ma yen na larasaga ye.

¹⁸ Ki yaga na jɔlɔfenne pe fere
shɔ,

ɛɛn fɔ, mi wo ka ka fere shɔ;
ki yaga pe sunndo wi kɔn pe na,
ɛɛn fɔ na sunndo wi ka ka kɔn
na na.

Jɔlɔɔ wa pe na,
ma pe tɔngɔ tɔngɔsaga shyɛn.»

Yɛnɛle li yo paa li cɛnpilige ki jate

¹⁹ Pa Yawe Yɛnɛle làa para na ni
yɛɛn, ma yo fɔ: «Kari ma sa yere

wa ca ki mbogo yeyɔngɔ nga pe
yinri Tara woolo pe yeyɔngɔ ki na,
Zhuda tara wunlumbolo pe maa
yiin na yinrigi yeyɔngɔ nga ni we,
konaa ma sa yere fun Zheruzalemu
ca yeyɔnrɔ sannda ti ni fuun ti
na. ²⁰ Maga yo leele pe kan fɔ:
«Ye Yawe Yɛnɛle li senre ti logo,
yoro Zhuda tara wunlumbolo, naa
Zhuda tara woolo ye ni fuun konaa
yoro Zheruzalemu ca woolo ye ni
fuun, yoro mbele ye maa yiin na
yinrigi wa ki yeyɔnrɔ nda ti ni we.

²¹ Yawe Yɛnɛle li yo fɔ: Ye ye
yɛɛ yingiwɛ jɛn, yaga kaa tuguro
tungu cɛnpilige* ki na, yaga kaa
yiin tuguro ni laga Zheruzalemu ca
ki ni. ²² Yaga ka tuguro lɛ mbe yiri
ti ni wa ye yinre ti ni cɛnpilige ki
na. Yaga ka tunɔgo kpe pye, ɛɛn fɔ
ye cɛnpilige ki tege ki yɛ na kan,
paa yɛgɛ nga na mila ki yo ye teleye
pe kan we.»

²³ «Eɛn fɔ pee yenle mbe logo na
yeri, pee nuɔgbolo jan na yeri. Pàa
pe nuɔgbogolo ke ngban ma je mbe
logo na yeri, pe sila yenle na yerewe
senre ti na.»

²⁴ Yawe Yɛnɛle li yo fɔ: «Na yaga
yenle mbaa nuru na yeri jɛngɛ, na
ye woro na tuguro tungu mbaa yiin
ti ni laga ki ca nga ki yeyɔnrɔ ti ni
cɛnpilige ki na, na yaga cɛnpilige
ki tege ki yɛ na kan, na ye woro
na tunɔgo ka kpe piin ki pilige ki
na, ²⁵ pa kona wunlumbolo mbele
pe yaa kaa cɛɛn wunlunana Davidi
wi wunluwɔ jɔngɔ ki na wi yɔnlɔ,
poro naa pe legbɔlɔ pe ni, pe yaa
kaa tooro mbaa yiin laga ki ca nga

ki yeyɔnrɔ ti ni. Pe yaa ka pye pe wotoroye mbele shɔnye maa tilele pe na, konaa shɔnye na, poro naa pe legbɔɔɔ pe ni, naa Zhuda tara woolo pe ni konaa Zheruzalemu ca woolo pe ni. Leele yaa ka pye mbe cen laga ki ca nga ki ni sanga pyew. ²⁶ Pa kona leele pe yaa kaa yinrigi wa Zhuda tara cara ti ni, naa wa Zheruzalemu kanngara na cara ti ni, naa wa Benzhamɛ tara ti ni, naa wa yanwira tigiwen tara ti ni, naa wa yanwira tara ti ni konaa wa Negevu* tara ti ni, mbe pan mbaa saara sogoworo* woo, naa saara* ta yege ni, naa muwe saara ni, naa wusuna nuwɔ taan* ni konaa nayinme saara ni wa mi ɲa Yawe Yenɲele na sherigo gbɔgɔ* ki ni. ²⁷ Eɛn fɔ na yee yenle mbe logo na yeri, na yee cɛnpilige ki tege ki ye na kan, na ye kaa tuguro tungu mbaa yiin wa Zheruzalemu ca yeyɔnrɔ ti ni cɛnpilige ki na, pa kona mi yaa kasɔn le ca ki yeyɔnrɔ ti ni; ki kasɔn ki yaa Zheruzalemu ca wunluwɔ yinre ti sogo, ki kasɔn ki se si figi.»

Zheremi wila kari cɔgɔ fanrifɔ wa yeri

18 ¹ Yawe Yenɲele lɔa li senre ti kan Zheremi wi yeri, ma yo fɔ: ² «Yiri ma kari wa cɔrɔ fanrifɔ wi go, na maga sa gbɔn wa, senre nda ti yen na yeri, mi yaa ti yo ma kan.»

³ Kona, a mɛ si kari wa cɔrɔ fanrifɔ wi go, mɛe saa wi yan wila cɔgɔ ka fanri wa cɔrɔ fanripele li ni. ⁴ Cɔgɔ ɲga wila pye na fanri joro ti ni, a ki

si jɔgɔ wi keɛ. A wɛ si cɔgɔ ka yege fanri ki joro nunɲba ti ni, paa yege ɲga kɔu ndanla we.

⁵ Kona, a Yawe Yenɲele li sili senre ti kan na yeri ma yo fɔ: ⁶ «Yoro Izirayeli* woolo, naga yen ma, ɲga ki cɔrɔ fanrifɔ ɲa wɛ pye, mi se ya mbege kala nunɲba li pye ye na wi le?» Yawe Yenɲele lo li yo ma fɔ: «Joro ti yen wa cɔrɔ fanrifɔ wi keɛ yege ɲga na, yoro Izirayeli woolo, pa ye yen na keɛ ma. ⁷ Sanga wa ni, mi ma para cenle la wogo na, nakoma wunluwɔ tara ta wogo na mbe yo fɔ mi yaa pe yirige wa pe yɔnlɔ, mbe pe gbɔn, mbe pe tɔngɔ. ⁸ Eɛn fɔ ki cenle na mi ma para li wogo na, na li woolo paga pe kapege ki jen mbege yaga, pa kona jɔlɔgɔ ɲga mila pye na jaa mbe wa pe na, mi maga yaga. ⁹ Sanga wa ni fun, mi ma para cenle la wogo na, nakoma wunluwɔ tara ta wogo na mbe yo fɔ mi yaa ti gbegele mbe yeresaga kan ti yeri. ¹⁰ Eɛn fɔ na ki cenle woolo pe kaa ɲga ki yen mala mben ki piin, na pe woro na nuru na yeri, pa kona kajɛɲge ɲga mila pye na jate mbe pye pe kan, mi maga yaga.

¹¹ «Koni, ki yo Zhuda tara woolo pe kan konaa Zheruzalemu ca woolo pe kan fɔ, pa Yawe Yenɲele li yo yeɛn fɔ: «Mi yen na jɔlɔgɔ ka gbegele ye mege ni, mi yen na kala la kɔɔn na teri ye mege ni. Ki kala na, ye ni fuun nunɲba nunɲba, ye sɔngɔrɔ ye yiri wa ye kombegele ke ni, ye ye tangalɔmɔ naa ye kapyere ti kanɲga.» ¹² Eɛn fɔ pe yaa ma yɔn

sogo mbe yo fɔ: «Maga kaa ma yɛɛ tege! Iɲga we yen na sɔnri, ko we yaa pye; we ni fuun nunɲba nunɲba we yaa la tanri mbaa yala we nawa jatere pere to ni.» »

**Izirayeli woolo pè fɛgɛ
Yawe Yenɲele li na**

¹³ Ki kala na, pa Yawe Yenɲele li yo yɛɛn fɔ:

«Ye kari ye sa cɛngɛle sanɲgala ke yewe;
ambɔ wila ki kala cɛnle na la logo faa?

Izirayeli woolo pè kapeɲɔɲɔ pye fɔ ma toro.

¹⁴ Naga yen ma, yaa nɛzhi* wi yan wi kɔ wa Liban tara yanwira ti go na, wa wasege ki ni wi le?

Naga yen ma, tɔnyinmɛ mba pi maa yinrigi fɔ wa lege na fuun na tinri, pi mbe ya waga wi le?

¹⁵ Ma si yala na woolo pè fɛgɛ na na,
pe saa na wusuna nuwɔ taan sori yarisunndo nda ti yen wagafe ti kan.

Ti pe kan pe yen na kunrugu wa pe kondangala li ni;
pè ke ma wɔ wa pe kolele li na, ma koɲgolo kele yɛgɛ le, ɲgele ke woro ma yɔn.

¹⁶ Pège pye, a pe tara ti jɔɲɔ ma koro waga,
ma pye titegere yaraga fɔ sanga pyew.

Ki to torofenne pe ni fuun pe yɔn na,

fɔ pe maa go fingi ti na.

¹⁷ Mi yaa ka pe gbɔn mbe pe jaraga wa pe juguye pe yɛgɛ,

paa yɛgɛ ɲga na yɔnlɔ yirisaga tifelegɛ ki ma yaara ti gbɔn mberi jaraga we.

Pe jɔlɔɲɔ sanga ni, mi yaa puɲɔ wa pe yeri,

mi se yɛgɛ wa pe yeri mbe pe saga.»

**Leele pàa yɔn le Zheremi wi na,
konaa Zheremi wi
Yenɲele yenrɛwe**

¹⁸ Leele pàa yo fɔ: «Ye pan we yɔn le Zheremi wi na. We se saraga wɔfɔ* la, mbaa we nari Yenɲele li lasiri wi ni, kajɛɲɛ se la we yeri, mbaa yerɛwe jɛmbe kaan we yeri, we se Yenɲele yɔn sɛnre yofɔ* la, mbaa Yenɲele sɛnre yuun we kan. Ye pan woo mɛgɛ ki jɔɲɔ we yɔn sɛnre ti ni; waga kaa wi sɛnre ti jate.»

¹⁹ «Yawe Yenɲele, logo na yeri; na winfenne pe yen na sɛnre nda yuun, ti logo!

²⁰ Naga yen ma, ki daga pe kajɛɲɛ ki fɔɲɔ tɔn kapege ni le?

Ma si yala, pè titege wɔ wa na yɛgɛ, jango mbe to wa ki ni.

Yenɲele, ma jatere wi tɛge ki na fɔ mɪla yere ma yɛgɛ sɔɲɔwɔ,

mɔɔ yenri ma kajɛɲɛ pye na kan,

janngo mbɔɔn nanɔbanwa pi laga
lali pe ni.

²¹ Ki kala na, ma ti funngo mbe to
pe piile pe na;

pe pe gbo tokobi ni.

Pe jɛɛle pe pe piile pe la, pe pye
nanɔnɔnɔjaala;

ma ti yambewe mbe pe pɛnɛ pe
gbo,

tokobi mbe pe lefɔnmbɔɔɔ pe
gbo malaga na.

²² Na maga ka pe fo mbe

benɔnɔnɔri pyefɛnnɛ torogo

pe yeri sanga ŋa ni,

ma ti gbeere mbaa yinrigi wa pe
yinrɛ ti ni,

katugu pɛ titege wɔ wa na yɛge
mbanla yigi.

Pɛ mɛrɛ jan na na mbanla yigi.

²³ «Ɛɛn fɔ, mboro wo na Yawe

Yɛnɔɔɔɔɔ, yɔn leme mba

fuun pɛ le na na mbe ta

mbanla gbo,

màa jen.

Maga ka pe kajɔɔɔɔ ki kala yaga
pe na,

maga ka pe kapere ti kɔ mberi
wɔ wa ma yɛɛ yɛge

sɔɔɔɔɔɔ.

Ma ti pe toori ma yɛge sɔɔɔɔɔɔ,

na ma nanɔbanwa sanga wi ka
gbɔn, ma yiri pe kɔrɔɔɔɔ.»

**Yɛnɔɔɔɔɔ làa ki yo Zheremi wi kan
ma yo wi cɔɔɔ le wigi ya**

19 ¹ Yawe Yɛnɔɔɔɔɔ làa para na
ni ma yo fɔ: «Kari ma sa
cɔɔɔ ka lɔ cɔɔɔ fanrifɔ wa yeri,

kona mɛɛ sa ca lelele* poro naa
saraga wɔfɛnnɛ* lelelele pele yeri

ma pinle ma yɛɛ ni. ² Ye yiri ye kari
wa Beni Hinɔmu gbunlundɛge ki

ni, wa Cɔyaara yeyɔngɔ [†]ki yɔn na.

Na yaga sa gbɔn wa, senrɛ nda mi
yaa yo ma kan, mari yari ŋgbanga.

³ Ma pe pye fɔ: «Yoro Zhuda tara
wunlumbolo konaa Zheruzalemu

ca woolo, ye Yawe Yɛnɔɔɔɔɔ li senrɛ
ti logo! Yawe Yɛnɔɔɔɔɔ na yawa pi

ni fuun fɔ, Izirayeli* woolo Yɛnɔɔɔɔɔ
le, pa li yo yɛɛn fɔ: Mi yaa jɔɔɔɔɔ

gbɔɔɔ ka wa ki laga ŋga ki na, lere
o lere wi yaa ki senrɛ ti logo, ti

yaa to wi yɔn na mboo yɔn tɔn.

⁴ Katugu pɛ je na na, maga laga
ŋga ki kanŋga maga tɛge tɛgelɔmɔ

pa na, ŋga lere sege yan mbege
jen. Pɛ wusuna nuwɔ taan* sogo

yarisunndo ta yɛge kan, nda poro
yɛrɛ jate, naa pe tɛɛɛɛ pe ni, konaa

Zhuda tara wunlumbolo pe ni, pe
sila ti jen. Leele mbele pe yɛn

jɛrɛgisaga fu, pɛ baga pe lɛgɛrɛ
na ma pe gbo laga ki laga ŋga

ki ni. ⁵ Pɛ sunzara kan yarisunngo
Baali* ki kan, mbaa pe pinambiile

pe sori kasɔn ni, mbaa pe piin
saara sogoworo* yarisunngo Baali

ki yeri; ma si yala, mi sila ki wogo
ki konɔ kan pe yeri, mi sila para ki

wogo na, mi sila si sɔnri ki na yɛrɛ.»

»

⁶ «Ki kala na, ye wele, pa Yawe
Yɛnɔɔɔɔɔ li yo yɛɛn fɔ: «Pilige ka yɛn

wa na paan, pe se kaa ki laga ŋga
ki yinri naa Tofeti, nakoma Beni

Hinɔmu gbunlundɛge. Ɛɛn fɔ pe yaa

[†]19.2: Pa pàa pye na kayangara ti waa wa Cɔyaara yeyɔngɔ ki tanla.

kaa ki yinri Legbogo gbunlundege. ⁷Mi yaa ka Zhuda tara woolo poro naa Zheruzalemu ca woolo pe kakɔndegengele ke jɔɔ laga ki laga nga ki ni. Mi yaa ti pe juguye pe pe gbo tokobi ni, mi yaa pe le mbele pe yen na pe gbosaga jaa pe keɛ. Mi yaa pe gboolo pe kan naayeri sannjere naa yan cenre ti yeri ti yaakara. ⁸Mi yaa ti ki ca nga ki jɔɔ ki koro waga, ki pye titegere yaraga. Torofenne mbele ka gbɔn le ki tanla, ki yaa to pe yɔn na, pe yaa la tege ki na ki jɔɔ ki ni fuun ki kala na. ⁹Mi yaa ka ti paa pe pinambiile naa pe sumborombiile pe wire kara ti kaa. Pe yaa kaa pe yeɛ wire kara ti kaa; ko yaa ka yala pe juguye mbele pe yen na pe gbosaga jaa, pɛ malingbɔɔnɔ censaga kan ma pe yɔn tɔn konaa ma pe jori fɔ jɛnge.»

¹⁰«Ko pɔngo na, lelele mbele pɛ pinle ma kari ma ni, ma yaa cɔɔ ki ya pe yege na, mbe si pe pye fɔ: ¹¹Pa Yawe Yenjele na yawa pi ni fuun fɔ li yo yeɛn fɔ: Pa mi yaa ki leele mbele poro naa ki ca nga ki ni ti tɔngɔ yeɛn, paa yege nga na pe ma cɔɔ yaari, nga ki se ya gbegele naa. Pe yaa kaa gboolo pe nii wa Tofeti laga ki na, gboolo lesaga lama pi kala na[†]. ¹²Yawe Yenjele lo li yo ma fɔ: Ki wogo nga ko mi yaa pye ki laga nga konaa ki woolo pe na. Mi yaa ki ca nga ki pye paa Tofeti laga ki yen. ¹³Paa pye na wusuna nuwɔ taan wi sori

saara Zheruzalemu ca yinre nda ni, konaa Zhuda tara wunluwɔ yinre nda fuun go na, na naayeri yaara ti gbogo, konaa na duven saara nda pe ma wo ti woo yarisunndo nda yeri, mi yaa ka ki yinre ti tege fyɔngɔ ni paa Tofeti laga ki yen.» »

¹⁴Ko pɔngo na, a Zheremi wɛ si yiri wa Tofeti laga ki na ma sɔngɔɔ, ko laga koyi Yenjele laa wi tun wa, wi sa li yɔn senre ti yo we. A wɛ si pan ma yere wa Yawe Yenjele li sherigo gbɔɔ* loŋgo ki nawa, maga yo leele pe ni fuun pe kan fɔ: ¹⁵«Yawe Yenjele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli woolo Yenjele le, pa li yo yeɛn fɔ: «Jɔɔɔ nga fuun mila ki senre yo ma yo mi yaa ki wa ki ca nga konaa ki kanngaga na cara ti na, mi yaa ki wa ti na, katugu pɛ pe nuŋgbogolo ke ngban, pee yenle mbanla senre ti logo.» »

Paa Zheremi wi le kaso

20¹Zheremi wɛla pye na Yenjele li yɔn senre nda yuun, Imeri pinambyɔ Pashuri nga wɛla pye saraga wɔfɔ* konaa ma pye Yawe Yenjele li sherigo gbɔɔ* welefenne to, wɛla ki senre ti logo. ²Kona, a Pashuri wɛ si Yenjele yɔn senre yofɔ* Zheremi wi gbɔn, ma saa wi le ngbɛere na, maa le kaso wa Yawe Yenjele li sherigo gbɔɔ yeyɔngɔ nga wa gona ki tanla, ko nga pe maa yinri Benzhamɛ yeyɔngɔ.

[†]19.11: Mbege ta Tofeti laga ko kila pye pe sunsaga, pe sila daga mbaa gboolo nii wa ko ni, katugu ki wogo ki mbaa sunzaga ki jɔɔ pe yeri.

³ Ki goto pinliwɛ pi ni, a Pashuri wì si Zheremi wi wɔ wa ɲgbɛɛɛ ti na, maa yirige wa kaso wi ni. A Zheremi wì suu pye fɔ: «Yawe Yɛnɲɛlɛ li saa ma yinri naa Pashuri, ɛɛn fɔ li yaa lɔɔn yinri Magɔri Misabibu, ko kɔɔ wo yɛn fɔ «Sunndo kɔngɔ ki yɛn kɛɛ ki ni fuun ki na.» ⁴ Katugu pa Yawe Yɛnɲɛlɛ li yo yɛɛn fɔ: «Wele, mi yaa fyɛɛ gbɔɔ wa ma na, mboro naa ma wɛnnɛ pe ni fuun pe ni. Pe juguye pe yaa pe gbo tokobi ni ma yege sɔgɔwɔ. Mi yɛn na Zhuda tara ti ni fuun ti nii Babilɔni tara wunlunaɲa wi kɛɛ. Wi yaa pe koli mbe kari pe ni wa Babilɔni tara, mbe sa pe gbo tokobi ni. ⁵ Ki ca ɲga ki yarijɛndɛ ti ni fuun, naa ki tunɲgo tɔnli wi ni fuun, naa yaara sɔnɲgbanga woro ti ni fuun konaa Zhuda tara wunlumbolo pe yarijɛndɛ ti ni fuun, mi yaa ti le pe juguye pe kɛɛ. Pe yaa ti koli, mberilɛ, mbe kari ti ni wa Babilɔni tara. ⁶ Mboro Pashuri, mboro wo na, pe yaa mboro naa ma go woolo ye ni fuun ye yigi kulolo mbe kari ye ni. Ma yaa kari wa Babilɔni tara. Pa ma yaa ka ku wa, pɔɔn le wa, mboro naa ma wɛnnɛ pe ni fuun pe ni, poro mbele màa ma yagbogowo Yɛnɲɛlɛ yɔn sɛnrɛ ti yo pe kan wɛ.»

**Jɔlɔgɔ ɲga kì taga Zheremi wi na
mbege ta wi yɛn Yɛnɲɛlɛ
yɔn sɛnrɛ yofɔ**

⁷ E, Yawe Yɛnɲɛlɛ, màla nege
mala fanla,

a milan yɛɛ yaga màla nege mala fanla.

Màla yigi fanɲga, mà cew ta na na.

Pilige pyew, leele pe yɛn na tege na na;

leele pe ni fuun pe yɛn naga lakoo na na.

⁸ Katugu sanga o sanga mi kaa para, mi ma daga mbaa gbele ɲgbanga;

mi maa para ɲgbanga na leele pe lewɛlɛwɛ kapyere to naa jɔgɔwɔ mba paa piin pi sɛnrɛ yuun.

Yawe Yɛnɲɛlɛ li yɔn sɛnrɛ nda mila yuun ti kala na, pe yɛn nala tifaga konaa na tege na na.

⁹ Na mi ka yo fɔ mi se para li sɛnrɛ na naa,

fɔ mi se para li mɛge ki na naa, kona li sɛnrɛ ti ma pye paa kasɔn yɛn nala sori wa na nawa,

ki ma pye ndɛɛ kasɔn ki ye na kajeere ti ni nari sori;

mi maga ɲgbanga mbege kun na yɛɛ ni,

ɛɛn fɔ mila ya.

¹⁰ Janwa wi yɛn na sɛnpere nda yuun na na, mi yɛn nari nuru.

Pànla mɛge taga nala yinri «Fyɛɛ gbɔɔ ti yɛn kɛɛ ki ni fuun ki na!»

Pe yɛn na yuun fɔ: «Yoo sɛnrɛ yo! Ee, ye ti woo sɛnrɛ yo fanɲga fenne pe kan!»

Na wenne pe ni fuun pe yen nala
pæle na wele, na kaa pye
mi yaa to.

Paa yuun fɔ: «Kana wi yaa wi
yæ yaga poo næge poo
fanla,

pa kona we yaa cew ta wi na,
mbe we kayanğa ki wɔ wi ni.»

¹¹ Eɛn fɔ Yawe Yænɲele li yen
na ni paa malingbɔɔn
kotogofɔ yen;

ki kala na, na jɔɔfenne pe yaa
ka kurugo mbe to,
pe se cew ta.

Pe yaa ka fere shɔ jɛŋge mbege
yan fɔ pee cew ta;

ki fere ti yaa koro pe na fɔ sanga
pyew,

lere se ka fegɛ ki fere ti na fyew.

¹² Yawe Yænɲele na yawa pi ni
fuun fɔ, li ma lesinɲe wi
kala li cancan ma wele,

li ma senwee wi jatere naa wi
nawa kagala ke jɛn.

Yænɲele, na kayanğa ki wɔ na
juguye pe ni, ma ti mbege
yan,

katugu mboro milan kala li le
ma kɛɛ.

¹³ Yaa yuuro koo Yawe Yænɲele
li kan, yaa li sɔnni,
katugu li ma fyɔnwɔ fɔ wi go
shɔ,

maa wɔ wa lepeele pe kɛɛ.

¹⁴ Yænɲele sa ti na se pilige ki
danğa!

Na nɔ wilan se pilige ŋga ni,
Yænɲele ka ka duwaw ki
na!

¹⁵ Lere ŋa wila saa na sege ki
senre yo na to wi kan maa
nawa pi yinɲgi,

ma yo fɔ: «Mà pinambyɔ se!»
Yænɲele sa ki lerefɔ wi danğa.

¹⁶ Ki lerefɔ wì pye paa Yawe
Yænɲele làa cara nda
tɔngɔ pew ti yen,

nda li sila ti yinriwe ta.

Pinliwɛ ni, wila gbeere nuru,
yɔnlɔ ŋgbanga na, wila
malingbɔɔnlɔ kɔŋgɔɔ
nuru!

¹⁷ Yinɲi na Yænɲele li sila si ti
mbe ku wa na nɔ wi lara?

Kona na nɔ wi lara to ti jɛn na
pye na fanga ye,
mi jɛn na koro wa wi nawa fɔ
sanga pyew.

¹⁸ Yinɲi na, mɪla si yiri wa na nɔ
wi lara ti ni,

ma pan naga jɔɔgɔ naa ki tege
ŋga ki yaan,

konaa mbanla yinwege piliye yi
pye mbeyi kɔ wa fere ti
ni?

Yænɲele làa wunlunaŋa Sedesiyasi wi yɔn sogo

21 ¹ Senre nda to Yawe Yænɲele
làa yo Zheremi wi kan
wunlunaŋa Sedesiyasi[†] wi woro.
Ki sanga wi ni, Wunlunaŋa wila

[†]21.1: Sedesiyasi wila pye Zhoziyasi wi pinambyɔ taanri woo. Wo wila pye Zhuda tara ti wunlunaŋa puŋgo woo wa Zheruzalemu ca; 2 Wunlu 24.17--25.7.

Malikiya pinambyo Pashuri wo naa saraga wafu* Sofoni nga wila pye Maaseya pinambyo pe torogo wa Zheremi wi yeri, ma yo pe saa pye fu: ²«Ki yaga ma Yawe Yenjele li yewe we kan, katugu Babiloni tara wunlunana Nebukanezari wi yen na malaga gboun we ni. Kana Yawe Yenjele li yaa li kafonngolo la pye we kanngolo, jango wi kari wi laga we na[†].»

³Kona, a Zheremi wi si pitunmbolo pe yon sogo ma yo fu: «Ye kari ye saga yo Sedesiyasi wi kan fu: ⁴«Yawe Yenjele, Izirayeli* woolo Yenjele le, pa li yo yeen fu: Ye yen na malaga gboun Babiloni tara wunlunana wo naa Kalide tara fenne pe ni ye malingbonyaara ti ni ye kee, wa ca ki malaga sigemboro ti punjo na, katugu pe pan ma malingbounlo censaga kan ma ca ki yon ton; een fu ye malingbounlo mbele pe yen na malaga ki gboun wa ca ki mboro ti punjo na, mi yaa pe ngbanga pe wa pe kannga pe yeye kan wa ca nawa pi yeri. ⁵Mi jate mi yaa malaga gboun ye ni na yawa naa na fannga ki ni, naa na nanjbanwa pi ni, naa na konro tendorogo konaa na nanjbanwa gbou pi ni. ⁶Mi yaa ca nga ki nawa yaara ti ni fuun ti tongo, senweele mbe pinle yaayoro ti ni; tifelege yambewe pa yaa pe gbo. ⁷Yawe Yenjele lo li yo ma. Ko punjo na, Zhuda tara wunlunana Sedesiyasi wo naa wi

legboun pe ni, naa tara woolo poro naa mbele fuun pe yaa ka shou laga ki ca nga ki ni tifelege yambewe pi kee, naa tokobi wo naa funjo ki kee, mi yaa ka pe le Babiloni tara wunlunana Nebukanezari wi kee. Mi yaa pe le pe juguye pe kee, poro mbele pe yen na pe gbosaga jaa we. Nebukanezari wi yaa ka pe gbo tokobi ni; wi se ka pe yinriwe ta, wi se ka wa kpe yaga, pe yungbougou se ka pye wi na.»

⁸Ki leele mbele poro na, ki yo pe kan naa fu: «Pa Yawe Yenjele li yo yeen fu: «Ye wele, mi yinwege konou lo naa kunou konou li ni ke tege ye yeye sogo. ⁹Lere o lere ka ka koro laga ki ca nga ki ni, tokobi naa funjo ki yaa wo gbo, nakoma tifelege yambewe. Een fu lere nga fuun ka yiri mbe saa yee kan Kalide tara fenne pe yeri, poro mbele pe malingbounlo censaga kan ma ca ki yon ton, wo yaa shou, wi yinwege ko ki yaa pye wi tonli we. ¹⁰Katugu mi yeye wali ma yiri ki ca nga ki konou, jango mbe kapege pye ki na, kajenge ma mi yaa pye ki kan. Yawe Yenjele lo li yo ma. Mi yaa ki ca nga ki le Babiloni tara wunlunana wi kee wigi sogo kasou ni.»

Yenjele li yaa ka jolou wa wunlunana wo naa wi go woolo pe na

¹¹Zhuda tara wunlunana wi go woolo,

[†]21.2: Zhuda tara woolo poro naa Babiloni tara fenne pe ni, pe malaga senre ti yo wa 2 Wunlu 24.20-25; 2 Kuro 36.11-21 lara ti ni.

ye Yawe Yenḡele li senre ti logo!

¹²Yoro Davidi setirige piile, pa
Yawe Yenḡele li yo yeen
fɔ:

«Yaa kiti wi kɔɔn yaa yala
kasinḡe ki ni pilige
pyew.

Pe yen na mbele jɔɔ, ye pe sho
pe jɔɔfenne pe keɛ.

Janḡo na nanḡbanwa piga ka
yiri ye kɔɔḡɔ paa kasɔn
yen, mbaa sori,
ḡa lere se ya figi.

Ko yaa pye ye kapyere tijangara
ti kala na.»

¹³Yawe Yenḡele li yo fɔ:

«Mi naa yoro ni we yen we yee
na, yoro mbele ye yen ma
cen wa ḡbunlundeḡe ki go
na we,

yoro mbele ye yen ma cen wa
walaga ki na, wa funwa
laga falafala ki ni we.

Yoro mbele ye yen na yuun fɔ:
«Ambɔ wi mbe ya tigi mbe
pan mbe to we na?

Ambɔ wi mbe ya ye fɔ laga we
larasaga ki ni, mbe to we
na?»

¹⁴Mi yaa ye sara mbe yala ye
kapyegele ke ni.

Mi yaa kasɔn le wa ye tire kɔɔḡɔ
ki ni, mbe ye kanḡgara
lara ti ni fuun ti sogo†.

Yawe Yenḡele lo li yo ma.»

Yenḡele làa Zheremi wi tun wa Zhuda tara wunlunaḡa wi go woolo pe yeri

22 ¹Yawe Yenḡele làa para
Zheremi wi ni ma yo fɔ:
«Kari wa Zhuda tara wunlunaḡa wi
go, ma saga senre nda ti yo wi kan.
²Maa pye fɔ: «Yawe Yenḡele li yen
na senre nda yuun ti logo, mboro
Zhuda tara wunlunaḡa, mboro ḡa
mà cen wa Davidi wunluwaḡ jɔḡḡo ki
na wi yɔnɔ, mboro naa ma legbɔɔɔ
pe ni, konaa ma woolo sanmbala
pe ni, poro mbele pe maa yiin laga
ki yeyɔnrɔ nda ti ni we.» ³Pa Yawe
Yenḡele li yo yeen fɔ: «Yaa tanri
kaselege naa kasinḡe na. Pe yen
na mbele jɔɔ, ye pe sho pe jɔɔfenne
pe keɛ. Yaga kaa nambannjeen wo
naa pijiriwe konaa nanḡunḡo wi ni
pe jɔɔ. Yaga kaa lewelewe kapyere
piin pe na. Yaga ka lere ḡa wi yen
jereḡisaga fu wa ḡbo laga ki laga
ḡa ki ni. ⁴Katugu kaselege ko na,
na ye kaa tanri ki senre nda ti na, pa
kona wunlumbolo yaa la taa mbaa
cɛen wa Davidi wunluwaḡ jɔḡḡo ki
na wi yɔnɔ; pe yaa ka lugu wa
wotoroye mbele shɔnye maa tilele
pe ni konaa pe shɔnye pe na mbaa
yiin laga ki go ḡa ki yeyɔnrɔ ti
ni, poro naa pe legbɔɔɔ konaa pe
tara woolo pe ni. ⁵Ɛen fɔ, na yee
na senre ti logo, m̀ wugu na yɛera
meḡe ki na, Yawe Yenḡele lo li yo
ma, fɔ ki laga ḡa ki yaa ka pye
kataga.» »

†21.14: Wunluwaḡo ḡa ḡa kila pye wa Zheruzalemu ca, a paa ki yinri Liban kɔɔḡɔ go, ki yaa pye ki laga ḡa ki yen na para ko senre na; 1 Wunlu 7.2.

⁶ Katugu pa Yawe Yenjele li yo yeen Zhuda tara wunlunaja wi wunluwo go ki wogo na fo:

«Ma yen ma yon na yege na, paa Galaadi tara ti yen, paa Liban tara yanwira ti go na wi yen;

konaa ki ni fuun, mi yaa koon pye paa gbinri* yen, mboon pye paa ca yen, nga lere woro wa ki ni.

⁷ Mi yen na jogowo pyefenne gbegele ma mege ni, pe ni fuun nungba nungba pe malingbonyaara ti yen pe kee.

Pe yaa koon wunluwo go ki sediri* tire tiyoro ti koono mberi wa wa kason.

⁸ «Cengele legere woolo yaa kaa tooro laga ki ca nga ki yon na; pe yaa kaa pe yee yewe mbaa yuun fo: «Yingi na, a Yawe Yenjele li sigi cagbogo nga ki tege ki tegelomo mba pi na ma?» ⁹ Pa kona pe yaa pe yon sogo mbe yo fo: «Katugu pe je Yawe Yenjele, pe Yenjele li yon finliwe* pi na, ma saa na foli yarisunndo ta yege sogowo nari gbogo.» »

Senre nda tila yo wunlunaja Shalumu wi wogo na

¹⁰ Yaga kaa gbele na wi ku wo kala na, yaga kaa wi kunwo pi gbele. Een fo na pe yigi ma kari wi ni, yaa gbele wo kala na, katugu wi se songoro naa,

poo se tara nda ni, wi seri yan yenle ni naa.

¹¹ Ki senre nda to Yawe Yenjele li yo Zhuda tara wunlunaja Zhouiyasi wi pinambyo Shalumu wi wogo na, wo na wila cen wunluwo pi na wi to Zhouiyasi wi yonlo. A pe si kaa wi yigi ma kari wi ni, ma yiri laga ki tara nda ti ni; ligi yo ma yo wi se songoro laga naa fyew. ¹² Poo yigi ma kari wi ni tara nda ni, pa wi yaa ku wa ti ni, wi sege tara nda ti yan naa.

Senre nda tila yo wunlunaja Yehoyakimu wi wogo na

¹³ Lere na wi maa go ki kan kambasinje ki fanja na, mboo sanngazo yumbiile pe wa, wila sila tanri kaselege na, wi lewee yenle wi maa tunngo piin wi kan, wila suu sara, danja yen ki fo wi wogo!

¹⁴ Wo na wi maa yee pye fo: «Mi yaa yungbogo ka kan na yee kan, mbe ki naayeri yumbiile pe tugolo, mbe ki fenetiriye pe wo mbe pe yon, mbe sediri tire papara papara maramara ki nawa mbogo ki na mbege ton, mbege fa penduru yeen ni!

¹⁵ Naga yen ma, maa ki jate ndee na maga ma wunluwo go ki kan sediri tire legere ni

ko ki yaa yeresaga kan ma
wunluwɔ pi yeri wi le?
Naga yen ma, ma to wi sila pye
na nii na woo paa leele
sanmbala pe yen wi le?

Konaa ki ni fuun, wila pye
na tanri kaselege naa
kasinŋge konɔ li na;
ki kala na, wi kagala kàa pye na
yɔngɔ wi kan.

¹⁶ Wila pye na fyɔnwɔ fenne poro
naa mbele pe yen tege na
pe kiti wi kɔɔn naa yɔngɔ,
ki kala na, wi kagala kaa pye na
yɔngɔ wi kan.

Ko kapyege ŋga ko ki maa ki
nari ma yo ki lerefɔ wì mi
ŋa Yenŋele na jen.

Yawe Yenŋele lo li yo ma.»

¹⁷ Eɛn fɔ mboro wo na, ma yege
woro yaraga ka kpe na,
ma woro na yaraga ka
kpe jate,
kaawɔ ma yeera tɔnli wo ce,
konaa mbaa бага leele mbele pe
yen jeregisaga fu pe na
mbaa pe kuun,
mbaa leele pe jɔlɔ mbe pe
yigilɔmɔ pi tisaw.

¹⁸ Ki kala na, Zhoziyasi pinambyɔ
Yehoyakimu ŋa wi yen Zhuda tara
ti wunlunaŋa, pa Yawe Yenŋele li
yo yeɛn wi wogo na fɔ:

«Lere se ka wi kunwɔ pi gbele
paa yege ŋga na ki maa
piin, mbe yo fɔ:

«E, na nɔsepyɔ lenaŋa!» Nakoma
«E, na nɔsepyɔ sumborol!»

Lere se ka wi kunwɔ pi gbele
paa yege ŋga na ki maa
piin, mbe yo fɔ:

«E, we tafɔ!» Nakoma «E, we
wunluwɔ!»

¹⁹ Pe yaa kaa gboo wi le paa
yege ŋga na pe ma kaa
sofile gboo le we;
pe yaa kaa fulolo mbe saa wa wa
Zheruzalemu ca ki puŋgo
na.»

Jɔlɔgɔ yaa to Zheruzalemu ca ki na

²⁰ Lugu wa Liban tara yanwiga
ki na ma jɔrɔgɔ!

Lugu wa Bazan tara yanwiga
ki go na mɔɔ magala li
yirige ŋgbanga!

Lugu wa Abarimu yanwira ti go
na ma jɔrɔgɔ!

Katugu ma ndanlafenne pè tɔngɔ
ma wɔ wa.

²¹ Sanga ŋa ni màa pye
kanɔbanga se gbɔn ma
na, mila ma yeri;

ɛɛn fɔ màa pye na yuun fɔ: «Mi
se logo!»

Pa ma yen na tanri ma, maga le
wa ma punwe sanga wi
ni;

mɛɛ logo na yeri.

²² Tifelege yaa ka kari ma
simbaala kɔnrifenne* pe
ni fuun pe ni,

pe yaa kɔɔn ndanlafenne pe koli
mbe kari pe ni tara ta
yege ni;

ko sanga wo ni, fere ti yaa ma
 yigi fɔ mbɔɔn go ki sogo
 ma na,
 ma kapere ti ni fuun ti kala na.
²³Mboro ŋa ma yen ma cɛn wa
 Liban tara†,
 mɔɔ cɛnsaga ki gbegele sɛdiri
 tire tiyɔnrɔ ti ni we.
 Na jɔlɔɔ ka ka gbɔn ma na
 sanga ŋa ni,
 jɔlɔɔ ŋga ki yen paa yege ŋga
 na jele selara ma kaa yiri
 wi ni,
 ma yaa kaa jɛen fɔ jɛnge.

**Yenɛle li yaa jɔlɔɔ wa
 Yehoyakimu pinambyɔ
 Koniya wi na**

²⁴Yawe Yenɛle li yo fɔ: «Mi
 wugu mi ŋa Yenɛle na yinwege
 wolo na yee mege ki na, fɔ ali
 ndɛe ki pye Yehoyakimu pinambyɔ
 Koniya† ŋa wi yen Zhuda tara ti
 wunlunaŋa wi ja pye paa vegeŋe
 yen wa na kalige kee ki na, mi jen
 naa tile mboo wɔ wa. ²⁵Mi yaa ma
 le mbele pe yen nɔɔ gbosaga jaa pe
 kee, poro mbele ma yen na fye pe
 yege we, Babilɔni tara wunlunaŋa
 Nebukanezari wo naa Kalide tara
 fenne wele. ²⁶Mi yaa ka mboro naa
 ma nsee wi ni ye purɔ mbe kari ye
 ni tara ta yege ni, nda pe sila ye se

wa ti ni. Pa ye yaa ka sa ku wa ma.
²⁷Ye tara ti la yaa ka ye ta fɔ yaa
 ki jaa mbe sɔngɔrɔ wa ti ni, ɛen fɔ
 ye se ka sɔngɔrɔ wa ti ni naa fyew.»
²⁸Leele pe yaa kaa yuun fɔ: «Naga
 yen ma, Koniya wi yen paa cɔɔɔ ŋga
 kɪ ya ka yen, ŋga lere woro naga
 jate wi le? Wi yen paa leyaraga yen,
 ŋga lere woro ki kɔrɔɔ naa wi le?
 Yɪŋgi na, a pe si wo naa wi piile pe
 purɔ ma saa pe wa tara ta yege ni,
 nda pee jen?»

²⁹E, na tara, na tara, na tara,
 Yawe Yenɛle li senre ti logo! ³⁰Pa
 Yawe Yenɛle li yo yeen fɔ: «Ye ki
 naŋa ŋa wi mege ki yɔnlɔɔ ndɛe
 lere ŋa pyɔ woro wi yeri, ndɛe lere
 ŋa wi wogo kɪ jɔɔ wi yinwege
 piliye yi ni; katugu wi setirige pyɔ
 wa se ka ta mbe cɛn wi yɔnlɔ, wa
 Davidi wunluwɔ jɔngɔ ki na, mbe
 cɛn Zhuda tara ti go na.»

**Simbaala kɔnrifenne tipeele
 konaa simbaala kɔnrifenne
 jembele kala**

23 ¹Yawe Yenɛle lo li yo ma
 fɔ: «Simbaala kɔnrifenne*†
 mbele pe yen nala simbaŋgebege
 ki punŋgu, nala simbaala pe jaragi,
 jɔlɔɔ yen pe wogo!» ²Ki kala
 na, Yawe Yenɛle, Izirayeli* woolo
 Yenɛle le, senre nda to li yo

†**22.23:** Ŋga kɪ yo fɔ Liban tara, wunluwɔ go ŋga kɪla pye wa Zheruzalemu ca, a paa ki yinri Liban kɔlɔɔ go ko senre ti yen na yuun laga ki laga ŋga ki na; 1 Wunlu 7.2.

†**22.24:** Koniya wo nungba wo wɪla pye Yekoniya we. Ki mege ŋga kɪla pye wunlunaŋa Yehoyakini wi mege ko ka. Wi wunluwɔ pi ye le tijere wolo li ni, ko paa Zhuda tara woolo pe koli ma kari pe ni wa Babilɔni tara; 2 Wunlu 24.8-16; 2 Kuro 36.8-10.

†**23.1:** Simbaala kɔnrifenne mbele pe senre ti yo, poro pe yen Izirayeli tara wunlumbolo wele, simbaŋgebege ko ki yen tara woolo wele.

simbaala kɔnrifenne mbele pe yen nali woolo pe kɔɔsi pe wogo na, ma yo fɔ: «Yoro yàla simbaala pe purɔ ma pe jaraga. Yee ye jatere wi tɛge pe na. Ki kala na, mi yaa ye sara ye kapyere tijangara ti kala na.» Yawe Yenjele lo li yo ma. ³ «Na simbaala mi pe purɔ ma kari pe ni tara nda fuun ni, mbele pè koro go na, mi jate mi yaa ka pe gbogolo laga nunɔba. Mi yaa ka sɔngɔɔ pe ni wa pe laga ki na, pe yaa ka se mbe lege jɛnge. ⁴ Mi yaa ka simbaala kɔnrifenne tɛge na woolo pe go na, mbele pe yaa la pe kɔɔsi. Pe se kaa fye naa, pe sunndo wi se kaa kɔɔn pe na naa; wa kpɛ se ka punɔgo pe ni naa.» Yawe Yenjele lo li yo ma.

⁵ Yawe Yenjele li yo fɔ:

«Wele, piliye ya yen wa na paan, mi yaa ka lesinɔge wa yirige wa Davidi setirige ki ni, ɔa wi yaa ka cɛn wunluwɔ pi na mbaa wi wunluwɔ pi piin tijinliwe ni.

Wi yaa kaa tanri kasinɔge naa kaselege na laga tara ti ni.

⁶ Wi wunluwɔ sanga wi na, Zhuda tara woolo pe yaa ka shɔ,

Izirayeli woolo pe yaa ka cɛn yeyinɔge na pɔw;

pe yaa kaa mege taga mbaa wi yinri: «Yawe Yenjele lo li yen we kasinɔge fɔ.» »

⁷ Yawe Yenjele lo li yo ma fɔ: «Ki kala na, piliye ya yen wa na paan, leele pe se kaa ki yuun naa fɔ:

«Mi wugu Yawe Yenjele na yinwege wolo li mege ki na, lo na làa Izirayeli woolo pe yirige ma pe wɔ wa Ezhipiti tara we.» ⁸ Eɛn fɔ pe yaa kaa yuun fɔ: «Mi wugu Yawe Yenjele na yinwege wolo li mege ki na, lo na li sɔngɔɔ ma Izirayeli setirige piile pe yirige ma pe wɔ wa yɔnlɔparawa kameɔge kee tara[†] ti ni, konaa tara sannda nda fuun làa pe purɔ ma kari pe ni wa ti ni.» Pe yaa ka sɔngɔɔ mbe cɛn wa pe tara ti ni naa.»

**Senre nda Zheremi wila yo
Yenjele yɔn senre yofenne
tipeele pe wogo na**

⁹ Senre da to ti yo Yenjele yɔn senre yofenne* pe wogo na ma yo fɔ:

«Na nawa pi tanga na na, fɔ a na wire ti ni fuun tila seri na na.

Mi cɛn paa lere ɔa sinme wɔ ma tin,

paa lere ɔa sinme wɔ pila wi yege kanɔgi,

Yawe Yenjele lo naa li senre nda ti yen kpoyi* ti kala na.

¹⁰ Katugu tara ti yin nandara naa jatara ti ni,

tara ti yen na kunwɔ gbelege gbele, danɔa ɔa ki to ti na ki kala na.

Yaayoro kasara nda wa gbinri* wi ni, ti waga.

Leele pe yen na fee kapege ki punɔgo na,

[†]23.8: Yɔnlɔ parawa kameɔge kee tara to ti yen Babiloni tara re.

pe ma kotogo le pe yee ni na
kambasinge ki piin.
¹¹ Yennele yon senre yofenne naa
saraga wofenne* pe woro
na fye Yennele li yegge;
ali wa na sherigo gbogo* ki ni,
mi pe tipere ti yan wa.
 Yawe Yennele lo li yo ma.
¹² Ki kala na, pe konɔ li yaa kaa
wonri mbe pye diwi ni pe
na.
 Pe yaa ka pe wonrogo, pe yaa wo
mbe toori;
 katugu mi yaa ka yiri pe korogo
sanga ŋa ni,
 mi yaa ka jalogo wa pe na.
 Yawe Yennele lo li yo ma.»

¹³ «Mi kambapyere yan wa
Samari* tara Yennele yon
senre yofenne pe yeri,
 pe yen na Yennele yon senre
yuun yarisunngo Baali*
 ki mege ni,
 panla woolo, Izirayeli woolo pe
pungo.
¹⁴ Een fo, Zheruzalemu ca
Yennele yon senre yofenne
poro na, mi katijangara
yan wa pe yeri;
 pe yen na jatara naa nandara
piin, na tanri yagbolo na.
 Pe yen na kotogo nii kapere
pyefenne pe ni,
 jango wa kpe ka kaa tipege
pyege ki yaga.

Pe ni fuun pe yen na yegge sɔgɔwo
paa Sodomu ca woolo pe
yen,
 Zheruzalemu ca woolo pe yen na
yeri paa Gomɔri ca woolo
pe yen†.»

¹⁵ Ki kala na, Yawe Yennele na
yawa pi ni fuun fo, pa li
yo yeen Yennele yon senre
yofenne pe wogo na fo:
 «Wele, mi yaa pe kan
yaritorisoro ni pe
ka,
 mbe tonmo mba pi yen shonro ni
pa kan pe yeri poo wo;
 katugu Zheruzalemu ca Yennele
yon senre yofenne poro pe
ti
 leele pe woro na fye Yennele li
yegge tara ti lagapyew ki
ni.»

**Yennele yon senre yofenne
yagboyoolo**

¹⁶ Yawe Yennele na yawa pi ni
fuun fo li yo fo:
 «Yennele yon senre yofenne pe
yen na senre nda yuun ye
kan, yaga kaa ti nuru,
 katugu pe yen na ye negge ki
senwara ti ni.
 Pe yen na yariyanra nda senre
yuun ye kan, ti yen poro
yera nawa jatere,
 ki senre tii yiri mi ŋa Yawe
Yennele mi yon.

†23.14: Gomɔri naa Sodomu tila pye fafafa cara ta, nda leele paà kapere legere pye wa ti ni; Zhene 19.1-29.

¹⁷ Pe ma soro naga yuun mbele
pe maa na tifaga pe kan
fɔ:

«Yawe Yenɲele li yo fɔ ye yaa
yeyinɲge ta.»

Pe maa ki yuun mbele fuun pe
yen na tanri pe yɛɛra
nawa jatere wi na pe kan
fɔ:

«Jɔɓɔgɔ kpɛ se gbɔn ye na!»

¹⁸ Naga yen ma, ambɔ wila pye
wa Yawe Yenɲele li ni wa
ɲga làa kɔn ma tɛge ki
kɔnsaga?

Ambɔ wila li yan mali sɛnre ti
logo?

Ambɔ wila nuɲgbolo jan li sɛnre
ti yeri ma ta mari logo?»

Zheremi wi woyoro

¹⁹ «Wele, Yawe Yenɲele li tisaga
tifelege ki yirige,
li nanɲbanwa po pì yiri;
pi yen paa tifeɲɲɔgɔ yen na
gbɔn na sunrugu,
na funlu wa lepeele pe go na.

²⁰ Yawe Yenɲele li nanɲbanwa pi
se sogo li na,
fɔ li ka sa ɲga li kɔn ma tɛge wa
li nawa ki pye mbege yɔn
fili.

Wagati ɲa wila paan wa puɲgo
na wi ni, ye yaa ka ki
kagala ke kɔrɔ jen.»

Yenɲele li woyoro

²¹ «Ki Yenɲele yɔn sɛnre yofenne,
mi ma mi pe tun,
ɛɛn fɔ, a pè si fe ma kari mbe sa
tunɲgo yo;

mi sila sɛnre le pe yɔn,
ɛɛn fɔ, a pe saa nala yɔn sɛnre
yuun.

²² Ndɛɛ ki pye paa pye na ni wa
ɲga mla kɔn ma tɛge ki
kɔnsaga,
pe jɛn nala sɛnre ti yo na woolo
pe kan,
mbe ti pe sɔngɔrɔ pe wɔ wa pe
kombele li ni,
mbe pe katijangara pyege ki
yaga.»

Yawe Yenɲele li yen lagapyew

²³ Yawe Yenɲele lo li yo ma fɔ:
«Naga yen ma, mi yen Yenɲele
na li yen tɔɔn ko ɛɛ wi le?
Naga yen ma, mi woro Yenɲele
na li yen wa lege fun wi
le?

²⁴ Naga yen ma, lere wa mbe ya
sa lara larasaga ka ni, ɲga
mi soo yan le?

Yawe Yenɲele lo li yo ma.
Naga yen ma, mi woro ma
naayeri wo naa tara ti yin
lagapyew wi le?

Yawe Yenɲele lo li yo ma.»

Yarilire sigire to naa ti pyɔ wi ni ti ma jɛn ma wɔ ti yɛɛ ni

²⁵ «Yenɲele yɔn sɛnre yofenne pe
yen na sɛnre nda yuun, mɪri logo,
poro mbele pe yen na Yenɲele yɔn
sɛnre yuun na mɛge ki na, na finlele
na yuun fɔ: «Mì wɔkɔrɔ wɔnɔ, ee,
mì wɔkɔrɔ wɔnɔ.» ²⁶ Ki Yenɲele yɔn
sɛnre yofenne pe yen na yagbogowo
Yenɲele yɔn sɛnre nda yuun, na
lefanlaga sɛnre nda yuun na yala

pe yɛɛra nawa jatere wi ni, pe yaa koro mbaa ti yuun fɔ sa gbɔn wagati wiwiin ni? ²⁷ Pɛ koro na pe wɔɔnrɔ ti yɛgɛ yuun pe yɛɛ kan, pe yɛn naga sɔnri ndɛ ko yaa ti na woolo pe fɛgɛ na mɛgɛ ki na, paa yɛgɛ nɔa na pe teleye paa fɛgɛ na na yarisunɔgo Baali* ki kala na we. ²⁸ Yɛnɔɛle yɔn sɛnrɛ yofɔ nɔa ka wɔɔnrɔ wɔnɔ, wo mbaa wi wɔɔnrɔ ti yɛgɛ yuun; ɛɛn fɔ na sɛnrɛ ti ka gbɔn lere nɔa na, wo mbaa na sɛnrɛ ti yuun kaselege ni.

Yɛnɔɛle na yarilire sigire ti sila jate ti yɛn ja yarilire pyɔ† wi ni?

Yawe Yɛnɔɛle lo li yo ma.

²⁹ Naga yɛn ma, na sɛnrɛ ti woro paa kasɔn yɛn wi le?

Naga yɛn ma, ti woro paa marito yɛn, nɔa wi ma walaga ki ya wi le?

Yawe Yɛnɔɛle lo li yo ma.

³⁰ «Ki kala na, Yawe Yɛnɔɛle lo li yo ma fɔ: «Yɛnɔɛle yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ mbele pe mala sɛnrɛ ti yu pe yɛɛ yeri nari yɛgɛ yuun, mi yaa yiri pe kɔrɔgɔ.» ³¹ Ki kala na, Yawe Yɛnɔɛle lo li yo ma fɔ: «Yɛnɔɛle yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ mbele pe maa yɔn tangawa piin, na pe yɛɛra sɛnrɛ yuun ma yo fɔ: Yawe Yɛnɔɛle li yo, mi yaa yiri pe kɔrɔgɔ.» ³² Yawe Yɛnɔɛle lo li yo ma fɔ: «Mbele pe maa Yɛnɔɛle yɔn sɛnrɛ yuun na yagbogowo wɔɔnrɔ yɛgɛ yuun, mi yaa yiri pe kɔrɔgɔ. Poro mbele pe yɛn na pe wɔɔnrɔ ti yɛgɛ yuun, nala

woolo pe punɔgu pe yagbogowo sɛnrɛ naa pe yɛɛ gbɔgɔwɔ sɛnrɛ ti ni. Ma si yala, mi si pe tun, mi sigi kɔnɔ kan pe yeri. Pe se yaraga ka yɔn na woolo pe kan.» Yawe Yɛnɔɛle lo li yo ma.»

Yɛnɔɛle li sɛnrɛ ti yaa kiti kɔn li woolo pe na

³³ Na ki leele mbele, nakoma Yɛnɔɛle yɔn sɛnrɛ yofɔ wa, nakosima saraga wɔfɔ wa kɔɔn yewe mbe yo fɔ: «Yɛnɔɛle li sɛnrɛ to yɛn titiin? Yɛnɔɛle tuguro li taga we go na?» Pa kona ma pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Yoro jate yoro ye yɛn tuguro re, mi yaa ki tuguro ti laga na yɛɛ go na.» Yawe Yɛnɔɛle lo li yo ma. ³⁴ Na Yɛnɔɛle yɔn sɛnrɛ yofɔ, nakoma saraga wɔfɔ wa, nakosima tara woolo wa ka yo fɔ: «Yawe Yɛnɔɛle li tuguro tori nda we go na!» Pa kona mi yaa yiri ki fɔ wo naa wi go woolo pe kɔrɔgɔ, mbe jɔlɔgɔ wa pe na. ³⁵ Ki daga yaa ye cɛnyɛɛnle nakoma ye nɔsɛpiile pe yewe fɔ: «Yawe Yɛnɔɛle li we yɔn sogo ma yo mele? Yawe Yɛnɔɛle li yo mele?» ³⁶ ɛɛn fɔ yaga kaa ki yuun naa fɔ: «Yawe Yɛnɔɛle li tuguro tori nda we go na! Naga yɛn ma, Yawe Yɛnɔɛle li sɛnrɛ ti yɛn tuguro sɛnwee wi go na wi le? Ayoo! Na ye kaa ki yuun ma, kona ye yɛn na Yɛnɔɛle na yinwege wolo li sɛnrɛ ti waa nari kanɔgi, Yawe Yɛnɔɛle na yawa pi ni fuun fɔ, we Yɛnɔɛle

†23.28: Yarilire sigire to yɛn ma taanla yagbogowo Yɛnɔɛle yɔn sɛnrɛ to ni, yarilire pyɔ wo yɛn ma taanla Yɛnɔɛle li yɛn sɛnrɛ jate to ni.

le.»³⁷ Ye daga mbe Yenjele yon senre yofw wi yewe mbe yo fɔ: «Yawe Yenjele lon yon sogo ma yo mele?» Nakoma: «Yawe Yenjele li yo mele?»³⁸ Een fɔ na yaga koro mbaa ki yuun fɔ: «Yawe Yenjele li tuguro tori nda we go na!» Kona pa Yawe Yenjele li yo yeen fɔ: «Ki kaa pye ye yen naga senre nda ti yuun fɔ: «Yawe Yenjele li tuguro tori nda we go na,» ma si yala, mi yerewe kan ye yeri ma yo yaga kaa ki yuun ma,³⁹ ki pye ma, mi yaa je ye na pew. Mi yaa yoro naa ye ca ki ni ye wa fɔ lege, mbe ye purɔ mbe ye laga na yee yege sɔgɔwɔ, ki ca nga mi kan ye yeri we, ko nga mila kan yoro naa ye teleye pe yeri we.⁴⁰ Mi yaa fere wa ye na, nda ti yen kosaga fu; fere gbɔrɔ nda ti yaa ye go ki sogo ye na. Lere se ka fege ti na fyew.»

Kanja pire shyen nda tila pye ma yin figiye pire ni

24¹ Kona, a Yawe Yenjele li si kanja pire shyen naga na na, nda tila pye ma yin figiye* pire ni. Ki kanja pire tila pye ma tege wa Yawe Yenjele li sherigo gbɔgɔ* ki yege sɔgɔwɔ. Kila pye ma yala Babiloni tara wunlunaŋa Nebukanezari wila pan ma Yehoyakimu pinambyɔ Yekoniya ŋa wila pye Zhuda tara wunlunaŋa wi yigi wa Zheruzalemu ca, ma kari wi ni wa Babiloni tara, naa Zhuda tara teele pe ni, naa kapɔɔ jenfenne konnaa tugurɔn tunŋo

pyefenne pe ni†. ² Kanja pige nunŋba figiye pire la pye ma yon fɔ jɛnŋe, paa figiye pire konŋbannda nda pe ma cɔ ti yen. Kanja pige sanŋa ki figiye pire to la pye ma tisaw, tila tisaw fɔ lere saa ya mberi ka.

³ A Yawe Yenjele li silan yewe ma yo fɔ: «Zheremi, yinŋi maa yaan?»

A mi sili yon sogo ma yo fɔ: «Mi yen na figiye pire yaan. Ti tiyɔnrɔ tì yon fɔ jɛnŋe, een fɔ ti tisawira tì tisaw fɔ jɛnŋe, pe se ya mberi ka ti tisawima pi kala na.»

⁴ Kona, a Yawe Yenjele li sigi senre nda ti yo na kan ma yo fɔ: ⁵ «Mi ŋa Yawe Yenjele, Izirayeli woolo Yenjele le, pa mi yo yeen fɔ: «Yege nga na ki ma tanla ma ni mbaa figiye pire tiyɔnrɔ ti wele, ki pyelomɔ nunŋba pi na fun, mi yen na Zhuda tara woolo pe wele kajɛnŋe ni, poro mbele paa pe koli ma kari pe ni, poro mbele mila pe purɔ ma pe wɔ laga ki laga nga ki ni, ma kari pe ni wa Kalide tara we. ⁶ Mi yaa kaa pe wele kajɛnŋe ni, mbe ti pe sɔngɔrɔ laga ki tara nda ti ni naa. Mi yaa ka pe kan pe yeresaga ta, mi se ka pe tɔngɔ naa; mi yaa ka pe yerege mbe pe sanri, mi se ka pe kolɔgi naa. ⁷ Mi yaa ka ti pege jen wa pe kotogo na fɔ muwi mi yen Yawe Yenjele le. Pe yaa ka pye na woolo, mi yaa ka pye pe Yenjele, katugu pe yaa ka sɔngɔrɔ mbe pan na kɔrɔgɔ pe kotogo ki ni fuun ki ni.»

†24.1: 2 Wunlu 24.12-16.

⁸ «Ɛen ƒo figiye pire nda ti tisaw ƒo jɛŋɛ, to nda pe se ya mberi pire ti ka ti tisawima pi kala na, pa Yawe Yɛnɛle li yo yɛen ti wogo na ƒo: «Pa mi yaa Zhuda tara wunlunaŋa Sedesiyasi wi pye ma, wo naa wi legbɔɔl pe ni, naa Zheruzalemu ca woolo sanmbala mbele pe yaa ka koro go na pe ni, poro mbele pe yaa ka pye laga ki tara nda ti ni konaa mbele pe yaa ka pye mbe cɛn wa Ezhipiti tara ti ni. ⁹Mi yaa ka ti pe pye sunndo kɔngɔ yaraga dunruya wunluwɔ pyew pi yeri, mbe jɔlɔɔ wa pe na. Mi yaa ka pe purɔ mbe kari pe ni tara nda fuun ni, ki lara woolo pe yaa kaa pe tifaga, mbaa pe mɛrɛ ti nii wa pe yomiyɛgele ke ni, mbaa ki lakoo pe na konaa mbaa pe danɔi. ¹⁰Mi yaa ka malaga, naa funɔgo konaa yambewe wa pe na, ƒo pe sa tɔngɔ pe kɔ pe wɔ wa tara nda mɪla kan poro naa pe teleye pe yeri ti ni.» »

Zheremi wɪla Yɛnɛle

li yɔn sɛnrɛ yo leele pe kan ma saa gbɔn yele nafa ma yiri taanri

25 ¹ Sɛnrɛ nda to Yawe Yɛnɛle lɔa kan Zheremi wi yeri Zhuda tara woolo pe ni fuun pe wogo na, Zhoziyasi pinambyɔ Yehoyakimu ŋa wɪla pye Zhuda tara wunlunaŋa wi wunluwɔ pi yele tijere wolo li ni; ko la yala Babilɔni tara wunlunaŋa Nebukanezari wi wunluwɔ pi yele kɔngbanna li ni. ² Yɛnɛle yɔn sɛnrɛ yɔfɔ Zheremi wɪla ki sɛnrɛ ti yo Zhuda tara woolo naa Zheruzalemu ca woolo pe ni

fuun pe yege na, ma yo ƒo: ³ «Maga le wa Amɔ pinambyɔ Zhoziyasi ŋa wɪla pye Zhuda tara ti wunlunaŋa wi wunluwɔ pi yele ke ma yiri taanri wolo li ni ƒo ma pan ma gbɔn nala, ki yele nafa ma yiri taanri wolo loli na, Yawe Yɛnɛle li li sɛnrɛ ti kan na yeri. A mɪ koro nari yuun ye kan pilige pyew, Ɛen ƒo yee logo na yeri. ⁴ Yawe Yɛnɛle lili tunmbyeele pe ni fuun pe torogo ye yeri, li yɔn sɛnrɛ yofenne* wele. Lɔa pye na pe tunnu ye yeri suyi, Ɛen ƒo ye sila logo pe yeri, ye sila nunɔbolo jan mbe logo pe yeri. ⁵ Pɔa pye naga yuun ye kan ƒo: «Ye ni fuun nunɔba nunɔba ye wɔ wa ye kombegele ke ni, ye ye kapyere tijangara ti yaga, pa kona tara nda Yawe Yɛnɛle lɔa kan yoro naa ye teleye pe yeri, ye yaa koro mbe cɛn wa ti ni sanga pyew ƒo tetete. ⁶ Yaga ka taga yarisunndo ta yege na mbaa tunɔgo piin ti kan, mbaa ƒɔli ti yege sɔgɔwɔ mbaa ti gbogo. Yaga kanla nawa pi ŋɔban ye yarisunndo nda yɛ gbɛgele ye yɛera keyɛn yi ni ti ni, pa kona mi se kapege kpe pye ye na.» ⁷ Ɛen ƒo yee yɛnle mbe logo na yeri; Yawe Yɛnɛle lo li yo ma. Yɔa na nawa pi ŋɔban ye yarisunndo nda yɛ gbɛgele ye yɛera keyɛn yi ni ti ni, ma jɔlɔɔ wa ye yɛɛ na. ⁸ Ki kala na, Yawe Yɛnɛle na yawa pi ni fuun ƒo, pa li yo yɛen ƒo: «Kɪ kaa pye yee na sɛnrɛ ti logo, ⁹ ye wele, mi yaa ka tun pe sa yɔnlɔparawa kameŋge keɛ tara woolo pe yeri, Yawe Yɛnɛle lo li yo ma, mbe pinle Babilɔni

tara wunlunaŋa Nebukanezari ŋa wi yen na tunmbyee wi ni. Mi yaa ti pe pan ki tara nda to naa tara woolo pe kɔrɔɔ, konaa cengele ŋgele fuun ke yen ma pe maga ke kɔrɔɔ, jaŋgo mbe pe tɔngɔ pew, mbe pe kala li pye sunndo kɔngɔ kala konaa paa ki lakoo pe na, mbe ti pe tara ti koro kataga ɔ sanga pyew. ¹⁰Mi yaa ti pe yɔgɔrimɔ yuuro, naa pe nayinme yuuro, naa japene yuuro, naa pijaala yuuro konaa muwe tire tinme pi kɔ wa pe sɔgɔwɔ, mbe pe fitanlaye yanwa pi figi†. ¹¹Ki tara nda ti ni fuun ti yaa ka pye kataga mbe koro waga. Ki cengele ŋgele ke ni fuun ke yaa ka go sogo Babilɔni tara wunlunaŋa wi kan ɔ sa gbɔn yeŋe nafa taanri ma yiri ke.»

¹²«Ɛen ɔ na ki yeŋe nafa taanri ma yiri ke liga kali yee yɔn fili, mi yaa yiri Babilɔni tara wunlunaŋa wo naa wi tara woolo pe kɔrɔɔ pe kambasinnde ti kala na. Yawe Yenŋele lo li yo ma; mi yaa jɔlɔɔ wa poro Kalide tara fenne pe na, mbe pe tara ti pye kataga ɔ sanga pyew. ¹³Jɔlɔɔ kagala ŋgele fuun mila ke senre yo ki tara nda ti wogo na, mi yaa ti ke to ti na; ki senre nda ti yen ma yɔnlɔɔ laga ki sɛwe ŋa wi ni we, to nda Yenŋele yɔn senre yofɔ Zheremi wila yo cengele ke ni fuun ke na we. ¹⁴Katugu cengele ŋgele ke yen fanŋa ni, koro naa wunlumbolo tugbɔmbɔlɔ pele yaa ka yiri mbe Babilɔni tara fenne poro fun pe go sogo pe yee kan. Mi yaa

ka pe sara mbe yala pe kapyere to naa tipege ŋga fuun pɛ pye ki ni.»

Yenŋele li yaa ka jɔlɔɔ wa cengele ke na

¹⁵Yawe Yenŋele, Izirayeli* woolo Yenŋele le, pa li yo yeen ɔ: «Ki wɔjenne na li shɔ na kee, li yen ma yin duven ŋa ni, na nanŋbanwa pow. Mi yen nɔɔ tunnu cengele ŋgele fuun yeri, maa kan ki woolo pe yeri pe pa wɔ. ¹⁶Pe yaa kaa wɔ mbe tin, mbaa gbali, mbe pye ndee yarafenne wele, tokobi ŋa mi yaa torogo wa pe sɔgɔwɔ wi yanga ki kala na.»

¹⁷Kona, a mɔ si wɔjenne li shɔ Yawe Yenŋele li yeri; laa na tun cengele ŋgele fuun yeri, a mɔ saa li kan ke yeri koo wɔ. ¹⁸Mila ki le Zheruzalemu ca ki na, naa Zhuda tara cara ti ni, naa wunlumbolo poro naa legbɔɔlɔ pe ni, ma pe kan pɛ wɔ, jaŋgo mbe pe tɔngɔ mbe pe tara ti pye katara, mberi yaga waga, mberi pye titegere yaraga, konaa mbe pe danŋa paa yee ŋga na ki yen nala we.

¹⁹Mila Ezhipiti tara wunlunaŋa Farawɔn* wi kan, a wɔ wɔ, wo naa wi tunmbyeele pe ni, naa wi legbɔɔlɔ konaa wi tara woolo pe ni fuun pe ni; ²⁰naa cengele ŋgele fuun ke yen ma cɛn wa pe ni ke ni, naa Uzi tara wunlumbolo pe ni fuun pe ni, naa Filisiti tara fenne pe wunlumbolo pe ni fuun pe ni, poro mbele pe yen wa Asikalɔn ca, naa wa Gaza ca, naa Ekirɔn ca, naa

†25.10: Zhere 7.34; 16.9; Naga 18.22-23.

Asidɔdi ca woolo sanmbala mbele pè koro pe ni; ²¹ naa Edɔmu cenle woolo pe ni, naa Mowabu tara woolo pe ni, naa Amɔ cenle woolo pe ni; ²² naa Tiri ca wunlumbolo pe ni fuun pe ni, naa Sidɔn ca wunlumbolo pe ni fuun pe ni, naa wunlumbolo mbele fuun pe yen ma cen wa lɔɔ furo* ti ni wa kogɔje wi puŋgo na pe ni; ²³ naa Dedan ca woolo pe ni, naa Tema ca woolo pe ni, naa Buzi ca woolo pe ni, naa mbele fuun pe maa pe siyɔ wi kanngara na lara ti kunlu pe ni†; ²⁴ naa Larabu tara wunlumbolo pe ni fuun pe ni, naa cengele ŋgele ke yen ma cen wa gbinri* wi ni ke wunlumbolo pe ni; ²⁵ naa Zimiri tara wunlumbolo pe ni fuun pe ni, naa Elamu tara wunlumbolo pe ni fuun pe ni, naa Medi tara wunlumbolo pe ni fuun pe ni; ²⁶ naa yɔnlɔparawa kameŋge keɛ tara wunlumbolo pe ni fuun pe ni, mbele pe yen ma yɔngɔ pe yɛ ni konaa mbele pe yen ma lali pe yɛ ni konaa wunluwɔ mba fuun pi yen laga dunruya wi ni pi ni. Sheshaki† tara wunlunɔŋa wo wi yaa ka wɔ pe ni fuun pe puŋgo na.

²⁷ Maga yo pe kan fɔ: «Yawe Yenŋele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli woolo Yenŋele le, pa li yo yɛn fɔ: «Yege duven wi wɔ, ye tin, yaa tunguru, ye to tara yaga ka ya mbe yiri naa, tokobi ŋa mi yaa

torogo wa ye sɔɔwɔ wi yanga ki kala na.»

²⁸ «Na paga je mbe yo pe se wɔjenne li shɔ ma keɛ mbe pa wɔ, pa kona maga yo pe kan fɔ: «Yawe Yenŋele na yawa pi ni fuun fɔ, pa li yo yɛn fɔ: Ye yaa pi wɔ kpa! ²⁹ Ye wele, na meɛ ki yen na yinri laga ki ca ŋga ni, pa mi yaa ki le le ki na mbaa jɔɔwɔ pi piin. Naga yen ma, yoro wo na, yaa ki jate mi yaa ye yaga mbajɔlɔwɔ wi le? Mi se ye yaga mbajɔlɔwɔ de! Katugu mi yaa malaga yirige mbe wa dunruya woolo pe ni fuun pe na. Yawe Yenŋele na yawa pi ni fuun fɔ lo li yo ma.» »

³⁰ Mboro wo na Zheremi, Yenŋele li yɔn senre ti yo ki kagala ke ni fuun ke wogo na, ma pe pye fɔ:

«Ma Yawe Yenŋele li ta wa
naayeri, li yen na gbanla
paa cenge yen,
mali ta wa li censaga kpoyi* ki
ni, lili magala li yirige;
li yen na gbanla li censaga woolo
pe na paa cenge yen;
li yen na jɔɔgi paa mbele pe
ma pye wa ɛɛzen* pire
tɔnmɔ wɔsaga pe yen,
li yen na jɔɔgi dunruya woolo
pe ni fuun pe na.

³¹ Ki tinme pi yen na gbɔɔn fɔ
wa tara ti kɔsaga ki na,
katugu Yawe Yenŋele li yen kiti
na cengele ke ni,

†25.23: Mbele pe maa pe siyɔ wi kanngara na lara ti kunlu, ki senre ti wele wa Zheremi 9.25 laga ki ni.

†25.26: Sheshaki, ko kɔɔ wo yen Babilni tara re.

li yen na kiti koon senweele pe
ni fuun pe na.

Li yaa lepeele pe ni fuun pe gbo
tokobi ni.

Yawe Yenjele lo li yo ma.»

³²Yawe Yenjele na yawa pi ni
fuun fo, pa li yo yeen fo:

«Ye wele, jolgo ka yen na paan,
ki yaa to cenle la na, mbe yiri le
ma mbe to cenle la yege
na.

Tifelingbogo ka yiri fo wa
dunruya wi kosaga na
paan.»

³³Yawe Yenjele li yaa ka mbele
gbo ki pilige ki ni, pe gboolo pe yaa
ka jaraga mbege le tara ti go ka na
mbe saga wa tara ti go ka na. Lere
se ka ta mbe pe kunwo pi gbele; lere
se ka ta mbe pe gboolo pe le, pe se
ka pe le. Pe yaa ka tongo mbe pye
paa fyongo yen wa tara ti na.

³⁴Yaa gbele, yoro simbaala
konrifenne* †wele, yaa
jrogi!

Ye to yaa kongi tara ti na,
yoro simbangbeleye teelee
wele;

katugu pe yaa ye konlogi pilige
nga ni ki gbɔn.

Ye yaa ka toori mbe yaari paa
yege nga na yaapige
songbanga wogo ma to
ma yaari we.

³⁵Larasaga se ka ta simbaala
konrifenne pe na naa,

shosaga se ka pye simbangbeleye
teelee pe na.

³⁶Yaa simbaala konrifenne pe
gbelege ki nuru!

Yaa simbangbeleye teelee pe
jrogimo pi nuru,

katugu Yawe Yenjele li yen na
pe yaayoro konrisara ti
tonri!

³⁷Pe yaayoro konrisara nda tila
pye yeyinnye na, ti jogo
ma koro waga,

Yawe Yenjele li nangbanwa
ndorogo ki fanna na.

³⁸Li yiri wa li censaga ki ni paa
yege nga na jara yirifonno
ma kaa yiri wi larasaga
we;

katugu pe tara ti jogo ma koro
waga,

jogowo pyefo wi nangbanwa
gbɔɔ pi kala na,

konaa we Fo* wi nangbanwa
ndorogo ki kala na.

Zheremi wi juguye paa pye na jaa mboo gbo

26¹Zhoziyasi pinambyo
Yehoyakimu na wila
pye Zhuda tara wunlunaga wi
wunluwo pi lesanga wi ni, a Yawe
Yenjele li sigi senre nda ti yo
Zheremi wi kan ma yo fo: ²«Yawe
Yenjele pa li yo yeen fo: †Yiri ma
sa yere wa Yawe Yenjele li sherigo
gbogo* lonjo nawa pi ni; leele
mbele pe yen na yinrigi wa Zhuda
tara cara ti ni fuun ti ni, na paan
nali gbogo laga li go ki ni, ma

†25.34: Simbaala konrifenne poro pe yen janwa wi yege sinvenne wele.

senre nda fuun mi le ma yon ti yo pe kan, maga ka senpyo nungba wo wa ti ni. ³Kana pe yaa ma senre ti logo, pe ni fuun nungba nungba pe yaa songoro mbe wo wa pe kombele li ni; pa kona kapege nga mila kon ma tege mbe pye pe na pe kapyere tijangara ti kala na, pa mi yaa ki yaga.» ⁴Maga yo pe kan fo pa Yawe Yennele li yo yen fo: «Na ye woro na nuru na yeri, mbaa tanri mbaa yala na lasiri* na mi kan ye yeri wi ni, ⁵na yee na tunmbyeele mbele Yennele yon senre yofenne* pe senre ti logo, poro mbele mila pye na tunnu ye yeri pilige pyew, a ye je mbe logo pe yeri, ⁶pa kona mi yaa ki go nga ki pye paa yege nga na mila Silo ca ki pye we†, mbege Zheruzalemu ca nga ki pye ca nga pe yaa laga mege yinri mbaa leele dangi dunruya cengele ke ni fuun ke yege na.»

⁷Ki pye ma, saraga wofenne*, naa Yennele yon senre yofenne konaa tara woolo pe ni fuun pe ni, pa ki senre ti logo Zheremi wi yeri wila ti yuun wa Yawe Yennele li sherigo gbogo ki ni. ⁸Senre nda fuun Yawe Yennele laa le Zheremi wi yon ma yo wiri yo leele pe kan, naa wila kaa ti yo ma ko ti na, a saraga wofenne, naa Yennele yon senre yofenne konaa leele pe ni fuun pe ni, pe suu yigi ma yo fo: «Ki daga poon gbo. ⁹Yingi na ma nee Yennele li yon senre yuun Yawe Yennele li mege ni, ma yo fo ki sherigo gbogo nga ki yaa ka pye

paa yege nga na Silo ca kila pye, fo ki ca nga ki yaa ka tongo mbe koro waga, leele se ka pye mbe cen laga ki ni?» Kona, a leele pe ni fuun pe si gbogolo ma Zheremi wi maga wa Yawe Yennele li sherigo gbogo ki ni. ¹⁰Naa Zhuda tara teele pa kaa ki kagala ke logo, a pe si yiri wa wunlunana wi go ki ni ma kari wa Yawe Yennele li sherigo gbogo ki ni, ma saa cen wa Yawe Yennele li sherigo gbogo ki yeyongo ki na. ¹¹Kona, a saraga wofenne poro naa Yennele yon senre yofenne pe ni, pe sigi yo tara teele poro naa leele pe ni fuun pe kan fo: «Ki nana na ki daga poo gbo, katugu wi Yennele yon senre yo ma wa ki ca nga ki na. Yoro jate yege senre ti logo wa ye nungbogolo ke ni.»

¹²Kona, a Zheremi wi sigi yo tara teele pe ni fuun poro naa leele pe ni fuun pe kan fo: «Senre nda fuun ye logo, Yawe Yennele lo lilan tun ma yo mbe pan mbege Yennele yon senre ti yo mbe wa ki go nga konaa ki ca nga ki na. ¹³Koni ye ye tangalomo po naa ye kapyere ti kannga, yaa nuru Yawe Yennele, ye Yennele li yeri; pa kona kapege nga Yawe Yennele laa kon ma tege mbe pye ye na, li yaa li jateri wi kannga mbege wogo ki yaga. ¹⁴Mi wo na, mi yen ye kee, nga ka ye ndanla, mbe pye sinngge ye yege na, ye ko pye na na. ¹⁵Een fo yege jen ye yo fo na yaga na gbo, kona ye lere na wi yen jeregisaga fu wa gbo ma ki kapege ki go kala li le, yoro

†26.6: Zhou 18.1; Yuuro 78.60; Zhere 7.12-14.

naa ki ca nga konaa ca woolo pe ni; katugu kaselege ko na, Yawe Yenjele lo lilan tun ye yeri mbe pan mbege senre nda ti ni fuun ti yo ye kan.»

¹⁶ Kona tara teelee poro naa leele pe ni fuun pe ni, pè si saraga wofenne poro naa Yenjele yon senre yofenne pe pye fo: «Ki naja na kii daga poo gbo, katugu wi para we ni Yawe Yenjele, we Yenjele lo mege ni.»

¹⁷ A tara ti lelele* pèle si yiri maga yo janwa wi ni fuun wi kan fo: ¹⁸ «Mishe na wila yiri wa Moresheti ca, wila pye na Yenjele li yon senre yuun Zhuda tara wunlunaja Ezekiyasi wi wagati wi na. Wila pye naga yuun Zhuda tara woolo pe ni fuun pe kan fo:

«Yawe Yenjele na yawa pi ni
fuun fo, pa li yo yeen fo:
Pe yaa ka Siyon* ca ki wari paa
kere yen,
Zheruzalemu ca ki yaa ka pye
kataga.
Sherigo gbogo ki yen yanwiga
nga na,
tire yaa ka fi wa mbe pye
kologo†.»

¹⁹ «Naga yen ma, Zhuda tara wunlunaja Ezekiyasi wo naa Zhuda tara woolo pe ni fuun pe ni, paa Mishe wi gbo wi le? Naga yen ma, Ezekiyasi wi sila pye na fyè Yawe Yenjele li yege, mbeli yenri wi le? Ki kala na, Yawe Yenjele laa ki kon maga tege mbe jalogo nga wa pe na, a li sili jatere wi

kannga maga yaga. Na waga ki naja na wi gbo, we yaa kapegbogo pye we yee na.»

**Wunlunaja Yehoyakimu
wila Yenjele yon senre
yofò Uriya wi gbo**

²⁰ Naja wa yege la pye wa, wo fun wila pye na Yenjele li yon senre yuun Yawe Yenjele li mege ni. Paa pye naa yinri Uriya, Shemaya pinambyo lawi, ma yiri wa Kiriyaati Yeyarimu ca. Wila pye na Yenjele li yon senre yuun na waa Zheruzalemu ca ki na konaa Zhuda tara ti na, paa yege nga na Zheremi wila ki pye we.

²¹ Wunlunaja Yehoyakimu, wo naa wi malingbocnl kotogofenne pe ni fuun pe ni konaa wi tara teelee pe ni paa ki senre ti logo. A wunlunaja wi nee ki lagajaa mboo gbo. Naa Uriya wila kaa ki senre ti logo, a wi si fyè, mee fe ma kari wa Ezhipiti tara. ²² Kona, a wunlunaja Yehoyakimu wi si nambala pele pinle Akibori pinambyo Elinatan wi ni, ma pe tun wa Ezhipiti tara. ²³ A pè saa Uriya wi yigi wa Ezhipiti tara ma yiri wi ni, ma pan maa kan wunlunaja Yehoyakimu wi yeri. A wunlunaja wi si ti, a pe Uriya wi gbo tokobi ni, ma saa wi gboo wi wa wa lere pyew gboolo lesaga ki ni.

²⁴ Een fo Shafan pinambyo Ahikamu wila Zheremi wi go sige, jango paga kaa le leele pe kee poo gbo.

†26.18: Ki senre nda ti yo wa Mishe sewe wi ni; Mishe 3.12.

**ZHEREMI WILA YIRI
YENŊELE YON SENRE
YOFENNE YAGBOOULO
PE KƆRƆGƆ**

27--29

Cengele sanngala

**ke yaa ka go sogo mbe Babilɔni
tara wunlunaŋa wi kan**

27¹ Zhuda tara wunlunaŋa Zhoziyasi wi pinambyɔ Yehoyakimu wi wunluwɔ pi lesanga wi ni, a Yawe Yenŋele li sigi senre nda ti yo Zheremi wi kan; ² pa Yawe Yenŋele lɔa para na ni yeen, ma yo fɔ: «Maŋgala pili konaa ma nere tunŋgo pyetire* gbegele ma yee kan, mari pɔ wa ma yɔlɔgɔ ki na[†]. ³ Ko pungo na, ma tunŋgo torogo wa Edɔmu cenle wunlunaŋa wi yeri, naa Mowabu tara wunlunaŋa wi yeri, naa Amɔ cenle wunlunaŋa wi yeri, naa Tiri ca wunlunaŋa wi yeri konaa Sidɔn ca wunlunaŋa wi yeri. Ki wunlumbolo pe pitunmbolo gbɔɔɔ mbele pɛ pan wa Zheruzalemu ca, wa Zhuda tara wunlunaŋa Sedesiyasi wi yeri, maga tunŋgo ki le poro kee[†]. ⁴ Maga yo pe kan

fɔ tunŋgo ŋga mi yen na kaan, pe saga yo pe tafenne pe kan ce, fɔ Yawe Yenŋele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli* woolo Yenŋele le, li yo pe saga yo pe tafenne pe kan pe yo fɔ: ⁵ «Muwi mi tara ti da, ma senwee piile poro naa yaayoro nda ti yen laga tara ti ni ti da. Miri da na yawa gbɔɔ po naa na fanŋga gbɔɔ ki ni. Lere ŋa kala kanla ndanla, mi ma tara ti kan wo yeri. ⁶ Koni mi yen naga tara nda ti ni fuun ti nii na tunmbyee Nebukanezari ŋa wi yen Babilɔni tara wunlunaŋa wi kee. Mi yan wongaala pe le wi kee fun, janŋo pe go sogo wi kan. ⁷ Cengele ke ni fuun ke yaa ka go sogo mboo kan, mbe ka go sogo wi pinambyɔ wi kan, mbe ka go sogo wi pishyenwoo wi kan, fɔ wo jate wi tara ti wagati wi ka sa gbɔn fun, wagati ŋa ni cengele legere konaa wunlumbolo fanŋga fenne yaa ka yiri mboo go sogo fun.»

⁸ «Cenle o cenle, nakoma wunluwɔ tara o wunluwɔ tara ti woolo pee yenle mbe go sogo Babilɔni tara wunlunaŋa Nebukanezari wi kan, na pee yenle wuu tunŋgo pyetige ki taga pe na, mi yaa yiri ko cenle lo kɔrɔgɔ

[†]27.2: Nere tunŋgo pyetige, ki yen kanngaga ka ŋga pe ma te ki ma pye ma nugu, pe maga pɔ nere shyen yɔrɔ na, ma cafalaga nakoma wotoro pɔ ti na ma ta nari kɔnri. Lagame tunŋgo pyetire ti yen paa kacɛn yen na para Babilɔni tara fanŋga ko senre na.

[†]27.3: Mbe yala Eburuye senre ti ni, pele yen naga jate ma yo tunŋgo pyetire to Zheremi wila torogo wa ki wunlumbolo pe yeri, een fɔ pele yen naga jate ma yo senre nda Yenŋele lɔa yo, to Zheremi wila yo pitunmbolo gbɔɔɔ pe kan ma yo pe sari yo wunlumbolo pe kan. Ki yaa pye ndee ki pitunmbolo gbɔɔɔ pɔa pan ma yee yan mbe yɔn le Babilɔni tara wunlunaŋa wo na; een fɔ, a Yenŋele li si li yɔn senre yofɔ wi torogo wa pe yeri ma yo paga kaga pye.

mbeli gbo tokobi ni, naa funḡo ni konna yambewe ni, fɔ mbe ti Nebukanezari wigi cenle li tɔngɔ wili kɔ pew. Yawe Yenḡele lo li yo ma. ⁹Yoro wo na, yaga kaa nuru ye Yenḡele yɔn senre yofenne* pe yeri, naa ye jefenne pe yeri, naa ye wɔɔnɔ kɔɔ yofenne pe yeri, naa ye kuulo yewe fenne konna taluguya pyefenne pe yeri, poro mbele pe yen naga yuun ye kan ma yo fɔ ye se ka go sogo Babilɔni tara wunlunaḡa wi kan we. ¹⁰Katugu pe Yenḡele yɔn senyoro ti yen yagbogowo senre, ti yaa ye kan pe ye purɔ mbe ye lali ye tara ti ni, mbe kari ye ni lege mbe ye tɔngɔ pew. ¹¹Ɛen fɔ na cenle na ka yenle Babilɔni tara wunlunaḡa wuu tunḡo pyetige ki taga li na, mbe go sogo mboo kan, pa mi yaa yeyinḡe kan ki cenle woolo pe yeri wa pe tara ti ni, mbe ti pe cen wa ti ni paa ti fali. Yawe Yenḡele lo li yo ma.»

¹²Ki pye ma, ko senre nunḡba to mila yo Zhuda tara wunlunaḡa Sedesiyasi wi kan, ma yo fɔ: «Ye yenle ki na Babilɔni tara wunlunaḡa wuu tunḡo pyetige ki taga ye na, ye go sogo wo naa wi tara woolo pe kan, pa kona ye yaa koro yinwege na. ¹³Yinḡi na mboro naa ma woolo pe ni ye yaa si ti tokobi, naa funḡo konna yambewe pi ni, ti ye gbo, paa yeḡe ḡga na Yawe Yenḡele ligi yo cenle o cenle na li se yenle mbe go sogo Babilɔni tara wunlunaḡa wi kan li wogo na we? ¹⁴Yenḡele yɔn senre

yofenne mbele pe yen naga yuun ye kan ma yo fɔ: «Ye se ka go sogo mbe Babilɔni tara wunlunaḡa wi kan,» yaga kaa poro senre to nuru. Katugu pe Yenḡele yɔn senre ti yen yagbogowo.» ¹⁵Yawe Yenḡele lo li yo ma fɔ: «Mi ma mi pe tun. Yenḡele yɔn senre nda pe yen na yuun na meḡe ni, ti yen yagbogowo. Na ye kaa nuru pe yeri, mi yaa ye purɔ laga, ye yaa tɔngɔ mbe kɔ pew, yoro naa ki Yenḡele yɔn senre yofenne mbele pe yen naga Yenḡele yɔn senre ti yuun ye kan pe ni.»

¹⁶Ko punḡo na, mi Zheremi, a mi sigi senre nda ti yo saraga wɔfenne* poro naa ki leele mbele pe ni fuun pe kan fun ma yo fɔ, pa Yawe Yenḡele li yo yeen fɔ: «Ye Yenḡele yɔn senre yofenne pe yen na senre nda yuun ye kan, ma yo fɔ: «Ye wele, sanni jenri pe yaa yiri Yawe Yenḡele li sherigo gbɔḡo* yaapire ti ni wa Babilɔni tara mbe sɔngɔɔ mbe pan ti ni!» Yaga kaa ki senre ti nuru, katugu pe Yenḡele yɔn senre nda pe yen na yuun ti yen yagbogowo. ¹⁷Yaga kaa nuru pe yeri, Ɛen fɔ ye go sogo ye Babilɔni tara wunlunaḡa wi kan, pa kona ye yaa koro yinwege na. Yinḡi na, ye yaa si ti ki ca ḡga ki pye kataga?»

¹⁸«Na kaa pye pe yen kaselege Yenḡele yɔn senre yofenne, na kaa pye Yawe Yenḡele lo jate li yen na para pe ni, pa kona pe Yawe Yenḡele na yawa pi ni fuun fɔ li yenri, janḡo yaapire sannda nda ti koro wa Yawe Yenḡele li sherigo gbɔḡo ki ni, naa nda ti koro wa

Zhuda tara wunlunaḡa wi go ki ni, konaa wa Zheruzalemu ca ki ni, Babilḡni tara fenne paga ka pan mberi koli mbe kari ti ni wa Babilḡni tara. ¹⁹Katugu pa Yawe Yenḡele na yawa pi ni fuun fḡ li yo yeen ki sherigo gbḡḡḡ ḡga ki tiyagala ke wogo na, naa jogoyaraga gbeḡbeḡge, naa nḡḡḡna cenyaara to naa yaapire sannda nda fuun tḡ koro laga ki ca ḡga ki ni ti wogo na; ²⁰ko yaara nda to Babilḡni tara wunlunaḡa Nebukanezari wi sila ta mbe koli mbe kari ti ni, sanga ḡa ni wila Yehoyakimu pinambyḡ Yekoniya ḡa wila pye Zhuda tara wunlunaḡa wi yigi wa Zheruzalemu ca, ma kari wi ni wa Babilḡni tara, wo naa Zhuda tara naa Zheruzalemu ca legbḡḡḡ pe ni fuun pe ni. ²¹Yaapire nda tḡ koro wa sherigo gbḡḡḡ ki ni, naa wa Zhuda tara wunlunaḡa wi go ki ni konaa wa Zheruzalemu ca ki ni, Yawe Yenḡele na yawa pi ni fuun fḡ, Izirayeli woolo Yenḡele le, pa li yo yeen ti wogo na fḡ: ²²«Pe yaa ka ki yaara nda ti koli mbe kari ti ni wa Babilḡni tara; ti yaa sa koro wa fḡ sa gbḡn pilige ḡga ni mi yaa ka yiri ti leme pi meḡe ni. Yawe Yenḡele lo li yo ma. Ko pilige ko ni, mi yaa ti le mbe songḡḡḡ mbe pan ti ni laga ki laga ḡga ki ni.» »

Yenḡele yḡn senre yofḡ Hananiya wila yiri Zheremi wi kḡḡḡḡ

28 ¹Ki yeḡe nunḡba li ni, ko yeḡe lo laa pye Zhuda tara wunlunaḡa Sedesiyasi wi wunluwḡ

pi yeḡe tijere wolo le, wi wunluwḡ pi lesanga wi ni, ki yeḡe li yeḡe kanḡurugo wogo ki ni, pilige ka, a Azuri pinambyḡ Hananiya ḡa wila pye Yenḡele yḡn senre yofḡ*, ma yiri wa Gabawḡn ca, wḡ sigi yo na kan wa Yawe Yenḡele li sherigo gbḡḡḡ* ki ni, saraga wḡfenne* poro naa leele pe ni fuun pe yeḡe na ma yo fḡ: ²«Yawe Yenḡele na yawa pi ni fuun fḡ, Izirayeli* woolo Yenḡele le, pa li yo yeen fḡ: «Babilḡni tara wunlunaḡa wḡ nere tunḡgo pyetige* ḡga taga ye na, mi yaa ki kaari mbeḡe laga wa ye yḡḡḡḡ ki na! ³Sanni yeḡe shyen ni, Babilḡni tara wunlunaḡa Nebukanezari wila Yawe Yenḡele li sherigo gbḡḡḡ yaapire nda le laga ki laga ḡga ki ni ma kari ti ni wa Babilḡni tara, mi yaa songḡḡḡ mbe pan ti ni laga ki laga ḡga ki ni naa. ⁴Mi yaa songḡḡḡ mbe pan Yehoyakimu pinambyḡ Yekoniya ḡa wi yen Zhuda tara wunlunaḡa wi ni laga ki laga ḡga ki ni, konaa Zhuda tara woolo mbele fuun paa yigi ma kari pe ni kasopiile wa Babilḡni tara pe ni, katugu Babilḡni tara wunlunaḡa wḡ nere tunḡgo pyetige ḡga taga ye na, mi yaa ki kaari mbeḡe laga wa ye yḡḡḡḡ ki na.» » Yawe Yenḡele lo li yo ma.

⁵Kona, a Yenḡele yḡn senre yofḡ Zheremi wḡ si Yenḡele yḡn senre yofḡ Hananiya wi yḡn sogo saraga wḡfenne pe yeḡe na konaa leele mbele fuun paa pye ma yere wa Yawe Yenḡele li sherigo gbḡḡḡ ki ni pe yeḡe na. ⁶Yenḡele yḡn senre yofḡ

Zheremi wila wi yɔn sogo ma yo fɔ: «Anmiina*! Yawe Yenɲele li ti ki pye ma! Yenɲele yɔn senre nda mà yo, Yawe Yenɲele li ti tiri yee yɔn fili, li ti li sherigo gbɔɔ yaapire konaa leele mbele fuun pàa yigi ma kari pe ni kasopiile, pe yiri wa Babilɔni tara pe sɔngɔɔ pe pan laga ki laga ŋga ki ni! ⁷ Eɛn fɔ konaa ki ni fuun, senre nda mi yaa le wa ma nuɲgbolo konaa leele pe ni fuun pe nuɲgbolo, ki senre ti logo. ⁸ Yenɲele yɔn senre yofenne mbele pè keli ma toro wa fafafa mi naa mboro we yege, pàa Yenɲele yɔn senre yo ma wa tara legere na konaa wunluwɔ tara tugbɔɔ na ma yo malaga, naa jɔlɔɔ konaa yambewe yaa ka to pe na. ⁹ Eɛn fɔ na Yenɲele yɔn senre yofɔ wa ka para yeyinɲge wogo na, senre nda wì yo, na tiga ka ti yee yɔn fili, ko leele pe maga jɛn mbe yo kaselege wi yen Yawe Yenɲele li pitunɲɔ.»

¹⁰ Kona, nere tunɲgo pyetige ŋga kila pye wa Yenɲele yɔn senre yofɔ Zheremi wi yɔlɔɔ ki na, a Yenɲele yɔn senre yofɔ Hananiya wì sigi laga wa maga kaari. ¹¹ Kona, a Hananiya wì sigi yo leele pe ni fuun pe yege na ma yo fɔ, pa Yawe Yenɲele li yo yeen fɔ: «Sanni yeɛ nere tunɲgo pyetige ŋga Babilɔni tara wunluɲa Nebukanezari wì taga wa cengele ke ni fuun ke yɔlɔɔ ki na, pa mi yaa ki kaari yeen mbege laga wa ki na.»

Kona, a Yenɲele yɔn senre yofɔ Zheremi wì si toro maa konɔ le ma kari.

¹² Naa Yenɲele yɔn senre yofɔ Hananiya wila kaa nere tunɲgo pyetige ki laga wa Yenɲele yɔn senre yofɔ Zheremi wi yɔlɔɔ ki na, maga kaari sanga ŋa ni, a Yawe Yenɲele li si para Zheremi wi ni ma yo fɔ: ¹³ «Kari ma saga yo Hananiya wi kan fɔ, pa Yawe Yenɲele li yo yeen fɔ: «Mà ya ma nere tunɲgo pyetige ko kaari, eɛn fɔ nere tunɲgo pyetige tugurɔn wogo ma yaa tege wa ki yɔnɔ. ¹⁴ Katugu Yawe Yenɲele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli woolo Yenɲele le, pa li yo yeen fɔ: Mì nere tunɲgo pyetige tugurɔn wogo taga wa ki cengele ke ni fuun ke yɔlɔɔ ki na, jango ke go sogo Babilɔni tara wunluɲa Nebukanezari wi kan. Ke yaa si go sogo mbaa tunɲgo piin wi kan. Mi yen na yan wonɲaala pe nii wi kee fun.» »

¹⁵ Kona, a Yenɲele yɔn senre yofɔ Zheremi wì si Yenɲele yɔn senre yofɔ Hananiya wi pye ma yo fɔ: «Hananiya, logo na yeri! Yawe Yenɲele li sɔɔn tun. Konaa ki ni fuun, ma ti a ki leele mbele pè pe jigi wi taga yagbogowo senre na. ¹⁶ Ki kala na, pa Yawe Yenɲele li yo yeen fɔ: «Wele, mi yaa ma yirige mbɔɔn wɔ laga tara ti ni, ma yaa ku yeɛ na li ni; katugu mà yiri ma je Yenɲele li na wa ma senyoro ti ni.»

»

¹⁷A Yenjele yon senre yofɔ Hananiya wì si ku ki yele nunɓba li yenje kolɔshyen wogo ki ni.

Zheremi wila sewe wa yonlɔɔ ma torogo Zhufuye mbele pàa pye wa Babilɔni tara pe yeri

29¹Nebukanezari wila leele mbele fuun yigi kasopiile wa Zheruzalemu ca ma kari pe ni wa Babilɔni tara, lelele* mbele pàa koro yinwege na pe ni, poro naa saraga wɔfenne* pe ni, naa Yenjele yon senre yofenne* konaa leele pe ni fuun pe ni, Yenjele yon senre yofɔ Zheremi wila koro wa Zheruzalemu ma sewe wa yonlɔɔ maa torogo pe kan. Ki sewe wi senre tori nda yeen. ²Wila ki sewe wi torogo maga ta wunlunaɗa Yekoniya wo naa wi nɔ, naa wunluwɔ go legɔɔɔ pe ni, naa Zhuda tara konaa Zheruzalemu ca teele pe ni, naa kapyɔ jenfenne konaa tugurɔn tunɗgo pyefenne pe ni pàa pe yigi kasopiile makɔ ma yiri pe ni wa Zheruzalemu ca. ³Zheremi wila ki sewe wi kan Shafan pinambyɔ Eleyasa wo naa Hilikiya pinambyɔ Gemariya poro yeri, katugu Zhuda tara wunlunaɗa Sedesiyasi wila pe tun wa Babilɔni tara, wa Babilɔni tara wunlunaɗa Nebukanezari wi yeri. Kila yo wa sewe wi ni ma yo fɔ: ⁴«Yawe Yenjele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli* woolo Yenjele le, pa li yo yeen fɔ: «Yoro mbele fuun m̀ ti pè ye yigi kasopiile ma kari ye ni, yoro mbele fuun m̀

yirige laga Zheruzalemu ca ma kari wa Babilɔni tara, ⁵ye yinre kan ye cen wa ti ni, ye nanɗo keere kɔn yaa ki nanɗo keere yaara ti kaa. ⁶Yaa jeele pori yaa pinambiile naa sumborombiile siin. Yaa jeele kaan ye pinambiile pe yeri, yaa ye sumborombiile pe kaan nambala yeri, janɗo pe pinambiile naa sumborombiile se. Ye ta yaa lege yaa kee yege wa ki laga ki ni, yaga kaa kologi. ⁷M̀ ti pè ye yigi kasopiile ma kari ca nɗa ni, yaa yeyinɗge jaa ki ca ki kan. Yaa mi nɗa Yawe Yenjele na yenri ki kan, katugu ki ka yeyinɗge ta, yoro fun ye yaa yeyinɗge ta.»

⁸«Katugu Yawe Yenjele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli woolo Yenjele le, pa li yo yeen fɔ: «Yaga ka ti ye Yenjele yon senre yofenne poro naa ye jefenne mbele pe yen wa ye sɔɗɔwɔ pe ye fanla pe ye punɗo. Yaga kaa wɔɔnɔɔ nda ye maa wɔnɔ ti jate. ⁹Yenjele yon senre nda pe maa yuun ye kan na mege ni, ti ni fuun ti yen yagbogowo. Mi ma mi pe tun.» » Yawe Yenjele lo li yo ma.

¹⁰«Een fɔ pa Yawe Yenjele li yo yeen fɔ: «Na Babilɔni tara wunluwɔ piga ka ta yele nafa taanri ma yiri ke sanga nɗa ni, pa kona mi yaa ye saga, senjende nda mila yo ye wogo na, mi yaa ki kala li pye mbeli yon fili, mbe sɔnɗɔɔ mbe pan ye ni naa laga ki tara nda ti ni. ¹¹Katugu kagala ngele m̀ kɔn ma tɛge mbe pye ye kan, mi jate m̀gi jen. Yawe Yenjele lo li yo ma. Yeyinɗge mi

yaa kan ye yeri, jɔlɔɔ kala ma, jaŋgo mbe ye goto kala li yɔn, mbe jigi jenŋe kan ye yeri. ¹²Pa kona, yaga na mege ki yeri, mbanla yenri, pa mi yaa logo ye yeri. ¹³Ye yaa kaa na lagajaa, pa ye yaa na yan, katugu ye yaa kaa na lagajaa ye kotogo ki ni fuun ni. ¹⁴Mi yaa ka ti yanla yan. Yawe Yenŋele lo li yo ma. Ye woolo mbele paa yigi kasopiile ma kari pe ni, mi yaa sɔngɔɔ mbe pan pe ni. Mila ye purɔ ma kari ye ni cengele ngele fuun sɔɔwɔ konaa laga nŋa fuun ni, mi yaa ka ye yirige wa ki lara ti ni, mbe pan mbe ye gbogolo laga naa; Yawe Yenŋele lo li yo ma. Mila ye purɔ ma ye yirige tara nda ni, mi yaa ka sɔngɔɔ mbe pan ye ni wa ti ni naa.»

¹⁵«Ma si yala, ye yen na yuun fɔ: «Yawe Yenŋele li Yenŋele yɔn senre yofenne pele yirige we kan wa Babilɔni tara.»

¹⁶«Koni, wunlunaŋa nŋa wi yen ma cen wa wunlunaŋa Davidi wi wunluwɔ jɔngɔ ki na wa wi yɔnlɔ, naa leele mbele fuun pe yen ma cen laga ki ca nŋa ki ni, konaa ye sefenne mbele pe sila pe yigi kasopiile mbe kari pe ni wa Babilɔni tara, pa Yawe Yenŋele li yo yeen pe wogo na; ¹⁷Yawe Yenŋele na yawa pi ni fuun fɔ, pa li yo yeen fɔ: «Ye wele, mi yaa pe gbo tokobi ni, mbe fuŋgo konaa yambewe wa pe na, mbe pe pye paa figiye* tige pire fɔnrɔ yen, nda ti se ya ka, naa ti jɔɔ ki kala na. ¹⁸Mi yaa taga pe puŋgo na tokobi, naa fuŋgo konaa

yambewe ni. Mi yaa ti pe pye fyere yaraga tara na wunluwɔ pyew pi yeri. Mi yaa ka pe purɔ mbe pe jaraga cengele ngele fuun sɔɔwɔ, mi yaa ka pe pye danŋa yaraga, naa sunndo kɔngɔ yaraga, naa lanŋɔɔ yaraga konaa tifagawa yaraga wa ke yege na, ¹⁹katugu pee na senre ti logo; Yawe Yenŋele lo li yo ma. Ma si yala, mila na tunmbyeele mbele Yenŋele yɔn senre yofenne pe tun wa pe yeri. Mila pye na pe tunnu wa pe yeri pilige pyew, eɛn fɔ pee yenle mbe logo na yeri.» Yawe Yenŋele lo li yo ma.

²⁰«Koni, ye Yawe Yenŋele li senre ti logo, yoro mbele fuun pɛ ye yigi kasopiile ma kari ye ni, yoro mbele mila ye yirige laga Zheruzalemu ca ma kari ye ni wa Babilɔni tara we.

²¹«Kolaya pinambyɔ Ashabu wo naa Maaseya pinambyɔ Sedesiyasi wi ni, poro mbele pe yen na yagbogowo Yenŋele yɔn senre yuun Yawe Yenŋele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli woolo Yenŋele li mege ni, pa li yo yeen pe wogo na fɔ: «Ye wele, mi yaa pe le Babilɔni tara wunlunaŋa Nebukanezari wi kee, wi yaa pe gbo ye yege na.» ²²Zhuda tara woolo mbele fuun paa yigi kasopiile ma kari wa Babilɔni tara, pe yaa ki nambala shyen pe kala li le, na pe kaa jaa mbe lere wa danŋa, mbaa pe mege yinri mbaa yuun fɔ: «Yawe Yenŋele lɔɔn pye paa yege nŋa na Babilɔni tara wunlunaŋa wila Sedesiyasi naa Ashabu pe sogo weele we.» ²³Katugu pɛ kapege tijaanga pye laga Izirayeli tara, ma

jatara pye na sinlele pe senwee yeenle pe jeele pe ni, na yagbogowo senre yuun na mege ni, ma si yala mi sigi kono kan pe yeri. Mi jate mi pe kapyege ki jen, ma pye ki serefo. Yawe Yenjele lo li yo ma.»

**Yenjele yon senre yofa Shemaya
wila sewe na torogo Sofoni
wi kan**

²⁴Maga yo Shemaya na wi yiri wa Nehelamu ca wi kan fo: ²⁵«Yawe Yenjele na yawa pi ni fuun fo, Izirayeli woolo Yenjele le, pa li yo yeen fo: «Ma seweele pele torogo ma yee mege ki na wa Zheruzalemu ca woolo pe ni fuun pe yeri, naa saraga wafa Maaseya wi pinambyo Sofoni wi yeri konaa wa saraga wafenne sanmbala pe ni fuun pe yeri, ma yo fo: ²⁶Mboro Sofoni, mboro Yawe Yenjele li tege saraga wafa wa saraga wafa Yehoyada wi yonlo, jango maa Yawe Yenjele li sherigo* ki korosi; jango lere o lere ka yara lenge wi yee ni mboo yee pye Yenjele yon senre yofa, maa le ngbeere na, maa le kaso. ²⁷Koni yingi na mee si yaraga ka pye Anatoti ca fenne nana Zheremi wo na, wo na wuu yee pye Yenjele yon senre yofa wa ye sogowa we? ²⁸Wi yere sewe torogo we yeri laga Babiloni tara ma yo fo: Ye yaa cen mbe mo wa Babiloni tara ti ni, ki kala na, ye yinre kan ye cen wa ti ni, ye nanggo keere kon yaa ki nanggo keere yaara ti kaa.» »

²⁹Kona, a saraga wafa Sofoni wi sigi sewe wi kara Yenjele yon senre yofa Zheremi wi yee na. ³⁰A Yawe Yenjele li si para Zheremi wi ni ma yo fo: ³¹«Tunngo torogo wa leele mbele pe yigi kasopiile ma kari pe ni pe yeri, fo pa Yawe Yenjele li yo yeen Nehelamu ca fenne nana Shemaya wi wogo na fo: «Ki kaa pye Shemaya wi yen na Yenjele yon senre yuun wa ye sogowa, ma si yala, mi ma muu tun, ma ti a ye ye jigi wi taga yagbogowo senre na, ³²ki kala na, pa Yawe Yenjele li yo yeen fo: Mi yaa yiri Nehelamu ca fenne nana Shemaya wo naa wi setirige piile pe korogo. Wi lere wa kpe se ka koro go na wa ki leele mbele pe sogowa. Kajenge nga mi yaa ka pye na woolo pe kan, wi lere wa kpe se kaga yan yenle ni; Katugu wi senre ti ti, a leele pe yiri ma je na na. Yawe Yenjele lo li yo ma.» »

**YENJELE LI YAA KA
SONGORO IZIRAYELI
WOULO PE NI WA PE TARA**

30--33

**Yenjele li yaa kali woolo pe sho
li juguye pe kee**

30 ¹Senre nda to Yawe Yenjele laa yo Zheremi wi kan; laa yo fo: ²«Yawe Yenjele, Izirayeli* woolo Yenjele, pa li yo yeen fo: «Senre nda fuun mi yo ma kan, ti yonlogo sewe wa na. ³Yawe Yenjele lo li yo ma fo: Piliye ya yen wa na paan, na woolo, Izirayeli woolo naa

Zhuda tara woolo wele, mi yaa ka sɔngɔɔ pe ni mbe yiri wa kulowo pi ni. Yawe Yenɲele lo li yo ma fɔ: Mi yaa sɔngɔɔ pe ni wa tara nda mila kan pe tɛleye pe yeri ti ni, peri le ti pye pe woro.» »

⁴ Senre nda Yawe Yenɲele lãa yo Izirayeli tara naa Zhuda tara ti wogo na tori nda. ⁵ Pa Yawe Yenɲele li yo yeen fɔ:

«We yen na sunndo kɔngɔ
magala nuru; fyere kala
li, yeyinɲe kala ma.

⁶ Ye yewe jɛɲɛ yege jen,
na kaa pye naɲa ma kugbɔ le ma
pyɔ se!

Yiɲgi na mi nɛɛ nambala pe
ni fuun pe yaan pe pe
senɲele ke tɔgɔtɔgɔ
paa yege ɲga na jele selara ma
kaa yiri wi ni we?

Yiɲgi na pe ni fuun pe si yege
san?

⁷ Jɔlɔgɔ ko kala li! Katugu ki
pilige ki yen pilipege!

Ki pilige ki yɔngɔ woro wa.
Ki yen jɔlɔgɔ wagati Zhakɔbu
setirige piile pe yeri.

Een fɔ pe yaa ka shɔ mbe wɔ wa
ki ni.»

⁸ Yawe Yenɲele na yawa pi ni fuun fɔ lo li yo ma fɔ: «Ko pilige ko ni, mi yaa nɛre tunɲgo pyetige* ɲga ki yen wa pe yɔlɔgɔ ki na ki kaari mbege wɔ wa, mbe pe pɔmanda ti kɔɔnɔ; nambanmbala se ka pe pye kulolo naa. ⁹ Pe yaa kaa tunɲgo piin mi Yawe Yenɲele, pe Yenɲele na kan konna pe wunlunaɲa Davidi

wi setirige pyɔ ɲa mi yaa ka tɛge pe go na wi kan.»

¹⁰ «Yoro Zhakɔbu setirige
piile, yoro mbele na
tunmbyeele, yaga ka fyɛ!

Yawe Yenɲele lo li yo ma.

Yoro Izirayeli woolo, ye sunndo
wiga ka kɔn ye na;

katugu mi yaa ka ye shɔ mbe ye
wɔ wa taleere ti ni,

mbe ye setirige piile pe shɔ, mbe
pe wɔ wa tara nda paa pe
yigi kasopiile ma kari wa
pe ni ti ni.

Zhakɔbu setirige piile ye yaa ka
sɔngɔɔ mbe pan,

ye yaa kaa yɔgɔri wogosaga naa
yeyinɲe ɲga ye yaa ta ki
kala na,

lere kpe se ka pan mbaa ye jɔlɔ
naa.

¹¹ Katugu mi yen ye ni, mbe ye
shɔ.

Yawe Yenɲele lo li yo ma.

Mila ye jaraga ma kari ye
ni cɛngɛle ɲgele fuun
sɔgɔwɔ,

mi yaa ka ke ni fuun ke tɔngɔ
pew;

een fɔ yoro wo na, mi se ka ye
tɔngɔ pew.

Mi yaa ka ye jɔlɔ mbe yala
kaselege ki ni,

mi se ka ye yaga jɛrɛgisaga fu.»

Yenɲele li yaa kali woolo pe sagala

¹² Pa Yawe Yenɲele li yo yeen
fɔ: «Ye yama pi yen ma
tijanga,

ye jɔlɔɔ ki kayan̄ga ki gbɔɔɔ.
¹³ Lere kp̄e se ta mbe yere ye kala
 li ni, mbe ye sagbanra ti
 fɔ;
 wer̄e tanra woro wa mbe ye
 yama pi kɔ.
¹⁴ Ȳaa pye ma mbele fuun
 ndanla, p̄e f̄eɣe ye na.
 Pe woro na s̄onri ye wogo na
 naa;
 katugu m̄i ye gb̄on paa ȳeɣe n̄ga
 na lere ma kaa wi jugu
 gb̄on we;
 m̄i ye jɔlɔ n̄gbanga ye kajɔɔɔɔ
 nda ti se j̄en mbe kɔ ti
 kala na,
 ye kapere l̄eɣere ti kala na.
¹⁵ Ȳin̄gi na ye n̄eɣe gbele ye yama
 pi kala na?
 Ye kayan̄ga ki woro k̄owogo.
 Ye kajɔɔɔɔ nda ti se j̄en mbe kɔ
 to naa ye kapere l̄eɣere to
 kala na,
 m̄igi jɔlɔɔ n̄ga ki wa ye na.
¹⁶ Ēen fɔ konaa ki ni fuun, mbele
 fuun pe yen na ye t̄onri,
 mi yaa ka pe t̄ongɔ;
 mbele fuun pe yen na ye jɔlɔ, pe
 yaa ka pe yigi kasopiile
 mbe kari pe ni.
 Mbele pe yen na ye k̄ee yaara ti
 shoo ye yeri, pe yaa ka
 poro fun pe k̄ee yaara ti
 shɔ pe yeri;
 mbele fuun pe yen na ye k̄ee
 yaara ti koli, mi yaa ka
 ti pe pe k̄ee yaara ti koli
 fun.
¹⁷ Katugu mi yaa ka ye sagala,
 mbe ye yama pi kɔ.

Yawe Yen̄jele lo li yo ma;
 katugu leele pe yen na ye yinri
 na yuun fɔ: «Leele mbele
 p̄e purɔ,
 Siyɔn* ca woolo, poro mbele lere
 kp̄e woro na pe lagajaa.» »

¹⁸ Yawe Yen̄jele pa li yo ȳeen fɔ:
 «Ye wele, Zhakɔbu setirige piile
 mbele p̄aa yigi kasopiile
 ma kari pe ni, mi yaa ka
 s̄ongɔɔ mbe pan pe ni,
 mi yaa ka pe yin̄re ti yinriwe ta
 naa.
 Cara ti yaa ka s̄ongɔɔ mbe kan
 naa wa ti katara ti ni.
 Wunluwɔ go ki yaa s̄ongɔɔ mbe
 kan naa wa ki yɔnlɔ l̄ele li
 ni.
¹⁹ Yen̄jele li s̄onmɔ yuuro naa
 yɔɔrimɔ tin̄me yaa kaa
 yinrigi wa pe s̄ogɔwɔ.
 Mi yaa ka ti pe l̄eɣe, ka se ka k̄on
 pe l̄eɣewe pi na;
 mi yaa ka gb̄ogɔwɔ kan pe yeri,
 mi se ka pe tifaga.
²⁰ Pe piile pe yaa ka s̄ongɔɔ mbe
 pye paa ȳeɣe n̄ga na p̄aa
 pye faa we,
 pe gbogolomɔ woolo pe yaa
 ka yeresaga ta na ȳeɣe
 s̄ogɔwɔ.
 Mi yaa ka yiri mbele fuun pe yen
 na pe jɔlɔ pe k̄orɔɔ.
²¹ Pe ȳekelewe wi yaa ka yiri wa
 poro ȳere jate pe ni,
 pe kundigi wi yaa ka yiri wa
 poro ȳere jate pe s̄ogɔwɔ.
 Mi yaa kaa fulo na ȳee tanla,
 wo fun wi yaa pan na k̄orɔɔ.

Nakoma ambɔ wi yaa soro mbe
yo wi yaa fulo na tanla wi
yɛɛ fannga?

Yawe Yɛnɛɛle lo li yo ma.

²²Ye yaa ka pye na woolo,
mi fun mi yaa ka pye ye
Yɛnɛɛle.»

Yawe Yɛnɛɛle li tifelingbɔɔ ye

²³Ye wele, Yawe Yɛnɛɛle li
tifelingbɔɔ kila paan,
li nanɔbanwa po pi yiri;
pi yen paa tisaga tifelingbɔɔ
yen na gbɔɔn na sunrugu,
ki yen na funlu wa lepeele pe go
na.

²⁴Yawe Yɛnɛɛle li nanɔbanwa
gbɔɔ pi se sogo li na,
fɔ li ka sa nɔga li kɔn ma tɛɛge wa
li nawa ki pye mbege yɔn
fili.

Wagati nɔa wila paan wa puɔgo
na wi ni, ye yaa ka ki
kagala ke kɔɔɔ jen.

Izirayeli woolo pe yaa ka sɔnɔɔɔ wa pe tara ti ni

31 ¹Yawe Yɛnɛɛle li yo fɔ: «Ko
sanga wo ni, mi yaa ka pye
Izirayeli* seye woolo pe ni fuun pe
Yɛnɛɛle, poro fun pe yaa ka pye na
woolo.»

²Pa Yawe Yɛnɛɛle li yo yɛɛn fɔ:
«Leele mbele pɛ shɔ tokobi wi
kɛɛ,

poro wele pe kala li yen ma mi
nɔa Yɛnɛɛle na ndanla wa
gbinri* wi ni.

Izirayeli woolo pe yen na kee wa
pe wogosaga kɛɛ ki yeri.»

³Yawe Yɛnɛɛle lili yɛɛ naga we
na maga le wa faa, ma yo
fɔ:

«Ye yen mala ndanla ndanlawa
mbakɔɔ ni,
ko kala ki ti mi koro ma mara
ye na wa na kagbaraga
pyege ki ni.

⁴Mi yaa ye tɛɛge naa fɔnɔgo wa
ye censaga leɛge ki ni, ye
yaa si koro mbe yeresaga
ta,

yoro Izirayeli woolo mbele na
lendanlambala!

Ye yaa ka ye pimbigile ke le naa
paa ye yɛɛ fereyaara yen,
ye yaa ka yiri mbe pinle mbaa
yoo yɔfenne mbele paa
yɔɔɔri pe ni.

⁵Ye yaa ka ɛɛɛzen* tiire sanri
naa wa Samari* yanwira
ti na,
mbele pe yaa ti sanri pe yaa kaa
ki pire ti kaa.

⁶Pilige ka yen wa na paan,
ca ki kɔɔɔsifenne pe yaa kaa
kɔnɔɔɔ waa wa Efirayimu
yanwira ti na, mbe yo fɔ:
«Ye yiri we kari wa Siyɔn* ca,
wa Yawe Yɛnɛɛle, we Yɛnɛɛle li
yeri!» »

⁷Katugu pa Yawe Yɛnɛɛle li yo
yɛɛn fɔ:

«Yaa jɔɔɔgi nayinme ni Zhakɔbu
setirige piile pe kala na;
yaa yɔɔɔri nayinme gbɔɔ ni pe
cɛnle li kan,

lo na li yen cengele ke ni fuun ke
yege we.

Ye ye magangala ke yirige yaa
Yenhele li sonni yaa yuun
fo:

«Yawe Yenhele, ma woolo pe sho,
Izirayeli woolo sanmbala
mbele pe koro go na we.»

⁸ Ye wele, mi yaa ka pe yirige
wa yonloparawa kameŋge
kee tara ti ni mbe songoro
pe ni;

mi yaa ka pe gbogolo mbe yiri fo
wa tara ti kosaga ki na.

Fyoonlo na jeɔgolo fenne yaa ka
pye pe ni,

naa kugboro fenne konaa jele
mbele pe selara yiri pe ni;
janwa gbolo li yaa ka songoro
mbe pan laga ki laga nga
ki ni.

⁹ Pe yaa kaa paan mbaa gbele.
Mi yaa ka keli pe yege mbe
songoro pe ni, mbe pe ta
pe yen nala yenringbanga
yenri we.

Mi yaa ka kari pe ni laforo yon
na,

mi yaa ka toro pe ni konɔ na li
yen ma yala la ni,

na pe se kurugo wa li ni;
katugu muwi mi yen Izirayeli
woolo pe to we,

Efirayimu wo wi yen na
pinambyo kongbanja
we.»

¹⁰ Yoro cengele woolo wele, ye
Yawe Yenhele li senre ti
logo,

ye kari ye saga senre ti yari wa
lege, wa logo furo* tara ti
ni.

Yege yo fo: «Ŋa wila Izirayeli
woolo pe gbɔn ma pe
jaraga, wo wi yaa ka pe
gbogolo naa;

wi yaa kaa pe korosi paa yege nga
na simbaala konrifɔ* ma
kaa naa simbangbelege
korosi we.

¹¹ Katugu Yawe Yenhele lo li yen
na Zhakɔbu setirige piile
pe go shoo;

ŋa wi yen fannga ni ma we pe
na, li yen na pe shoo wi
kee.

¹² Pe yaa ka pan mbaa yɔgorimo
kongolo waa wa Siyon
yanwira ti na;
pe yaa kaa gbinri mbaa paan
Yawe Yenhele li yarijende
ti korogo:

Bile*, naa ezen tonmo, naa
sinme liwoo,
naa simbaala, naa sikaala konaa
nere ni.

Pe yaa ka pye paa nangɔ kere
yen, nda pe yen na suguru
tonmo ni jenge,

pe jatere wi se ka piri pe na naa.

¹³ Ko sanga wo ni, sumboro naja
mbajeen wi yaa kaa yoo
yogorimo ni,

lefɔnmbolo naa leleŋgbaara ti ni,
pe yaa kaa yogori ja.

Mi yaa ka pe kunwo gbelege
ki kannga mbege pye
yogorimo kala,
mbe pe kotogo ki sogo pe na;

mi yaa pe nandangawa pi kɔ
mbe yɔgɔrimɔ kan pe
yeri.

¹⁴ Mi yaa saraga wɔfenne* pe
kan saraga* kara yanlaga
woro ni pe tin;
mi yaa na woolo pe kan pe tin
na yarijende ti ni.
Yawe Yenjele lo li yo ma.»

Yenjele li yaa Izirayeli woolo pe yinriwe ta

¹⁵ Pa Yawe Yenjele li yo yeen fɔ:
«Paa gbeere nuru wa Arama ca,
nandangawa gbeere ri.
Arasheli† wo wila wi piile pe
kunwɔ pi gbele,
wi woro na jaa poo kotogo ki
sogo wi na,
katugu pɛ ku.»

¹⁶ Pa Yawe Yenjele li yo yeen fɔ:
«Ye ye gbelege ki yaga, ye ye
yentunwɔ pi tulu;
katugu ye yaa ye tunngo ki sara
wi ta.
Yawe Yenjele lo li yo ma.

Ye piile pe yaa ka songɔɔ mbe
yiri wa pe juguye pe tara.

¹⁷ Ye setirige piile pe yaa ka jigi
tagasaga ta.
Yawe Yenjele lo li yo ma.
Ye piile pe yaa ka songɔɔ mbe
pan laga pe yeera tara ti
ni.

¹⁸ «Mì Efirayimu† cenle woolo pe
yungbɔgɔɔ sɛnre ti logo,
pe yen na yuun fɔ:

«Mà we koro, a wè koro
paa napige yen, nga ki fa koro
gben.

Songɔɔ ma pan we ni ma yeɛ
kɔɔgɔ, pa we yaa songɔɔ
mbe pan ma kɔɔgɔ,
katugu mboro ma yen Yawe
Yenjele, we Yenjele le.

¹⁹ Wàa laga ma na, ɛɛn fɔ koni
wè we kapere ti jen mari
yaga;
naa wè kaa ki wogo ki jen sanga
ɲa ni,
ndajen we yigi, fɔ a waa we
kotogo ki gbɔɔn.

Fere ti we yigi, a wè go sogo;
katugu kapyere nda wè pye we
punwe sanga wi ni, ki fere
ti yen we na.»

²⁰ Efirayimu wi yen na pinambyɔ
ɲa wi kala li yen ma
gbɔgɔ na yeri,
pyɔ ɲa wi kala li yen mala
ndanla fɔ jɛnge.

Sanga o sanga mi kaa para wi
sɛnre na,
mi maa jatere piin wi wogo na
naa.

Ki kala na, wi wogo ki yen ma
gbɔgɔ wa na kotogo ki na.
Mi yaa ka pe yinriwe ta naa fɔ
jɛnge.

Yawe Yenjele lo li yo ma.»

†31.15: Lagame Arasheli wi yen ma taanla Izirayeli tara ti ni fuun ti ni. Ki sɛnre nda ti yo fun wa Matiye sewe wi ni, wa go 2.18 laga ki ni.

†31.18: Laga ki laga nga ki ni, Efirayimu mege nga ki yeri ko kɔɔ wo yen Izirayeli tara woolo wele.

Izirayeli woolo ye sɔngɔɔ ye pan

²¹ «Ye tɛgere yaara tɛge ye
torokonɔ li yɔn na,
ye tire kankan tila konɔ li nari;
konɔ na yè le yaa li kɔɔsi jɛngɛ.
Ye sɔngɔɔ ye pan, Izirayeli
woolo, yoro mbele ye yen
na lendanlambala,
ye sɔngɔɔ ye pan wa ye ca ki ni.
²² Ye yaa koro mbaa mari la toro
fɔ sa gbɔn wagati wiwiin,
yoro mbele ye yen paa sumboro
ɲa wì yiri ma je we?
Yawe Yɛnɲele li yaa kala fɔnnɔ
pye laga tara ti ni.
Jele wo wi yaa kaa naɲa wi
lagajaa†.»

**Zhuda tara woolo pe yaa ka
sɔngɔɔ mbe cɛn wa pe yɔnlɔ li ni**

²³ Yawe Yɛnɲele na yawa pi ni
fuun fɔ, Izirayeli woolo Yɛnɲele le,
pa li yo yɛn fɔ: «Zhuda tara woolo
mbele pàa yigi kasopiile, na mi ka
ka sɔngɔɔ mbe pan pe ni sanga ɲa
ni, kona wa Zhuda tara konaa ti
cara ti ni, leele pe yaa kaa ki yuun
fɔ:

«Yawe Yɛnɲele li duwaw ma na,
mboro Siyɔn yanwiga kpoyi* ye,
mboro ɲa kasinɲge ki censaga
ye.»

²⁴ «Kona Zhuda tara woolo poro
naa Zhuda cara woolo pe ni fuun
pe yaa ka cɛn wa ki laga ki ni,
naa kere kɔnfenne poro naa mbele
pe maa yanri na toro pe yaayoro
ɲgbeleye yi ni. ²⁵ Katugu mi yaa

ka fanɲga kan mbele pè te pe yeri,
mbe fanɲga gbɔɔ le mbele fuun
pe fanɲga kì kɔ pe ni. ²⁶ Ko sanga
wo ni, a m̀ si yen ma yiri wa na
wɔnlɔwɔ pi na, a m̀ sigi yan fɔ na
wɔnlɔwɔ pì tanla.»

²⁷ Yawe Yɛnɲele lo li yo ma fɔ:
«Piliye ya yen wa na paan, mi yaa
ka Izirayeli tara naa Zhuda tara
ti yin sɛnwee piile naa yaayoro ti
ni, paa yɛge ɲga na pe ma kaa
yaryluguro yanragi kere we. ²⁸ Mila
yɛge kan pe na ma pe kɔlɔgi, ma
pe jan, ma pe jɔɔ, ma pe tɔngɔ ma
pe kɔ konaa ma kapege pye pe na
yɛge ɲga na, ki pyelɔmɔ nunɲba pi
na fun, mi yaa yɛge kan pe na mbe
pe gbegele mbe pe tɛge konaa mbe
yeresaga kan pe yeri. Yawe Yɛnɲele
lo li yo ma. ²⁹ Ko piliye yo ni, pe se
kaa ki yuun fɔ:

«Teele pè ɛɛzen pire tugbɔɔnrɔ
ti ka,
a piile pe ɲgangala kè tanga pe
na.»

³⁰ «Èn fɔ lere nunɲba nunɲba
pyew wi yaa ka ku wi yɛɛra
kajɔɔrɔ to kala na. Lere o lere ka
ɛɛzen pire tugbɔɔnrɔ ka, ko fɔ wo
ɲgangala koro ke yaa tanga wi na.»

³¹ Yawe Yɛnɲele lo li yo ma fɔ:
«Wele, piliye ya yen wa na paan,
mi yaa ka yɔn finliwe* fɔnmbo
le Izirayeli woolo poro naa Zhuda
tara woolo pe ni. ³² Ki yɔn finliwe
pi se ka pye paa yɔn finliwe mba
mila le pe tɛleye pe ni pi yen,
pilige ɲga ni mila pe yigi kɛɛ na ma yiri pe
ni wa Ezhipiti tara ti ni we; ki yɔn

†31.22: Ki sɛnre nda ti kɔɔrɔ wi mbe ya pye fun fɔ: Jele wo wi yaa kaa naɲa wi go singi.

finliwe mba pàa jɔɔ we, ma sigi ta muwi mɪla pye pe Fɔ* we. Yawe Yɛnɛle lo lì yo ma. ³³ Ɛɛn fɔ ko piliye yan yo punɔo na, yɔn finliwe mba mi yaa ka le Izirayeli woolo pe ni pow mba yɛɛn. Yawe Yɛnɛle lo lì yo ma fɔ: Mi yaa kanla lasiri senre ti le wa pe nawa, mberi yɔnɔɔ wa pe kotoro ti na. Mi yaa ka pye pe Yɛnɛle, pe yaa ka pye na woolo. ³⁴ Lere se kaa wi lewee yenle wi kara naa, nakoma mbaa wi sefɔ wi kara naa, mbaa yuun fɔ: «Ki daga ma Yawe Yɛnɛle li jen.» Katugu leele pe ni fuun pe yaa kanla jen, mbege le lepigile ke na mbe sa gbɔn legbɔɔɔ pe na. Yawe Yɛnɛle lo lì yo ma. Mi yaa ka pe kajɔɔɔ ti kala yaga pe na, mi se kanla jatere wi tɛge pe kapere ti na naa.»

³⁵ Yawe Yɛnɛle na lì yɔnɔ ki tɛge, jango kila yanwa yinrigi yɔnɔ na, lo na ligi kɔn maga tɛge yɛnge konaa wɔnɔɔɔ ke kan, jango kaa yanwa yinrigi yɛmbɛ, lo na li ma kɔɔje wi yirige mbe ti wi tɔnmɔ mba pi maa yinrigi na tuun pila tinme yinrigi,

lo na pe maa li yinri Yawe Yɛnɛle na yawa pi ni fuun fɔ, pa lì yo yɛɛn fɔ:

³⁶ «Ki kagala ngele kɛ kɔn ma tɛge, na koro ka ya kɔ mbe wɔ wa na yɛge sɔɔwɔ, pa kona Izirayeli setirige piile pe mbe ya kɔ mbe wɔ wa

na yɛge sɔɔwɔ, pa pe se pye naa cɛnle na yɛge sɔɔwɔ. Yawe Yɛnɛle lo lì yo ma.»

³⁷ Pa Yawe Yɛnɛle li yo yɛɛn fɔ: «Nɔɛ ki pye lere mbe ya mbe naayeri wi yagawa pi taanla, ndɛ ki pye lere mbe ya mbe tara ti tijuguwo pi taanla mbe gbɔn fɔ wa ti nɔɔɔna cɛnyaara ti na, pa kona mi jen na je Izirayeli setirige piile pe ni fuun pe na, kapyere nda fuun pɛ pye ti kala na.

Yawe Yɛnɛle lo lì yo ma.»

³⁸ Yawe Yɛnɛle lo lì yo ma fɔ: «Ye wele, piliye ya yɛn wa na paan, pe yaa ka Zheruzalemu ca ki kan naa fɔnɔɔ Yawe Yɛnɛle li kan, mbege le le Hananeyeli sanɔgazo wi na fɔ sa gbɔn wa ca ki mbogo ki yenle yeyɔnɔ ki na. ³⁹ Pe yaa ka taanlamana li wa mbeli sin naa perew, mbe ca ki kɔnɔɔ ke gbɔn mbe kari sa gbɔn fɔ wa Garebu tinndi wi na, kona mbe sili ke mbe taanla mbe kari wa Gowati laga kɛɛ ki yeri. ⁴⁰ Pe maa gboolo pe nii konaa na cɔnrɔ ti waa gbunlundegɛ nɔga ni ki ni fuun, naa kɛere lara ti ni fuun fɔ mbe sa gbɔn Sedirɔn lafogo ki na, mbe sa gbɔn fɔ wa Shɔnye yeyɔnɔ ki yenle li na, wa yɔnɔ yirisaga kɛɛ yeri, ko lara to ti ni fuun to yaa tɛge ti ye mbe kan Yawe Yɛnɛle li yeri. Ki lara ta kpe

se ka jaanri naa, nakoma mbe tongo naa†.»

Zheremi wila kere ta lo

32¹Yawe Yenjele laa para Zheremi wi ni Zhuda tara wunlunana Sedesiyasi wi wunluwo pi yele ke wolo li ni. Kila pye Babiloni tara wunlunana Nebukanezari wi wunluwo pi yele ke ma yiri kolotaanri wolo li ni. ²Ki wagati wi ni, Babiloni tara wunlunana wi malingbococlo paa malingbococlo censaga kan ma Zheruzalemu ca ki yon ton. Yenjele yon senre yofa* Zheremi paa wi yigi maa le kaso wa Zhuda tara wunlunana wi go welefenne pe laga nawa. ³Zhuda tara wunlunana Sedesiyasi wo wila wi le kaso, ma yo yingi na Zheremi wi yen na Yenjele li yon senre yuun, ma yo fo Yawe Yenjele li yo fo: «Ye wele, mi yaa ki ca nga ki le Babiloni tara wunlunana wi kee, wi yaa sigi sho. ⁴Zhuda tara wunlunana Sedesiyasi wi se sho mbe to Kalide† tara fenne pe kee, een fo mi yaa kaa le Babiloni tara wunlunana wi kee. Wi yaa kaa yan gbogoyi mbe para wi ni yon naa yon. ⁵Pe yaa ka Sedesiyasi wi yigi mbe kari wi ni wa Babiloni tara. Wi yaa ka sa koro wa fo sa gboc

pilige nga ni mi yaa yere wi kala li ni. Mi na Yawe Yenjele, muwi mi yo ma. Na ye kaa malaga gbococ Kalide tara fenne pe ni, ye se ya pe ni.»

⁶Zheremi wila yo fo: «Yawe Yenjele laa para na ni ma yo fo: ⁷«Wele, ma tojee Shalumu wi pinambyo Hanameyeli wi yaa pan laga ma kocog, mbe pan mbococ pye mbe yo fo wi kere nda wa Anatoti ca, mari lo; katugu ti go shog kologo ki yen ma yeri mberi lo, mberi pye ma woro†.»

⁸Kona, a na tojee wi pinambyo Hanameyeli wi si pan na kocog wa wunlunana wi go welefenne pe laga nawa pi ni, ma yala Yawe Yenjele li senre ti ni. A wi silan pye fo: «Na kere nda wa Anatoti ca, wa Benzame tara, mi yen noc yenri mari lo, katugu ti go shog kologo ki yen ma yeri mberi lo, mberi pye ma woro.»

Kona, a mi sigi jen ma filige ki na ma yo Yawe Yenjele lo jate senre ti yo na kan.

⁹Ki pye ma, a mi sigi kere nda wa Anatoti ca ti lo na tojee wi pinambyo Hanameyeli wi yeri. A mi si warifuwe pyo ke ma yiri kolshyen jiri ma kan wi yeri kere ti songo. ¹⁰A mi si kere ti lsewe wi gbegele ma pe pye shyen, mee

†31.40: Ko senre nda to yen naga nari ma yo fo ka yaa ka taga ca ki gbeme pi na, konaa ki yaa ka pye kpoyi Yenjele kan.

†32.4: Kalide tara to pe maa yinri fun Babiloni tara.

†32.7: Kila pye, na nana wa ka ku, na wi go lere ka pye wa lenana, a ki yala kufu wila wi yaraga ka kan foga yon paa laga yen, ko nana wo ma ya maga lo naa mbege go sho, mbege yaga sege woolo pe kan; Levi 25.25-28.

nunḡba tɔn mala tegerɛ ti tegerɛ wi na. Mila serɛfenne yeri, a kɪ pye pe yege na, a mɪ si warifuwe wi taanla culo na maa nuguwɔ pi jen. ¹¹ Ko punḡo na, kere ti lɔsewe ŋa wɪla pye ma tɔn, tegerɛ ti yen wi na, wo ŋa kere ti lɔkala naa tɪ lɔ magala na ni, tɪla pye ma yɔnlɔḡo wa wi ni, a mɪ suu le, konaa sewe sanḡa ŋa wɪla pye ma yenge wi ni. ¹² A mɪ sigi kere lɔsewe wi kan Neriya pinambyɔ Baruki wi yeri; Neriya to wo lawi ŋa Maseya. Mila wi kan wi yeri na tojɛ wi pinambyɔ Hanameyeli wi yege na, naa serɛfenne mbele paa pe keɛ yɔnlɔ li taga kere lɔsewe wi na pe yege na, konaa Zhuda tara woolo mbele fuun paa pye wa wunlunaŋa wi go welefenne pe laga nawa pi ni pe yege na. ¹³ A mɪ sigi konɔ na li kan Baruki wi yeri pe yege na, ma yo fɔ: ¹⁴ «Yawe Yɛnḡele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli* woolo Yɛnḡele le, pa lɪ yo yɛen fɔ: «Kere ti lɔsewele mbele pe le, ŋa tegerɛ ti yen ma tegerɛ wi na kona ŋa wi yen ma yenge wi ni, ma sa pe le cɔḡo ŋa pɛ fanri ka ni, janḡo pe koro wa tegerɛsaga mbe mɔ wa.» ¹⁵ Katugu Yawe Yɛnḡele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli woolo Yɛnḡele le, pa lɪ yo yɛen fɔ: «Pe yaa ka yinre, naa keere konaa ɛrezen* keere lɔ laga ki tara nda ti ni naa.» »

Zheremi wi Yɛnḡele yenrewe

¹⁶ Naa mila kaa keere ti lɔsewe wi kan Neriya pinambyɔ Baruki wi yeri sanga ŋa ni, a mɪ sigi yenrege ŋa ki yenri Yawe Yɛnḡele

li yeri ma yo fɔ: ¹⁷ «E, na Fɔ*, Yawe Yɛnḡele, wele, mboro mɔ naayeri wo naa tara ti da ma yawa gbɔɔ po naa ma fanḡa gbɔḡo ki ni. Yaraga ko ka woro wa ma ŋgban ma yege na. ¹⁸ Ma mɔɔ kagbaraga ki pye senwee wi kan fɔ mbe sa gbɔn wi setirige piile pe yirisaga waga legere na. Ɛen fɔ ma ma teele pe kajɔḡɔɔ ti fɔḡo tɔn pe piile pe na, poro punḡo na. Ma yen Yɛnḡele ŋgbɔḡo konaa fanḡa fɔ, ma mege koyi ŋa Yawe Yɛnḡele na yawa pi ni fuun fɔ. ¹⁹ Ma kakɔnndegeŋgele ke yen ma tugbɔlɔ, ma maa ma kapyegele ke piin yawa ni. Ma yege yen senwee piile pe tangalɔmɔ pi ni fuun pi na. Ma ma lere nunḡba nunḡba pyew wi sara mbe yala wi tangalɔmɔ pi ni konaa mbe yala wi kapyegele ke ni.

²⁰ «Maa kacɛn kagala naa kafɔnḡɔlɔ pye wa Ezhipiti tara; ali ma pan ma gbɔn nala, ma yen na ke piin Izirayeli woolo poro naa senwee piile pe kan. Mɔɔ yɛe mege ki gbɔḡo fɔ ma pan ma gbɔn nala. ²¹ Ma woolo, Izirayeli woolo wele, maa pe yirige wa Ezhipiti tara kacɛn kagala ni, naa kafɔnḡɔlɔ, naa fanḡa gbɔḡo, naa yawa gbɔɔ ni, konaa ma fyere gbɔɔ wa leele pe na. ²² Maa wugu pe tɛleye pe kan mbege tara nda ti kan pe yeri, a mɔ pan mari kan pe yeri; to nda nɔnɔ wo naa senrege ki ni, ti yen na fuun wa ti ni we. ²³ A pɛ si pan maga tara nda ti shɔ mari ta. Ɛen fɔ pe sila logo ma yeri, pe sila tanga ma lasiri* wi na, ŋa fuun

màa yo pe kan ma yo pe pye, pe sila ka kpɛ pye. Ko kala kɪ ti mà ki jɔlɔɔ ŋga ki ni fuun ki wa pe na.

²⁴ «Wele, Kalide tara fenne pe yen na lugusara kanni na ca ki mbogo ki mari, mbe ca ki shɔ. Pè yiri ca ki kɔrɔɔ, ki yaa ye pe kɛɛ tokobi naa funɔgo konaa yambewe pi fanŋga na. Ŋga màa yo, koyi ŋga kɪ gbɔn yɛɛn, ma yen naga yaan. ²⁵ Konaa ki ni fuun, we Fɔ, Yawe Yɛnɲɛlɛ, màa ki yo na kan ma yo fɔ mbe sa kɛɛ ta lɔ penjara na, mberi sara serefenne yɛɛ na, ma si yala, ca kɪ ye Kalide tara fenne pe kɛɛ.»

Yɛnɲɛlɛ làa Zheremi wi yɔn sogo

²⁶ Yawe Yɛnɲɛlɛ làa li senre ti kan Zheremi wi yeri ma yo fɔ: ²⁷ «Muwi mi yen Yawe Yɛnɲɛlɛ, senwee piile pe ni fuun pe Yɛnɲɛlɛ le. Naga yen ma, yaraga ka yen wa mala pari le?» ²⁸ Ki kala na, pa Yawe Yɛnɲɛlɛ lì yo yɛɛn fɔ: «Wele, mi yen naga ca ŋga ki nii Kalide tara fenne pe kɛɛ, naga nii Babilɔni tara wunlunaja Nebukanezari wi kɛɛ. Wi yaa ki shɔ. ²⁹ Kalide tara fenne mbele pè pan ma to ki ca ŋga ki na, pe yaa ye wa ki ni, mbe kasɔn le ki ni, mbege sogo. Biriyyinre nda pàa pye na wusuna nuwɔ taan* wi sori yarisunngo Baali* ki kan wa ti go na, na duven saara* ti woo yarisunndo ta yɛɛ yeri wa ti go na, janngo mbanla nawa pi ŋgban, pe yaa ka ki yinre ti sogo.» ³⁰ Yawe Yɛnɲɛlɛ lo lì yo ma fɔ: «Katugu maga le wa pe punwe pi ni, Izirayeli woolo naa Zhuda tara woolo, na

kambenge ko ɛɛ pè koro na piin na yɛɛ sɔɔwɔ. Izirayeli woolo pè koro nala nawa pi ŋgbanni pe kapyere ti ni. ³¹ Katugu maga le wa ki ca ŋga ki kanpilige ki na fɔ ma pan ma gbɔn nala, ki yen na nanɔgbanwa po naa na kɔnrɔ tendorogo ki go. Ki kala na, mi yaa ki jɔɔ mbege wɔ wa na yɛɛ sɔɔwɔ. ³² Izirayeli woolo naa Zhuda tara woolo pè kapere pye na na mala nawa pi ŋgban, poro naa pe wunlumbolo pe ni, naa pe yɛkeele pe ni, naa pe saraga wɔfenne* pe ni, naa pe Yɛnɲɛlɛ yɔn senre yofenne* pe ni, naa Zhuda tara woolo konaa Zheruzalemu ca woolo pe ni. ³³ Pe punɔgo wa na yeri, pee yɛɛ wa na yeri; ma si yala mi yen na pe nari pilige pyew, ɛɛn fɔ pee yenle mbe logo na yeri, pee silan yerewe senre ti le. ³⁴ Go ŋga na meɛ ki yen na yinri ki na, pàa pe yarisunndo tijangara ti tege wa ki ni maga tege fyɔngɔ* ni. ³⁵ Pàa sunzara kan yarisunngo Baali ki kan wa Beni Hinɔmu gbunlundege ki ni, janngo mbaa pe pinambiile naa pe sumborombiile pe woo saraga, mbaa pe sori kasɔn ni yarisunngo Moleki* ki kan. Ma si yala, mi sila ki wogo ŋga ki konɔ kan pe yeri, mi sila si sɔnri ki na yere, mbe yo fɔ pege katijangara ɛɛnle li pye, mbe ti Zhuda tara fenne pe pye kapere pyefenne.» ³⁶ «ɛɛn fɔ konaa ki ni fuun, ye yen naga yuun ki ca ŋga ki wogo na ma yo fɔ ki yaa ka le Babilɔni tara wunlunaja wi kɛɛ tokobi, naa funɔgo konaa yambewe

po fannga na. Een fɔ koni Yawe Yenjele, Izirayeli woolo Yenjele li yen naga senre nda ti yuun ki ca nga ki wogo na, ma yo fɔ: ³⁷ «Wele, mila na woolo pe purɔ ma kari pe ni tara nda fuun ni na nangbanwa, naa na kayanga konaa na konro tandorogo ki kala na, mi yaa ka pe gbogolo mbe yiri wa pe ni, mbe pan pe ni laga ki laga nga ki ni, mbe ti pe cen laga yeyinnye na pɔw. ³⁸ Pe yaa ka pye na woolo, mi yaa ka pye pe Yenjele. ³⁹ Mi yaa ka pe jatere wi pye nungba, mbe pe tangalomɔ pi pye nungba, mbe ti paa fye na yege sanga pyew, jango pe wogo ki yɔn, poro naa pe piile mbele pe yaa ka yiri pungo na pe ni. ⁴⁰ Mi yaa ka yɔn finliwe* mbakɔ le pe ni. Mi se ka pungo wa pe yeri naa, mi yaa la kajenge piin pe kan. Mi yaa kanla yege fyere ti le wa pe kotogo na, jango paga ka pe yee laga na na. ⁴¹ Mi yaa kaa kajenge piin pe kan nayinme ni; mi yaa yeresaga kan pe yeri jenge laga ki tara nda ti ni, na kotogo ki ni fuun ni konaa na nawa pi ni fuun ni.» »

⁴² «Katugu pa Yawe Yenjele li yo yeen fɔ: «Yege nga na mila ti, a ki jɔlɔgɔ gbɔgɔ nga ki gbɔn ki leele mbele pe na, ki pyelomɔ nungba pi na fun, kajenge nga fuun miigi senre yo, mi yaa ki ni fuun ki pye pe kan. ⁴³ Ye yen naga yuun ki tara nda ti wogo na ma yo fɔ ti jɔgɔ ma koro waga, senwee pyɔ woro wa ti ni, yaayoro woro wa ti ni, fɔ ti ye Kalide tara fenne pe kee. Pe yaa ka keere ta lɔ laga tara nda ti ni

naa. ⁴⁴ Pe yaa ka keere lɔ penjara na, mbe keere lɔseweele pye, mbe tegere tege pe na, mbe serefenne le ki pye pe yege na. Ki yaa ka pye wa Benzhamɛ tara ti ni, naa wa Zheruzalemu kanngara na lara ti ni, naa wa Zhuda tara cara ti ni, naa cara nda wa yanwira ti na ti ni, naa cara nda wa yanwira tigiwen tara ti ni konaa cara nda wa Negev* tara ti ni; katugu leele mbele paa yigi kasopiile ma kari pe ni, mi yaa ka songoro mbe pan pe ni. Yawe Yenjele lo li yo ma.» »

Izirayeli tara cara ti yaa ka kan naa fɔnngɔ

33 ¹ Yawe Yenjele lãa li senre ti kan Zheremi wi yeri naa ki shyen wogo na, maa ta wi yen ma tɔn bere wa kaso wi ni, wa wunlunana wi go welefenne pe laga nawa, ma yo fɔ: ² «Yawe Yenjele na li tara ti da, Yawe Yenjele na liri gbegele mari yerege, lo na pe maa yinri Yawe Yenjele, pa li yo yeen fɔ: ³ «Na yenri, mi yaa ma yɔn sogo. Mi yaa kagbɔgɔlɔ senre yo ma kan, kagala ngele ke yen ma lara, ngele mee ke jen.» ⁴ Katugu Yawe Yenjele, Izirayeli* woolo Yenjele le, pa li yo yeen ki ca nga ki yinre ti wogo na konaa Zhuda tara wunlumbolo pe yinre ti wogo na. To nda pe yaa ka jaanri mbege sindeere ti tege mbe ca ki mbogo ki gbegele ti ni, jango pe juguye mbele pɛ pan ma ca ki maga, paga ka lugusara ta mbe ye wa ca ki ni, mbe pe gbo tokobi ni. ⁵ Ki yaa pye mbege ta wagati na ni

poro naa Kalide tara fenne pe ni, pe yen malaga na. Ki yinre ti yaa ka yin gboolo pe ni, poro mbele mi yaa ka gbo na nanɗbanwa naa na kɔnrɔ tendorogo ki kala we. Mi yaa na yege ki lara ki ca nga ki na pe tipere nda pɛ pye ti kala na.

⁶ «Ɛen fɔ konaa ki ni fuun, mi yaa ka pe were pye, mbe pe sagala; mi yaa yeyinɗge gbɔɔ kan pe yeri, pe koro pe yeƐ kan kanɗbanga fu.

⁷ Zhuda tara woolo mbele paa yigi kasopiile konaa Izirayeli tara woolo mbele paa yigi kasopiile, mi yaa ka sɔngɔɔ mbe pan pe ni naa, mbe ti pe pan pe cɛn laga pe tara ti ni, paa yege nga na paa pye faa we. ⁸ Kajɔɔɔɔ nda fuun pɛ pye ma kapege pye na na, mi yaa pe pye kpoyi* mberi laga pe na. Kajɔɔɔɔ nda fuun pɛ pye ma yiri ma je na na, mi yaa ti ni fuun ti kala yaga pe na. ⁹ Ki Zheruzalemu ca nga ki yaa kanla mege ki yirige, mbe pye na nayinme pi go, naa na sɔnmɔ pi go konaa na gbɔɔɔɔ pi go tara na cengele sanɗgala ke sɔɔɔɔ; katugu mi yaa kajenɗge nga fuun pye pe kan, tara na cengele ke ni fuun ke yaa kaga logo; kajenɗge naa yeyinɗge nga fuun mi yaa ka kan pe yeri, cengele sanɗgala ke yaa kaga yan, mbaa fyɛ fɔ mbaa seri.»

¹⁰ Pa Yawe Yenɗele li yo yeen fɔ: «Ye yen naga yuun ki laga nga ki wogo na ma yo ki pye kataga, fɔ leele woro wa ki ni, fɔ yaayoro woro wa ki ni, fɔ Zhuda tara cara naa Zheruzalemu ca nawa

konɗolo kɛ koro waga, fɔ lere woro wa ti ni, yaayoro si woro wa ti ni. ¹¹ Ɛen fɔ pe yaa kaa yɔɔɔɔɔ tinme taa, mbaa nayinme yuuro nuru wa naa, naa japene yuuro, naa pijaala yuuro ni, konaa mbele pe yaa kaa nayinme saara* woo wa Yawe Yenɗele li sherigo gbɔɔ ki ni, mbaa yuuro koo mbaa yuun fɔ:

«Yaa Yawe Yenɗele na yawa pi ni fuun fɔ li shari yaa li sɔnni,

katugu Yawe Yenɗele li yen ma yɔn,

katugu li kagbaraga ki yen kɔsaga fu.»

Katugu tara ti woolo mbele paa yigi kasopiile, mi yaa sɔngɔɔ mbe pan pe ni, mbe pan mbe pe tege wa, paa yege nga na paa pye faa we. Yawe Yenɗele lo li yo ma.»

¹² Yawe Yenɗele na yawa pi ni fuun fɔ, pa li yo yeen fɔ: «Ki laga nga ki koro waga yeen, senwee pyɔ woro wa ki ni, yaayoro kɔnrɔsara yaa ka pye wa naa fɔnɗɔ yaayoro kɔnrɔfenne pe kan, wa ki cara ti ni fuun ti ni; pe yaa kaa pe simbaala naa sikaala pe kɔnrɔ wa naa yembine. ¹³ Cara nda ti yen wa yanwira ti na, naa cara nda ti yen wa yanwira tigiwen tara ti ni, naa cara nda ti yen wa Negevu* tara ti ni, naa nda ti yen wa Benzhamɛ tara ti ni, naa nda ti yen wa Zheruzalemu kanɗgara na lara ti ni konaa Zhuda tara cara sannda ti ni, leele pe yaa kaa pe simbaala naa pe sikaala pe jinri naa

fɔnɔɔ wa ti ni. Yawe Yenɔɔle lo li yo ma.»

**Yenɔɔle li ka yɔn fɔlɔ na kɔn,
li ma li yɔn fili**

¹⁴Yawe Yenɔɔle lo li yo ma fɔ: «Wele, piliye ya yen wa na paan, kajeɔɔe sɛnre nda mila yo Izirayeli tara woolo naa Zhuda tara woolo pe wogo na, mi yaa ki pye mbege yɔn fili. ¹⁵Ko piliye yo ni, naa ki wagati wi ni, mi yaa lesinɔɔe wa yirige wa Davidi setirige ki ni, ɔa wi yaa ka ti paa tanri kaselege konaa kasinɔɔe na wa tara ti ni. ¹⁶Ko piliye yo ni, Zhuda tara woolo pe yaa ka shɔ, Zheruzalemu ca woolo pe yaa ka pye yeyinɔɔe na pɔw. Pe yaa kaa Zheruzalemu ca ki yinri yege ɔga na ki ɔga fɔ: «Yawe Yenɔɔle lo li yen we kasinɔɔe fɔ.» »

¹⁷Katugu pa Yawe Yenɔɔle li yo yeɛn fɔ: «Wa Davidi setirige ki ni, lere yaa la taa mbaa cɛɛn wunluwɔ pi na Izirayeli woolo pe go na. ¹⁸Saraga wɔfenne*, Levi setirige piile wele, pele yaa la taa sanga pyew mbaa yeregi na yege sɔɔwɔ, mbaa saara sogoworo* woo, mbaa muwe saara woo mbaa ti sori, konaa mbaa saara woo na yeri pilige pyew.»

¹⁹Yawe Yenɔɔle lɔa li sɛnre ti kan Zheremi wi yeri naa ma yo fɔ: ²⁰«Pa Yawe Yenɔɔle li yo yeɛn fɔ: «Na kaa pye ye mbe ya mbe yɔn finliwe* mba pi yen mi naa yɔnlɔ ki ni pi jɔɔɔ, mbe yɔn finliwe mba pi yen mi naa yembine li ni pi jɔɔɔ, mbe ti yɔnlɔ ki ka ka yiri

ki yirisanga wi ni, mbe ti yembine li ka ka wɔ li wɔsanga wi ni, ²¹pa kona yɔn finliwe mba mi le na tunmbyee Davidi wi ni, po fun pi mbe ya jɔɔɔ; pinambyɔ se ta wa wi setirige ki ni mbe cɛn wunluwɔ pi na wa wi yɔnlɔ. Kona yɔn finliwe mba mi le saraga wɔfenne pe ni, poro Levi setirige piile mbele pe yen na tunɔɔo piin na kan, pa pi yaa jɔɔɔ fun. ²²Yege ɔga na lere se ya mbe wɔnɔɔɔlɔ ke jiri mbe ke yɔn jɛn, yege ɔga na lere se ya mbe kɔɔje yɔn taambugɔ ki jiri, ki pyelɔmɔ nuɔgba pi na fun, mi yaa na tunmbyee Davidi wi setirige piile pe lɛge konaa Levi setirige piile mbele pe yen na tunɔɔo piin na kan pe ni.» »

²³Yawe Yenɔɔle lɔa li sɛnre ti kan Zheremi wi yeri naa ma yo fɔ: ²⁴«Ki leele mbele pe yen na sɛnre nda yuun, ma woro nari nuru wi le? Pe yen na yuun fɔ: «Yawe Yenɔɔle lɔa seye shyen yan wɔ, li je yi na.» Pe yen naga piin ma, nala woolo pe tifaga. Pe woro nala woolo pe jate naa paa cɛnle yen naa.»

²⁵Pa Yawe Yenɔɔle li yo yeɛn fɔ: «Nɔɔe mi sila na yɔn finliwe pi le yɔnlɔ ki ni, mboo le yembine li ni, nɔɔe mi sila ɔgasegele tege naayeri wo naa tara ti na, ²⁶kona mi jɛn na je Zhakɔbu setirige piile pe na konaa na tunmbyee Davidi wi setirige piile pe na; mi se jɛn na wi setirige pyɔ wa wɔ wa pe ni, mboo tege tegere ti na Abirahamu, naa Izaki konaa Zhakɔbu setirige piile pe go na. Ki kala na, pe woolo

mbele pàa yigi kasopiile ma kari pe ni, mi yaa ka sɔngɔɔ mbe pan pe ni, mbe pe yinriwe ta.»

**SENRE NDA ZHEREMI
WILA YO SEDESIYASI WO
NAA EREKABU SETIRIGE
PIILE PE KAN**

34--35

**Senre nda Zheremi wila yo
Sedesiyasi wi wogo na**

34¹ Babilɔni tara wunlunaŋa Nebukanezari wo naa wi malingbɔɔnlɔ pe ni fuun pe ni, naa wunluwɔ tara nda fuun tila pye wa wi fanŋga ki nɔɔ, naa cengele ŋgele fuun kàa pye wa wi fanŋga ki nɔɔ, pàa pye na malaga gbɔɔn Zheruzalemu ca konaa ki kanŋgara na cara ti ni sanga ŋa ni, a Yawe Yenŋele li sili senre ti kan Zheremi wi yeri ma yo fɔ: ²«Yawe Yenŋele, Izirayeli woolo Yenŋele pa li yo yeen fɔ: «Kari ma saga yo Zhuda tara wunlunaŋa Sedesiyasi wi kan, maa pye fɔ Yawe Yenŋele pa li yo yeen fɔ: Wele, mi yen naga ca ŋga ki nii Babilɔni tara wunlunaŋa wi kee, wi yaa ka kasɔn le ki ni mbege sogo. ³Mboro jate ma se ka shɔ wi yeri; pe yaa kɔɔn yigi fanŋga mbɔɔn le wi kee. Mboro naa Babilɔni tara wunlunaŋa wi ni, ye yaa ka ye yee yan gbɔɔyi, mbe para ye yee ni yɔn naa yɔn. Pe yaa ka kari ma ni wa Babilɔni.»

⁴«Een fɔ mboro wo na, Zhuda tara wunlunaŋa Sedesiyasi, Yawe

Yenŋele li senre ti logo. Yawe Yenŋele pa li yo yeen ma wogo na fɔ: «Pe se kɔɔn gbo tokobi ni» ⁵Ma yaa ka ku yeyinŋe na. Wunlumbolo læele mbele pè keli ma toro ma na, poro mbele ma teleye wele, pàa wusuna nuwɔ taan* sogo pe gboolo pe kan yege ŋga na, ki pyelɔmɔ nuŋgba pi na, mboro fun pe yaa ka wusuna nuwɔ taan wa sogo ma kan. Pe yaa kɔɔn kunwɔ pi pye mbaa yuun fɔ: «E, we tafɔ wì ku.» Muwi mìgi senre nda ti yo. Yawe Yenŋele lo li yo ma.»

⁶Yenŋele yɔn senre yofɔ* Zheremi wila saa ki senre nda ti ni fuun ti yo Zhuda tara wunlunaŋa Sedesiyasi wi kan wa Zheruzalemu ca. ⁷Ki wagati wi ni, Babilɔni tara wunlunaŋa wi malingbɔɔnlɔ pàa pye na malaga gbɔɔn Zheruzalemu ca ki ni, naa Zhuda tara cara sannda ti ni, Lakishi ca naa Azeka ca ye; katugu ko cara shyen to tila koro malaga sigecara* wa Zhuda tara cara ti ni.

**Kulolo pe tafenne pàa pe kulolo
pe wɔ wa kulowo pi ni, ma
sɔngɔɔ ma pe le naa wa pi ni**

⁸Yawe Yenŋele làa li senre ti kan Zheremi wi yeri naa; ki wagati wi ni, wunlunaŋa Sedesiyasi wila yɔn finliwe* le Zheruzalemu ca woolo pe ni, ma yo ki daga pege yari lagapyew fɔ pe kulolo pe wɔ wa kulowo pi ni. ⁹Leele pe ni fuun nuŋgba nuŋgba paa daga mbe pe kulonambala nakoma kulojaala mbele Eburuye woolo pe wɔ wa

kulowo pi ni. Lere kpe sila daga mboo sefɔ Eburuye woo wa yaga wa wi yee yeri wa kulowo pi ni naa. ¹⁰Tara ti teele poro naa leele sanmbala pe ni fuun mbele paa ki yɔn finliwe pi le, pe ni fuun nunɔba nunɔba paa yere ki na mbe pe kulonambala naa kulojaala pe wɔ wa kulowo pi ni, jaŋgo paga ka koro wa kulowo pi ni wa pe yee yeri. Paa tanga ki senre ti na ma pe kulolo pe wɔ wa kulowo pi ni.

¹¹Ɛen fɔ punɔgo na, a pɛ si kaa pe jatere wi kanɔga, paa pe kulonambala naa kulojaala mbele wɔ wa kulowo pi ni, a pɛ si saa pe yigi naa, ma pan ma pe le naa wa kulowo pi ni. ¹²Ki kaa pye ma, a Yawe Yenɔɔle li sili senre ti kan naa Zheremi wi yeri, ma yo fɔ: ¹³«Yawe Yenɔɔle, Izirayeli woolo Yenɔɔle le, pa li yo yeen fɔ: «Pilige nɔga ni mila ye teleye pe yirige wa Ezhipiti tara, wa kulowo tara ti ni, mila yɔn finliwe le pe ni ma pe pye fɔ: ¹⁴Ye sefenne Eburuye mbele ka pe yee pere ye yeri, mbe pye ye kulolo, pe kulowo pi yele kolshyen wolo li ni, ye daga mbe pe wɔ wa kulowo pi ni. Pe daga mbe tunɔgo pye ye kan sa gbɔn yele kɔgɔlɔni, ko punɔgo na, pe pe wɔ wa kulowo pi ni paa kee pe yinre.» Ɛen fɔ ye teleye pe sila logo na yeri, pe sila nunɔbolo jan na senre ti yeri. ¹⁵Yoro wo na, nala nɔa wi na, yaa ye tangalɔmɔ

pi kanɔga, ma nɔga ki yen ma sin na yee na ki pye. Ye cɛnyeenle mbele pe yen kulolo wa ye yeri, ye ni fuun nunɔba nunɔba yaa ki yari ma yo ye yaa pe wɔ wa kulowo pi ni. Yoro jate yaa yɔn finliwe le na yee sɔgɔwɔ, wa go nɔga na mege ki yen na yinri ki na ki ni. ¹⁶Ɛen fɔ ye sɔngɔrɔ ma ye jatere wi kanɔga, mala mege ki jɔgɔ. Ye kulonambala naa ye kulojaala mbele yaa wɔ wa kulowo pi ni ma yo pɛ koro pe yee kan, ye sɔngɔrɔ ma saa pe yigi ma pe nɔgbanga pe pye naa ye kulonambala naa ye kulojaala.»

¹⁷Ki kala na, Yawe Yenɔɔle pa li yo yeen fɔ: «Ki kaa pye yee yenle mbe logo na yeri, ye sefenne naa ye cɛnyeenle mbele pe yen kulolo, yee yenle mbe pe wɔ wa kulowo pi ni, mi fun mi yaa ye le tokobi, naa yambewe konaa funɔgo ki kee. Mi yaa ti ye kala laa fyere gbɔrɔ waa dunruya wunluwɔ pi ni fuun pi na. Yawe Yenɔɔle lo li yo ma. ¹⁸Ki leele mbele paa yɔn fɔlɔ* na kɔn na yeri ma sɔngɔrɔ mali jɔgɔ, poro mbele paa yɔn fɔlɔ li kɔn na yee sɔgɔwɔ, ma napige wɔ saraga* maga kɔn shyen, ma toro wa ki kɔnrɔ shyen ti sɔgɔwɔ pi ni†, Ɛen fɔ pee si ka ki yɔn finliwe pi kala li pye mbeli yɔn fili, mi yaa ki leele pe le pe juguye pe kee. ¹⁹Zhuda tara teele, naa Zheruzalemu ca teele, naa wunluwɔ go tunmbyeele teele

†34.18: Kila pye faa, na leele pe ka yɔn finliwe le pe yee sɔgɔwɔ, pe ma ki saraga cenle nɔga ki wɔ mbege naga fɔ pɛ yɔn finliwe le pe yee ni, ma yere kagala kele na mbaa ke piin. Ko kɔrɔ wo yen fɔ na lere nɔa si yɔn fɔlɔ na wi le li yɔn fili, pe mbaa ya mbe ki fɔ wi gbo mboo pye yee nɔga paa yaayogo ki gbo maga kɔn shyen we (Zhenɛ 15.10).

pe ni, naa saraga wɔfenne* konnaa tara woolo mbele fuun pè toro wa napige ki kɔnrɔkɔnrɔ shyen ti sɔgɔwɔ pi ni, ²⁰mi yaa pè le pe juguye pe kɛɛ, poro mbele pe yen na pe gbosaga jaa pe kɛɛ. Pe gboolo pe yaa ka pye sannjere to naa cenre ti yaakara. ²¹Mi yaa Zhuda tara wunlunaŋa Sedesiyasi naa wi tara teepe le pe juguye pe kɛɛ, mi yaa pe le mbele pe yen na pe gbosaga jaa pe kɛɛ. Mi yaa pe le Babiloni tara wunlunaŋa wi malingbɔɔnɔ le pe kɛɛ, poro mbele pè kari ma laga ye na we.» ²²Yawe Yenŋele lo li yo ma fɔ: «Wele, mi yaa konɔ kan pe yeri pe sɔngɔɔ pe pan ki ca ŋga ki mege ni naa. Pe yaa ka malaga gbɔn ca ki ni mbege shɔ, mbe kasɔn le ki ni mbege sogo. Mi yaa ka Zhuda tara cara ti pye katara, lere se ka pye wa ti ni.»

Zheremi naa Erekaɓu setirige piile pe kala

35 ¹Yawe Yenŋele làa li senre ti kan Zheremi wi yeri, Zhoziyasi pinambyɔ Yehoyakimu ŋa wila pye Zhuda tara wunlunaŋa wi wagati wi ni, ma yo fɔ: ²«Kari wa Erekaɓu setirige piile pe yeri ma sa para pe ni, ma pan pe ni wa Yawe Yenŋele li sherigo gbɔgɔ* ki ni, ma duven kan pe yeri poo wɔ.» ³Kona, Zheremi† pinambyɔ Yaazaniya ŋa wila pye Habaziniya pishyenwoo, a wì si saa wi le wo naa wi sefenne nambala, naa wi pinambiile pe ni fuun pe ni, konnaa

Erekaɓu setirige piile sanmbala pe ni fuun pe ni. ⁴A mì si kari pe ni wa Yawe Yenŋele li sherigo gbɔgɔ ki ni, wa Igidali pinambyɔ Hana wi fɔrɔgɔfenne pe go ki ni, Hana wila pye Yenŋele yɔn senre yofɔ*. Ki go kila pye wa sherigo gbɔgɔ teepe le go ki tanla; kila pye wa Shalumu pinambyɔ Maaseya wi yumbyɔ wi go na. Shalumu wila pye sherigo gbɔgɔ yeyɔngɔ ki kɔrɔsifɔ. ⁵A mì si pan cɔgɔɔ keke ni, ŋgele kè yin duven ni konnaa wɔjɛŋgele ni, ma ke tɛge le Erekaɓu setirige piile pe yege sɔgɔwɔ, mee pe pye fɔ: «Ye duven wa wɔ!»

⁶Ɛɛn fɔ, a pè silan yɔn sogo ma yo fɔ: «We se duven wɔ, katugu we tele Yonadabu ŋa wila pye Erekaɓu wi pinambyɔ wila ki yo we kan ma yo fɔ: «Yoro naa ye piile pe ni, yaga ka duven wɔ fyew. ⁷Yaga ka yinre kan, yaga ka kere kɔn mbe yariluguro lugu, yaga ka ɛezen* tiire sanri, ki yaara ta si daga mbe pye ye yeri yere. Ɛɛn fɔ ye yinwege piliye yi ni fuun yi ni, ye yaa la cɛen paara yinre* ni; pa kona ki tara nda ye yen ma cen wa ti ni paa nambanmbala yen, ye yaa yinwetɔnɔgɔ ta wa ti ni.»

⁸«We tele Yonadabu ŋa wila pye Erekaɓu wi pinambyɔ wila senre nda fuun yo we kan, to we yen na tanri ti na. We yinwege piliye yi ni fuun yi ni, we woro na duven woo, woro naa we jeele, naa we pinambiile konnaa we sumborombiile pe ni. ⁹We se yinre

†35.3: Zheremi ŋa senre tì yo, Zheremi wa yege lawi wo.

kan mbe cɛn wa ti ni, ɛrezen keere woro we yeri, keere woro we yeri, tara woro we yeri we yaruluguro lugu wa. ¹⁰We maa cɛen paara yinre nɔgɔ; senre nda fuun we tele Yonadabu wila yo we kan, to we yen na tanri ti na ti yege ki na. ¹¹Wagati ŋa ni Babiloni tara wunlunaŋa Nebukanezari wila pan ma to ki tara nda ti na malaga ni, a wè sho fɔ: «Ye pan we kari wa Zheruzalemu ca, we fe Kalide tara fenne naa Siri tara fenne pe malingbɔɔnlɔ ŋgbeleye yi yege.» Ko kɪ ti we yen ma cɛn laga Zheruzalemu ca.»

¹²Kona, a Yawe Yenŋele li sili senre ti kan Zheremi wi yeri ma yo fɔ: ¹³«Yawe Yenŋele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli* woolo Yenŋele le, pa li yo yeen fɔ: «Kari ma saga yo Zhuda tara woolo konaa Zheruzalemu ca woolo pe kan fɔ: Naga yen ma, ye sanla senre ti logo mbaa tanri ti na wi le? Yawe Yenŋele lo li yo ma. ¹⁴Erekabu pinambyɔ Yonadabu wila ki yo wi piile pe kan ma yo paga ka duven wɔ, a pɛge senre ti le na tanri ti na fɔ ma pan ma gbɔn nala, paa duven wɔ, katugu pe yen na tanri na yala pe tele wi senre to ni. Eɛn fɔ mi wo na, mi yen na para ye ni maga le wa, mi yen na para ye ni pilige pyew, eɛn fɔ yee yenle mbe logo na yeri. ¹⁵Mila na tunmbyeele Yenŋele yɔn senre yofenne pe ni fuun pe tun wa ye yeri. Mila pye na pe tunnu wa ye yeri sanga pyew, a pe saa naga

yuun ye kan fɔ: Ye ni fuun nunŋba nunŋba, ye sɔngɔɔ ye yiri wa ye kombegele ke ni, ye ye tangalɔmɔ pi kanŋga, yaga ka taga yarisunndo ta yege na mbaa ti gbogo. Pa kona tara nda mi kan ye yeri, yoro naa ye teleye ye yeri, ye yaa koro wa ti ni. Eɛn fɔ ye sila nunŋbolo jan na yeri, ye sila yenle mbe logo na yeri. ¹⁶Erekabu pinambyɔ Yonadabu wi setirige piile pe yen na tanri na yala pe tele wi senre ti ni, eɛn fɔ ki cenle woolo mbele poro woro na nuru na yeri.» »

¹⁷Kona, a Zheremi wi sho naa fɔ: «Ki kala na, Yawe Yenŋele, Yenŋele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli woolo Yenŋele le, pa li yo yeen fɔ: «Wele, jɔlɔgɔ ŋga fuun miŋi senre yo ma yo mi yaa wa Zhuda tara woolo naa Zheruzalemu ca woolo pe ni fuun pe na, mi yaa ki ni fuun ki wa pe na, katugu mi para pe ni, pee logo na yeri; mi pe yeri, pee sho na yeri.» » ¹⁸Kona, a Zheremi wi sigi yo Erekabu setirige piile pe kan fɔ: «Yawe Yenŋele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli woolo Yenŋele le, pa li yo yeen fɔ: «Ki kaa pye ye tele Yonadabu wi senre ti le, ma tanga ma yala wi senyoro ti ni fuun ti ni, ma ŋga fuun wi yo ye kan ki pye, ¹⁹ki kala na, Yawe Yenŋele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli woolo Yenŋele le, pa li yo yeen fɔ: «Lere yaa la taa wa Erekabu pinambyɔ Yonadabu wi setirige piile pe ni sanga pyew, mbaa tunŋgo piin na yege sɔgɔwɔ.» »

**ZHEREMI WILA JOLŌ
MAGA TA WI YEN
YENŊELE YŌN SENRE YOFŌ**

36-45

**Wunlunaŋa Yehoyakimu
wila Zheremi wi Yenŋele
yŋn senre sewe wi sogo**

36¹ Zhuda tara wunlunaŋa Yehoyakimu ŋa wila pye Zhouziyasi pinambyŋ wi wunluwŋ pi yeŋe tijere wolo li ni, a Yawe Yenŋele li siri senre ti kan Zheremi wi yeri, ma yo fŋ: ²«Seleŋe sewe ŋa pe ma migi wa ɛ, senre nda fuun mi yo ma kan Izirayeli* tara, naa Zhuda tara, konaa cenŋele sanŋala ke ni fuun ke wogo na, maga ɛ wa wunlunaŋa Zhouziyasi wi wagati wi na fŋ ma pan ma gbŋn nala, ma ki senre ti ni fuun ti yŋnlŋwŋ wa ki sewe wi ni†. ³Kana kapeŋe ŋga fuun mila sŋnri mbe pye Zhuda tara woolo pe na, na pe kaga senre ti logo, pe ni fuun nuŋgba nuŋgba pe yaa sŋngŋwŋ mbe yiri wa pe kombegele ke ni; pa kona mi yaa pe kajŋgŋwŋ to naa pe kapere ti kala yaga pe na.»

⁴Ki pye ma, a Zheremi wi si Neriya pinambyŋ Baruki wi yeri. Senre nda fuun Yawe Yenŋele ɔa yo Zheremi wi kan, a wi si ti ni fuun ti yo Baruki wi kan, a Baruki wi siri yŋnlŋwŋ wa ki seleŋe sewe ŋa pe ma migi wi ni. ⁵Ko puŋgo

na, a Zheremi wi sigi konŋ na li kan Baruki wi yeri ma yo fŋ: «Pàna yigi mala jori lagame, mi se ya kari wa Yawe Yenŋele li sherigo gbŋgŋ* ki ni. ⁶Ki kala na, mboro jate ma kari wa Yawe Yenŋele li sherigo gbŋgŋ ki ni, Yawe Yenŋele li senre nda mi yo ma kan, a m̀ari yŋnlŋwŋ wa seleŋe sewe ŋa pe ma migi wi ni, ma sari kara leele pe yeŋe na yeŋe lege* pilige ka ni. Mari kara fun Zhuda tara woolo mbele fuun pe yaa ka yiri wa pe cara ti ni mbe pan wa pe yeŋe na. ⁷Kana ko yaa ki kan pe Yawe Yenŋele li yenringbanga yenri, pe ni fuun nuŋgba nuŋgba pe sŋngŋwŋ pe yiri wa pe kombegele ke ni; katugu Yawe Yenŋele li nanŋbanwa naa li kŋnrŋ tandorogo ŋga ki senre ti yo ki leele mbele pe meŋe ni, ki gbŋgŋ fŋ jenge.»

⁸Kala na fuun Yenŋele yŋn senre yofŋ Zheremi wila yo Neriya pinambyŋ Baruki wi kan, wila li pye. Yawe Yenŋele li senre nda tila pye ma yŋnlŋwŋ wa sewe ŋa pe ma migi wi ni, wila ti kara wa Yawe Yenŋele li sherigo gbŋgŋ ki ni. ⁹Zhuda tara wunlunaŋa Yehoyakimu ŋa wila pye Zhouziyasi pinambyŋ wi wunluwŋ pi yeŋe kanŋurugo wolo li yeŋe kŋɔjere wogo ki na, a p̀e si yeŋe lege pilige ka yari Zheruzalemu ca woolo pe ni fuun pe kan, konaa Zhuda tara cara woolo mbele fuun p̀aa pan wa Zheruzalemu ca

†36.2: Ki wagati wi ni, p̀aa pye na yŋnlŋgi seleŋe na, ŋga pe ma migi maga p̀o. Ko p̀aa pye na yinri seleŋe sewe ŋa pe ma migi.

pe kan, wa Yawe Yenjele li yege sɔɔwɔ. ¹⁰ Ki sanga wi ni, a Baruki wì si Zheremi wi senre ti kara ma yiri wa sewe wi ni, wa Yawe Yenjele li sherigo gbɔɔ ki ni leele pe ni fuun pe yege na. Pa wila pye wa Shafan pinambyɔ Gemariya wi go ki ni, Gemariya wila pye sewe yɔnlɔɔfɔ; ki go kila pye wa sherigo gbɔɔ lonɔ ki naayeri, wa sherigo gbɔɔ Yeyɔngɔ fɔnɔngɔ ki tanla.

¹¹ Yawe Yenjele li senre nda fuun tila kara wa sewe wi ni, Gemariya pinambyɔ Mishe ɲa wila pye Shafan pishyenwoo wila ki senre ti ni fuun ti logo. ¹² A wì si tigi ma kari wa wunluwɔ go ki ni, ma saa ye wa sewe yɔnlɔɔfɔ wi go ki ni. Tara ti teele pe ni fuun pàa pye wa na finliwe piin. Elishama ɲa wila pye sewe yɔnlɔɔfɔ wila pye wa, naa Shemaya pinambyɔ Delaya, naa Akibɔri pinambyɔ Elinatan, naa Shafan pinambyɔ Gemariya, naa Hananiya pinambyɔ Sedesiyasi konaa tara teele sanmbala pe ni fuun pe ni. ¹³ Sanga ɲa ni Baruki wila pye na sewe wi kara leele pe yege na, senre nda fuun Mishe wila logo, a wì si ti ni fuun ti yege yo pe kan.

¹⁴ Kona, a tara teele pe ni fuun pè si Yehudi wi tun wa Baruki wi yeri, Yehudi to wo lawi ɲa Netaniya, Netaniya to wo lawi ɲa Shelemiya, Shelemiya to wo lawi ɲa Kushi; pàa wi pye ma yo wi saga yo Baruki wi kan fɔ selege sewe ɲa pe ma migi,

wo ɲa wì kara leele pe kan, wi pan wi ni. A Neriya pinambyɔ Baruki wì si saa selege sewe ɲa pe ma migi wi shɔ ma kari wi ni pe kɔrɔɔ. ¹⁵ A pè suu pye fɔ: «Cen ma sewe wi kara we kan.» A Baruki wì si cen maa kara pe kan. ¹⁶ Naa pàa kaa ki senre ti ni fuun ti logo sanga ɲa ni, a pè si fye fɔ jɛnɔ, mɛɛ pe ye welewele, ma si Baruki wi pye fɔ: «We yaa ki senre nda ti ni fuun ti yege yo wunlunaɲa wi kan.»

¹⁷ Kona, a pè si Baruki wi yewe naa ma yo fɔ: «Maga senre nda ti ni fuun ti yɔnlɔɔ yege ɲga na, ki yo we kan. Zheremi wo wìri yo ma kan wi le?» ¹⁸ A Baruki wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Wila pye naga senre ti ni fuun ti yuun yɔn ni na kan, a mi nɛɛ ti yɔnlɔɔgi laga ki sewe ɲa wi ni lankiri tɔnmɔ ni.» ¹⁹ A tara teele pè si Baruki wi pye fɔ: «Mboro naa Zheremi wi ni ye kari ye sa lara. Yaga ka ti lere mbe ye saga jen.»

²⁰ Ko pɔnɔ na, a tara teele pè si kari wa wunlunaɲa wi laga. Pàa sewe wi yaga wa sewe yɔnlɔɔfɔ Elishama wi go, mɛɛ saa wi senre ti ni fuun ti yege yo wunlunaɲa wi kan.

²¹ Kona, a wunlunaɲa wì si Yehudi wi tun ma yo wi sa selege sewe ɲa pe ma migi wi le. A Yehudi wì si kari ma saa wi le wa sewe yɔnlɔɔfɔ Elishama wi go, ma pan maa kara wunlunaɲa wi yege na konaa tara teele mbele fuun pàa pye wa wunlunaɲa wi tanla pe yege na. ²² Ki wagati wi ni, kila yala wunlunaɲa wila pye

ma cen wa wi were sanga go ki ni; yeŋe li yeŋge koŋjere wogo ko layi. Kasɔn la pye furune wa ni le wunlunaŋa wi tanla. ²³Kila pye, na Yehudi wi ka selege sewe ŋa pe ma migi wi go taanri nakoma go tijere kara, wunlunaŋa wi ma ki kee ŋga ki sanga ma tigi ki koŋlo sewe yɔnloŋɔfɔ wi yunŋguluwo wi ni, maga wa wa furune kasɔn ki ni. Wila ki pye ma fɔ ma saa selege sewe ŋa pe ma migi wi ni fuun wi sogo maa ko pew. ²⁴Ki pye ma, wunlunaŋa wo naa wi tara teele mbele fuun paa ki senre ti ni fuun ti logo pe sila fyɛ, pe sila si pe yaripɔɔ ti walagi mbege naga fɔ yesanga pe ta†. ²⁵Konaa ki ni fuun, Elinatan, naa Delaya konaa Gemariya poro la wunlunaŋa wi yenri ŋgbanga ma yo paga ka sewe wi sogo; een fɔ wi sila logo pe yeri. ²⁶Ko puŋgo na, a wunlunaŋa wi si konɔ kan wi pinambyɔ Yerameyeli, naa Aziriyeli pinambyɔ Seraya konaa Abideyeli pinambyɔ Shelemiya pe yeri ma yo pe sa sewe yɔnloŋɔfɔ Baruki wo naa Yenŋele yɔn senre yofɔ Zheremi pe yigi pe pan pe ni. Een fɔ Yawe Yenŋele laa pe lara.

Jɔlɔŋɔ senre nda tila yo wunlunaŋa wi kanŋɔlɔ

²⁷Senre nda fuun Zheremi wila yo Baruki wi kan, a wiri yɔnloŋɔ, naa wunlunaŋa wila kaa ki selege sewe senre ti sogo sanga ŋa ni, a Yawe Yenŋele li sili senre ti kan

Zheremi wi yeri ma yo fɔ: ²⁸«Selege sewe ŋa pe ma migi wa yege le naa; senre nda fuun tila pye wa selege sewe koŋgbanna wi ni, mari yɔnloŋɔ wa wi ni, wo ŋa Zhuda tara wunlunaŋa Yehoyakimu wila sogo we.» ²⁹Ki yo Zhuda tara wunlunaŋa Yehoyakimu wi kan fɔ, pa Yawe Yenŋele li yo yeen fɔ: «Mboro mà ki selege sewe ŋa wi sogo, ma yo fɔ: «Yiŋgi na, a mà sigi senre nda ti yɔnloŋɔ? Ma nuru ma yo fɔ Babiloni tara wunlunaŋa wi yaa pan kaselege, mbe pan mbege tara nda ti tɔngɔ, mbe senwee piile poro naa yaayoro ti tɔngɔ mberi wo wa!»

³⁰«Ki kala na, ŋga ko Yawe Yenŋele li yo Zhuda tara wunlunaŋa Yehoyakimu wi mege ni, fɔ wi setirige piile wa kpe se ka cen wa Davidi wunluwo jɔngɔ ki na fyew; yɔnlo na, wi gboo wi yaa ka pye mbe wa wa yɔnlo ki na; yembine wi yaa pye wa were ti ni. ³¹Mi yaa ka yiri wo naa wi setirige piile pe kɔɔŋɔ konaa wi tara teele pe kɔɔŋɔ, mbe pe sara pe kajɔŋɔ ti kala na. Mila para pe ni, ma jɔlɔŋɔ ŋga fuun senre yo pe kan, a pè je mbe logo na yeri, mi yaa ka ki jɔlɔŋɔ ki ni fuun ki wa poro naa Zheruzalemu ca woolo konaa Zhuda tara woolo pe na.»

³²Kona, a Zheremi wi si selege sewe ŋa pe ma migi wa yege le maa kan Neriya pinambyɔ Baruki wi yeri; wo ŋa wila pye sewe yɔnloŋɔfɔ we. Zhuda tara

†36.24: 1 Wunlu 22.11.

wunlunaŋa Yehoyakimu wila selege sewe ŋa sogo, a Zheremi wi sigi selege sewe wi nawa senre ti ni fuun ti yo yɔn ni Baruki wi kan, a wiri yɔnlogɔ. Wila senre ta yege yo naa legere ma taga wa, paa ki woro cenle nda ti yen.

Wunlunaŋa Sedesiyasi wila leele tun pe sa Zheremi wi yewe

37¹Kona, wunlunaŋa Sedesiyasi ŋa wila pye Zhoziyasi pinambyɔ wi si cen wunluwo pi na wa Yehoyakimu pinambyɔ Koniya[†] wi yɔnɔ. Babilɔni tara wunlunaŋa Nebukanezari wo wila wi tege wunluwo pi na Zhuda tara ti go na. ²Yawe Yenŋele laa senre nda le Yenŋele yɔn senre yofɔ* Zheremi wi yɔn, a wi yo, Sedesiyasi wo naa wi tunmbyeele pe ni, konaa wi tara woolo pe ni pe sila yenle mbege senre ti logo.

³Konaa ki ni fuun, wunlunaŋa Sedesiyasi wila Shelemiya pinambyɔ Yehukali naa saraga wɔfɔ* Maaseya wi pinambyɔ Sofoni pe tun wa Yenŋele yɔn senre yofɔ Zheremi wi yeri ma yo pe saga yo wi kan fɔ: «Ki yaga ma Yawe Yenŋele, we Yenŋele li yenri we kan.»

⁴Kila yala pe fa Zheremi wi le wa kaso wi ni gben. Wila pye na yanri na kee na paan tara woolo pe sɔgɔwɔ. ⁵Ki wagati wi ni, Ezhipiti tara wunlunaŋa Farawɔn* wi malingbɔɔnɔ paa

yiri wa Ezhipiti tara na paan. Kalide tara fenne mbele paa pan ma malingbɔɔnɔ censaga kan le Zheruzalemu ca ki tanla maga yɔn tɔn, naa paa kaa ki finlewe kɔn, a pɛ si laga le Zheruzalemu ca ki tanla. ⁶Kona, a Yawe Yenŋele li sili senre ti kan Yenŋele yɔn senre yofɔ Zheremi wi yeri ma yo fɔ: ⁷«Yawe Yenŋele, Izirayeli* woolo Yenŋele, pa li yo yeen fɔ: «Ye saga yo Zhuda tara wunlunaŋa wi kan, wo ŋa wi ye tun ma yo ye pan yanla yewe wi kan fɔ: Ye wele, Farawɔn wi malingbɔɔnɔ ŋgebelege ŋga kila yiri mbe pan mbe ye saga, ko ki yen na sɔngɔri wa ki tara, wa Ezhipiti. ⁸Kalide tara fenne pe yaa sɔngɔrɔ mbe pan naa, pe yaa pan mbe to ki ca ŋga ki na, mbe kasɔn le ki ni mbege sogo.» ⁹Yawe Yenŋele li yo fɔ: «Yaga kaa ye ye fanla mbaa yuun fɔ Kalide tara fenne pe yaa kari lege mbe laga we na; katugu pe se kari mbe laga ye na. ¹⁰Kalide tara fenne mbele pe yen na malaga ki gbɔɔn ye ni, ali na ye ka ya pe malingbɔɔnɔ ŋgebelege ki ni, ali na paga sa koro mbele pɛ welege poro ce, pe ni fuun nungba nungba pe yaa ka yiri wa pe paara yinre* ti ni mbe pan mbe kasɔn le ki ca ŋga ki ni mbege sogo.» »

Paa Zheremi wi le kaso

¹¹Sanga ŋa ni Kalide tara malingbɔɔnɔ ŋgebelege kila kari ma laga Zheruzalemu ca ki na Farawɔn wi malingbɔɔnɔ ŋgebelege

[†]37.1: Koniya wo nungba wo wi yen Yehoyakini we.

ki kala na, ¹²a Zheremi wi nɛɛ ki jaa mbe yiri wa Zheruzalemu ca mbe kari wa Benzhamɛ tara, mbe sa tara wi tasaga ta wa wi woolo pe sɔɔwɔ. ¹³Naa wila ka saa gbɔn wa Benzhamɛ yeyɔngɔ ki na, kila yala yeyɔngɔ kɔɔsifenne to ɲa paa pye na yinri Yiriya wi yen le. Hananiya pinambyɔ Shelemiya wo pinambyɔ lawi. A wì si Yenɲele yɔn senre yofɔ Zheremi wi yigi ma suu pye fɔ: «Ma yen na kee sa taga Kalide tara fenne pe na win!» ¹⁴A Zheremi wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Kaselege ma! Mi woro na kee sa taga Kalide tara fenne pe na.» Ɛɛn fɔ Yiriya wi sila yenle mbe logo Zheremi wi yeri. A wì suu yigi ma saa wi kan tara teelee pe yeri. ¹⁵A tara teelee pè si nawa ɲɔn Zheremi wi ni, mɛɛ wi yigi maa gbɔn, ma saa wi le kaso, wa sɛwe yɔnlogɔfɔ Zhonatan wi go, katugu paa ki go ki kanɲga maga pye kaso go. ¹⁶Kì pye ma, paa saa Zheremi wi le kaso, wa yumbyɔ ɲa wi yen wa tara ti nɔɔɔ wa ni. Wila koro wa ma mɔ.

Wunlunaɲa wila saa Zheremi wi yewe senre ta ni larawa

¹⁷Ko puɲgo na, a wunlunaɲa Sedesiyasi wì si lere tun ma yo pe sa Zheremi wì yirige pe pan wi ni, wa wi wunluwɔ go ki ni. A wunlunaɲa wì suu yewe larawa ma yo fɔ: «Naga yen ma, Yawe Yenɲele li senre ta yo ma kan we wogo na le?» A Zheremi wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Ee.» Kona, a wì sigi yo

maga taga wa ma yo fɔ: «Pe yaa kɔɔn le Babilɔni tara wunlunaɲa wi kee.» ¹⁸A Zheremi wì si wunlunaɲa Sedesiyasi wi pye naa fɔ: «Yinɲi kapege m̀ pye ma na, naa tara teelee konaa tara woolo pe na, fɔ a yàla yigi ma pan mala le kaso?» ¹⁹Ye Yenɲele yɔn senre yofenne mbele paa pye na Yenɲele li yɔn senre ti yuun ye kan ma yo fɔ Babilɔni tara wunlunaɲa wi se ka pan mbe to ye na, konaa mbe to ki tara nda ti na, pe yen se yeri? ²⁰Koni, wunlunaɲa, na tafɔ, mi yen nɔɔ yinri, ma logo na yeri. Mi yen nɔɔ yenringbanga ɲga yinri, ki yaga maga logo! Maga ka ti mbe sɔngɔɔ naa wa sɛwe yɔnlogɔfɔ Zhonatan wi go ki ni, jaɲgo mi ka ka ku wa!»

²¹Kì pye ma, a wunlunaɲa Sedesiyasi wì si konɔ kan ma yo pe Zheremi wi tɛɛɛ wa wunluwɔ go kɔɔsifenne pe laga nawa pi ni, paa buru nuɲɲa nuɲɲa kaan wi yeri pilige nuɲɲa nuɲɲa pyew, mbaa yinri wa buru fɔfenne pe yeri, fɔ yaakara ti sa kɔ wa ca ki ni. Kì pye ma, a Zheremi wì si koro wa wunluwɔ go kɔɔsifenne pe laga nawa pi ni.

Paa Zheremi wi wa tɔnmɔ wege ka ni na jaa mboo gbo

38 ¹Matan pinambyɔ Shefatiya, naa Pashuri pinambyɔ Gedaliya, naa Shelemiya pinambyɔ Yukali konaa Malikiya pinambyɔ Pashuri wi ni, paa senre nda Zheremi wila yo tara woolo pe ni fuun pe kan ti logo; wila pye na

yuun fɔ: ²«Yawe Yenŋele pa li yo yeen fɔ: «Lere o lere ka koro laga ki ca ŋga ki ni, tokobi, nakoma fungo, nakoma yambewe pi yaa wo gbo. Een fɔ lere o lere ka yiri mbe saa yee le Kalide tara fenne pe kee, wo yaa sho; wi yinwege ko ki yaa pye wi yaritaga ye. Wi yaa koro yinwege na.» »

³Yawe Yenŋele pa li yo yeen fɔ: «Kaselege ko na, ki ca ŋga ki yaa le Babiloni tara wunlunaŋa wi malingbɔɔnlɔ ŋgbelege ki kee; ki yaa ka ca ki sho.»

⁴Kona, a tara teelee pè si wunlunaŋa wi pye fɔ: «Ki naŋa ŋa ki daga poo gbo! Katugu malingbɔɔnlɔ mbele pè koro laga ki ca ŋga ki ni konaa leele pe ni fuun pe ni, wo wi yen na pe wire ti fanla pe na ki senre nda wila yuun ti ni. Ki naŋa ŋa wi woro na tara woolo pe yɔnwɔ po jaa, een fɔ pe jɔlɔgɔ ko wi yen na jaa.»

⁵Kona, a wunlunaŋa Sedesiyasi wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Wi ŋa, wi yen ye kee, mi yen wunluwɔ konaa ki ni fuun, mi se ya yaraga ka pye ye na.»

⁶Ki pye ma, a pè si Zheremi wi yigi ma saa wi wa wa wunlunaŋa wi pinambyɔ Malikiya wi tɔnmɔ wege ki ni; ki tɔnmɔ wege kila pye wa wunluwɔ go kɔɔsifenne pe laga nawa pi ni. Pàa Zheremi wi tirige wa tɔnmɔ wege ki ni mangala ni. Tɔnmɔ sila pye wa ki ni, een fɔ fenrege la pye wa ki ni. Zheremi wila tigi wa fenrege ki ni.

⁷Ma si yala, Etiyopi* tara fenne naŋa wà la pye wa, ŋa pàa pye na yinri Ebedi Meleki. Wila pye wunluwɔ go ki yekelewe wa; a wì sigi logo ma yo pàa Zheremi wi yigi maa tirige wa tɔnmɔ wege ki ni. Wunlunaŋa wila pye ma cen wa Benzhame yeyɔngɔ ki na. ⁸A Ebedi Meleki wì si yiri wa wunluwɔ go ki ni, mee saa para wunlunaŋa wi ni ma yo fɔ: ⁹«E, wunlunaŋa, na tafɔ, kagala ŋgele fuun ki leele mbele pè pye Yenŋele yɔn senre yofɔ Zheremi wi na, ki yen kapege. Pè saa wi wa wa tɔnmɔ wege ki ni. Fungo ko ki yaa wi gbo wa, katugu yaakara tì kɔ laga ca ki ni.»

¹⁰A wunlunaŋa wì sigi konɔ na li kan Etiyopi tara fenne naŋa Ebedi Meleki wi yeri, ma yo fɔ: «Nambala nafa ma yiri ke le laga, ma kari pe ni ye sa Yenŋele yɔn senre yofɔ Zheremi wi wɔ wa tɔnmɔ wege ki ni, sannì wi sa ku.»

¹¹A Ebedi Meleki wì sigi nambala pe le ma kari pe ni wa wunluwɔ go ki ni, ma ye yumbyɔ wa ni wa yarijende tegeŋaga go ki nɔgɔna. A pè si parisankɔɔnrɔ naa yariɔrɔ lerelele ta le, mari tirige wa Zheremi wi kɔɔgɔ wa tɔnmɔ wege ki ni mangala ni.

¹²A Etiyopi tara fenne naŋa Ebedi Meleki wì si Zheremi wi pye fɔ: «Ki parisankɔɔnrɔ naa yariɔrɔ lerelele nda ti le wa ma yanfoforo ti ni mangala ke na.» A Zheremi wì sigi pye ma. ¹³A pè si Zheremi wi tile mangala ke ni, maa wɔ wa tɔnmɔ wege ki ni. A Zheremi wì si koro

wa wunluwo go korosifenne pe laga nawa pi ni.

**Wunlunana Sedesiyasi
wila saa Zheremi wi yewe
ki punjo wogo na**

¹⁴Kona, a wunlunana Sedesiyasi wi si tun, a pe saa Yenjele yon senre yofu Zheremi wi yeri wi kan. A wi si kari wi ni kanngaga na wa Yawe Yenjele li sherigo gbogbo* ki yeyongu taanri wogo ki yon na. A wunlunana wi suu yewe ma yo fu: «Mila jaa mboun yewe kala la ni, een fu maga ka yaraga ka lara na na.» ¹⁵A Zheremi wi si Sedesiyasi wi yon sogo ma yo fu: «Na mi ka kaselege ki yo ma kan, ma se na gbo wi le? Ali na mi ka yerewe kan ma yeri, ma se yenle mbe logo na yeri.»

¹⁶A wunlunana Sedesiyasi wi si wugu larawa Zheremi wi kan ma yo fu: «Yawe Yenjele na yinwege wolo, lo na li maa yinwege ki kaan we yeri li mege ki na, mi soun gbo, mi se soun le mbele paa jaa mboun gbo pe kee.»

¹⁷Kona, a Zheremi wi si Sedesiyasi wi pye fu: «Yawe Yenjele, Yenjele na yawa pi ni fuun fu, Izirayeli* woolo Yenjele le, pa li yo yeen fu: «Na maga yiri mbe soun yee kan Babiloni tara wunlunana wi tara teepe pe yeri, pa ma yaa sho, ki ca nga fun pe sege sogo kason ni, mboro naa ma go woolo pe ni ye yaa koro yinwege na. ¹⁸Een fu na mee yiri mbe soun yee kan Babiloni tara wunlunana wi tara teepe pe yeri,

pa kona ki ca nga ki yaa le Kalide tara fenne pe kee, pe yaa ki sogo kason ni, mboro fun ma se sho pe kee.» »

¹⁹A wunlunana Sedesiyasi wi si Zheremi wi pye fu: «Na jaterere wi piri na na Zhuda tara fenne mbele pe saa pe yee kan Kalide tara fenne pe yeri pe wogo na. Mi yen na fye paga kanla le pe kee panla jolo.»

²⁰A Zheremi wi suu yon sogo ma yo fu: «Babiloni tara fenne pe soun le pe kee, een fu Yawe Yenjele li senre ti logo, to nda mila yuun ma kan we. Pa ma wogo ki yaa yon, ma yinwege ki yaa sho fun. ²¹Een fu, na ma ka je, mee yiri mbe soun yee kan pe yeri, ki senre nda to Yawe Yenjele li yo ma naga na na fu: ²²Jeele mbele fuun pe yaa ka koro wa Zhuda tara wunlunana wi go ki ni, pe yaa ka pe ni fuun pe yirige mbe kari pe ni wa Babiloni tara wunlunana wi tara teepe pe yeri. Ki jeele pe yaa kaa yuun fu:

Ma wenne mbele pa pye na
yeyinje senre yuun ma
ni,

poun fanla ma ya ma ni!

Naa ma toun ti kaa yanra wa
fenrege ki ni,

a pe si punjo le ma ni ma kari
mou toro le!»

²³«Pe yaa koun jeele pe ni fuun konaa ma piile pe le mbe kari pe ni wa Kalide tara fenne pe yeri; mboro fun ma se ka sho pe kee, katugu Babiloni tara wunlunana wi yaa koun yigi, pe yaa ka kason le ca ki ni mbege sogo.» ²⁴Kona, a

Sedesiyasi wì si Zheremi wi pye fɔ: «Maga ka ti lere mbege senre nda ti logo, pa kona ma se ku. ²⁵Na tara teele paga ki logo mbe yo fɔ m̀ para ma ni, na paga pan mbɔɔn yewe mbe yo fɔ: «Senre nda mà yo wunlunaŋa wi kan konaa wunlunaŋa wì nda yo ma kan, ti yo we kan, maga ka yaraga ka kpe lara we na, pa kona we sɔɔn gbo.» ²⁶Kona, ma pe yeri fɔ: «M̀ pye na wunlunaŋa wi yenriŋbanga yenri, jaŋgo wiga ka ti mbe sɔngɔɔ naa wa Zhonatan wi go ki ni, nakoma mi yaa ku wa.» »

²⁷Kì pye ma, a tara teele pe ni fuun pè si pan wa Zheremi wi yeri, ma pan maa yewe. A wì si pe yɔn sogo ma yala wunlunaŋa wila ki yo wi kan yege nga na ki ni. Kona, a pè si kari maa yaga yew, katugu senre nda wunlunaŋa wo naa Zheremi pàa yo pe ye kan, lere kpe sila ka jen wa ti ni.

²⁸Kì pye ma, Zheremi wila koro wa wunluwɔ go kɔɔsifenne pe laga nawa pi ni, fɔ ma saa gbɔn pilige nga ni pàa kaa Zheruzalemu ca ki shɔ ki na.

Babilɔni tara fenne pàa pan ma Zheruzalemu ca ki shɔ

(2 Wunlu 25.1-12; 2 Kuro 36.15-19; Zhere 52.4-16)

39¹Zhuda tara wunlunaŋa Sedesiyasi wi wunluwɔ pi yeke kɔljere wolo li yenge ke wogo ki na, a Babilɔni tara wunlunaŋa Nebukanezari wì si pan wi malingbɔɔnlɔ ngbelege ki ni fuun

ki ni, ma pan ma malingbɔɔnlɔ cɛnsaga kan Zheruzalemu ca ki tanla maga yɔn tɔn. ²Sedesiyasi wi wunluwɔ pi yeke ke ma yiri nunŋba wolo li yenge tijere wogo ki pilige kɔljere wogo ki na, a Babilɔni tara fenne pe si ca ki malaga sigembogo* ki furu ma torosaga wɔ wa ki ni. ³Kona, Babilɔni tara wunlunaŋa wi tara teele pe ni fuun pè si ye wa ca ki ni, ma saa cen wa ca ki mbogo Nandogomɔ yeyɔngɔ ki na. Poro la wele Nerigali Sarezeri, naa Samugari Nebu, naa Sarisekimu ŋa wila pye wunlunaŋa wi laga kɔɔsifenne to, naa Nerigali Sarezeri ŋa wila pye malingbɔɔnlɔ togbɔɔ, konaa Babilɔni tara wunlunaŋa wi tara teele sanmbala pe ni fuun pe ni.

⁴Naa Zhuda tara wunlunaŋa Sedesiyasi wo naa malingbɔɔnlɔ pe ni fuun pàa kaa pe yan sanga ni, a pè si fe ma yiri wa ca ki ni yembine li ni. Wunlunaŋa wi nanŋo kɔlɔgo konɔ lo pàa le; yeyɔngɔ nga ki yen wa mboro shyen ti sɔgɔwɔ pi ni, a pè si saa toro ma yiri wa ki ni, mɛɛ konɔ na li maa kee wa Zhuriden gbaan funwa laga falafala ki ni li le na kee. ⁵En fɔ, a Kalide tara malingbɔɔnlɔ pè si taga pe na, na pe puro, mɛɛ saa Sedesiyasi wi yigi wa Zheriko funwa laga falafala ki ni. A pè suu le ma kari wi ni wa Babilɔni tara wunlunaŋa Nebukanezari wi yeri, wa Iribila ca, wa Hamati tara. A Nebukanezari wì si kiti kɔn wi na wa. ⁶Babilɔni tara wunlunaŋa wì si ti, a pè Sedesiyasi wi pinambiile

pe kɔnlɔgi le wi yege sɔɔwɔ, wa Iribila ca. Wila ti, a pè Zhuda tara teelee pe ni fuun pe kɔnlɔgi fun. ⁷A wì si ti, a pè Sedesiyasi wi yengèle ke yaari wi na, maa le tuguyenre ngbèere na, mæ kari wi ni wa Babilɔni tara. ⁸Kalide tara fenne pàa wunlunaŋa wi go ki sogo konaa ma leele pe yinre ti sogo, mæ Zheruzalemu ca mbogo ki jaanri.

⁹Ko punjo na, leele sanmbala mbele pàa koro wa ca ki ni, naa leele mbele pàa yiri ma saa pe ye kan Nebukanezari wi yeri, konaa tara woolo sanmbala mbele pàa koro, wunlunaŋa laga ki kɔɔsifenne to Nebuzaradan wila ki woolo pe yigi kasopiile ma kari pe ni wa Babilɔni tara. ¹⁰En fɔ mbele pàa pye fanjɔɔɔ fenne wa leele pe sɔɔwɔ, mbele yaraga sila pye pe yeri, wunlunaŋa laga kɔɔsifenne to Nebuzaradan wila poro yaga wa Zhuda tara. A wì si erenzen* keere naa keere kankan pe yeri ki wagati nunjba wi ni.

Pàa Zheremi wi wɔ wa kaso

¹¹Babilɔni tara wunlunaŋa Nebukanezari wila konɔ kan wunlunaŋa laga kɔɔsifenne to Nebuzaradan wi yeri Zheremi wi wogo na ma yo fɔ: ¹²«Kari ma saa le maa wele wi na, maga ka kapege kpe pye wi na. Wi ka yaraga ŋga fuun yenri ma yeri, maga pye wi kan.» ¹³Kona, wunlunaŋa laga kɔɔsifenne to Nebuzaradan, naa go nawa tunmbyeele to

Nebushaziban, naa Nerigali Sarezeri ŋa wila pye malingbɔɔnlɔ togbɔɔ konaa Babilɔni tara wunlunaŋa wi tara teelee pe ni fuun, ¹⁴pè si pitunmbolo torogo, a pè saa Zheremi wi le ma yiri wi ni wa wunlunaŋa laga kɔɔsifenne pe laga nawa pi ni, ma saa wi karafa Shafan pinambyɔ Ahikamu wi pinambyɔ Gedaliya wi na, ma yo wi kari wi ni wa wi go. Kì pye ma, a Zheremi wì si koro wa leele pe ni.

Yenjele làa ki yɔn fɔlɔ le mbaa Ebedi Meleki wi go singi

¹⁵Sanga ŋa ni Zheremi wila pye wa kaso wi ni, wa wunlunaŋa laga kɔɔsifenne pe laga nawa pi ni, Yawe Yenjele làa li senre ti kan wi yeri ma yo fɔ: ¹⁶«Kari ma saga yo Etiyopi* tara fenne naŋa Ebedi Meleki wi kan fɔ: <Yawe Yenjele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli* woolo Yenjele le, pa lè yo yeen fɔ: Wele, senre nda mila yo ki ca ŋga ki wogo na, mi yaa ti ki kala li pye ca ki na; ki yaa pye jɔlɔɔ kala, ki se pye kajenge. Ki kala li yaa pye ki wagati wi ni ma yege na. ¹⁷En fɔ ki pilige ki ni, mi yaa ma sho; Yawe Yenjele lo lè yo ma. Ma yen na fye leele mbele yege, ma se ka ye pe kee. ¹⁸Mi yaa ti ma sho pe yeri, pe sɔɔn gbo tokobi ni. Ma yinwege ko ki yaa pye ma tasaga ye, katugu mà taga na na. Yawe Yenjele lo lè yo ma.> »

**Zheremi wila saa koro
wa Gedaliya wi ni**

40¹Wunlunaᅇa laga kɔɔsifenne to Nebuzaradan wila Zheremi wi wɔ wa kaso maa yirige wa Arama ca sanga ᅇa ni, a Yawe Yenᅇele li sili senre ti kan Zheremi wi yeri. Pilige ᅇga ni wila kari ma saa wi wɔ wa kaso wi ni, wila saa Zheremi wi ta pòo pɔ yɔngɔwɔ ni wa Zheruzalemu woolo naa Zhuda tara woolo mbele pàa yigi kasopiile mbe kari pe ni wa Babilɔni tara pe sɔgɔwɔ.

²A wunlunaᅇa wi laga kɔɔsifenne to wì si ti, a pè Zheremi wi le ma yiri wi ni wa leele pe sɔgɔwɔ, ma suu pye fɔ: «Yawe Yenᅇele, ma Yenᅇele le, làa ki jɔlɔgɔ ᅇga ki wogo ki yari ki laga ᅇga ki wogo na. ³Yawe Yenᅇele làa ᅇga yo, koyi ᅇga kì gbɔn, a ligi kala li pye mali yɔn fili; katugu yè kapege pye Yawe Yenᅇele li na. Ye sila logo li yeri. Ki kala na, ᅇga làa yo, kì ye ta. ⁴Koni, wele, yɔngɔwɔ mba wa ma kee ki na, mi yaa pi sangala ma na nala, mbɔɔn yaga. Na kaa pye ma yen na jaa mbe pinle na ni mbe kari wa Babilɔni tara, ma pan we kari, mi yaa saa ma kɔɔsi. Eɛn fɔ na ma si woro na jaa mbe pinle na ni mbe kari wa Babilɔni tara, ma koro laga. Tara ti ni fuun ti nda ma yeᅇe sɔgɔwɔ, laga ᅇga kɔɔn ndanla, mbe pye mbe yala ma yeᅇe na, ma kari wa ma.»

⁵Naa Zheremi wila kaa na mɔni mboo yɔn sogo, a Nebuzaradan wì suu pye fɔ: «Sɔngɔɔ ma kari wa Gedaliya wi yeri, Shafan pinambyɔ Ahikamu wi pinambyɔ we; wo ᅇa Babilɔni tara wunlunaᅇa wì teᅇe Zhuda tara cara ti go na we. Kari ma sa koro wa wi ni, wa leele sanmbala pe sɔgɔwɔ; nakosima laga ᅇga fuun kɔɔn ndanla, maa kee wa ma.» A wunlunaᅇa wi laga kɔɔsifenne to wì si yarilire naa yarikanra kan Zheremi wi yeri, mee wi yaga wila kee. ⁶A Zheremi wì si kari wa Ahikamu pinambyɔ Gedaliya wi yeri wa Mizipa ca, ma saa koro wa wi ni wa leele sanmbala mbele pàa koro wa tara ti ni pe sɔgɔwɔ.

**Zhuda tara woolo pàa saa
gbogolo wa Gedaliya wi tanla**

(2 Wunlu 25.22-26)

⁷Zhuda tara malingbɔɔnɔ teelee mbele fuun pàa pye wa wasege ki ni, poro naa nambala pe ni, a pè sigi logo ma yo fɔ Babilɔni tara wunlunaᅇa wila Ahikamu pinambyɔ Gedaliya wi teᅇe tara ti go na, ma tara ti fyɔnwɔ fenne pe le wi kee wila pe kɔɔsi, ki nambala naa ki jeele konaa piile pe ni, poro mbele pe sila yigi kasopiile mbe kari pe ni wa Babilɔni tara we.

⁸Kì pye ma, a pè si kari Gedaliya wi kɔɔgɔ wa Mizipa ca. Poro la wele Netaniya pinambyɔ Ishimayeli, naa Kareya pinambiile Yohana naa Zhonatan, naa Tanihumeti pinambyɔ Seraya, naa

Efayi pinambiile pe ni ma yiri wa Netofa ca, naa Maaka setirige pyɔ Yezaniya konaa poro naa pe lenambala pe ni. ⁹Gedaliya ŋa wila pye Shafan pinambyɔ Ahikamu wi pinambyɔ, a wì si wugu ma poro naa pe lenambala pe kan ma yo fɔ: «Yaga kaa fye mbe ye ye go sogo Kalide tara fenne pe kan; ye cen laga tara ti ni, ye go sogo Babilɔni tara wunlunaŋa wi kan, pa kona ye yaa ferewe ta. ¹⁰Mi wo na, mi yaa koro laga Mizipa ca, Kalide tara fenne mbele ka pan laga we yeri, mi yaa yere ye yɔnɔ pe yege na. Eɛn fɔ yoro wo na, yaa ye ɛɛzen* pire tɔnmɔ pi woo, yaa ye tige pire ti coo, yaa ye sinme liwoo pi woo, yaa ti nii leyaara ni yaa ti teri. Ye Yen ma cen cara nda ni, ye koro wa ki cara ti ni.» ¹¹Ki pyelɔmɔ nungba pi na fun, Zhuda tara fenne mbele fuun pàa pye wa Mowabu tara, naa wa Amɔ cenle woolo pe tara, naa wa Edɔmu tara konaa wa tara sannda pyew ti ni, a pè sigi logo ma yo fɔ Babilɔni tara wunlunaŋa wila leele pele yaga wa Zhuda tara, ma Shafan pinambyɔ Ahikamu wi pinambyɔ Gedaliya wi tege pe go na. ¹²Ki Zhuda tara fenne pàa jaraga ma kari lara nda fuun ni, a pe ni fuun pè si yiri wa ki lara ti ni ma songɔɔ wa Zhuda tara, wa Gedaliya wi tanla, wa Mizipa ca. Pàa keere kɔn ma ɛɛzen pire tɔnmɔ legere ta konaa tige pire legere ni.

Pàa Gedaliya wi gbo kala li yo

¹³Pilige ka, a Kareya pinambyɔ Yohana wo naa malingbɔɔnɔ teelee mbele fuun pàa pye wa wasege ki ni, pè si yiri wa ma pan wa Gedaliya wi yeri wa Mizipa ca. ¹⁴A pè suu yewe ma yo fɔ: «Naga yen ma, ma sigi jen mbe yo fɔ Amɔ cenle woolo pe wunlunaŋa Baalisi wi Netaniya pinambyɔ Ishimayeli wi torogo wi pan wɔɔn gbo wi le?» Eɛn fɔ Ahikamu pinambyɔ Gedaliya wi sila taga pe senre ti na. ¹⁵Ko pungo na, a Kareya pinambyɔ Yohana wì sigi yo Gedaliya wi kan larawa, ma pe ta wa Mizipa ca ma yo fɔ: «Ki yaga ma konɔ kan na yeri mbe sa Netaniya pinambyɔ Ishimayeli wi gbo, lere kpe sege jen. Yिंगi na ma yaa si ti pɔɔn gbo? Yिंगi na ma yaa si ti Zhuda tara woolo mbele pè pan ma gbogolo laga ma tanla pe jaraga naa, konaa leele sanmbala mbele pè koro laga Zhuda tara pe tongo pe wɔ wa?» ¹⁶Eɛn fɔ, a Ahikamu pinambyɔ Gedaliya wì si Kareya pinambyɔ Yohana wi yɔn sogo ma yo fɔ: «Maga kaga pye, katugu senre nda ma yen na yuun Ishimayeli wi kanngɔɔ, ti yen yagbolo.»

Ishimayeli wila Gedaliya wi gbo

41 ¹Yeɛle li yenge kɔɔshyen wogo ki na, Elishama pinambyɔ Netaniya wi pinambyɔ Ishimayeli ŋa wila pye wunluwɔ go setirige woo wa, wì si pan wunlunaŋa wi legbɔɔɔ pele ni konaa nambala ke ni wa Ahikamu

pinambyo Gedaliya wi yeri, wa Mizipa ca. A pè si pinle ma li ja wa Mizipa ca. ²Kona, a Netaniya pinambyo Ishimayeli wì si yiri wo naa nambala ke mbele pàa pye wi ni pe ni, ma to Shafan pinambyo Ahikamu wi pinambyo Gedaliya wi na, maa gbòn maa gbo tokobi ni. Naŋa ŋa Babiloni tara wunlunaŋa wìla tɛɛ Zhuda tara ti go na, pa Ishimayeli wìla wi gbo yɛn. ³Ko pungo na, Zhufuye mbele fuun pàa pye wa Gedaliya wi ni wa Mizipa ca, a Ishimayeli wì si pe gbo fun konaa Kalide tara malingbɔ̀nɔ̀ mbele pàa pye wa pe ni.

Ishimayeli wìla Yenjele gbɔ̀ɔ̀fenne nafa tijere gbo

⁴Gedaliya wi gbongɔ̀, ki pilige shyen wogo ki na, maga ta lere kpe fa ki kala li jen gben, ⁵a nambala nafa tijere si yiri wa Sishemu ca, naa Silo ca konaa wa Samari* tara ma pan. Pàa pe siyɔ̀ɔ̀ pe kulu kulu, ma pe yaripɔ̀ɔ̀ ti walagi pe yɛ na, ma pe yɛ wire ti kɔ̀nɔ̀ kɔ̀nɔ̀ jatere piriwen pi na; pàa pan muwe saara*, naa wusuna nuwɔ̀ taan* ni mbe pan mberi wɔ̀ saraga wa Yawe Yenjele li sherigo gbɔ̀ɔ̀* ki ni.

⁶A Netaniya pinambyo Ishimayeli wì si yiri wa Mizipa ca mbe sa pe fili. Wìla pye na tanri na gbele na kee pe kɔ̀ɔ̀ɔ̀. Naa wìla ka saa gbòn wa pe na, a wì si pe pye fɔ̀: «Ye pan we kari wa

Ahikamu pinambyo Gedaliya wi yeri.»

⁷Ɛn fɔ̀ naa pàa ka saa gbòn wa ca nawa sanga ŋa ni, a Netaniya pinambyo Ishimayeli wo naa nambala mbele pàa pye wi ni, pè si pe kɔ̀nɔ̀gi, mɛɛ pe gboolo pe wa tɔ̀nmɔ̀ wege ka ni. ⁸Ɛn fɔ̀, wa ki leele pe ni, nambala ke la pye wa, a poro si Ishimayeli wi pye fɔ̀: «Maga ka we gbo, katugu we yen ma yarilire lara wa keere ti ni: Bile*, naa ɔ̀rizhi*, naa sinme liwoo, konaa senrege ni.» Kì pye ma, a wì si poro yaga, wii poro pinle mbe pe gbo pe sefenne sanmbala pe ni.

⁹Ishimayeli wìla leele mbele gbo ma pinle Gedaliya wi ni, wìla pe gboolo pe ni fuun pe wa tɔ̀nmɔ̀ wege ŋga ni, wunlunaŋa Asa wìla ki tɔ̀nmɔ̀ wege gbɔ̀ɔ̀ ki wɔ̀ maga pye wi larasaga, sanga ŋa ni wìla pye na malaga gbɔ̀ɔ̀ Izirayeli* tara wunlunaŋa Bayesha wi ni. Kì tɔ̀nmɔ̀ wege ko Netaniya pinambyo Ishimayeli wìla yin gboolo pe ni.

¹⁰Ko pungo na, leele sanmbala mbele pàa koro wa Mizipa ca, Ishimayeli wìla pe yigi kasopiile ma kari pe ni. Poro la wele wunlunaŋa wi sumborombiile wele, konaa leele sanmbala mbele pàa koro wa Mizipa ca pe ni, poro mbele wunlunaŋa wi laga kɔ̀ɔ̀sifenne to Nebuzaradan wìla le Ahikamu pinambyo Gedaliya wi kee we. Netaniya pinambyo Ishimayeli wìla kari pe ni kasopiile wa Amɔ̀ cɛnle woolo pe tara.

**Yohana wîla leele mbele
Ishimayeli wîla yigi kasopiile
pe sho**

¹¹Netaniya pinambyo Ishimayeli wîla kapege nga fuun pye, Kareya pinambyo Yohana wo naa malingbɔɔnɔ teelee mbele fuun paa pye wi ni, paa ki senre ti logo. ¹²A pè si pe malingbɔɔnɔ pe ni fuun pe le mbe kari sa to Netaniya pinambyo Ishimayeli wi na. Paa saa wi yigi wa Gabawɔn ca tɔnmɔ were tugbɔɔrɔ ti tanla. ¹³Leele mbele fuun Ishimayeli wîla yigi kasopiile ma pinle wi yee ni, naa paa kaa Kareya pinambyo Yohana wo naa malingbɔɔnɔ ngbelege teelee pe ni fuun pe yan sanga nga ni, a pe nawa pì si yinggi pe na. ¹⁴Ki pye ma, leele mbele fuun Ishimayeli wîla yigi kasopiile wa Mizipa, pè si wa ma kannga, mɛɛ sɔngɔrɔ ma saa taga Kareya pinambyo Yohana wi na. ¹⁵Een fɔ Netaniya pinambyo Ishimayeli wo naa wi lenambala kɔlɔtaanri pe ni, pè si fe ma sho Yohana wi yeri, mɛɛ kari wa Amɔ cɛnlɛ woolo pe yeri.

¹⁶Ko pungo na, Netaniya pinambyo Ishimayeli wîla leele mbele yigi kasopiile ma yiri wa Mizipa ca, Ahikamu pinambyo Gedaliya wi gbongɔɔ, Kareya pinambyo Yohana wo naa malingbɔɔnɔ teelee mbele fuun paa pye wi ni, pè si ki leele pe le ma pe taga pe yee na; wa pe ni, malingbɔɔnɔ la pye wa, naa

jeele, naa piile konaa wunluwo go legbɔɔɔ pe ni. Yohana wîla yiri pe ni wa Gabawɔn ca ma sɔngɔrɔ pe ni. ¹⁷A pè si konɔ li le na kee, mɛɛ saa yere wa Kimihamu nambanmbala tugugo laga ki ni, wa Betileemu ca ki tanla. Paa pye naga sɔnri mbe kari wa Ezhipiti tara, ¹⁸janngo paa pye na fye Kalide tara fenne mbele yege, mbe ta mbe lali pe ni, katugu Netaniya pinambyo Ishimayeli wîla Ahikamu pinambyo Gedaliya wi gbo, wo nga Babilɔni tara wunlunaga wîla tege Zhuda tara ti go na we.

**Zheremi wîla yo leele paga
ka kari wa Ezhipiti tara**

42 ¹Kona, malingbɔɔnɔ teelee pe ni fuun, naa Kareya pinambyo Yohana, naa Hoshaya pinambyo Yezaniya konaa leele sanmbala pe ni fuun, maga le lepigile ke na ma saa ki wa legbɔɔɔ pe na, pè si kari ²wa Yenɲele yɔn senre yofɔ* Zheremi wi yeri, ma saa wi pye fɔ: «Yenringbanga nga we yen nɔɔ yenri, ki yaga maga logo. Ma Yawe Yenɲele, ma Yenɲele li yenri woro sanmbala mbele wè koro we kan; katugu waa pye ma lege, koni wè koro jegele, paa yege nga na ma yen naga yaan we. ³Konɔ na we daga mbe le konaa nga we daga mbe pye, ma Yawe Yenɲele, ma Yenɲele li yewe ligi naga we na.»

⁴A Yenɲele yɔn senre yofɔ Zheremi wî si pe yɔn sogo ma

yo fɔ: «Migi logo, mi yaa Yawe Yenjele, ye Yenjele li yenri ye kan, mbe yala yege nga na yege yo ki ni. Yawe Yenjele liga ka senre nda fuun yo, mi yaa ti yo ye kan, mi se ta kpe lara ye na.»⁵ A pe si Zheremi wi pye fɔ: «Yawe Yenjele, ma Yenjele li ka kon tun we yeri, mbe senre nda fuun yo ma kan, na wee tanga mbe yala ti ni ki yege ki na, pa kona Yawe Yenjele li yiri we korogɔ, mbe pye serɛfɔ jɛnɛ konaa kaselege yofɔ. ⁶Ki tanla o, ki pen o, Yawe Yenjele, we Yenjele na we yen nɔɔ tunnu li yeri, li ka senre nda fuun yo, we yaa tanga ti na; katugu we yaa pye yeyinɛge na, na we kaa nuru Yawe Yenjele, we Yenjele li yeri we.»

⁷Ki pye ma, piliye ke torongɔɔ, a Yawe Yenjele li sili senre ti kan Zheremi wi yeri. ⁸A Zheremi wi si Kareya pinambyɔ Yohana wi yeri, naa malingbɔɔnlɔ teele mbele paa pye wi ni pe ni, konaa leele sanmbala pe ni fuun pe ni, maga le lepigile ke na ma saa ki wa legbɔɔɔ pe na. ⁹A wi si pe pye fɔ: «Yawe Yenjele, Izirayeli* woolo Yenjele le, lo na ya na tun li yeri ma yo mbe ti ye yenrege ki gbɔn wa li na, pa li yo yɛɛn fɔ: ¹⁰«Na yaga koro mbe cen laga ki tara nda ti ni, mi yaa yeresaga kan ye yeri, mi se ye tɔngɔ; mi yaa ye yerege mbe ye sanri, mi se ka ye kɔlɔgi; katugu jɔlɔgɔ nga mi wa ye na, mi yaa na jatere wi kanɛga mbege wogo ki yaga. ¹¹Babiloni tara wunlunaɛa na yaa fye wi yege, yaga kaa fye

wi yege. Yawe Yenjele lo li yo ma, katugu mi yen ye ni, mi yaa ye shɔ, mbe ye shɔ wi keɛ. ¹²Mi yaa ye yinriwe ta, mbe ti wi ye yinriwe ta, mbe ye yaga ye songɔɔ, ye pan ye cen wa ye tara ti ni.» »

¹³«Eɛn fɔ na yaga yo fɔ: «We se cen laga ki tara nda ti ni,» na yee yenle mbe logo Yawe Yenjele, ye Yenjele li yeri, ¹⁴na yaga yo fɔ: «We se yenle ki na, we yaa kari wa Ezhipiti tara, wa laga nga we se malaga yan, we se malingbɔɔnlɔ mbanlaga tinme logo wa, we se yaakara la wa, pa we yaa sa cen wa ki laga ki ni.» ¹⁵Ko ka pye ma, yoro Zhuda tara woolo sanmbala mbele ye koro, ye Yawe Yenjele li senre ti logo. Yawe Yenjele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli woolo Yenjele le, pa li yo yɛɛn fɔ: «Na yaga yere ki yerewe mbe kari wa Ezhipiti tara, na yaga kari mbe sa cen wa, ¹⁶pa kona tokobi na ye yen na fye wi yege, wi yaa ye tɔn wa Ezhipiti tara; ye jatere wi lege ye na funɔgo nga wogo na, ki yaa to ye na wa Ezhipiti tara. Pa ye yaa ku wa ki tara ti ni. ¹⁷Leele mbele fuun pe yaa ki kon mbege tege, mbe kari wa Ezhipiti tara, mbe sa cen wa, tokobi, naa funɔgo konaa yambewe pi yaa poro pe ni fuun poro gbo. Pe ni, wa kpe se ka koro go na, jɔlɔgɔ nga mi yaa wa pe na, wa kpe se ka shɔ ki keɛ.» ¹⁸«Katugu Yawe Yenjele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli woolo Yenjele le, pa li yo yɛɛn fɔ: «Yege nga na milan nanɛbanwa naa na konɔ tendorogo kala li

wa Zheruzalemu ca woolo pe na, ki pyelomɔ nunɓa pi na fun, na yaga kari wa Ezhipiti tara, na nanɓanwa kala li yaa to ye na. Ye yaa ka pye meɓɔɔɔ yaraga, naa sunndo kɔngɔ yaraga, naa danɓa yaraga konaa tifagawa yaraga leele pe yege na. Kona ye se ka ki tara nda ti yan yenle ni naa.» ¹⁹ «Yoro Zhuda tara woolo sanmbala mbele yè koro, Yawe Yenɓele li yo fɔ: «Yaga ka kari wa Ezhipiti tara. Yege jɛn ye wali ki na fɔ mi yen na ye yeregi nala.» ²⁰ Yoro jate yè wa ma la, katugu yàa na tun Yawe Yenɓele, ye Yenɓele li yeri, ma yo fɔ: «Yawe Yenɓele, we Yenɓele li yenri we kan; na Yawe Yenɓele, we Yenɓele li ka senre nda fuun yo, mari yo we kan, we yaa ki kala li pye.» ²¹ Koni, miɓi yo ye kan nala, een fɔ yee yenle mbe logo Yawe Yenɓele, ye Yenɓele li yeri, senre nda fuun li yo na kan mbe yo ye kan, yee yenle mberi logo. ²² Yege jɛn ye filige ki na koni, fɔ yaa jaa mbe kari sa cen laga nga na, tokobi naa funɓo konaa yambewe pi yaa ye gbo wa ki laga ki ni.»

Pàa Zheremi wi yigi ma kari wi ni wa Ezhipiti tara

43 ¹Yawe Yenɓele, pe Yenɓele làa senre nda fuun yo Zheremi wi kan ma yo wiri yo leele pe kan, naa wila kaa Yawe Yenɓele, pe Yenɓele li senre ti ni fuun ti yo pe kan makɔ sanga ɗa ni, ²kona, a Hoshaya pinambyɔ Azariya, naa Kareya pinambyɔ

Yohana konaa ki leele mbele fuun pàa pye yege gbɔɔɔɔ ni, pè si Zheremi wi pye fɔ: «Senre nda mà yo, mà finle; Yawe Yenɓele, we Yenɓele lo ma lɔɔn tun ma pan maga yo we kan, fɔ waga ka kari sa cen wa Ezhipiti tara. ³Neriya pinambyɔ Baruki wo wi yen nɔɔ sunnu nɔɔ waa we na, janggo mbe we le Kalide tara fenne pe kee, pe ta pe we gbo nakoma pe we yigi kasopiile mbe kari we ni wa Babiloni tara.» ⁴Kona, Kareya pinambyɔ Yohana wo naa malingbɔɔnɔ teele pe ni fuun pe ni, konaa leele mbele fuun pàa pye pe ni, pee yenle mbe Yawe Yenɓele làa senre nda yo ti logo, mbe koro mbe cen wa Zhuda tara ti ni. ⁵Kona, a Kareya pinambyɔ Yohana wo naa malingbɔɔnɔ teele pe ni fuun pè si Zhuda tara woolo sanmbala pe ni fuun pe le, poro mbele fuun pàa pe gbɔn ma pe jaraga wa cengele sanɓala ke sɔɔɔɔ, a pè sɔngɔɔ ma pan ma cen wa Zhuda tara ti ni naa we. ⁶Pàa pye nambala, naa jeele, naa piile, naa wunlunaɗa wi sumborombiile, konaa leele mbele fuun wunlunaɗa wi laga kɔɔsifenne to Nebuzaradan wila le Shafan pinambyɔ Ahikamu wi pinambyɔ Gedaliya wi kee pe ni, naa Yenɓele yɔn senre yofɔ* Zheremi wi ni konaa Neriya pinambyɔ Baruki wi ni. ⁷A pè si kari wa Ezhipiti tara, katugu pe sila logo Yawe Yenɓele li yeri. A pè si saa gbɔn wa Tapanesi ca.

**Zheremi wì yo Babilóni tara
fenne pe yaa pan mbe to
Ezhipiti tara ti na**

⁸Yawe Yenḡele làa li senre ti kan Zheremi wi yeri wa Tapanesi ca, ma yo fɔ: ⁹«Kari ma sa sinndeere tugbɔɔɔ ta le ma sari lara wa joro ti ni, wa tofa gbɔnsaga ki ni, wa wunlunaḡa Farawɔn* wi go yɔn ki na, wa Tapanesi ca, Zhuda tara fenne pe yeḡe na. ¹⁰Maga yo pe kan fɔ Yawe Yenḡele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli* woolo Yenḡele le, pa li yo yeen fɔ: «Ye wele, mi yaa sa na tunmbyee Babilóni tara wunlunaḡa Nebukanezari wi yeri wi pan. Mi yaa ka wi wunluwɔ jɔngɔ ki teḡe ki sinndeere nda ti na, to nda mi lara wa joro ti ni we. Pa wi yaa ka wi wunluwɔ paraga go* ki kan wa ti go na. ¹¹Wi yaa ka pan mbe malaga gbɔn Ezhipiti tara ti ni. Mbele pe yaa ku, poro yaa ku; pe yaa mbele yigi kasopiile, pe yaa poro yigi kasopiile; pe yaa mbele gbo tokobi ni, pe yaa poro gbo tokobi ni. ¹²Mi yaa ti wi kasɔn le Ezhipiti tara yarisunndo gbɔḡyɔinre ti ni. Wi yaa ka yarisunndo ta sogo konaa mbe ta koli mbe kari ti ni wa Babilóni tara. Yaayoro kɔnriɔ wi maa derigbɔḡo ki migi wi yeḡe na yeḡe ḡga na, pa wi yaa ka Ezhipiti tara yarijende ti koli mboo yeḡe migi ti ni ma. Wi yaa ka yiri wa tara ti ni mbe kari yeyinḡe na. ¹³Yarisunḡo ḡga ki yen yɔnlɔ ki kacɛn, ki sinndeere titɔɔnɔ nda pè yereḡe yereḡe wa ki gbɔḡo ki ni

wa Ezhipiti tara, wi yaa kari gbɔn mberi yaari, mbe kasɔn le Ezhipiti tara yarisunndo gbɔḡyɔinre ti ni, mberi sogo.» »

**Zhuda tara fenne mbele pàa kari
wa Ezhipiti tara, Yenḡele làa
senre nda yo pe wogo na**

44 ¹Zhuda tara fenne mbele fuun pàa pye wa Ezhipiti tara ma cen wa Migidɔli ca, naa wa Tapanesi ca, naa wa Mefisi ca konaa wa Patirosi tara, ki senre nda to we Fɔ* wila kan Zheremi wi yeri pe wogo na, ma yo fɔ: ²«Yawe Yenḡele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli* woolo Yenḡele le, pa li yo yeen fɔ: «Jɔlḡo ḡga fuun mi wa Zheruzalemu ca konaa Zhuda tara cara sannda ti ni fuun ti na, yeḡe yan. Ye wele, ti ni fuun ti pye katara nala wo ni, lere woro ma cen wa ti ni. ³Ko pye ma, kapeḡe ḡga ki leele pè pye ko kala na, katugu pàna nawa pi ḡgban na na, naa pàa saa na wusuna nuwɔ taan* saara* woo yarisunndo ta yeḡe yeri nari gbogo, to nda poro jate pe sila ti jen, yoro naa ye teleye pe ni, ye sila ti jen. ⁴Ma si yala, mila na tunmbyeele, Yenḡele yɔn senre yofenne* pe ni fuun pe torogo wa ye yeri; mila koro na pe tunnu wa ye yeri suyi, ma yo pe saga yo ye kan fɔ yaga kaa ki katijangara nda ti piin, to nda ti yen mala mben we. ⁵Een fɔ yee logo na yeri, yee nuḡbolo jan mbanla senre ti logo; yee yenle mbe ye tipere pyeḡe ki yaga, yee yenle mbe

wusuna nuwɔ taan saara wɔɔɔ ki yaga yarisunndo ta yege yeri. ⁶Ki pye ma, na kɔnrɔ tandorogo naa na nangbanwa pì si yiri na ni paa kasɔn yen, ma Zhuda tara cara to naa Zheruzalemu ca nawa koŋgolo ke ni ti sogo mari tege katara, a tì koro waga.» ⁷Kona, a Zheremi wì sho naa fɔ: «Koni Yawe Yenjele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli woolo Yenjele le, pa lì yo yeɛn fɔ: «Yingi na, a yè sigi kapege gbɔɔ cenle ŋga ki pye ye yeɛ na, mbe ti Zhuda tara woolo, nambala naa jeele, piile konaa piyengele ke tɔngɔ ke wɔ wa, ali lere kpe ka ka koro go na ye ni? ⁸Ye yen nala nawa pi ŋgbanni ye kapyere nda yaa piin ti ni, na wusuna nuwɔ taan saara woo yarisunndo ta yege yeri wa Ezhipiti tara, to nda ye yen ma cen wa ti ni we. Ye yaa ki kan pe ye tɔngɔ, mbe pye cenle na lì danɔa konaa mbe pye tifagawa yaraga cengele sanngala ke ni fuun ke sɔɔwɔ. ⁹Naga yen ma, kapere nda ye teleye pè pye, naa nda Zhuda tara wunlumbolo pè pye, naa nda pe jeele pè pye, naa nda yoro jate yè pye konaa nda ye jeele pè pye wa Zhuda tara konaa wa Zheruzalemu ca nawa koŋgolo ke ni, ye fege ti na wi le? ¹⁰Ali ma pan ma gbɔn nala, ki kala li fa ye lere kpe go na, lere kpe woro na fyɛ na yege; na lasiri wo naa na kondɛgɛŋgele ŋgele mila kan yoro naa ye teleye pe yeri, yee yenle mbe tanga ki konɔ li na.»

¹¹Kona, Zheremi wì sho naa fɔ: «Ki kala na, Yawe Yenjele na

yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli woolo Yenjele le, pa lì yo yeɛn fɔ: «Ye wele, mi yaa yiri ye kɔrɔɔ, mbe jɔɔɔ wa ye na, mbe Zhuda tara woolo pe ni fuun pe tɔngɔ. ¹²Zhuda tara woolo sanmbala mbele pè yere ki yerewe mbe kari sa cen wa Ezhipiti tara, mi yaa yiri pe kɔrɔɔ; pe ni fuun pe yaa tɔngɔ mbe toori wa Ezhipiti tara ti ni. Tokobi naa funɔgo ki yaa pe gbo, mbege le piile pe na fɔ mbe saga wa lelele pe na. Pe yaa ka pye mejɔɔɔ yaraga, naa sunndo kɔngɔ yaraga, naa danɔa yaraga konaa tifagawa yaraga. ¹³Mbele pè saa cen wa Ezhipiti tara, mi yaa ka yiri pe kɔrɔɔ paa yege ŋga na mila yiri Zheruzalemu ca woolo pe kɔrɔɔ, ma pe gbo tokobi, naa funɔgo konaa yambewe ni. ¹⁴Zhuda tara woolo sanmbala mbele pè pan ma cen laga Ezhipiti tara ti ni, wa kpe se ka sho, wa kpe se ka koro go na. Poro mbele ki la yen pe na mbe sɔngɔɔ mbe sa cen naa wa Zhuda tara ti ni, wo wa kpe se ka sɔngɔɔ wa ti ni naa; kaawɔ leele jenri pe yaa ka sho mbe sɔngɔɔ ko ɛɛ.»

Yarisunndo ta yege senre

¹⁵Kona, nambala mbele fuun pàa ki jen ma yo pe jeele pàa pye na wusuna nuwɔ taan sori yarisunndo ta yege kan, naa jeele mbele fuun pàa pye wa na gbogolo ma pye janwa gbɔɔ konaa leele mbele fuun pàa pye ma cen wa Ezhipiti tara, wa Patirɔsi ca, a pè si Zheremi wi yɔn sogo ma yo fɔ: ¹⁶«Senre nda mà

yo we kan Yawe Yenjele li mege ni, we se yenle mberi logo, mbe tanga ti na. ¹⁷ Eɛn fɔ senre nda wè yo wa we yɔn, to we yaa la tanri ti na, to yen fɔ we yaa la wusuna nuwɔ taan sori yarisunngo naayeri wunlunjo ki kan, mbaa duven saraga nga pe ma wo ki woo ki yeri, paa yege nga na woro naa we teleye, naa we wunlumbolo konaa we tara teelee pe ni, wàa pye naga piin wa Zhuda tara cara ti ni konaa wa Zheruzalemu ca nawa konjolo ke ni. Ki wagati wi ni, wàa pye na yaakara taa na kaa na tinni, ma pye ferewe na, jɔlɔgɔ kpɛ sila pye we na. ¹⁸ Eɛn fɔ maga le wè wusuna nuwɔ taan saraga wɔmɔ naa duven saraga nga pe ma wo ki wɔmɔ pi yaga yarisunngo naayeri wunlunjo ki yeri, a wè si yaraga pyew ki la, a tokobi naa fungo ki ni ti nɛɛ we kuun» ¹⁹ Kona, a jeele pè sho fɔ: «Na we kaa wusuna nuwɔ taan wi sori yarisunngo naayeri wunlunjo ki kan, mbaa duven saraga nga pe ma wo ki woo ki yeri, naga yen ma, we maa ki piin we penɛ pe fu na wi le? Poro jate pège jen ma yo we ma wɔn wa, maa pye paa ki yanleɛ yen, mbe duven saraga nga pe ma wo ka wɔ ki yeri.» ²⁰ Kona, leele mbele fuun pàa ki senre ti yo ma Zheremi wi yɔn sogo, nambala naa ki jeele, a Zheremi wì si pe pye fɔ: ²¹ «Wusuna nuwɔ taan na yàa pye na sori wa Zhuda tara cara ti ni konaa wa Zheruzalemu ca nawa konjolo ke ni, yoro naa ye teleye pe ni, naa ye wunlumbolo pe ni, naa

ye tara teelee pe ni konaa leele pe ni fuun pe ni, naga yen ma Yawe Yenjele li jatere wi woro ti na nari jate wi le? ²² Yawe Yenjele li sila ka ya mbege wogo ki kun li yɛɛ ni mbe kari yege, ye kapyere tipere ti kala na konaa katijangara nda yè pye ti kala na. Ki kala na, ye tara tì pye kataga, ma pye laga nga lere woro ma cɛn wa ki ni; ma pye dangga yaraga paa yege nga na pe yen naga yaan nala we. ²³ Ki jɔlɔgɔ nga kì to ye na, katugu yè wusuna nuwɔ taan sogo yarisunndo ta yege kan, ma kapege pye Yawe Yenjele li na. Ye sila logo Yawe Yenjele li yeri, ye sila tanga li lasiri, naa li kondɛgenjele, konaa li serɛya senre ti na. Ko kala kì ti ki jɔlɔgɔ nga kì gbɔn ye na, paa yege nga na ki yen nala we.»

²⁴ Kona, a Zheremi wì sigi yo naa leele pe ni fuun pe kan konaa jeele pe ni fuun pe kan fɔ: «Yoro Zhuda tara woolo mbele fuun ye yen laga Ezhipiti tara, ye Yawe Yenjele li senre ti logo. ²⁵ Yawe Yenjele na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli woolo Yenjele le, pa lì yo yɛɛn fɔ: «Yoro naa ye jeele pe ni, yàa senre nda yo wa ye yɔn ki ni, yè ki kala li pye mali yɔn fili ye keyen yi ni. Yàa ki yo ma yo fɔ: Wàa yɔn fɔlɔ* le ma yo fɔ we yaa wusuna nuwɔ taan sogo konaa mbe duven saraga nga pe ma wo ka wɔ yarisunngo naayeri wunlunjo ki yeri, kaselege ko na, we yaa ki yɔn fɔlɔ li yɔn fili.» Koni yɔn fɔlɔ na yàa le ye sali yɔn fili fasi, senre nda yàa yo wa ye yɔn, ye saga

kala li pye fasi! ²⁶Yoro Zhuda tara woolo mbele fuun ye yen ma cen laga Ezhipiti tara, ye Yawe Yenjele li senre ti logo! Yawe Yenjele li yo fo: Mi wugu na yera mege nga ki gbogo ki na, fo Zhuda tara woolo wa kpe se kanla mege ki yeri naa mbe yon folo le. Wa Ezhipiti tara ti ni fuun ti ni, lere kpe se kaga yo naa mbe yo fo: «Mi wugu we Fo*, Yawe Yenjele na yinwege wolo li mege ki na.» ²⁷Wele, mi yaa la wele pe na mbe kapege pye pe na, mi se ka kajenge pye pe kan. Zhuda tara woolo mbele fuun pe yen ma cen laga Ezhipiti tara, tokobi naa funjo ki ni, to ti yaa ka pe tongo mbe pe ko pew. ²⁸Leele jenri pe yaa ka sho tokobi wi kee mbe yiri wa Ezhipiti tara, mbe songoro wa Zhuda tara. Pa kona, leele jenri mbele pe yaa ka koro go na Zhuda tara woolo mbele pe pan ma cen laga Ezhipiti tara ti ni, pe yaa kaga jen, fo mi na senre to naa pe senre ti ni, titiin ti yaa ti yee yon fili.»

²⁹Yawe Yenjele lo li yo ma fo: «Ye wele, kacen nga wo wi yaa ki naga ye na fo mi yaa yiri ye korogo laga ki laga nga ki ni, jango yege jen fo jalogo nga mila ki senre yo ye kan, ki kala li yaa pye ye na. ³⁰Mi Yawe Yenjele, pa mi yo yeen fo: «Ye wele, mi yaa Ezhipiti tara wunlunana Farawon* Hofira wi le wi juguye pe kee, poro mbele pe yen naga jaa mboo gbo we, paa yege nga na mila Zhuda tara wunlunana Sedesiyasi

wi le Babiloni tara wunlunana Nebukanezari nga wila pye wi jugu wi kee, wo nga wila pye naga jaa mboo gbo we.» »

Zheremi wila Baruki wi kotogo ki sogo wi na

45 ¹Zhoziyasi pinambyo Yehoyakimu nga wila pye Zhuda tara wunlunana wi wunluwo pi yele tijere wolo li ni, senre nda Yenjele yon senre yofa* Zheremi wila yo Neriya pinambyo Baruki wi kan, a wiri yonlogo sewe wa ni tori nda. Wila yo fo: ²Yawe Yenjele, Izirayeli* woolo Yenjele le, pa li yo yeen mboro Baruki ma wogo na fo: ³«Ma yen naga yuun ma yo fo: «Jologo yen na wogo, katugu Yawe Yenjele li jatere piriwen taga wa na jalogo ki na. Mi yen na jeen, fo a na fannga kila koo na ni. Mi woro na wogosaga taa.» ⁴Een fo senre nda to ma yaa yo wi kan mbe yo fo Yawe Yenjele pa li yo yeen fo: «Yaraga nga mila kan, mi yaa ki jan; yaraga nga mila sanri, mi yaa ki kologi; mi yaa ko pye ma tara ti ni fuun ti na. ⁵Naga yen ma, mboro bere yen na kagbogo ka lagajaa ma yee kan wi le? Maga kaa ko ka lagajaa, katugu mi yaa jalogo wa senwee piile pe ni fuun pe na. Een fo mboro wo na, maga kari laga o laga, mi yaa ma yinwege ki kan ma yeri ki pye ma yaritaga. Yawe Yenjele lo li yo ma.» »

**YENŊELE LI YAA KA
JOLGŊ WA CENGELE
SANŊGALA KE NA**

46--51

**Babilɔni tara fenne pàa ya
Ezhipiti tara fenne pe ni
wa Karikemishi ca**

46 ¹Yawe Yenŋele làa senre
nda kan Yenŋele yɔn senre
yofɔ* Zheremi wi yeri cengele
sanŋala ke wogo na, tori nda
yeen: ²Senre nda to ti yo Ezhipiti
tara ti wogo na konaa Ezhipiti
tara wunlunaŋa Farawɔn* Neko wi
malingbɔɔnɔ ngbelege ki wogo na.
Ma pe ta wa Efirati gbaan wi
tanla, wa Karikemishi ca, Babilɔni
tara wunlunaŋa Nebukanezari wila
malaga gbɔn ma ya Farawɔn wi
ni; kila pye Yehoyakimu pinambyɔ
Zhoziyasi ŋa wila pye Zhuda tara
wunlunaŋa wi wunluwɔ pi yeŋe
tijere wolo lo ni. Ti yo fɔ:

³«Ye tugurɔn sigeyaara* jegele
jegele naa tugurɔn
sigeyaara tugbɔɔrɔ
gbegele,

ye yiri ye kari malaga na!

⁴Ye malaga gbɔnwotoroye pe
pɔpɔ shɔnye pe na!

Yoro shɔn lugufenne, ye ye wa
ye wotoroye pe ni!

Ye ye tugurɔn njagala ke kan ye
yere!

Ye ye njaanra ti yɔnrɔ ti wɔwɔ!

Ye ye malaga gbɔndeere ti lele!

⁵«Yinŋi mi yen na yaan yeen?
Pe sunndo wì kɔn pe na, pe yen
na sɔngɔrɔ pɔngɔ na.

Pe malingbɔɔnɔ kotogofenne,
juguye pè ya pe ni.

Pe yen na fee, na fee pe yere
woro na wele wa pe
pɔngɔ na.

Fyere gbɔrɔ yen kee ki ni fuun ki
na!

Yawe Yenŋele lo li yo ma.

⁶Ŋa wì fenŋe ya ma we, wi se ya
fe mboo ye shɔ!

Malingbɔɔn kotogofɔ wi se ya fe
mboo ye shɔ!

Pe yen na kunrugu na tuun,
wa Efirati gbaan wi yɔn na, wa
yɔnlɔparawa kameŋge kee
yeri.

⁷«Ambɔ fɔ wi yen na yinrigi yeen
paa Nili gbaan tɔnmɔ pi
yen,

paa yege ŋga na gbaan ma kaa
yin ma jaraga we.

⁸Ezhipiti tara to ti yen na yinrigi
paa Nili gbaan wi yen,
paa gbaan ŋa wì yin wi tɔnmɔ pi
jaraga na fuun.

Ti yo fɔ: «Mi yaa yiri mbe fo mbe
tara ti tɔn munga;
mi yaa cara to naa cara woolo
pe tɔngɔ.»

⁹«Shɔnye, yaa gbinri yaa kee,
malaga gbɔnwotoroye, yaa fee
yaa kee!

Yoro malingbɔɔnɔ ye yiri:
Etiyopi* tara malingbɔɔnɔ naa
Puti tara malingbɔɔnɔ,

yoro mbele ye maa tugurɔn
 sigeyaara lee;
 naa Ludi tara malingbɔɔnɔ ye
 ni,
 yoro mbele yè sandiga wɔnmɔ pi
 jen!

¹⁰ «Ɛɛn fɔ ko pilige ko yen we
 Fɔ*, Yawe Yɛnɛɛle na
 yawa pi ni fuun fɔ lo
 wogo,
 li kayanɔa wɔpilige koyi,
 pilige nɔa ni li yaa kali kayanɔa
 ki wɔ li juguye pe ni we.
 Tokobi wi yaa ka jɔgɔwɔ pye fɔ
 mbe tin,
 wi yaa ka kasanwa pi wɔ mbe
 tin.
 Katugu ki yen saraga* we Fɔ,
 Yawe Yɛnɛɛle na yawa pi
 ni fuun fɔ li kan,
 wa yɔnlɔparawa kameɔnge kɛɛ
 tara ti ni, wa Efirati gbaan
 yɔn ki na.

¹¹ «Yoro Ezhipiti tara fɛnnɛ wele,
 ye yiri ye kari wa Galaadi tara,
 ye sa werɛ faworo lagaja!
 Ye yen na werɛ lɛgere piin
 wagafe,
 ti se ya mbe ye sagala.

¹² Cɛngɛle sanɔngala kè ye fɛre
 kala li sɛnrɛ logo,
 Ye gbeere tì gbɔn tara ti
 lagapyew ki ni;

katugu malingbɔɔn wà kurugo
 malingbɔɔn wa na,
 a pe ni fuun shyen pè pinle ma
 toori.»

**Babilɔni tara fenne
 pe yaa ka Ezhipiti tara ti shɔ**

¹³ Sɛnrɛ nda Yawe Yɛnɛɛle làa
 yo Yɛnɛɛle yɔn sɛnrɛ yofɔ Zheremi
 wi kan Babilɔni tara wunlunɔna
 Nebukanezari wi panga ki wogo
 na, wo nɔa wila pye na paan mbe
 malaga gbɔn Ezhipiti tara ti ni, ki
 sɛnrɛ ti nda:

¹⁴ «Ye saga sɛnrɛ nda ti yari wa
 Ezhipiti tara,
 yeri yo wa Migidɔli ca,
 yeri yo fun wa Mɛfisi naa
 Tapanesi cara ti ni!
 Yege yo fɔ: «Ye yiri, ye ye yɛɛ
 gbɛgɛle,
 katugu tokobi wi yen na jɔgɔwɔ
 piin na ye mari.

¹⁵ Yingi na, a ye yarisunɔgo
 Apisi† kì se fe?
 Ye napɔlɔ wii ya koro yeresaga,
 katugu Yawe Yɛnɛɛle lùu
 jan tara.»

¹⁶ Li yaa ti leɛgere mbe kurugo,
 pe yaa la tuunri pe yɛɛ na.
 Pe yen naga yuun pe yɛɛ kan fɔ:
 «Ye ti we yiri we sɔngɔrɔ
 we kari we woolo pe
 kɔrɔgɔ,
 wa tara nda pè we se ti ni,

†46.15: Apisi wila pye Ezhipiti tara fɛnnɛ pe yarisunɔgo ka. Pa kila pye wa Mɛfisi ca. Ki kacɛn nɔa pàa gbɛgele wo la pye napɔlɔ. Pàa pye naga jate ma yo ko kila pye na pe go singi tipege ki na. Yɛnɛɛle sɛnrɛ sɛwɛɛle pele ni, nɔa kì yo fɔ Apisi, pège yɔnlɔgɔ ma yo fɔ malingbɔɔnɔ pè toori.

mbe wɔ laga ki tokobiye legbogo
ki sɔgɔwɔ.»

¹⁷ Na paga sa gbɔn wa, pe yaa
la Farawɔn wi yinri mbaa
yuun fɔ:

«Ezhipiti tara wunlunaŋa wi
woro yaraga ka, kaawɔ
tinme wagafe yirigefɔ;
wi wagati wì toro wi na makɔ.»

¹⁸ «Wunlunaŋa ŋa wi mege koyi
ŋga Yawe Yenŋele na
yawa pi ni fuun fɔ, lo li
yo ma fɔ:

«Mi ŋa Yenŋele na yinwege wolo
na mege ki na,
yege ŋga na Tabɔri yanwiga
ki yen ma yagara wa
yanwira sannda ti sɔgɔwɔ,
yege ŋga na Karimeli yanwiga ki
yen ma yaraga kɔgɔje wi
go na,
pa jugu wi yaa pan ma fun.»

¹⁹ Ezhipiti tara fenne, ye ye
tuguro ti gbegele,
pe yaa ye yigi kasopiile mbe kari
ye ni.

Katugu Mefisi ca ki yaa ka jɔgɔ
mbe koro waga,
pe yaa kaga sogo, lere se ka pye
mbe cen wa ki ni naa.

²⁰ «Ezhipiti tara ti yen paa
nasumboro tiyɔɔn yen,
ɛɛn fɔ nakɔnɔ là yiri wa
yɔnlɔparawa kameŋge kee
ki yeri na paan wi kɔrɔgɔ.

²¹ Malingbɔɔnlɔ mbele pè le sara
na,

pe yen ma tɔrɔ tɔrɔ wa tara ti ni
paa napire yirifɔnndo yen
wa nanɔgbonɔgɔ.

Ɛɛn fɔ poro fun pe yaa ka puŋgo
le mbe fe,

pe ni fuun pe yaa ka fe, pe se
ka ya mbe yere naa mbe
sige;

katugu pe tɔngɔpilige kila paan
mbe gbɔn pe na,
pe jɔlɔgɔ sanga wì gbɔn.

²² Ezhipiti tara fenne pe yen na
fee, ki tinme pi yere si
wɔɔgɔ tinme bɔ,

katugu pe juguye pe yen na paan
malingbɔɔnlɔ ŋgbelege ni
pe kɔrɔgɔ,

pe yen na paan pe kɔrɔgɔ
gbɔɔnrɔ ni

paa tire janfenne yen.

²³ Pe yen na paan mbe pe kɔlɔgɔ
ki jan,

ali mbege ta ki yen kɔwɔgɔ.

Yawe Yenŋele lo li yo ma;

katugu pe juguye pè lɛge ma we
gbatɔ wi na,

lere se ya mbe pe jiri.

²⁴ Ezhipiti tara woolo pè fere
shɔ,

Yenŋele li pe le yɔnlɔparawa
kameŋge kee tara woolo
pe kee!»

²⁵ Yawe Yenŋele na yawa pi ni
fuun fɔ, Izirayeli* woolo Yenŋele
li yo fɔ: «Wele, mi yaa ka yiri pe
yarisunŋgo Amɔ ŋga wa Tebu ca
ki kɔrɔgɔ, mbe yiri Farawɔn wi
kɔrɔgɔ, naa Ezhipiti tara ti kɔrɔgɔ,
naa ti yarisunndo ti kɔrɔgɔ konaa ti
wunlumbolo pe kɔrɔgɔ; mi yaa yiri

Farawɔn wi kɔrɔgɔ konaa mbele pè
pe jigi wi taga wi na pe kɔrɔgɔ.
26 Mi yaa pe le mbele pe yen na pe
gbosaga jaa pe kɛɛ, Babilɔni tara
wunlunaŋa Nebukanezari wi kɛɛ
konaa wi malinɔgɔɔnɔ pe kɛɛ. Ko
punɔgo na leele yaa ka sɔngɔrɔ mbe
sa cɛn wa Ezhipiti tara naa, paa
yɛgɛ ŋga na kila pye faa we. Yawe
Yenɔɣɛ lo li yo ma.»

Izirayeli woolo pe shɔwɔ kala

27 «Yoro Zhakɔbu setirige piile,
na tunmbyeele wele, yaga
ka fye,

yoro mbele na tunmbyeele wele!
Yoro Izirayeli woolo, ye sunndo
wiga ka kɔn ye na!

Katugu mi yaa ka ye shɔ mbe ye
yirige wa taleere ti ni,
mbe ye setirige piile pe shɔ mbe
pe yirige wa ki tara ti ni,
pàa pe yigi kasopiile ma kari pe
ni tara nda ni we.

Zhakɔbu setirige piile pe yaa ka
sɔngɔrɔ mbe pan,
pe yaa ka cɛn pɔw mbe pye
yeyinɔge na;

lere kpɛ se kaa pe jɔɔ naa.

28 Yoro Zhakɔbu setirige piile,
na tunmbyeele wele, yaga
ka fye,

katugu mi yen ye ni;
Yawe Yenɔɣɛ lo li yo ma.

Mila ye purɔ ma ye jaraga
cɛngɛɛ ŋgele fuun
sɔgɔwɔ,

mi yaa ka ke ni fuun ke tɔngɔ
mbe ke kɔ.

Ɛɛn fɔ yoro wo na, mi se ka ye
tɔngɔ mbe ye kɔ.

Mi yaa ka ye koro mbe yala
kasinɔge ki ni;
katugu mi se ka ye yaga
jɛrɛgisaga fu.»

Yenɔɣɛ yɔn senrɛ nda tɔla yo Filisiti tara ti wogo na

47 ¹ Senrɛ nda Yawe Yenɔɣɛ
làa yo Yenɔɣɛ yɔn senrɛ
yofɔ* Zheremi wi kan Filisiti tara
fenne pe wogo na, sanni Farawɔn*
wi sa pan wi to Gaza ca ki na ti nda.

² Yawe Yenɔɣɛ pa li yo yɛɛn fɔ:
«Wele, tɔnɔgɔwɔ pa yen na
yinrigi wa yɔnlɔparawa
kamenɔge kɛɛ ki yeri na
paan,

pi kanɔga ma pye paa lafogo
yen, ŋga kɔ yin ma jaraga
na fuun.

Pi pan na tara ti nii konaa ti
nawa yaara ti ni,
na cara to naa ti woolo pe ni
fuun pe nii.

Leele pe yen na jɔrɔgi,
tara woolo pe ni fuun pe yen na
yungbɔgɔrɔ gbeere gbele.

³ Shɔnye fanɔga fenne, naa paa
gbinri, pe yenjoro tinme
pi kala na,
naa malaga gbɔnwotoroye tinme
pi kala na,
naa malaga gbɔnwotoroye
ŋgeere tinme pi kala na,
teele pe yere woro na kanɔgi na
pe piile pe wele naa,
katugu pe wire ti fanɔga kɔ ko
pe ni.

4 Filisiti tara ti tɔngɔpilige kɪ
 gbɔn,
 mbele fuun pàa koro go na mbe
 ya mbaa Tiri naa Sidɔn
 cara ti sari,
 pe yaa ka pe ni fuun pe gbo;
 katugu Yawe Yenɲele li yaa ka
 Filisiti tara ti jɔgɔ,
 poro mbele pe yen Kafitɔri lɔgɔ
 fugo* tara fenne sanmbala
 wele.

5 Gaza ca woolo pè pye yumbere
 fenne jatere piriwen pi na,
 Asikalɔn ca fenne pè pyeri dinw.
 Yoro sanmbala mbele yè koro
 wa funwa laga falafala ki
 ni,
 ye yaa koro mbaa njelewe gbɔn
 ye yɛ na† sa gbɔn fɔ
 wagati wiwiin?

6 «Ye yen na yuun fɔ: ‹E, Yawe
 Yenɲele tokobi,
 ma yaa ma legbogo ki yerege
 mbe cen mbe wogo sanga
 wiwiin ni san?
 Ye wa ma wofogo ki ni ma,
 yere yew ma koro yeyinɲge na!›

7 «Ɛen fɔ tokobi wi yaa wogo
 mele san?
 Yawe Yenɲele lo lɪ konɔ kan wi
 yeri,
 ma yo wi kari Asikalɔn ca naa
 kɔgɔje yɔn tara ti mege ni.
 Pa lùu tun wa ki lara ti ni.»

**Yenɲele yɔn senre nda tɪla yo
 Mowabu tara ti wogo na**

48 ¹ Senre nda tɪ yo Mowabu
 tara ti wogo na.

Yawe Yenɲele na yawa pi ni
 fuun fɔ, Izirayeli* woolo
 Yenɲele le, pa lɪ yo yɛen
 fɔ:
 «Jɔlɔgɔ yen Nebo ca woolo pe
 wogo, katugu pège tɔngɔ!
 Kiriyatayimu ca kɪ fere shɔ,
 katugu juguye pège shɔ!
 Malaga sigego* gbɔgɔ woolo pè
 fere shɔ, a pe sunndo wɪ
 kɔn pe na!

² Gbɔgɔwɔ mba pɪla pye Mowabu
 tara ti na pɪ kɔ!
 Pe yen na kapege gbɛgele ki
 mege ni wa Ɛshibɔn ca.
 Pè yo fɔ: ‹Ye pan we saga tɔngɔ
 wege mege ki kɔ wege wɔ
 wa cengele ke sɔgɔwɔ!›
 Yoro Madimeni ca fenne, ye
 tinme pi se ka logo naa;
 katugu tokobi wi yen ye pungo
 na.

³ Jɔrɔgɔmɔ pa yen na yinrigi wa
 Horonayimu ca,
 jɔgɔwɔ naa jɔgɔwɔ, pe yen naga
 tɔnri!

⁴ Pè Mowabu tara ti tɔngɔ,
 tara piile pe yen na gbele.

⁵ Pe yen na gbele suyi na nuru na
 kee wa Luhiti laga tinndi
 wi yeri;

†47.5: Ki laga ŋga ki kɔrɔ wowi ŋa fɔ leele pàa pe yinre ti kulu, ma njelewe gbɔn pe yɛ
 na ma yala pe kalɛge ko ni, mbege naga fɔ kapege gbɔgɔ pe ta.

jɔɔɔ gbeere yen na yinrigi
 wa Horonayimu ca kono
 tigiwen pi ni,
 jɔɔɔ pi kala na.
⁶ Yaa fee ye ye yɛ go shɔ,
 ye sa koro wa gbinri* wi ni paa
 yan sofile yen.
⁷ Ki kaa pye Mowabu tara fenne
 yè ye jigi wi taga ye
 kɛɛ tunndo to naa ye
 yarijendɛ to na,
 ki kala na, pe yaa ka ye yigi fun.
 Pe yaa ka ye yarisunngo Kemoshi
 ki yigi kasopyɔ mbe kari
 ki ni, naa ki saraga
 wɔfenne* poro naa ki
 yekeele pe ni.
⁸ Jɔɔɔ pyefɔ wi yaa ka ye ca
 nunɔgba nunɔgba pyew ki
 ni,
 ca ko ka kpɛ se ka shɔ mbe to.
 Gbunlundɛɛ laga ki yaa ka jɔɔɔ,
 funwa laga falafala ki yaa ka
 tɔngɔ.
 Ko senrɛ to Yawe Yenɔɔle li yo.
⁹ Ye kanwira kan Mowabu tara
 fenne pe yeri,
 janɔ pe yiri sire na pe kari
 lege†!
 Katugu pe cara ti yaa tɔngɔ mbe
 koro waga.
 Lere se ka pye mbe cɛn wa ti ni.
¹⁰ Lere ɲa wi maa Yawe
 Yenɔɔle li tunngo ki piin
 sambalawa ni, danɔa yen
 ki fɔ wi wogo!

Lere ɲa wi woro na jaa mbe
 legbogo pye wi tokobi
 wi ni, danɔa yen ki fɔ wi
 wogo!

¹¹ «Mowabu tara fenne paa pye
 ma cɛn pɔw maga le wa
 pe puwen sanga wi ni,
 pe fa pe yigi kasopiile mbe kari
 pe ni.

Pe yen paa duven yen, ɲa wi
 yeɛɛ ki sulu; wi sindere ti
 yen ma sinle wa nɔɔna;
 ɲa pe faa wɔ leyaraga ka ni
 mboo kanɔa ka yeɛɛ ni.
 Ki kala na, wi tanwa pì koro wi
 ni,
 wi nuwɔ taan pii kanɔa.»

¹² Ki kala na, Yawe Yenɔɔle li
 yo fɔ: «Piliye ya yen wa na paan,
 mi yaa ka leele pele torogo pe
 saa kanɔa poo wɔ leyaara ta ni
 mboo le ta yeɛɛ ni. Pe yaa kaa
 kanɔa mboo wɔ wa leyaara ti ni,
 mbe cɔɔ ti yaari. ¹³ Kona Mowabu
 cɛnle woolo pe yaa fere shɔ pe
 yarisunngo Kemoshi ki wogo na,
 paa yeɛɛ ɲa na Izirayeli woolo
 paa fere shɔ Beteli ca yarisunngo ki
 wogo na, ko ɲa paa pe jigi wi taga
 ki na we.

¹⁴ «Mowabu cɛnle woolo, naga
 yen ma, ye mbe ya mbege
 yo mele mbe yo fɔ:

†48.9: ɲa ki yo: *Ye kanwira kan Mowabu tara fenne pe yeri, janɔ pe yiri sire na pe kari lege*, ki senre ti woro ma filige Eburuye senre ti ni. Yenɔɔle senre seweɛle pele ni, ki yen ma yɔnɔɔ ma yo fɔ: Ye kɔ wo Mowabu tara ti na, katugu ti yaa tɔngɔ mbe wɔ wa. Nakoma: Ye fanga gbeɛle Mowabu tara ti kan.

«We yen lenambala
 ma pye malingbɔɔnlɔ
 kotogofenne?»
 15 Mowabu tara ti jɔɔ pew,
 pe cara ti sogowo wirige ki yen
 na yinrigi wa naayeri.
 Pe lefɔnmbɔɔ mbele pe yen
 fannga ni ma we, pè pe
 yigi na kee pe ni wa pe
 gbosaga.»
 Wunlunaŋa ŋa wi mege ki yen
 Yawe Yenŋele na yawa pi
 ni fuun fɔ,
 wo wì yo ma.
 16 Mowabu tara jɔɔsanga wì
 gberɛ gbɔn,
 ti jɔɔɔ ki yen na fyeele mbe pan
 mbe to ti na.
 17 Yoro mbele fuun ye yen ma
 cen mari maga, yaa gbele
 ti wogo na,
 Yoro mbele fuun yàa ti megbɔɔ
 ki jen, yaa ki yuun fɔ:
 «Ki wunluwɔ kanngala fannga
 wolo na li pye mele mee
 kaari?
 Lo na làa pye gbɔɔwɔ ni wel!»
 18 Yoro Dibɔn ca fenne, ye tigi
 ye yiri wa ye censaga
 gbɔɔwɔ wogo ki na,
 ye pan ye cen wa tawara ti na†.
 Katugu Mowabu tara tɔngɔfɔ wi
 yen na paan mbe to ye na,
 wi yaa ye malaga sigecara* ti
 tɔngɔ.

19 Yoro Aroyeri ca woolo, ye sa
 yere wa konɔ li yɔn na
 yaa kɔɔsiri piin;
 naŋa ŋa wila fee konaa jele ŋa
 wila fee mboo yee sho,
 ye pe yewe fɔ: «Yiŋgi ki
 pye?»
 20 Mowabu cenle woolo pè fere
 sho, katugu pè sunndo wì
 kɔn pe na.
 Yaa gbele ŋgbanga yaa jɔɔgi!
 Ye saga yari wa Arinɔ lafogo ki
 yɔn na, fɔ Mowabu tara ti
 tɔngɔ.
 21 Yenŋele li kiti kɔngɔ kì to
 funwa laga falafala tara woolo pe
 na, naa Holɔn ca, naa Yaza ca
 konaa Mefaati ca ki na, 22 naa
 Dibɔn ca, naa Nebo ca konaa
 Beti Dibilatayimu ca ki na, 23 naa
 Kiriyaatayimu ca, naa Beti Gamuli
 ca konaa Beti Mewɔn ca ki na,
 24 naa Keriyɔti ca, naa Bozira ca
 konaa Mowabu tara cara ti ni fuun
 ti na, nda ti yen wa lege konaa nda
 ti yen na tɔɔn.
 25 «Mowabu tara ti fannga kì to,
 ti fannga kee kì kaw.
 Yawe Yenŋele lo li yo ma.»
 26 We Fɔ* wì yo fɔ: «Ye Mowabu
 cenle woolo pe kan pe wɔ pe tin
 pe yege kila kanngi; katugu pè pe
 yee gbɔɔ Yawe Yenŋele li na. Ki
 yen ma yala pe tuguru paa konngi
 wa pe tuguro ti ni. Pe pye titegere
 yaraga leele pe yeri. 27 Naga yen
 ma, ye sila Izirayeli* woolo pe pye
 ye titegere yaraga wi le? Naga yen

†48.18: ŋga kì yo fɔ: *Ye pan ye cen wa tawara ti na*, wa Yenŋele senre sewe ŋa wi yen gireki senre ni, ki yen ma yɔnɔɔ ma yo fɔ: *Ye pan ye cen wa kayangara ti ni*.

ma, paa pe yigi yuro go na wi le, fɔ na ye kaa para pe senre na sanga o sanga, ye maa go yangara na tege pe na?

²⁸ Yoro Mowabu cenle woolo, ye yiri wa ye cara ti ni, ye sa cen wa waara ti sɔgɔwɔ; ye pye paa ketene yen, na li ma saa li sere ti pɔ wa waliwege ki yɔn na.

²⁹ Wè Mowabu cenle woolo pe ye gbɔgɔwɔ pi senre logo, pe ye gbɔgɔwɔ pì kee toro, naa pe ye nagawa pi ni, naa pe ye gbɔgɔwɔ pi ni, naa pè pe ye bɔ yege ŋga na ki ni, konaa pe ye mbɔnrɔwɔ leele na pi ni.»

³⁰ Yawe Yenŋele lo li yo ma fɔ: «Mì pe yege tuguwo kala li jɛn, ɛɛn fɔ ko yen wagafe; pe ye nagawa senyoro to naa pe kapyere ti yen wagafe.»

³¹ Ki kala na, na mi kaa jatere piin Mowabu tara ti wogo na, mi maa gbele, mi yen na gbele ŋgbanga Mowabu tara ti ni fuun ti wogo na, mi yen na jɛn Kiri Hareseti ca woolo pe kala na.

³² E, Sibima ca ɛezen* kere†, mi yen na gbele ma wogo na ma wɛ mi yen na gbele Yayeri ca woolo pe wogo na yege ŋga na ki na.

Ma njere tila tɔnlɔndɔnlɔ fɔ ma kari wa kɔgɔje wi punɔ na, ma saa gbɔn fɔ wa Yayeri ca ki na.

Ɛɛn fɔ jɔgɔwɔ pyefɔ wì pan ma to ye tige pire to naa ye ɛezen pire ti na mberi jɔgɔ.

³³ Nayinme naa yɔgɔrimɔ pì kɔ wa Mowabu tara tige pire keere ti ni, konaa wa tara ti lara sannda ti ni.

Mì ti, a duven wì waga wa wi leyaara ti ni.

Lere woro wa mbaa ɛezen pire tɔnmɔ pi woo wa ti wɔsaga, mbaa jɔrgi nayinme ni; gbeere ta na yinrigi, ɛɛn fɔ to woro nayinme gbeere.

³⁴ Pe yen na Eshibɔn ca fenne pe gbeere ti nuru wa Eleyale ca, ti yen na gbɔn wa Yahazi ca. Pe yen nari nuru wa Sowari ca, fɔ ma saa gbɔn wa Horonayimu ca, fɔ ma saa gbɔn wa Egilati Shelishiya laga ki na; katugu ali yere Nimirimu laga tɔnmɔ pì waga fun.

³⁵ Yawe Yenŋele lo li yo ma fɔ: «Mbele pe maa saara sogoworo* woo wa sunzara nda wa tinndiye pe na ti na, konaa mbele pe maa wusuna nuwɔ taan* sori pe yarisunndo ti kan, mi yaa ka pe tɔngɔ pew wa Mowabu tara ti ni.»

³⁶ Ki kala na, na nawa pì tanga na na Mowabu cenle woolo naa Kiri

†48.32: Sibina ca ɛezen kere, ko kɔrɔ wo yen Sibina ca fenne.

Hareseti ca fenne pe wogo na, paa yege nga na lere ma kaa wele win kunwo na, katugu yarijende nda fuun paa gbogolo pe yee kan, ti wo pe kee. ³⁷Pe ni fuun pe yinre ti kulu, pe siyoolo pe ni fuun pe kulu, pe njelewe gbɔn pe keyen yi ni fuun yi na, ma jatere piriwen yariwo le pe yee na. ³⁸Kunwo gbeere ti yen na yinrigi wa biriyinre ti ni fuun ti go na, wa Mowabu tara konaa wa katoro ti ni; katugu mi Mowabu tara ti ya paa yege nga na pe ma cogo yaari, nga lere woro na jaa ki na. Yawe Yenjele lo li yo ma. ³⁹E, Mowabu tara ti to! Yaa gbele! Mowabu cenle woolo pe punjo le, fere nda ti pe yigi ti kala na. Mowabu cenle woolo pe kala li pye titegere kala konaa sunndo kongɔ gbɔɔ tara woolo mbele fuun pe yen ma pe maga pe yeri.

⁴⁰Pa Yawe Yenjele li yo yeen fo:

«Wele, ki yaa ka pye paa yɔn yen,
 ɲa wi yiri maa kanwira ti jaraga
 Mowabu tara ti go na.

⁴¹Keriyoti ca pege sho, ma malaga sigeyinre ti sho;
 ko pilige ko ni, Mowabu tara malingbɔɔnlo kotogofenne
 pe nawa pi yaa ka tanga
 pe na,
 paa jele ɲa wila jaa mbe se wi
 yen.

⁴²Mowabu cenle woolo pe yaa tɔngɔ pew, pe se pye naa cenle lo la,

katugu pe pe yee yirige ma we
 Yawe Yenjele li yege
 sɔgɔwa.

⁴³Sunndo kongɔ, naa wegbɔɔ
 tijugo konaa mere
 to ti yen wa ye yege, yoro
 Mowabu cenle woolo
 wele. Yawe Yenjele lo li
 yo ma.

⁴⁴ɲa kaa fee sunndo kongɔ
 kagala ke yege,
 wo yaa sa to wegbɔɔ tijugo ni,
 ɲa ka yiri wa wegbɔɔ tijugo ki
 ni,

mere yaa wo yigi;
 katugu yele na ni mi yaa
 Mowabu cenle woolo pe
 kapere ti fɔgɔ tɔn pe na,
 mi yaa yiri pe kɔrɔgɔ.

Yawe Yenjele lo li yo ma.

⁴⁵Mbele paa fee, a pe fanɲga ki
 saa ko,
 pe saa yere wa Eshibɔn ca yinme
 pi ni.

Een fo kasɔn janri ma yiri wa
 Heshibɔn ca ki ni,
 kasɔn yinne yiri wa wunlunaja
 Sihɔn wi wunluwo go ki
 ni,

ki yen na Mowabu tara kanɲgara
 na lara ti sori,
 na tinme yirigefenne pe
 yunɲɔrɔgɔ ki sori†.

†48.45: ɲga ki yo fo: *Na tinme yirigefenne pe yunɲɔrɔgɔ ki sori*, ko kɔrɔ wo yen mbe le wa Mowabu tara ti kongɔle ke na fo sa gbɔn wa ti nandogomɔ, wa yanwira lara ti na.

⁴⁶ Jɔlɔɔ yɛn yɛ wogo, yoro
Mowabu cɛnlɛ woolo
wele!

yoro mbele cɛnlɛ na li yɛn
yarisunŋgo Kemɔshi ki
woolo, pɛ yɛ tɔngɔ;
katugu pɛ yɛ pinambiile naa yɛ
sumborombiile pe yigi
kasopiile,

ma kari pe ni tara ta yɛgɛ ni.

⁴⁷ Ɛɛn fɔ wa wagati ŋa wila paan
wa wi ni,

mi yaa ka sɔngɔɔ mbe Mowabu
cɛnlɛ woolo pe tɛgɛ wa
pe cɛnsaga koŋgbanŋga
ki ni.

Yawe Yɛnŋɛle lo li yo ma.»

Kiti kɔngɔ sɛnre nda tɪla yo ma wa
Mowabu tara ti na, pa tɪ kɔ na ki
laga ŋga ki ni.

**Yɛnŋɛle yɔn sɛnre nda tɪla yo
Amɔ cɛnlɛ woolo pe wogo na**

49 ¹ Sɛnre nda tɪla yo Amɔ
cɛnlɛ woolo pe wogo na.

Pa Yawe Yɛnŋɛle li yo yɛɛn fɔ:
«Naga yɛn ma, pinambyɔ woro
Iziryayeli* wi yeri wi le?

Naga yɛn ma, kɔrɔɔ lifɔ woro
wi yeri wi le?

Yiŋgi na, a yarisunŋgo
Milikɔmu* ki gbɔgɔfɛnnɛ
pɛ si pan ma Gadi tara ti
shɔ?

Yiŋgi na, a Amɔ cɛnlɛ woolo pɛ
si pan ma cɛn wa Gadi
tara cara ti ni?»

² Yawe Yɛnŋɛle lo li yo ma fɔ: «Ki
kala na, yɛ wele, piliye ya
yɛn wa na paan,

mi yaa ka ti paa malaga kɔngɔɔ
nuru Amɔ cɛnlɛ woolo pe
cagbɔɔ Araba ki mɛgɛ ni.

Ki yaa ka pye kataga mbe koro
waga,

ki kanŋgaga na kapire ti yaa ka
sogo kasɔn ni.

Pa kona mbele paa Iziryayeli
woolo pe tara ti shɔ pe
yeri,

Iziryayeli woolo pe yaa sari shɔ
pe yeri fun.»

Yawe Yɛnŋɛle lo li yo ma.

³ «Ɛshibɔn ca woolo yaa gbele,
katugu pɛ Ayi ca ki jɔgɔ!

Araba ca woolo, yaa jɔrɔgi,
yɛ jatere piriwen yariɔrɔ le;
yaa fee yaa tooro tooro yaa ca ki
mbogo ki mari.

Katugu pe yaa ka yarisunŋgo
Milikɔmu ki yigi mbe kari
ki ni kulowo ni,
naa ki saraga wɔfɛnnɛ* konaa ki
tara teele pe ni.

⁴ Yoro mbele yɛ yiri ma je, yiŋgi
na yɛ nɛɛ yɛ yɛɛ gbogo yɛ
gbunlundɛre ti kala na,
yɛ gbunlundɛre tara tanra ti kala
na?

Yɛ yɛ jigi wi taga yɛ yarijɛnde ti
na ma yo fɔ:

«Ambɔ wi mbe ya pan mbe to we
na?»

⁵ Yɛ wele, mi yaa sunndo kɔngɔ
wa yɛ na;

we Fɔ*, Yawe Yɛnŋɛle na yawa
pi ni fuun fɔ, lo li yo ma.

Ki sunndo kɔngɔ ki yaa pan mbe
yiri ye kɛɛ ki ni fuun ki
na;
pe yaa ka ye ni fuun nuɔgba
nuɔgba ye purɔ, ye yaa
ka kari ye ye ye ye ye
karisara.

Lere kpɛ se ka ta mbe mbele paa
fee pe gbogolo.

⁶ Eɛn fɔ ko puɔgo na, mi yaa ka
sɔngɔɔ mbe Amɔ cenle
woolo pe tege wa pe
censaga koɔgbanɔga ki
ni.» Yawe Yenɔjele lo li yo
ma.

**Yenɔjele yɔn senre nda tila yo
Edɔmu cenle woolo pe wogo na**

⁷ Senre nda tila yo Edɔmu tara ti
wogo na.

Yawe Yenɔjele na yawa pi ni
fuun fɔ, pa li yo yeɛn fɔ:
«Naga yen ma, kajenɔje woro wa
Tema tara ti ni naa wi le?
Naga yen ma, yerifenne pe
yerewe jembe pi kɔ wi le?
Tijinliwe fenne pe tijinliwe pi kɔ
wi le?

⁸ Yoro Dedan ca fenne, ye puɔgo
le yaa fee,
ye kari ye sa lara fɔ wa yanwira
were ti nawa!

Katugu mi yaa Ezawu setirige
piile pe tɔngɔ,
ko wagati wo mi yaa pe kapere
ti fɔgɔ tɔn pe na.

⁹ Na ɛrezɛn* pire cɔfenne pele ka
pan wa ye yeri,
ali ɛrezɛn pile nuɔgba pe se ka
lo toro pe yeɛ puɔgo na.

Na yoolo paga pan wa ye yeri
yembinɛ,
yaraga ɔga fuun ka pe ndanla,
ko pe yaa le.

¹⁰ Eɛn fɔ mi wo na, mi yaa
Ezawu setirige piile pe
gbori mbe pe kɛɛ ki yaga
waga;

mi yaa pe larasara ti yirige
funwa na,

pe se ka ya lara naa.

Pe setirige piile, naa pe sefenne
konaa pe cɛnyɛɛnle pe ni,
pe yaa ka tɔngɔ,

wa kpɛ se ka koro pe ni, ɔa wi
yaa yo fɔ:

¹¹ «Yaga kaa ye pijiriwele poro
wogo ko gbele,

muwi mi yaa la pe baro;

ye nangunjaala pe pe jigi wi
taga na na!»

¹² Pa Yawe Yenɔjele li yo yeɛn
fɔ: «Ye wele, mbele kiti wi sila to
pe na mbe pe kan pe wɔ wa na
nanɔbanwa wɔjenne li ni, poro yaa
wɔ wa li ni. Eɛn fɔ yoro wo na
Edɔmu cenle woolo, ye yen naga
sɔnri ye yaa koro mbajɔlɔwɔ wi le?

Ayoo, ye se koro mbajɔlɔwɔ. Yoro
fun ye yaa wɔ wa ki wɔjenne li ni.

¹³ Katugu mi wugu na yeɛra mege
ki na, Yawe Yenɔjele lo li yo ma, fɔ
Bozira ca ki yaa pye sunndo kɔngɔ
laga, mbe pye tifagawa yaraga, naa
kataga konaa laga ɔga ki danɔga. Ki
kanɔgara na cara ti ni fuun ti yaa
ka pye katara fɔ sanga pyew.»

¹⁴ Mi senre ta logo ma yiri wa
Yawe Yenɔjele li yeri,

lì pitunḡo wa torogo wa cengele
ke yeri wi saga yo ke kan
fɔ:

«Ye ye yɛɛ gbogolo ye yiri
Edomu tara ti kɔrɔḡo,
ye yiri ye sa to ti na malaga ni!»

¹⁵ «Edomu cɛnle woolo, mi yaa
ti ye kologo cengele ke ni
fuun ke sɔḡɔwɔ,
mi yaa ti sɛnwee piile paa ye
tifaga.

¹⁶ Fyɛɛrɛ nda leele paa fyɛ ye yɛɛɛ
konaa ye yɛɛ gbɔḡɔwɔ pi
ni ti ye puḡḡo,
yoro mbele ye yen ma cɛn wa
waliwere ti ni,
yoro mbele ye yen ma cɛn wa
tinndiye pe go na.

Ɛɛn fɔ ali na yaga sa ye sere ti
pɔ fɔ wa lege, wa naayeri
mbe wɛ yɔn wi na,
mi yaa ye tirige mbe yiri wa.»
Yawe Yɛnḡɛle lo lì yo ma.

¹⁷ «Edomu tara ti yaa ka tɔḡḡo
mbe koro waga. Mbele fuun pe
yaa kaa tooro wa ti tanla, pe yaa
kaa kawa mbaa wofegele wiin ti
jɔlɔḡo kagala ke ni fuun ke kala
na. ¹⁸ Sodomu* ca naa Gomɔri* ca
konaa ti kanḡara na cara ti ni tɪla
tɔḡḡo yɛɛɛ ḡaga na, pa Edomu tara ti
yaa ka pye ma. Yawe Yɛnḡɛle lo lì
yo ma. Lere kpɛ se ka cɛn wa ti ni
naa, sɛnwee pyɔ kpɛ se ka tugu wa
ti ni.»

¹⁹ Yawe Yɛnḡɛle lì yo fɔ:

«Wele, yɛɛɛ ḡaga na jara wi ma
yiri wa Zhuriden gbaan
yɔn kɔlɔḡo ki ni,

mbe sa to yaayoro ti na wa
nanḡbonḡo tiyɔḡḡo ka ni,
pa mi yaa ka Edomu cɛnle woolo
pe purɔ ma fun,

mbe pe yirige wa pe tara ti ni le
ki yɔḡḡoḡo nanḡba ke ni.

Mi jate mi yaa ka lere wa wɔ
mboo tɛɛɛ pe go na;
naga yen ma, ambɔ wi mbe ya
mboo yɛɛ taanla na ni?

Ambɔ wi mbe ya mbanla yewe
na yɔn sɛnrɛ ti ni?

Yɛkelewe wiwiin wi mbe ya yere
mbanla sige?»

²⁰ Ki kala na, Yawe Yɛnḡɛle lì
kagala ḡegele kɔn ma tɛɛɛ
Edomu cɛnle woolo pe
wogo na,

konaa kagala ḡegele lì gbɛgele
mbe pye Tema ca fɛnne
pe na, ye ke logo!

Ki woro na lere kɔɔn shyɛn, pe
yaa ka pe yigi mbe pe
tilele mbe kari pe ni paa
simbapiile yen, mbele
fanḡa woro pe ni.

Ki woro na lere kɔɔn shyɛn, pe
yaa ka pe tara ti tɔḡḡo
mberi yaga waga.

²¹ Pe tolo li tinme pi yaa ka ti
tara ti yɛɛyɛɛɛ;
pe yaa kaa pe gbelege ki nuru fɔ
wa Kɔḡɔje yɛɛn wi na.

²² Ye wele, ki yen paa yɔn yen,
ḡa wì yiri na toro wa
naayeri,

wùu kanwira ti sanga mari
jaraga wa Bozira ca ki go
na.

Ko pilige ko ni, Edomu tara
 malingbɔɔnɔ kotogofenne
 pe nawa pi yaa ka tanga
 pe na,
 paa jɛle ɲa wila jaa mbe se wi
 yɛn.

**Yɛnɲɛle yɔn sɛnrɛ nda tì yo
 Damasi ca ki wogo na**

²³ Sɛnrɛ nda tìla yo Damasi ca ki
 wogo na.

«Hamati ca naa Aripadi ca fenne
 pè fɛrɛ shɔ,

katugu pè sɛnpere ta logo.

Pe sunndo wila kɔɔn pe na,

pe jatere wì piri pe na,

paa kɔgɔje tɔnmɔ mba pi maa

yinrigi na tuun pila ya

sinle pi yɛn.

²⁴ Damasi ca fenne pe fanɲga kì
 kɔ,

pè puɲgo le na fee.

Pe yɛn na seri fyere ti na,

jatere piriwɛn naa jɔlɔgɔ yɛn pe
 na,

paa jɛle ɲa wila jaa mbe se wi
 yɛn.

²⁵ Ki panwa pan meɛ, a pè sigi
 ca ɲga ki yaga,

ki ca ɲga ki mege kì gbɔgɔ we,

ko ɲga mɪla pye na yɔgɔri kì

kala na we?

²⁶ Ki kala na, pe lefɔnmbɔɔlɔ pe
 yaa ka toori mbe ku wa

pe katoro ti ni,

ko pilige ko ni, pe malingbɔɔnɔ

pe ni fuun pe yaa ka ku.

Yawe Yɛnɲɛle na yawa pi ni

fuun fɔ lo lì yo ma.

²⁷ Mi yaa kasɔn le Damasi ca
 mbogo ki ni mbege sogo;
 ki kasɔn ki yaa Beni Hadadi
 wunluwɔ yinre ti sogo.»

**Yɛnɲɛle yɔn sɛnrɛ nda tìla yo
 Kedari cɛnlɛ woolo naa Hazɔri
 ca tara woolo pe wogo na**

²⁸ Sɛnrɛ nda to tìla yo Kedari
 cɛnlɛ woolo pe wogo na konaa
 Hazɔri ca tara woolo pe wogo na,
 to nda Babilɔni tara wunlunaɲa
 Nebukanezari wila malaga gbɔn
 ma ya ti ni we.

Pa Yawe Yɛnɲɛle lì yo yɛn fɔ:

«Ye yiri ye sa to Kedari cɛnlɛ
 woolo pe na,

ye sa tara ti yɔnɔ yirisaga keɛ

woolo pe tɔngɔ.

²⁹ Ki daga juguye pe pe paara
 yinre* naa pe yaayoro

ɲgbeleye yi koli,

pe pe paara yinre ti tɔnpaara

naa pe tuguro konaa pe

yɔngɔmɛye pe koli.

Leele paa gbele pe na fɔ: «Fyere
 kagala ke yɛn ye keɛ ki ni
 fuun ki na!»

³⁰ Yaa fee, yoro Hazɔri ca fenne
 wele!

Yaa kee fyɛlege na!

Ye sa lara fɔ wa waliwere ti

nɔgɔ!

Yawe Yɛnɲɛle lo lì yo ma.

Katugu Babilɔni tara wunlunaɲa

Nebukanezari wì ka kɔn

ma tege ye mege ni,

wì kala la gbɛgeɛ ye mege ni.

³¹ «Ye yiri ye sa to cenle la
woolo na, mbele pe yen
yeyinṅge na,
cenle na li woolo pe yen ma cen
pɔw kanḡbanga fu pe na,
Yawe Yenṅele lo li yo ma.
Kɔɔ woro pe ca mbogo yeyɔṅḡ
ki na, sɔḡyaraga woro ki
na;

pe yen ma cen wa pe ye.

³² Pe juguye pe yaa ka pe
yɔṅḡmɛye pe koli
mbe pe yaayoro ṅḡbeleye lɛgere
yi koli mbe kari ti ni.

Mi yaa ka pe fe mbe pe jaraga
keɛ ki ni fuun ki na,
ki leele mbele pe ma pe siyɔ wi
kanḡgara ti kulu we.

Mi yaa jɔlɔḡ wa pe na mbe yiri
keɛ ki ni fuun ki na.

Yawe Yenṅele lo li yo ma.

³³ Hazri ca tara ti yaa ka pye
dabaala larasaga,
mbe jɔḡ mbe koro waga fɔ
sanga pyew.

Lere kpɛ se ka cen wa ti ni naa,
senwee pyɔ kpɛ se ka tugu wa ti
ni naa.»

Yenṅele yɔn senre nda tila yo Elamu tara ti wogo na

³⁴ Zhuda tara wunlunaṅa
Sedesiyasi wi wunluwɔ pi lɛsanga
wi ni, senre nda to Yawe Yenṅele
lɛa kan Yenṅele yɔn senre yofɔ*
Zheremi wi yeri Elamu tara ti
wogo na, ma yo fɔ:

³⁵ Yawe Yenṅele na yawa pi ni
fuun fɔ, pa li yo yɛen fɔ:

«Wele, mi yaa Elamu tara woolo
pe sandiga ki kaari,
ko ṅga ki yen pe fanḡga ye.

³⁶ Mi yaa tifeleye tijere yirige
mbe wa Elamu tara ti na,
mbe yiri wa naayeri wi go tijere
ki ni fuun ki na.

Mi yaa Elamu tara woolo pe fe
mbe pe jaraga keɛ ki ni
fuun ki na,

tara to ta se ka koro, na pee
Elamu tara woolo pe gbɔn
mbe pe jaraga mbe kari
wa pe ni.

³⁷ Mi yaa ka sunndo kɔṅḡ wa
Elamu tara woolo pe na
mbe ti paa seri pe juguye
pe yege sɔḡwɔ,

poro mbele pe yen na pe gbosaga
jaa we.

Mi yaa ka jɔlɔḡ wa pe na, na
nanḡbanwa gbɔɔ pi kala
na.

Yawe Yenṅele lo li yo ma.

Mi yaa ka pe purɔ tokobi ni,
mbe sa pe tɔṅḡ mbe pe kɔ pew.

³⁸ Mi yaa ka Elamu tara
wunlunaṅa wo naa wi
legbɔɔlɔ pe tɔṅḡ mbe pe
wɔ wa,

mbe silan wunluwɔ jɔṅḡ ki tege
wa Elamu tara.

Yawe Yenṅele lo li yo ma.

³⁹ Eɛn fɔ wa wagati ṅa wila paan
wi ni,

mi yaa ka sɔṅḡɔ mbe Elamu
tara woolo pe tege wa pe
censaga kɔṅḡbanḡga ki
ni;

Yawe Yenṅele lo li yo ma.»

**Babiloni tara ti tɔngɔkala
konaa Izirayeli woolo pe shɔkala**

50¹ Senre nda Yawe Yenjele
lɔ̀a kan Yenjele yɔn senre
yofɔ* Zheremi wi yeri Babiloni ca
konaa Babiloni tara ti wogo na tori
nda.

² «Ye saga senre nda ti yari
wa cengele sanngala ke
sɔgɔwɔ,

ye ti kerɩ logo!

Ye kacɛn wa yirige wa naayeri
mbege yari!

Yaga kari lara, yeri yo fɔ:

«Babiloni ca pɛge shɔ,
ki yarisunngo Beli ki fɛre shɔ,
ki yarisunngo Merodaki† ki
sunndo wɩ kɔn ki na.

Pe yarisunndo tɩ fɛre shɔ,
yaara yanlere nda pe maa gbogo,
ti sunndo wɩ kɔn ti na.

³ Katugu cenle la woolo yen na
yinrigi wa yɔnlɔparawa
kamenge kɛe yeri na paan
mbe to pe na,
mbe tara ti jɔgɔ mberi yaga
waga.

Lere kpɛ se ka pye wa ti ni naa,
senwee piile poro naa yaayoro ti
ni, pe yaa ka fe mbe kari.»
»

⁴ Yawe Yenjele lo lɩ yo ma fɔ:
«Ko piliye yo ni, konaa ki wagati
wi ni,

Izirayeli* woolo naa Zhuda tara
woolo pe yaa ka pinle
mbe sɔngɔrɔ mbe pan;
pe yaa kaa gbele mbaa tanri
mbaa paan,
mbe pan mbe Yawe Yenjele, pe
Yenjele li lagaja.

⁵ Pe yaa ka yewe Siyɔn* ca konɔ
li wogo na,
pe yaa ka kannga mbe yege wa
wa ki yeri.

Pe yaa ka yo fɔ ye pan we mara
Yawe Yenjele li na,
mbe yɔn finliwe* mbakɔ le li
ni, mba lere se ka fɛge pi
na fyew.

⁶ Na woolo paa pye paa
simbangebelege yen, nga
ki pungo,

pe kɔnrifenne paa pe pungo,
ma ti a paa yanri na toro wa
yanwira ti na.

Pe ma yiri yanwira ta go na mbe
kari tinndi wa go na,
ma fɛge pe simbanngɔngɔ ki na.

⁷ Mbele fuun ka sa fili pe ni, pe
ma to pe na na pe kaa;
pe juguye paa pye na yuun fɔ:
«We woro jɔgɔfenne,
katugu poro pɛ kapege pye Yawe
Yenjele li yege na,
lo na li yen pe censaga mbe yala
kasinngɛ ki ni,
konaa ma pye Yawe Yenjele na
pe teleye pe jigi wila pye
li na we.»

†50.2: Babiloni tara fenne pe yarisunndo mere to ta lari nda Beli konaa Merodaki; Eza 46.1; 51.44.

⁸ «Ye fe ye yiri wa Babiloni ca ki ni,
ye yiri wa poro Kalide tara fenne pe tara ti ni,
ye fyeele ye keli yege, paa yege nga na sikapene ma kaa fyeele ma keli simbangebege yege we.

⁹ Katugu mi jate mi yaa ka cengele tugbonjol kele woolo sun mbe pe yirige mbe pe gbogolo ke yee na,
mbe yiri wa yonlparawa kamenge kee tara ti ni mbe pe wa Babiloni tara ti na.

Pe yaa ka yere malinje wi na mbe to Babiloni tara ti na mberi sho.

Pe wangala ke yen paa malingbon welewe kee sinje fo wangala yen, wila kari malaga na mbe songoro waga.

¹⁰ Pe yaa ka Babiloni tara yaara ti ni fuun ti koli mbe kari ti ni,
ti kolifenne pe yaa ti koli mbe sa tin ti na. Yawe Yenjele lo li yo ma.

¹¹ Ee, yaa yogori, yaa nayinme nii,
yoro mbele yanla woolo pe san ma pe yaara ti koli we.
Ee, yaa yeni yaa kanni paa no yirifonjo yen, na wi yen naniwe pa ni,
yaa gbele paa sofile yen, na wi yen fanja ni.

¹² Ki kala na, fere gboro ye no ca ki ta,
ye se tara nda ni, fere ti yigi.
Ye wele, to ti yen cengele ke ni fuun punjofa we,
ma pye gbinri*, naa lawaga tara konaa tara nda ti yen waga.»

¹³ Yawe Yenjele li nanbanwa gbao pi kala na, lere se ka sa cen wa ti ni naa,
tara ti ni fuun ti yaa ka jago mbe koro waga.
Lere na fuun wi yaa ka toro le Babiloni ca ki tanla, ki yaa to ki fo wi yon na,
fo wila wofegele wiin ki jolgo kagala ke kala na.

¹⁴ Yoro sandira wonfenne ye ni fuun,
ye yere malinje wi na ye Babiloni ca ki maga.
Yaa ki wonni ye wangala ke ni, yaga ka la kpe yaga;
katugu pe kapege pye Yawe Yenjele li na.

¹⁵ Yaa malaga kongolo waa ca ki na kee ki ni fuun ki na!
Koni ca woolo pe pe yee le pe juguye pe kee.
Pe sanngazoye pe toori,
pe ca ki malaga sigembogo ki toori,
katugu Yawe Yenjele lo li yen na kayanga woo pe ni.
Ye ye kayanga ki wo pe ni!
Ija paa pye sanmbala pe na,
yege yongo pye pe na!

¹⁶Ye yariluguro lugufenne pe wo
wa Babiloni ca ki ni,
yarilire konfenne mbele pe maa
koon mali kongbene li ni
yarilire konsanga ni, ye
pe wo wa ki ni.

Jogwo pyefo wi tokobi legbogo
ki kala na, pe ni fuun
nungba nungba paa kee
pe woolo pe korogo,
pe ni fuun nungba nungba paa
fee paa kee wa pe tara.

¹⁷Izirayeli* woolo paa pye paa
sumbyo yen, na wi pungo.
Jaraye paa pye naa puro.

Na wila keli maa yigi maa ka,
wo wi yen Asiri tara wunlunana
we. Na wila kaa wi kajeere ti yaari
pungo na, wo wi yen Babiloni tara
wunlunana Nebukanezari we. ¹⁸Ki
kala na, Yawe Yenjele na yawa pi
ni fuun fo, Izirayeli woolo Yenjele
le, pa li yo yeen fo: «Wele, mi yaa
ka yiri Babiloni tara wunlunana wo
naa wi tara ti korogo, paa yege nga
na mila yiri Asiri tara wunlunana
wi korogo we.

¹⁹Mi yaa ka songoro mbe kari
Izirayeli woolo pe ni wa
pe tara ti ni;
pe lisara ti yaa ka pye wa
Karimeli yanwiga ki na
konaa wa Bazan tara ti ni.
Pe yaa ka li mbe tin wa
Efirayimu tara yanwira to
naa Galaadi tara yanwira
ti na.

²⁰Yawe Yenjele lo li yo ma
fo: «Ko piliye yo ni, ko

wagati wo ni, pe yaa ka
Izirayeli woolo pe kajogo
ki lagaja,
een fo pe se kaga yan naa;
pe yaa ka Zhuda tara woolo pe
kapere ti lagaja,
een fo pe se kari yan naa;
katugu mbele pe yaa ka koro go
na, mi yaa ka pe kapere ti
kala yaga pe na.»

²¹Yawe Yenjele lo li yo ma fo:
«Ye yiri ye sa to Meratayimu
tara ti na!

Ye sa to Pekodi ca woolo pe na!
Ye taga pe pungo na ye pe gbo,
ye pe tongo pew.
Na fuun mi yo ye kan, ye ki ni
fuun ki pye.

²²Malaga tinme yen na yinrigi
wa tara ti ni,
jogwo gbo wi.

²³E, dunruya wi ni fuun marito
gbo ko ki kaari ma jogo
yeen;

koni Babiloni tara ti jogo ma
koro waga wa cengele
sanngala ke sogwo.

²⁴Babiloni tara, mi penle ma
na,
a lon yigi, ma sigi kala jen.
Ma juguye pon yan mo yigi,
katugu ma yiri na wiin mi na
Yawe Yenjele na ni.»

²⁵Yawe Yenjele lili
malingbonyaara ti
tegesaga ki yon yenge,

li malingbɔnyaara nda ti yaa li
 naŋbanwa kala li pye,
 liri yirige funwa na;
 katugu we Fɔ*, Yawe Yenŋele
 na yawa pi ni fuun fɔ lo
 tunŋgo yi,
 ŋga li yaa pye Kalide tara ti na.
²⁶Ye yiri tara ti kee ki ni fuun ki
 na, ye pan ye to ti na,
 ye pe bondoolo pe yɔnrɔ ti
 yengele,
 ye pe yarijende ti koli yeri
 gbogolo ti yee na,
 paa pe ma kaa yarilire pɔgɔlɔ
 gbogolo we.
 Yeri tɔngɔ pew, yaraga kpe ka
 ka koro wa.
²⁷Ye pe malingbɔɔnlɔ jembele
 pe ni fuun pe gbo,
 ki yen ma yala pe tigi wa
 yaayoro gbosaga, ye pe
 kɔnlɔgi.
 Jɔlɔgɔ yen pe wogo, katugu pe
 pilige kɔ gbɔn,
 pe kapere ti fɔgɔ tɔnsanga wɔ
 gbɔn pe na.
²⁸Mbele pɛ fe ma shɔ ma yiri wa
 Babilɔni tara ti ni,
 yaa pe magala li nuru.
 Pɛ pan naga senre nda ti yuun
 wa Siyɔn* ca ma yo
 fɔ: «Yawe Yenŋele, we
 Yenŋele lili kayanŋa ki wɔ
 Babilɔni tara woolo pe ni,
 lili sherigo gbɔgɔ* ŋga pɛ jɔgɔ ki
 kayanŋa ki wɔ pe ni.»
²⁹Ye sandiga wɔnfenne pe yeri
 pe pan pe to Babilɔni ca
 ki na,

mbele fuun pe sandiga wɔnmɔ
 pi yee jen we!
 Ye malingbɔɔnlɔ cɛnsaga kan
 yege yɔn tɔn;
 lere kpe ka ka fe mbe shɔ!
 Ye pe sara mbe yala pe kapyegele
 ke ni;
 ŋga pɛ pye, yege yɔngɔ pye pe
 na ma cɛ!
 Katugu pɛ yiri yee gbɔgɔwɔ ni
 Yawe Yenŋele li kɔrɔgɔ,
 ma yiri yee gbɔgɔwɔ ni lo na
 li yen Izirayeli woolo
 Yenŋele kpoyi* li kɔrɔgɔ.
³⁰Ki kala na, pe lefɔnmɔlɔ pe
 yaa ka toori mbe kuku wa pe katoro
 ti ni, pe yaa ka pe malingbɔɔnlɔ pe
 ni fuun pe gbo ki pilige ki ni. Yawe
 Yenŋele lo li yo ma.
³¹«We Fɔ*, Yawe Yenŋele na
 yawa pi ni fuun fɔ lo li yo
 ma fɔ:
 Ye wele, mi yaa yiri ye kɔrɔgɔ,
 yoro Babilɔni ca fenne
 wele, yoro mbele ye yen
 yee nagawa ni we!
 Katugu ye pilige kɔ gbɔn, ye
 kapere ti fɔgɔ tɔnsanga wɔ
 gbɔn.
³²Mboro tara nda ma yen
 yee nagawa ni, ma yaa
 kurugo mbe to,
 lere se ta mbɔɔn yirige.
 Mi yaa kasɔn le ma cara ti ni,
 kasɔn ki yaa ki kanŋara na lara
 ti ni fuun ti sogo.»

**Yenḡele lo li yen Izirayeli woolo
pe shɔfɔ we**

³³ Yawe Yenḡele na yawa pi ni
fuun fɔ, pa li yo yeen fɔ:

«Pe yen na Izirayeli woolo naa
Zhuda tara woolo pe jɔɔ.
Mbele fuun paa pe yigi kasopiile
ma kari pe ni,

pè pe yigi ma pe yaga wa,
pè je mbe pe yaga paa kee.

³⁴ Eɛn fɔ pe go shɔfɔ wi yen
fanḡa ni,

wo ḡa pe yinri Yawe Yenḡele na
yawa pi ni fuun fɔ.

Li yaa ka yere pe kala li ni,
janḡo mbe yeyinḡe le wa tara ti
ni,

konaa mbe yewereḡe wa Babilɔni
tara woolo pe na.»

**ḡga Yenḡele làa kɔn mbe pye
Babilɔni tara woolo pe wogo na**

³⁵ Yawe Yenḡele lo li yo ma fɔ:

«Tokobi wi yiri Babilɔni tara
woolo pe kɔrɔḡɔ!

Tokobi wi yiri Babilɔni ca fenne
pe kɔrɔḡɔ,

naa pe fanḡa fenne konaa pe
kajenmbele pe kɔrɔḡɔ!

³⁶ Tokobi wi yiri Yenḡele yɔn
senre yofenne* yagbogolo
yofenne,

pe pye paa tijinliwe fu fenne
yen!

Tokobi wi yiri malingbɔɔnlɔ
kotogofenne pe kɔrɔḡɔ,
pe sunndo wi kɔn pe na.

³⁷ Tokobi wi yiri pe shɔnye naa
pe malaga gbɔnwotoroye
pe kɔrɔḡɔ!

Tokobi wi yiri cengele sanḡgala
ḡgele fuun ke yen wa pe
sɔḡɔwɔ ke kɔrɔḡɔ,
pe pye paa jeele yen!

Tokobi wi yiri pe yarijende
teḡesara ti kɔrɔḡɔ,
pe pe yarijende ti koli pe kari ti
ni!

³⁸ Wawa mbe yere pe lɔrɔ ti na,
janḡo ti ta ti waga!

Katugu yarisunndo tara ri,
pe yaara yanlere tijangara nda
ti yen fyere ni, tì pe go ki
jɔḡɔ pe na.

³⁹ Ki kala na, dabaala pe yaa ka
pe tara ti pye pe censaga,
konaa komboolo pe ni;
kɔnrɔsogoloye pe yaa kari pye
pe censaga.

Lere se ka cɛn wa Babilɔni ca ki
ni naa,
ki yaa ka koro waga sanga pyew
fɔ tetete.

⁴⁰ Ki yaa ka pye paa yeḡe ḡga na
Yenḡele làa Sodɔmu* ca,
naa Gomɔri* ca konaa ki
kanḡgara na cara ti tɔḡḡo
we;

Yawe Yenḡele lo li yo ma.
Lere kpe se ka cɛn wa ki ni naa,
senwee pyɔ kpe se katugu wa ki
ni.

⁴¹ Ye wele, cɛnle là yiri wa
yɔnlɔparawa kameḡḡe kee
tara ti yeri na paan,
cɛnle gbene lali,

wunlumbolo fannga fenne yiri fɔ
wa tara ti kɔsaga ki na na
paan.

⁴² Sandira naa njaanra yen pe
kɛɛ pɛri yirige;
pɛ pe fɔ jɛŋgɛ, paa lere yinriwe
ta;
pe tinme pi yen paa kɔgɔje tinme
pi yen;
pe yen ma lugu shɔnye na,
pɛ gbɛgɛlɛ malaga ki na paa lere
nunɔba yen,
mbe pan mbe malaga gbɔn
mboro Babilɔni ca ma ni.

⁴³ Babilɔni tara wunlunɔŋa wigi
senre ti logo,
a wi wire tì si fanla wi na,
wi sunndo wì kɔn wi na,
wila jɔlɔ paa yɛgɛ ŋga na jɛlɛ
selara ma kaa yiri wi ni
we

⁴⁴ Ye wele, yɛgɛ ŋga na jara
wi ma yiri wa Zhuriden
gbaan yɔn kɔlɔgɔ ki ni,
mbe sa to yaayoro ti na wa
nanɔbɔŋgo tiyɔngɔ ka ni,
pa mi yaa ka Babilɔni tara woolo
pe purɔ ma fun,
mbe pe yirige wa pe tara ti ni ki
yɔngɔlɔ nunɔba ke ni.
Mi jate mi yaa ka lere wa wɔ
mboo tɛgɛ pe go na;
naga yen ma, ambɔ wi mbe ya
mbanla yewe na yɔn senre
ni?

Yɛkelewe wiwiin wi mbe ya yere
mbanla sige.»

⁴⁵ Ki kala na, Yawe Yenɛgɛlɛ li
kagala ŋgele kɔn ma tɛgɛ
Babilɔni tara woolo pe
wogo na,
konaa kagala ŋgele li gbɛgɛlɛ
mbe pye poro Kalide tara
woolo pe na, yɛ ke logo!
Ki woro na lere kɔn shyɛn, pe
yaa ka pe yigi mbe pe
tilele mbe kari pe ni paa
simbapiile yen, mbele
fannga woro pe ni.

Ki woro na lere kɔn shyɛn, pe
yaa ka pe tara ti tɔngɔ
mberi yaga waga.

⁴⁶ Babilɔni tara nda pɛ shɔ, ki
tinme pi yaa ka ti tara ti
yɛgɛyɛgɛ;
pe yaa kaa pe gbelege ki nuru
wa cɛngɛlɛ sanngala ke
sɔgɔwɔ.

Babilɔni tara ti yaa jɔlɔgɔ gbɔgɔ ta

51 ¹ Pa Yawe Yenɛgɛlɛ li yo yɛɛn
fɔ:

«Ye wele, mi yaa tifelingbɔgɔ
ŋga ki maa jɔgɔwɔ piin ka
yirige mbe wa Babilɔni
tara ti na,
mbege wa Levu Kamayi† ca
woolo pe na.

² Mi yaa yarilire fɛfɛnne pele
torogo wa Babilɔni tara ti
ni,
pe sa pe fɛ paa yarilire yen,
mbe yaara ti koli mbe tara ti
yaga waga.

†51.1: Levu Kamayi kɔrɔ wo yen mbele pɛ yiri na kɔrɔgɔ pe kotogo ki ni, ko leele poro pe yen Babilɔni tara woolo wele.

Na jɔlɔɔ pilige ki ka ka gbɔn,
pe yaa ka yiri kɛɛ ki ni fuun ki
na mbe pan mbe to ti na.»

³ Yaga ka ti sandira wɔnfenne
peri taga peri tile,
yaga ka ti pe pe malaga
gbɔndeere ti lesaga ta!
Yaga ka pe lefɔnmɔɔ wa kpe
yaga,
ye pe malingbɔɔnɔ ngbelege ki
tɔngɔ pew!

⁴ Pe yaa ka weleɛge mbe toori,
mbe kuku wa Babilɔni
tara ti ni,
pe yaa ka pe sugulo, pe gboolo
pe toori wa Babilɔni ca
nawa kɔngolo ke ni.

⁵ Katugu Izirayeli* tara woolo
naa Zhuda tara woolo pe
Yenɛɛle le,
Yawe Yenɛɛle na yawa pi ni fuun
fɔ, lii kari mbe pe yaga
paa nanɔnɔjaala yen;
ali mbege ta pɛ kapere pye tara
ti lagapyew ki ni Izirayeli
woolo Yenɛɛle kpoyi* li
na o.

⁶ «Ye fe ye yiri wa Babilɔni ca,
ye ni fuun nungba nungba ye fe
ye ta ye shɔ,
janɔgo yaga ka pinle mbe tɔngɔ ki
ni ki kapege ki kala na,
katugu ko ki yen Yawe Yenɛɛle
li kayanɔa wɔsanga we.
Li yaa pe sara mbe yala nɔga ki
daga pe ni ki ni.

⁷ Babilɔni tara tila tila pye Yawe
Yenɛɛle li kɛɛ paa tɛ
wɔjennɛ yen;
tara lombondo woolo pe ni fuun
pɛ wɔ wa li ni, a pe yege
kila kanɔgi,
cengele kɛ li duven wi wɔ, ki
kala na, yara ye ke ni.

⁸ Eɛn fɔ Babilɔni tara tɛ to le
yɔngɔɔ nungba ke ni fɔ
ma jɔɔgo.
Yaa yungbɔɔɔɔ senre yuun ki
na,
ye were faworo lagaja pe
sagbanra ti na,
kana ko yaa pe sagala.

⁹ Wàa ki nɔgbanga ma Babilɔni
tara ti were pye,
ɛɛn fɔ tii ya mbe sagala.
Ye pan weri yaga wa,
we ni fuun nungba nungba we
kari we tara;
katugu ti kiti kɔnkala li yiri ma
gbɔn fɔ wa yenɛɛle na,
ma gbɔn fɔ wa kambaara ti na.

¹⁰ We yen ma sin yege nɔga na,
Yawe Yenɛɛle ligi yirige
funwa na;
ye pan waa Yawe Yenɛɛle, we
Yenɛɛle li kapyegele ke
yari wa Siyɔn* ca.»

¹¹ «Ye ye sandira wangala ke
yɔnrɔ ti wɔwɔ,
ye ye sanngbɔ wi yin ke ni!
Yawe Yenɛɛle li Medi tara
wunlumbolo pe sun ma
pe yirige,
katugu ligi kɔn maga tɛge mbe
Babilɔni tara ti tɔngɔ.

Yawe Yenŋele li yen na jaa mbeli
kayaŋga ki wɔ,
mbeli kayaŋga ki wɔ li sherigo
gbɔɔ* ki wogo na.

¹²Ye kacen yaraga ka yirige wa
naayeri Babilɔni ca mboro
ti jaanrikala li mege ni!

Ye leele pele taga ca ki welefenne
pe na,

ye kɔɔsi pyefenne yerege yerege
ca ki na,

ye malingbɔɔnɔ pe le lara paa
juguye pe singi,

katugu ŋga Yawe Yenŋele li kɔn
ma tege,

ŋga li yo Babilɔni ca woolo pe
wogo na, li yaa ki pye.

¹³Mboro Babilɔni ca ye, mboro

ŋa ma yen ma cen wa
gbaan gbeŋe† wi yɔn na,

mboro ŋa yarijende legere yen
ma yeri,

ma kɔsanga wì gbɔn

ma java wì kee toro.

¹⁴Yawe Yenŋele na yawa pi ni

fuun fɔ li wugu li yeera
mege ki na, ma yo fɔ:

«Kaselege ko na, mi yaa ti
lelegere mbe pan pɔɔn yin
paa gbatɔ yen,

pe yaa kaa cew tawa kɔŋɔɔ
waa ma mege ni.» »

¹⁵«Yawe Yenŋele li tara ti da li

yawa pi fannga na,

ma dunruya wi da li kajenme pi
fannga na,

ma naayeri wi gbegele maa
jaraga li tijinliwe pi
fannga na.

¹⁶Na li ka gbanla, tɔŋgbɔɔ pi
ma gbogolo pi ye na wa
yenŋele na;

li ma ti kambaara ti ma yiri fɔ
wa tara ti kɔsaga ma pan.

Li ma yenŋele yengeleme pye
mbe ti tisaga ki ma pan,
li ma ti tifelege ki ma yiri wa ki
censaga na gbɔɔn.

¹⁷Ki pye ma, senwee piile pe ni
fuun pe yen tijinliwe fu

fenne, wa kpe si kala jen;

te gbɔnfenne pe ma yarisunndo
nda gbegele, fere ma kaa

pe yigi ti kala na;

katugu ki yaara yanlere nda pe
ma gbegele, ti maa leele

fanla,

yinwege wɔnwɔn kpe woro ti ni.

¹⁸Ki yaara ti yen wagafe, ma
pye titegere yaara;

na pe kiti kɔnwagati wiga ka
gbɔn, pe yaa ka kɔ mbe
wɔ wa.

¹⁹Ɛen fɔ Zhakɔbu setirige piile
pe Yenŋele li woro paa ki
yarisunndo ti yen;

katugu lo li yaara ti ni fuun ti
da.

Izirayeli woolo poro pe yen cenle
na li yen li kɔɔɔ ye.

Li mege koyi ŋga Yawe Yenŋele
na yawa pi ni fuun fɔ.»

†51.13: Gbaan gbeŋe ŋa wi senre ti yo wo wi yen Efirati gbaan we.

**Babiloni tara wunluwo
pi yaa ka ko yege nga na**

²⁰We Fɔ* wì yo fɔ:

«Babiloni tara, màa pye na yeri
paa tugumbolo yen, paa
malaga gbonyaraga yen;
m̀̀̀̀̀ tege ma cengele ke gbɔn ma
ke tɔngɔ,
m̀̀̀̀̀ tege ma wunluwo tara legere
tɔngɔ.

²¹M̀̀̀̀̀ tege ma shɔn wo naa shɔn
lugufɔ wi ni pe tɔngɔ,
m̀̀̀̀̀ tege ma malaga gbɔnwotoro
wo naa wi fevɔ wi ni pe
tɔngɔ.

²²M̀̀̀̀̀ tege ma nambala naa
jele pe tɔngɔ,
m̀̀̀̀̀ tege ma leleɗgbaara naa
piile pe tɔngɔ,
m̀̀̀̀̀ tege ma pinambiile naa
sumborombiile pe tɔngɔ.

²³M̀̀̀̀̀ tege ma yaayoro
kɔnrifenne naa yaayoro
ɗgbeleye yi tɔngɔ,
m̀̀̀̀̀ tege ma falifenne naa pe
nere nda ti maa fali ti
tɔngɔ,
m̀̀̀̀̀ tege ma tara teelee naa
fanɗga fenne pe tɔngɔ.»

²⁴Yawe Yenɗele lo li yo ma fɔ:
«Babiloni ca woolo naa Babiloni
tara fenne pe ni fuun pè
kapege nga pye Siyɔn ca
ki na,
mi yaa ki fɔgɔ ki tɔn pe na ye
yege sɔgɔwɔ.

²⁵Wele, mboro Babiloni tara, mi
naa mboro we yen we ye
na,

mboro ɗa ma yen paa yanwiga
ɗga ki maa jɔgɔwɔ piin
we!

Yawe Yenɗele lo li yo ma.

Mboro ɗa màa pye na tara ti ni
fuun ti tɔnri,

mi yaa na keɛ ki yirige ma na,
mbɔɔn kɔɗgo mbe yiri wa
walaga ki go na mbɔɔn
jan,

mbɔɔn pye yanwiga ɗga ki yen
na sori.

²⁶Pe se ka sinndelege ta wa ma
ni naa, mbe pye go yenle
sinndelege,

nakoma mbe pye go nɔgɔ
lesinndelege;

katugu ma yaa jɔgɔ mbe pye
kataga fɔ sanga pyew.»

Yawe Yenɗele lo li yo ma.

²⁷«Ye kacɛn yaraga ka yirige
wa naayeri laga tara ti ni
malaga gbɔngɔ ki mege
ni,

ye mbanlaga ki win wa cengele
ke sɔgɔwɔ malaga gbɔngɔ
ki mege ni;

ye cengele ke gbɛgele ye ke wa
Babiloni tara ti na.

Ye ki wunluwo tara nda ti yeri ti
mege ni:

Ararati, naa Mini, konaa
Ashikenazi.

Ye malingbɔɔnɔ teelee yeri ye wa
ti na,

ye yiri ti kɔrɔɔ shɔnye legere ni
paa gbato yen.

²⁸Ye cengele ke gbegele ye ke
wa ti na,
naa Medi tara wunlumbolo pe
ni,
naa pe tara teele naa pe fannga
fenne pe ni,
konna pe yen ma cen tara nda
fuun go na ti ni.

²⁹Tara ti yegeyege, ma tigile,
katugu nga Yawe Yenjele laa
kon ma tege Babiloni tara
ti wogo na, ko li yen na
piin.

Li yaa Babiloni tara ti jɔɔ mberi
yaga waga,
lere se ka pye mbe cen wa ti ni
naa.

³⁰Babiloni tara malingbɔɔnlɔ pè
malaga gbɔngɔ ki yaga;
pè koro wa malaga sigeyinre* ti
ni.

Pe fannga kɔ kɔ;
pè kannga ma pye paa jeele yen.
Pe juguye pè kasɔn le wa pe
censara ti ni,

ma pe ca mboro yeyɔnrɔ ti
sɔɔyaara ti kaari kaari.

³¹Mbele paa fee, paa fee na finli
pe yee ni,
Pitunmbolo paa fee na finli pe
yee ni,

janngo mbe saga yo Babiloni tara
wunlunaŋa wi kan,
fɔ pòo ca ki shɔ kee ki ni fuun ki
na.

³²Pè torosara ti shɔ,
ma kasɔn le lɔrɔ yɔn yan ki ni,

malingbɔɔnlɔ pe sunndo wɔ kon
pe na.

³³Katugu Yawe Yenjele na yawa
pi ni fuun fɔ, Izirayeli
woolo Yenjele, pa li yo
yee fɔ:

«Babiloni ca kɔ pye paa yarilire
sunsaga yen,
wagati ŋa ni pe maa ki tangala
we.

Sanni jenri, yarilire sunsanga wi
yaa gbɔn ki na, pe yaa ki
tɔngɔ.» »

Yenjele li yaa li woolo pe kayannga ki wɔ

³⁴«Babiloni tara wunlunaŋa
Nebukanezari wɔ we ka
ma we kɔ pew;
wɔ we pye paa leyaraga yen, ŋa
kɔ koro waga.

Wɔ we yɔli paa yarifelege* ma
kaa lere yɔli we,
wɔu fungbolo li yin we yarijende
tiyɔnrɔ ti ni,
kona mee we wa fɔ lege.

³⁵Tege naa jɔɔngɔ nga Babiloni
tara woolo pè taga we na,
Yenjele sa ti ki fɔngɔ mbe tɔn pe
na!

Siyɔn ca woolo poro pè yo ma.
Babiloni tara fenne pè we gbo
ma we kasanwa mba wo,
Yenjele sa ti ki fɔngɔ mbe tɔn pe
na!

Zheruzalemu ca woolo poro pè
yo ma.»

³⁶Ki kala na, pa Yawe Yenjele li
yo yee fɔ:

«Ye wele, mi yaa yere ye kala li
ni,
mi yaa ye kayanga ki wɔ ye kan;
mi yaa Babilɔni tara lɔgbɔgɔ
tɔnmɔ pi waga,
mbe pulugo ki waga.
37 Babilɔni ca ki yaa tɔngɔ
mbe pye sinndɛere
gbogolosaga,
mbe pye kombokara ti cɛnsaga.
Pe yaa kaa kawa ki na konna
mbaa tɛgɛ ki na,
lere kpɛ se ka cɛn wa ki ni naa.
38 Ca woolo pe yen na kuunru ja
paa jara yirifɔnmɔlɔ yen,
pe yen na gbele ja paa jara piile
yen.
39 Na pe jogo wiga ka yiri pe ni
jɛngɛ sanga ŋa ni,
pa kona mi yaa sɔgɔlɔ gbɔlɔ
gbɛgɛlɛ pe kan;
mi yaa pe kan pe wɔ pe tin fɔ pe
yege kila kanngi,
mbe ti paa yɔgɔri.
Ko pɔngɔ na, pe yaa wɔnlɔwɔ pa
wɔnlɔ mba pe se yiri pi
na naa fyew;
Yawe Yennɛle lo li ma.
40 Mi yaa pe yigi mbe tigi pe ni
wa pe gbosaga,
paa yege ŋga na pe ma kari
simbapyɔ ni wa wi
gbosaga we,
paa yege ŋga na pe ma kari
simbapene naa sikapene
ni pe gbosaga we.»

**Babilɔni tara woolo
pe yuɔgbɔgɔwɔ senre**

41 E, Sheshaki† ca ko pɛ sho ma!
Ko ŋga dunruya lombɔngɔ
woolo paa pye naga
sɔnni, ko kɪ kari yeɛn
gbari!
Kɪ pye mele, a Babilɔni ca kɪ si
pye laga ŋga pɛ tɔngɔ
cɛngele ke sɔgɔwɔ?
42 Kɔgɔje wɪ yiri ma Babilɔni ca
ki li,
wi tɔnmɔ mba pi maa yinrigi na
tuun, pɪ ca ki tɔn pew.
43 Babilɔni tara cara tɪ jɔgɔ ma
koro waga,
tara tɪ pye lawaga, naa laga ŋga
tɔnmɔ woro wa;
ti yen tara nda lere se cɛn wa ti
ni naa,
senwee pyɔ kpɛ se ka toro wa ti
ni naa.
44 We Fɔ* wɪ yo fɔ:
«Mi yaa ka yiri Babilɔni tara
yarisunngo Beli† ki
kɔrɔgɔ;
yaara nda kɪ yɔli, mi ya kari tile
mberi wɔ wa ki yɔn.
Cɛngele sanngala ke se kaa kee
ki kɔrɔgɔ mbaa ki gbogo
naa;
Babilɔni ca malaga sigembogo ki
yaa ka toori.
45 Na woolo, ye fe ye yiri wa
Babilɔni ca ki ni,
ye ni fuun nuɔgba nuɔgba ye ye
yeɛ go sho,

†51.41: Sheshaki ca ko nuɔgba ko pe yinri Babilɔni ca ye.

†51.44: Beli wɪla pye Babilɔni tara fenne poro yarisunngo; Eza 46.1; Zhere 50.2.

ye lali Yawe Yenjele li
nanɓanwa kala li
ni.

⁴⁶ «Senre nda ye yaa logo laga
tara ti ni, yaga ka ti ti ye wire ti
fanla ye na, nakoma mbe ye sunndo
wi kon ye na; katugu yele la ni,
tinme pa ma yiri, yele la yege ni,
tinme pa yege ma yiri. Lewelewe
kapyere ti yaa ka lege laga tara ti ni,
to wa yaa ka yiri to wa yege korogɔ.

⁴⁷ Ki kala na, piliye ya yen wa
na paan,
mi yaa ka yiri Babiloni tara
yarisunndo ti korogɔ;
tara woolo pe ni fuun pe yaa ka
ferɛ sho,
pe gboolo pe ni fuun pe yaa ka
toori tara ti na wa ca ki
ni.

⁴⁸ Naayeri wo naa tara ti ni
konaa ti nawa yaara ti ni
fuun ti ni,
ti yaa kaa yɔgɔrimɔ konɓɔlɔ waa
Babiloni ca ki wogo na;
katugu jɔgɔwɔ pyefenne pe yaa
ka yiri wa yonɔparawa
kamenɓe keɛ ki yeri mbe
pan mbe to ki na.»

Yawe Yenjele lo li yo ma.

Yenjele yon senre yofɔ wi senyoro

⁴⁹ Babiloni tara woolo pe daga
mbe toori fun Izirayeli
tara woolo mbele pɛ gbo
ma jaanri pe kala na,
paa yege nga na Babiloni tara
woolo pɛ leele pe gbo ma
pe jaanri tara lombondo
ti ni we.

⁵⁰ Yoro mbele yɛ sho tokobi wi
keɛ,
yaa kee yaga ka yere!
Mbe ye ta taleere wa lege, yaa
sonri Yawe Yenjele li na,
Zheruzalemu ca wogo ki pye wa
ye kotogo na.

Yenjele woolo pe senyoro

⁵¹ Fere la we yigi, naa waa pye
na we tegele senre ti nuru
we,
ferɛ tila we go ki sogo we na,
katugu tara ta yege woolo pan
ma ye wa Yawe Yenjele li
go ki lajende kpoi* ti ni.

Yenjele li senyoro

⁵² «Ki kala na, piliye ya yen wa
na paan,
mi yaa ka yiri pe yarisunndo ti
korogɔ,
leele mbele pɛ gbɔn ma welege,
pe yaa kaa jeen wa tara ti ni
lagapyew.
Yawe Yenjele lo li yo ma.

⁵³ Ali na Babiloni ca ki ka lugu
mbe kari fo wa yenjele
na,
ali na ki ka sa malaga sigeyinre
kan wa, nda lere se ya
gbɔn ti na,
konaa ki ni fuun, mi yaa jɔgɔwɔ
pyefenne pele yirige mbe
wa ki na»;
Yawe Yenjele lo li yo ma.

⁵⁴ Jɔrɔgɔmɔ pa yen na yinrigi
wa Babiloni tara ti ni na
sagawa jaa,

jɔgɔwɔ pyege tinme gbɔɔ yɛn na
yinrigi wa ki Kalide tara
fenne pe tara ti ni.

⁵⁵ Katugu Yawe Yenjele li yɛn
na Babilɔni tara ti tɔnri,
li yaa ti pe tinme gbɔɔ pi kɔ.
Pe juguye pe yɛn na tinme gbɔɔ
yinrigi paa kɔgɔje tɔnmɔ
mba pi maa yinrigi na
tuun pi yɛn,

pe tinme pi yɛn paa tɔnngbɔɔ
mba pi yɛn na tinni
ngbanga pi yɛn.

⁵⁶ Ee, jɔgɔwɔ pyefɔ wa yɛn na
paan ca ki kɔrɔgɔ,
wi yɛn na paan Babilɔni ca ki
kɔrɔgɔ.

Wì ki malingbɔɔnlɔ kotogofenne
pe yigi,
pe sandira tì kaari,
katugu Yawe Yenjele lo li yɛn
Yenjele na li maa leele pe
sara,

li yaa ka lere nungba nungba
pyew wi sara mbe yala
nga ki daga wi ni ki ni.

⁵⁷ «Mi yaa ka ca ki fannga
fenne, naa kajenmbele, naa
janmaratigiye, naa kiti kɔnfenne
konna malingbɔɔnlɔ kotogofenne
pe kan pe wɔ pe tin, pe yege kila
kanngi. Pe yaa kaa wɔnlwɔ pa
wɔnlɔ suyi, mba pe se ka yiri pi na
naa. Wunlunaŋa ŋa pe yinri Yawe
Yenjele na yawa pi ni fuun fɔ lo li
yo ma.»

⁵⁸ Yawe Yenjele na yawa pi ni
fuun fɔ, pa li yo yeen fɔ:

«Babilɔni ca mboro tugbɔɔrɔ
liire ti yaa ka tɔngɔ mbe
wɔ wa pew,
ki yeyɔngɔ kɔɔrɔ nda tì yagara
yagara ti yaa ka sogo.
Pe yɛn na tunngɔ piin jaga,
cengele ke yɛn na ke yeɛ tege na
ke tunngɔ ki piin kasɔn
ko kan.»

Zheremi wila wi senre ti yɔnlɔgɔ mari torogo wa Babilɔni tara

⁵⁹ Kona, a Yenjele yɔn senre
yofɔ* Zheremi wì si tunngɔ kan
Neriya pinambyɔ Seraya ŋa wila
pye Maseya pishyenwoo wi yeri;
ki wagati wi ni, Seraya wila pinle
Zhuda tara wunlunaŋa Sedesiyasi
wi ni na kee wa Babilɔni tara. Kila
pye Sedesiyasi wi wunluwɔ pi yele
tijere wolo lo ni. Kila yala Seraya
wi yɛn Zhuda tara wunlunaŋa wi
tunmbyeele pe to. ⁶⁰ Jɔlɔgɔ kagala
ngele fuun ke mbaa to Babilɔni
tara ti na, konaa kagala ngele fuun
kàa pye ma yɔnlɔgɔ Babilɔni tara ti
wogo na, Zheremi wila ti yɔnlɔgɔ
selege sewe wa na. ⁶¹ A Zheremi wì
sigi yo Seraya wi kan fɔ: «Na maga
ka sa gbɔn wa Babilɔni ca, ma bala
maga senre nda ti ni fuun ti kara
ngbanga. ⁶² Kona, ma sigi yo ma
yo fɔ: «Yawe Yenjele, mboro jate
mboro màa ki yo ki ca nga ki wogo
na ma yo ma yaa ki tɔngɔ, jango
lere ka ka cen wa ki ni nakoma
yaayogo; een fɔ kì koro waga fɔ
sanga pyew.» ⁶³ Na maga ka ki sewe
ŋa wi kara mbe kɔ sanga ŋa ni, maa
pɔ sinndelege na, maa wa wa Efirati

gbaan wi nandogomɔ. ⁶⁴Kona, ma sho fɔ: «Pa Babilɔni ca ki yaa ka kɔ mbe wɔ wa yɛɛn. Jɔlɔgɔ ŋga mi yen na waa ki na, ki se ka ya yiri mbe wɔ wa ki ni fyew. Ca woolo pe yen na tege.»

Pa Zheremi wi sɛnrɛ tì kɔ namena.

ZHERUZALEMU CA KI TOLO LE

52.1-34

Juguye pàa Zheruzalemu ca ki sho

(2 Wunlu 24.18--25.1-7; 2 Kuro
36.11-13; Zhere 39.1-7)

52¹ Sedesiyasi wila ta yeɛle nafa ma yiri nuŋgba mɛɛ cɛn wunluwɔ pi na. Yeɛle ke ma yiri nuŋgba wila pye wunluwɔ pi na wa Zheruzalemu ca. Pàa pye naa nɔ wi yinri Hamutali, Libina ca fɛnnɛ naŋa ŋa pàa pye na yinri Zheremi† wo sumborombyɔ lawi. ²Ŋga ki yen kapege Yawe Yenŋɛle li yege na, ko Sedesiyasi wila pye paa yege ŋga na Yehoyakimu wila ki pye we. ³Ki kagala ke ni fuun kàa pye, katugu Yawe Yenŋɛle làa nawa ŋgban Zheruzalemu ca woolo konaa Zhuda tara woolo pe ni, fɔ a lì saa pe purɔ ma pe lali li yeɛ ni.

Ko puŋgo na, a Sedesiyasi wì si kaa yiri ma je Babilɔni tara wunlunaŋa wi na. ⁴Sedesiyasi wi wunluwɔ pi yeɛle kɔlɔjere wolo

li ni, yeŋge ke wogo ki pilige ke wogo ki na, a Babilɔni tara wunlunaŋa Nebukanezari wì si pan wi malingbɔɔnlɔ pe ni fuun pe ni, mbe pan mbe to Zheruzalemu ca ki na. A wì si malingbɔɔnlɔ cɛnsaga kan wa ca ki tanla, ma mboro ta wa lugusara ma ca ki maga. ⁵Malingbɔɔnlɔ cɛnsaga kila koro wa Zheruzalemu ca ki tanla fɔ ma saa gbɔn Sedesiyasi wi wunluwɔ pi yeɛle ke ma yiri nuŋgba wolo li na. ⁶Ki yeɛle li yeŋge tijere wogo ki pilige kɔlɔjere wogo ki na, ma yala fuŋgo kì ŋgban wa ca ki ni, yaakara woro leele pe yeri wa tara ti ni, ⁷a pè si ca ki mbogo ki furu ma torosaga wɔ wa ki ni. Kona, a Zhuda tara malingbɔɔnlɔ pe ni fuun pè si yiri wa ki ni ki yembine li ni, ma toro wa yeyɔngɔ ŋga ki ma toro wa mboro shyen ti sɔgɔwɔ pi ni ki ni, wa wunlunaŋa wi nanɔgɔ kɔlɔgɔ ki tanla, mɛɛ Zhuriden gbaan funwa laga falafala konɔ li le ma kari. Ma si yala, Kalide tara fenne poro la pye ma ca ki maga. ⁸Ɛɛn fɔ, a Kalide tara malingbɔɔnlɔ pè si taga wunlunaŋa Sedesiyasi wi na maa purɔ ma saa wi yigi wa Zheriko funwa laga falafala ki ni. A wi malingbɔɔnlɔ pi ni fuun pè si fe ma jaraga ma kari lege maa yaga. ⁹A pè si wunlunaŋa wi yigi ma kari wi ni, ma saa wi kan Babilɔni tara wunlunaŋa wi yeri wa Iribila ca, wa Hamati tara. A pè si kiti kɔn wi na. ¹⁰A Babilɔni

†52.1: Zheremi ŋa wi sɛnrɛ tì yo na ki laga ŋga ki ni, wi yen wi ye Yenŋɛle yɔn sɛnrɛ yofɔ Zheremi wi ni.

tara wunlunaṅa wì si Sedesiyasi wi pinambiile pe kǎnlǒgi wa wi yeḡe na. A wì si ti, a pè Zhuda tara teele pe ni fuun pe kǎnlǒgi fun wa Iribila ca. ¹¹Ko punḡo, a Babilǒni tara wunlunaṅa wì si Sedesiyasi wo jate wi yengele ke yaari wi na, mee wi pǒ tuguyenre yǒngwǒ ni; a wì suu le ma kari wi ni wa Babilǒni tara, ma saa wi le kaso fǒ ma saa gbǒn wi kupilige ki na.

Nebuzaradan wìla Zheruzalemu ca sanḡa ki tǒngǒ maga wǒ wa

(2 Wunlu 25.8-21; Zhere 39.8-10)

¹²Babilǒni tara wunlunaṅa Nebukanezari wi wunluwǒ pi yele ke ma yiri kǒlǒjere wolo, li yenḡe kanḡurugo wogo ki pilige ke wogo ki na, Nebuzaradan ḡa wìla pye wunlunaṅa wi laga kǎrsifenne to, ma pye wi tara ti legbǒ wa, wì si pan wa Zheruzalemu ca. ¹³A wì si Yawe Yenḡele li sherigo gbǒḡ* ki sogo, naa wunluwǒ go ki ni, naa Zheruzalemu ca yinre ti ni fuun ti ni. Go ḡa fuun kìla pye go jǐḡe wìla ki sogo. ¹⁴Kalide tara malingbǒǒnlǒ mbele fuun pǎa pye wi ni, a pè si Zheruzalemu ca mbogo ki ni fuun ki jaanri. ¹⁵Nebuzaradan ḡa wìla pye wunlunaṅa wi laga kǎrsifenne to, wì si tara woolo mbele pǎa pye fyǒnwǒ fenne pele yigi ma kari pe ni, naa leele sanmbala mbele pǎa koro wa ca ki ni pe ni, naa mbele pǎa keli ma pe ye kan Babilǒni tara wunlunaṅa wi yeri pe ni, konaa kapyǒ jenfenne

sanmbala mbele pǎa koro pe ni. ¹⁶Konaa ki ni fuun, Nebuzaradan ḡa wìla pye wunlunaṅa wi laga kǎrsifenne to, wìla ti, a tara ti fyǒnwǒ fenne pèle koro wa Zhuda tara ti ni, jǎḡo paa eḡezen* keere ti fali paa keere kǒǒn. ¹⁷Tuguyenre tiyagala ḡgele kǎa pye wa Yawe Yenḡele li sherigo gbǒḡ ki ni, naa tuguyenre wotoroye pe ni konaa tuguyenre jogoyaraga gbegbenḡe ḡa kìla pye wa Yawe Yenḡele li sherigo gbǒḡ ki ni, Kalide tara fenne pǎa ti gbǒn mari yaari, mee ki tuguyenre ti ni fuun ti le ma kari ti ni wa Babilǒni ca. ¹⁸Tuguyenre neḡedagala, naa cǎnrǒ koliyaara, naa gbḡḡgele, naa tǒnmǒ mba pe maa yanragi yanragi pi leyaara ti ni, naa wǒjḡḡgele konaa tuguyenre yaara nda fuun pǎa pye na gbegele ti ni wa Yawe Yenḡele li sherigo gbǒḡ ki ni, pǎa ti le ma kari ti ni. ¹⁹Tasaala, naa nanḡanra wǒyaara, naa tǒnmǒ mba pe maa yanragi yanragi pi leyaara ti ni, naa neḡedagala, naa fitanladagaye, naa wǒjḡḡgele konaa peḡele ke ni, wunlunaṅa wi laga kǎrsifenne to wìla ti le fun ma kari ti ni; yaraga ḡa fuun kìla pye te wogo konaa yaraga ḡa fuun kìla pye warifuwe wogo wìla ki le.

²⁰Tuguyenre tiyagala shyen, naa jogoyaraga gbegbenḡe ki ni, naa tuguyenre napene ke ma yiri shyen mbele pǎa jogoyaraga gbegbenḡe ki taga pe na konaa wotoroye pe ni, to nda wunlunaṅa Salomǒ wìla gbegele ma teḡe wa Yawe Yenḡele

li sherigo gbɔɔ ki ni, lere saa ya mbege tuguyenre ti nuguwɔ pi jen mboo kɔ. ²¹ Tiyagala koro na, ke ni fuun nunɔba nunɔba ke titɔnlɔwɔ pɪla pye metere kɔljere kɔljere. Mbe li nunɔba li maga mbeli fili, ki mana li titɔnlɔwɔ pɪla pye metere kɔɔlɔni. Wege la pye wa li nawa. Li tuguyenre liriwen pɪla pye paa yombegele tijere gbeme yen. ²² Pàa gona tɔnyaara gbegele tuguyenre ni ke ni fuun nunɔba nunɔba ke na. Ti nunɔba nunɔba pyew ti yagawa pɪla pye metere shyenzhyen naa kɔngɔ. Pàa tuguyenre mere naa girenadi tige pire yanlere gbegele mari le gona tɔnyaara ti na, mari maga mari fere ti ni. Ti ni fuun tɪla pye tuguyenre. Tiyagala ke shyen kàa pye cɛnlɔmɔ nunɔba naa ke girenadi tige pire yanlere ti ni. ²³ Girenadi tige pire yanlere nafa tijere ma yiri ke ma yiri kɔɔlɔni tɪla pye ke kanɔgara ti na; mbe mere ti maga mberi fili, girenadi tige pire yanlere tɪla pye cɛnme.

²⁴ Wunlunana wi laga kɔɔsifenne to wɪla saraga wɔfenne* to Seraya wi yigi, naa saraga wɔfɔ Sofoni na wɪla pye wi kee yigifɔ wi ni konaa saraga wɔfenne taanri mbele pàa pye na Yawe Yenɔle li sherigo gbɔɔ yeyɔngɔ ki kɔɔsi pe ni.

²⁵ Wɪla ca ki legbɔɔ wa yigi wa ca ki ni, wo la pye malingbɔɔnlɔ pe go na, naa Zhuda tara wunlunana wi yerifenne kɔlɔshyen mbele pàa koro wa ca ki ni pe ni, naa malingbɔɔnlɔ ngbelege to wi sewe yɔnlɔɔfɔ na wɪla pye na leele pe lee na pe nii

malingbɔɔnlɔ pe ni wi ni, konaa Zhuda tara nambala nafa taanri mbele pàa koro wa ca ki ni pe ni.

²⁶ Wunlunana wi laga kɔɔsifenne to Nebuzaradan wɪla pe yigi ma kari pe ni, ma saa pe kan Babilɔni tara wunlunana wi yeri wa Iribila ca. ²⁷ A Babilɔni tara wunlunana wɪ si ti, a pè pe gbɔn ma pe gbo wa Iribila ca, wa Hamati tara. Pa Zhuda tara woolo pàa pe koli ma yiri pe ni wa pe tara, ma kari pe ni wa kulowo pi ni yɛen.

²⁸ Nebukanezari wɪla leele mbele koli ma kari pe ni, poro wele yɛen: Wi wunluwɔ pi yele kɔlɔshyen wolo li na, wɪla Zhuda tara woolo lere waga taanri naa nafa ma yiri taanri (3 023) poro yigi ma kari pe ni.

²⁹ Wi wunluwɔ pi yele ke ma yiri kɔlɔtaanri wolo li ni, a wɪ si lere cɛnme kɔlɔtaanri naa nafa ma yiri ke ma yiri shyen (832) yigi wa Zheruzalemu ca ma kari pe ni.

³⁰ Wi wunluwɔ pi yele nafa ma yiri taanri wolo li ni, wunlunana wi laga kɔɔsifenne to Nebuzaradan wɪ si pan ma Zhuda tara woolo lere cɛnme kɔlɔshyen naa nafa shyen ma yiri kanɔgurugo (745) yigi ma kari pe ni. Leele mbele fuun pàa yigi ma kari pe ni, pàa pye waga tijere naa cɛnme kɔɔlɔni (4 600).

Babilɔni tara wunlunana wɪla Yehoyakini wi wɔ wa kaso

(2 Wunlu 25.27-30)

³¹ Zhuda tara wunlunana Yehoyakini wi yigingɔlɔ ma kari wi ni wa kulowo pi ni, ki yele

nafa ma yiri ke ma yiri kɔɔshyen wolo li yenje ke ma yiri shyen wogo, ki pilige nafa ma yiri kanjurugo wogo ki na, Babilɔni tara wunlunaɲa Evili Merodaki wi wunluwɔ pi yeɛ koŋgbanna li ni, a wì si kagbaraga pye Zhuda tara wunlunaɲa wi kan, maa wɔ wa kaso wi ni. ³²A wì si sentanra yo wi ni. Wunlumbolo mbele fuun pàa yigi, a pè saa koro wa Babilɔni tara wunlunaɲa wi ni wa

Babilɔni, wila Yehoyakini wi tege poro pe ni fuun go na. ³³Wila ti, a pè Yehoyakini wi kaso yaripɔɔ ti wɔ wi na. Yehoyakini wila pye na nii wi ni suyi wi yinwege piliye sannya yi ni fuun yi ni. ³⁴Babilɔni tara wunlunaɲa wila pye na Yehoyakini wi kala li yongɔ wi kan pilige pyew, wi yinwege piliye sannya yi ni fuun yi ni, fɔ a wì saa ku.